

Programmabegroting 2024-2027





GEMEENTE OSS

Aanbiedingsbrief

Beste leden van de gemeenteraad,

Met een ietwat dubbel gevoel bieden wij de programmabegroting 2024–2027 aan. Aan de ene kant zijn wij trots dat wij onder onzekere omstandigheden erin geslaagd zijn onze bestendige lijn van uitvoering en vernieuwing voort te zetten. Op een aantal terreinen zetten wij zelfs een tandje erbij. Aan de andere kant gaat het om een begroting die in de laatste jaren niet sluitend is. We zijn daarin zeker niet de enige gemeente in Nederland: er is ook wel wat aan de hand met de gemeente financiën. Graag lichten we beide kanten toe.

Vol in de uitvoering en ontwikkeling

Zoals we in de kadernota 2024 al schreven, zijn het onzekere tijden. Van inflatie, personeelstekorten, stikstofvraagstuk tot de kosten van energie. We kunnen niet aangeven welke kant het op gaat. In Oss volgen we al jaren de bestendige lijn dat we niet euforisch worden als we wat meer geld krijgen en niet in de kramp schieten als het een keer minder is. We spelen er wel op in. Zowel wat meer als wat minder gaat in de periode 2024–2027 plaats vinden. Vanuit onze eigen bestendige lijn hebben wij alle middelen gemobiliseerd om zo veel mogelijk voor de samenleving te blijven doen. In de directe uitvoering en dienstverlening, in de projecten, in maatschappelijk vastgoed en voorzieningen, in de ambities van de 100.000 gemeente. Niet alleen voor vandaag, maar ook met het oog op de noodzakelijke investeringen voor de toekomst. We zien momenteel fors stijgende rentes en kosten. Onze huidige projecten worden hierdoor fors duurder. Daarom stellen wij voor om € 15 miljoen uit onze algemene reserve te halen om de kostenstijgingen voor ruimtelijke en overige ambities op te vangen. Denk aan woningbouw, aan de nieuwe Lievekamp of het Golfbad. Daarmee kunnen deze projecten doorgaan.
Naar ons idee hebben we een uitgebalanceerd pakket van uitvoering en investeringen samengesteld, dat strak is gebudgetteerd én recht doet aan wat nodig is in onze samenleving.

De laatste jaren een tekort en risico’s

In gemeenteland worden 2026 en 2027 de ravijnjaren genoemd. Het Rijk verlaagt dan de uitkering aan gemeenten in het Gemeentefonds met circa € 3 miljard. Hoewel in de septembercirculaire de pijn enigszins verlicht is, merken we dit in Oss ook. De laatste twee jaar zijn niet sluitend. Dit heeft ook met onze bestendige lijn te maken. De komende jaren zijn er tal van onzekerheden, waarvoor wij onze ogen niet sluiten. Er is een Landelijke Hervormingsagenda Jeugd, die beleidsmatig van alles voorstelt dat z’n werking nog moet bewijzen, maar ons tegelijkertijd confronteert met een lokaal op te vangen korting van bijna € 2 miljoen. We zien hogere investeringskosten voor onderwijshuisvesting op ons afkomen. We weten niet met zekerheid of het Rijk de gelden voor de versnelling klimaat- en energiebeleid structureel maakt en we houden er rekening mee dat de culturele instellingen een beroep op ons blijven doen. Wij vinden het gepast om in ieder geval de helft van deze reële risico’s in onze begroting te verwerken. Dat doen we vanaf 2026 en dat leidt tot tekorten in de laatste 2 jaren, die door de daling van het Gemeentefonds al een flink onder druk staan. Daarnaast heeft de VNG gemeenten opgeroepen om transparant te zijn en de tekorten zichtbaar te maken. Ook onze toezichthouder – de provincie Noord-Brabant – heeft zijn begrip uitgesproken over de financiële situatie waarin gemeenten in Nederland dreigen te belanden.
Per saldo presenteren we daarmee een begroting die niet sluit en meer risico’s kent dan we gewoon zijn. Dat is de concrete vertaling van de ambitie van het college om een bestendige lijn te varen, uit welke hoek de wind ook waait.

Waar richten we ons op de komende jaren?

Onze algemene reservepositie is op orde en kent een vrije ruimte van circa € 18 miljoen. Dit stelt ons in staat om incidenteel problemen op te lossen, zoals de storting van € 15 miljoen om stijgende bouw- en rentekosten het hoofd te bieden. Daarnaast stellen wij een beperkte stijging van de OZB en de afvalstoffenheffing voor om structurele middelen beschikbaar te hebben. Met deze verhogingen blijven we overigens ruim onder de gemiddelde lastendruk in Nederland. We combineren het bovenstaande met de middelen die al in onze exploitatie zitten en dit zorgt ervoor dat wij de komende jaren fors kunnen inzetten op de uitvoering en ontwikkelingen voor de toekomst in onze gemeente. Wij lichten er een aantal zaken uit:

- **De verstedelijkingsopgave** met woningbouw en mobiliteit. Denk aan Amsteleind, de plannen rond de Raadhuislaan, het Euterpepark. Maar ook de grote investeringen in bereikbaarheid via de weg en het spoor. Met Spooragenda van de toekomst en extra capaciteit voor mobiliteit. De doorontwikkeling van de Haven Elzenburg. Maar ook extra geld voor flexwoningen.
- **De klimaatopgave en energie transitie.** We zijn in staat om de uitvoering van klimaatadaptatie te versnellen. Daarnaast aandacht van de duurzame polder tot het voorbereiden om de eerste 7.500 bestaande woningen gasloos te maken. We bouwen aan een klimaat adaptief Oss van de toekomst, waarin bewoners, bedrijven, flora en fauna minder kwetsbaar zijn voor de effecten van klimaatverandering, zoals de hogere kans op wateroverlast door extreme neerslag, hitte, droogte en overstromingen van de Maas.
- **Goede dienstverlening en transformatie van het sociaal domein.** We werken aan de Hervormingsagenda Jeugd, met daarbij aandacht voor financiële risico's, aan de realisatie van het Integrale Zorg Akkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord. Maar ook aan het nieuwe beleidskader armoede en schulden, jeugdpreventie via Halt en aan de vernieuwing en professionalisering van onze dienstverlening. En structurele aandacht voor participatie.
- **Stedelijke voorzieningen voor een aantrekkelijke stad.** De nieuwe Lievekamp, het Walkwartier met het Warenhuis en het nieuwe zwembad zijn hier aansprekende voorbeelden van. We evalueren de Koers Stadshart. Vanwege de forse rentestijgingen zijn de al gereserveerde budgetten minder waard geworden. Dat trekken we nu recht. Maar ook aandacht voor evenementen, recreatie en toerisme en cultuur.
- **Duurzaam houdbare voorzieningen voor vitale dorpen en wijken.** Forse investeringen in onderwijs, sport en ontmoeten. Ussen met de nieuwe Hille, de voorziening in de NOK dorpen en Ravenstein zijn voorbeelden van in stenen investeren om sociale cohesie te bevorderen.
- **Veilig en schoon.** Hierbij gaat het onder andere om extra capaciteit om overbewoning tegen te gaan, capaciteit voor Veiligheid en extra toezichthouders om afvalproblemen aan te pakken. Maar ook in onze eigen organisatie noodzakelijke investeringen in informatieveiligheid.
- **Een uitstekende 100.000+organisatie in een passende huisvesting.** Onze positie op de arbeidsmarkt verbeteren met een verhoging van de reiskostenvergoeding en opleidingen budget. Daarnaast aandacht voor werving en selectie en snel thuis voelen in onze organisatie. Maar ook aanpassing van het gemeentehuis aan hybride werken en akoestiek problemen en het tekort aan samenwerkplekken oplossen. En tenslotte een impuls aan subsidieverwerving en lobby werk.

Tenslotte

Ondanks de twee genoemde kanten bieden wij u met volle overtuiging deze meerjarenbegroting aan. We hebben lang gewikt en gewogen en zijn blij dat wij onze beloften naar de samenleving kunnen waarmaken. In zowel het werk van iedere dag als in de noodzakelijke investeringen voor de toekomst. Die toekomst is echter niet zonder risico's. Gecombineerd met de teruglopende bijdragen in het gemeentefonds leidt dit tot tekorten in de laatste 2 jaar. Wij vinden dit verantwoord én het verplicht ons om continue de vinger aan de pols te houden. Om bij te sturen, vanuit een weloverwogen analyse wat nodig is voor Oss en financieel acceptabel is op de lange termijn.

Graag gaan wij de komende weken met u het gesprek aan over deze begroting en werken wij de komende jaren met u samen aan het welbevinden en groei van onze gemeente.

Burgemeester en wethouders van Oss.

De secretaris,	De burgemeester,
drs. H. Mensink	drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	2
Inhoudsopgave	4
Leeswijzer	5
Financiën in één oogopslag	7
Financiële positie	8
Kaders en uitgangspunten	19
Programma 1. Welzijn en zorg	22
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs	39
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur	60
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	79
Programma 5. Economie	93
Programma 6. Centrum	103
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	110
Programma 8. Veilige omgeving	124
Programma 9. Besturen in verandering van tijden	137
Programma 10. Financieel beleid	159
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	169
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	187
Paragraaf financiering	193
Paragraaf verbonden partijen	198
Paragraaf grondbeleid	218
Paragraaf lokale heffingen	227
Paragraaf bedrijfsvoering	232
Paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid (IVB)	236
Paragraaf Investeringsplan	243
1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte	254
2. Overzicht incidentele baten en lasten	256
3. Budgettair neutrale wijzigingen	265
4. Uitkomst septembercirculaire 2023	271
5. Financieel overzicht totale begroting	275
6. Financieel overzicht totale begroting volgens taakvelden	279
7. Totaaloverzicht subsidies	282

Leeswijzer

Leeswijzer
De programmabegroting bestaat uit diverse onderdelen. In deze leeswijzer wordt bij alle onderdelen een korte uitleg gegeven.

Aanbiedingsbrief
In de aanbiedingsbrief geeft het college van burgemeester en wethouders de hoofdlijnen van deze programmabegroting weer.

Financiën programma's in één oogopslag
In dit onderdeel laten we in een figuur zien hoe onze uitgaven over de programma's verdeeld zijn.

Financiële positie
In dit hoofdstuk worden de financiële gegevens die bij de afzonderlijke programma's zijn opgenomen gebundeld. Zo wordt in één oogopslag inzichtelijk hoe de gemeente er financieel voor staat. Vervolgens wordt daar een korte toelichting op gegeven. Verder staan we stil bij het structurele begrotingssaldo en geven we aan welke financiële uitgangspunten zijn gehanteerd bij het opstellen van de begroting.

Programma's
Per programma wordt beschreven wat de doelstellingen zijn en wat er wordt gedaan om deze te realiseren (onderdelen 1, 2 en 3). Daarna worden per programma het nieuw beleid en de 3O-ontwikkelingen toegelicht. Tenslotte wordt een overzicht gegeven van de financiën en subsidies van het programma (onderdelen 4 en 5). Na het vaststellen van de programmabegroting worden alle financiële ontwikkelingen binnen de programma's via een begrotingswijziging in de administratie verwerkt. Daarmee worden de budgetten in de administratie geactualiseerd.

Paragrafen
De opgenomen paragrafen zijn op grond van wetgeving een verplicht onderdeel van de begroting. Het gaat bij de paragrafen telkens om onderwerpen met een groot financieel belang. Door deze op een centrale plek in de begroting op te nemen wordt een goede informatievoorziening over deze onderwerpen gewaarborgd en is de informatie inzichtelijk.
Daarnaast hebben we ervoor gekozen een paragraaf over het Integraal Voorzieningenbeleid toe te voegen. Bij IVB gaat het om schoolgebouwen, sportaccommodaties en wijk- en dorpshuizen. Hierin worden de uitgangspunten, actuele ontwikkelingen, visie en aanpak toegelicht.
Verder hebben we een paragraaf investeringsplan toegevoegd, met een totaaloverzicht van de lopende investeringen, vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen.

Bijlage 1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte
De gemeente voert elk jaar een groot aantal projecten uit in het kader van het Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) voor de openbare ruimte. Het gaat dan om werkzaamheden aan bijvoorbeeld wegen, fietspaden, riolering en openbaar groen. In de voortgangsrapportage wordt inzicht gegeven in de stand van zaken van deze werkzaamheden.

Bijlage 2. Overzicht incidentele baten en lasten
In deze bijlage wordt een overzicht van de incidentele baten en lasten gegeven. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. Deze zitten slechts één of enkele jaren in de begroting.
Dit overzicht geeft niet alleen inzicht in de incidentele baten en lasten, maar is ook een hulpmiddel bij het beoordelen van het structurele begrotingssaldo. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht. In het hoofdstuk over de financiële positie, aan het begin van de programmabegroting, voeren we deze toets uit.

Bijlage 3. Budgettair neutrale wijzigingen

In meerdere programma's zijn in de tabel bij onderdeel 6 budgettair neutrale wijzigingen opgenomen. Dit zijn wijzigingen die niet inhoudelijk van aard zijn en per saldo geen geld kosten. Soms gaat het over wijzigingen binnen één programma, in andere gevallen zijn de wijzigingen programma-overstijgend. Volgens de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) moeten deze wijzigingen zichtbaar worden gemaakt en gerapporteerd.
Om dat op een overzichtelijke manier te doen hanteren we hiervoor de volgende werkwijze:
In de programma's waarbij budgettair neutrale wijzigingen voorkomen is steeds één totaalregel in de tabel bij onderdeel 6 opgenomen. In deze bijlage is een totaaloverzicht opgenomen, waarbij wijzigingen boven de € 100.000 worden toegelicht.

Bijlage 4. Uitkomsten septembercirculaire 2023

In deze bijlage is een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de septembercirculaire opgenomen. De afzonderlijke effecten zijn ook als 3O-ontwikkelingen bij de desbetreffende programma's opgenomen.

Bijlage 5 en 6. Financieel overzicht bestaande begroting

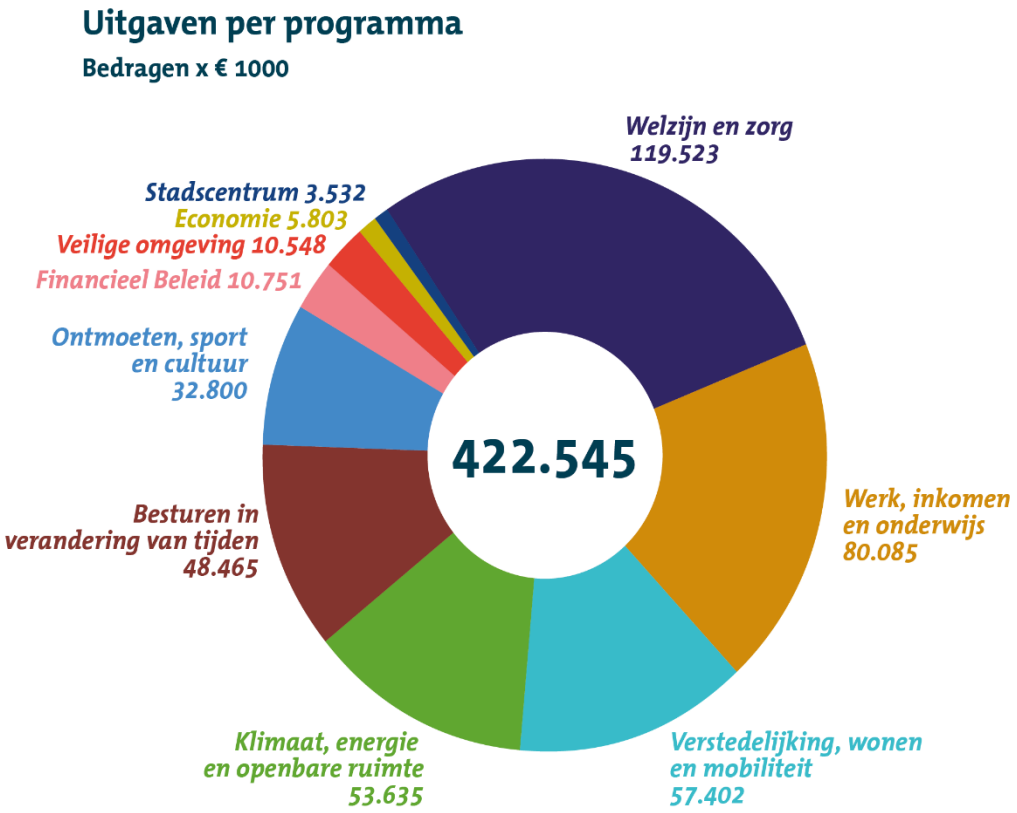
In de programma's zijn de cijfers van het totale programma op hoofdlijnen weergegeven. Meer gedetailleerde cijfers zijn in bijlage 5 opgenomen. In bijlage 7 is deze zelfde begroting weergegeven op basis van landelijk vastgestelde taakvelden.

Bijlage 7. Totaaloverzicht subsidies

In deze bijlage is een totaaloverzicht weergegeven van alle uitgaande subsidies. Daarnaast geven we een overzicht van de belangrijkste inkomende subsidies.

Financiën in één oogopslag

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per programma in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



Financiële positie

Degelijk financieel beleid in onzekere tijden- meerjarenbegroting onder druk

In de programmabegroting 2024- 2027 concretiseren we de kadernota 2024. In deze kadernota is de volgende koers vastgesteld:

- Alle kracht en inzet op de uitvoering;
- Geen bezuinigingen met behoud van degelijk financieel beleid;
- Prioritering in ambities.

Onze ambitie op onze eigen financiële huishouding blijft gelijk ten opzichte van voorgaande jaren. We houden ons huishoudboekje blijvend op orde door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden.

Deze ambitie staat in deze begroting meerjarig onder druk. We presenteren een sluitende begroting voor de jaren 2024 en 2025. Voor de jaren 2026 en 2027 is de begroting niet sluitend en krijgen we te maken met jaarlijkse tekorten. Deze tekorten ontstaan voornamelijk door een sterke afname van de algemene uitkering (het zogenaamde "ravijn") en door het zelf opnemen van een aantal onderbouwde risicoposten.

Dit beeld van de programmabegroting 2024-2027 sluit aan bij het oproep vanuit de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de provincie om een realistische meerjarenbegroting op te stellen. Dit versterkt de positie van de VNG in het gesprek met het Rijk om te komen tot een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief. Samen met de VNG zetten we in op de volgende punten:

- Ophogen van het gemeentefonds en herstel van het accres vanaf 2026;
- De opschalingskorting definitief te schrappen;
- Een toereikende en stabiele indexering van het gemeentefonds om loon-, prijs- en volume- ontwikkelingen op te kunnen vangen, inclusief de stijging van de zorgvraag.

In een apart hoofdstuk staan we nadrukkelijk stil bij de kaders en uitgangspunten voor deze begroting. Een stabiele koers is noodzakelijk in deze tijden van grote onzekerheid.

We beginnen dit hoofdstuk met een overzicht van het saldo van deze programmabegroting. Dit lichten we vervolgens kort toe. Verder staan we stil bij de incidentele baten en lasten en ons structurele begrotingssaldo. Tenslotte geven we aan welke financiële uitgangspunten we hebben gehanteerd bij het opstellen van de begroting.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	391.470	346.047	343.127	334.979	328.469
Baten	-386.254	-358.167	-360.132	-336.494	-327.921
Saldo	5.216	-12.119	-17.005	-1.516	548
Stortingen reserves	30.234	17.304	20.860	6.642	3.476
Onttrekkingen reserves	-39.041	-6.601	-4.919	-4.424	-4.292
Saldo mutaties reserves	-8.808	10.703	15.940	2.218	-816
Totaal bestaand beleid	**-3.592**	**-1.417**	**-1.065**	**703**	**-268**
Nieuw beleid	5.331	2.019	2.443	5.014	7.695
3O-ontwikkelingen	-1.295	-841	-1.497	-1.365	-17
Septembercirculaire	1.633	201	-128	-313	-4.329
Saldo programmabegroting	**2.078**	**-38**	**-247**	**4.039**	**3.081**

Conclusies uit de tabel

We presenteren een sluitende begroting voor de jaren 2024 en 2025. Voor de jaren 2026 en 2027 zijn er tekorten ter hoogte van respectievelijk circa € 4 en € 3 miljoen. Dit zijn naar onze mening acceptabele tekorten. Het tekort vanaf het jaar 2027 wordt veroorzaakt door het opnemen van een aantal concrete risicoposten, die we later in dit hoofdstuk toelichten.

Start van de begroting

De start van de begroting begint met de financiële positie zoals deze in de kadernota 2024 is weergegeven. Hierin was de financiële positie als volgt:

- is voordeel
+ is nadeel
Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Programmabegroting 2023-2026	5	-759	-232	-28	-133
Structurele compensatie ravijnjaar	0	0	0	0	-1.145
Eerste financiële tussenrapportage 2023	-179	489	490	489	489
Meicirculaire 2023	-3.418	-1.146	-1.323	241	521
Financieel kader Kadernota	**-3.592**	**-1.416**	**-1.065**	**702**	**-268**

De ruimte in de kadernota was beperkt. In de kadernota zagen we al dat we grotere ambities hadden dan de aanwezige financiële ruimte en werkten we toen met tekorten voor de jaren 2026 en 2027 van ruim € 1 miljoen.

Dit financiële kader is het vertrekpunt van deze programmabegroting. Vervolgens zijn er mutaties geweest op dit kader in de vorm van posten nieuw beleid, risicoposten, 3O-ontwikkelingen en de septembercirculaire 2023. Deze lichten we afzonderlijk toe.

Financiële effecten programmabegroting 2023-2026

Nieuw beleid

In deze programmabegroting 2024-2027 zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord "Samen Duurzaam Vooruit" vertaald. We beoordelen jaarlijks in hoeverre we financiële ruimte hebben om plannen te versnellen of bij de stellen. In deze begroting hebben we voor belangrijke prioriteiten extra financiële ruimte vrijgemaakt.
In totaal nemen we nieuw beleid op ter hoogte van:

- 2023: € 5,3 miljoen;
- 2024: € 2 miljoen;
- 2025: € 2,4 miljoen;
- 2026: € 5 miljoen;
- 2027: € 7,7 miljoen.

Onderstaand een samenvattend overzicht hiervan.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
2	Investeringen onderwijshuisvesting 2024-2027	0	-11	145	194	521
2	Onderzoek- en voorbereidingskosten scholen Schadewijk, scholen en sporthal Amsteleind en De Nolder	450	0	0	0	0
2	Toekomstige investeringen onderwijshuisvesting	0	0	0	0	520
2	Nieuw beleidskader Armoede en Schulden 2024-2027	0	0	247	347	397
3	Investeringen (MIP) Sport 2024-2027	0	-18	102	83	293
3	Investeringen (MIP) Ontmoeten 2024-2027	0	-107	-106	-105	128
3	Hogere investeringskosten nieuw theater De Lievekamp	0	0	-850	440	440
3	Tijdelijke kosten onder d'n Plag	0	600	0	0	0
3	Inzet algemene reserve voor tijdelijke kosten Onder d'n Plag	0	-600	0	0	0
3	Rentestijging zwembad van de toekomst	0	0	0	270	270
3	Extra subsidie Cultuurpodium Groene Engel 2023 en 2024	323	287	0	0	0
3	Extra subsidie Muzelinck 2023 en 2024	201	246	0	0	0
3	Extra capaciteit voor uitvoering investeringen voor onderwijs, sport en ontmoeten	0	334	334	334	334
3	Professionalisering evenementen VTH	0	60	90	90	90
4	Versnelling klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	0	373	373	373	373
5	Impuls recreatie en toerisme	0	115	0	0	0
5	Doorontwikkeling industriehaven Elzenburg	3.800	0	0	0	0
7	Rentestijging ruimtelijke ambities	0	15.000	0	0	350
7	Voorbereidingskosten spooragenda	0	1.400	0	0	0
7	Flexwoningen	0	549	0	0	0

Progr	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
7	Inzet algemene reserve	0	-16.949	0	0	0
7	Beleidscapaciteit Mobiliteit	0	76	114	114	114
7	Capaciteit overbewoning en handhaving	0	23	193	193	193
8	Capaciteit Veiligheid en professionalisering evenementen	0	105	135	135	135
9	Intern kennis en expertisecentrum participatie	0	92	125	125	125
9	Regiesysteem en data analist sociaal domein	0	160	185	185	185
9	Verhogen opleidingsbudget en reiskostenvergoeding organisatie	0	150	200	200	200
9	P&O: werving & selectie, onboarding en verzuim	0	114	114	114	114
9	Secretariaat bedrijfsvoering	0	122	134	134	134
9	Monitoring & Response en Identity Accesmanagement	0	262	262	262	262
9	Programma Digitale dienstverlening	0	150	0	0	0
9	Inzet algemene reserve voor programma dienstverlening	0	-150	0	0	0
9	Lobbyist en subsidiewerving	0	136	204	204	204
9	Nieuwe kantoorinrichting gemeentehuis / commissiezaal	500	284	903	53	52
9	Adviseur digitalisering, communicatie en procesadviseur	0	127	192	282	282
10	OZB stijging van 6,2%	0	-1.409	-1.409	-1.409	-1.409
10	Stelpost voor risico's	0	0	300	1.950	2.910
-	Overige posten	57	496	453	445	475
	Totaal nieuw beleid	**5.331**	**2.019**	**2.443**	**5.014**	**7.695**

Bij de programma’s verderop in deze programmabegroting lichten we het nieuwe beleid toe (onderdeel 4.1).

Risicoposten

Onder nieuw beleid hebben we een stelpost opgenomen voor risico's ter hoogte van structureel € 2,9 miljoen. De volgende risico's zijn via een stelpost vertaald in de begroting:

a) Hervormingsagenda Jeugdhulp
b) Investeringen Onderwijs
c) Versnelling klimaat- en energiebeleid/CDOKE
d) Cultuur

Het opnemen van deze stelpost betekent overigens alleen dat we hierin in financiële zin deels rekening houden, maar dat gelden pas definitief beschikbaar komen na concrete uitwerking en besluitvorming van onderliggende plannen. We lichten de posten kort toe:

a) Hervormingsagenda Jeugdzorg

Rijk en gemeenten zijn beiden van mening dat de huidige financieringssystematiek voor het jeugddomein niet houdbaar is en niet goed past bij de interbestuurlijke verhoudingen in het jeugddomein. Daarom gaan we samen voortvarend aan de slag met een beter passend en bestendig financieringsmodel, waarin sturingsmogelijkheden, medebewind/beleidsvrijheid, financiële verantwoordelijkheden en de wijze van financieren in balans zijn. Een nieuw financieringsmodel moet meer duidelijkheid en voorspelbaarheid voor beide partijen bieden, een passende verdeling van risico's weerspiegelen, en voorkomen dat financiële discussies de inhoudelijke domineren. Ook moet rekening worden gehouden met de toekomstige (en bijbehorende) bekostiging van de jeugdbescherming, zoals deze wordt uitgewerkt in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Kernpunten van de agenda zijn:

- De reikwijdte van de Jeugdwet wordt afgebakend, meer aandacht voor een domeinoverstijgende aanpak.
- De gemeentelijke toegang met stevige lokale teams wordt versterkt.
- Verbeteren regionale samenwerking en landelijke contractering specialistische zorg.
- Kwaliteitsverbetering en versterking zicht op effectiviteit van zorg.
- Afbouw van de residentiële jeugdhulp: inzet op zo thuis mogelijk.
- Eenvoudiger uitvoering en inkoop, aanpak negatieve effecten van marktwerking.
- Verbeteren van het inzicht in het jeugdstelsel met data en monitoring.

In financiële zin speelt hier het volgende:

- Aanvullend budget op basis van de commissie van Wijzen. Deze commissie heeft geoordeeld dat de gemeenten onvoldoende budget hebben ontvangen voor de uitvoering van jeugdhulp. Op basis van dit advies hebben de gemeenten extra geld ontvangen.
- Maatregelen hervormingsagenda (korting). Deze commissie heeft ook geoordeeld dat er in de komende jaren een besparing gerealiseerd moet worden. De maatregelen zoals opgenomen in deze gezamenlijke agenda (zie hiervoor genoemde kernpunten) zijn zo goed als mogelijk kwantitatief gevalideerd. Voor 2/3 deel van de maatregelen (ruim € 650 miljoen) is landelijk overeenstemming over de mogelijke haalbaarheid van deze maatregelen. Voor de overige 1/3 deel (circa € 380 miljoen) is de raming van een aantal voornemens en maatregelen meer onzeker.
- Extra maatregelen voormalig coalitieakkoord. In het voormalige landelijke coalitieakkoord is vanaf 2025 een besparing opgenomen op jeugdzorg. Dit is aanvullend op het advies van de Commissie van Wijzen. Afgesproken is dat dit een rijksverantwoordelijkheid is. Concreet betekent dit dat het aan het Rijk is om de besparing in te vullen met wettelijke maatregelen. Ook draagt het Rijk het budgettaire risico van deze maatregelen als deze niet of niet volledig doorgang kunnen vinden.
- Uitvoeringskosten hervormingsagenda ministerie: we krijgen een korting voor de landelijke uitvoeringskosten.

We hebben deze financiële ontwikkelingen vanuit de hervormingsagenda vertaald naar onze budgetten die we beschikbaar hebben voor jeugdzorg. Op termijn daalt het beschikbare budget van € 30,7 miljoen in 2023 naar € 25,7 miljoen in 2027. De verwachte kosten in 2023 bedragen € 30,3 miljoen. De eerste jaren 2023-2024 verwachten we nog (beperkte) overschotten op het budget. De jaren erna ontstaan er tekorten. Structureel verwachten we op basis van huidige prognoses een jaarlijks tekort van circa € 4,6 miljoen. Hiervan moet:

- € 2,8 miljoen gerealiseerd worden door landelijke maatregelen. Van deze extra landelijke taakstelling uit het coalitieakkoord is afgesproken dat het Rijk hiervoor de verantwoordelijkheid draagt.
- € 1,8 miljoen gerealiseerd worden door lokale maatregelen uit de hervormingsagenda jeugd. Hier ligt dus een grote opgave.

We zien vooral in de laatste categorie een groot risico. In de begroting houden we rekening met een stelpost waarbij we het risico inschatten op 50% (€ 900.000).

b) Investeringskosten onderwijs

Voor de toekomst na 2027 zien we kostenstijgingen door een aantal grote investeringen in onderwijs-huisvesting. In het investeringsplan voor maatschappelijk vastgoed (MIP) schuiven drie grote investeringen (specialistische voorzieningen SO en VSO en basisschool Schadewijk) door in tijd. Het gaat om een investeringsbedrag van ruim € 40 miljoen. Deels reserveren we hier investeringslasten voor (€ 0,5 miljoen), maar een bedrag van € 1,2 miljoen structureel kan nog niet worden opgenomen omdat het buiten de meerjarenbegroting valt. Omdat plannen nog uitgewerkt moeten worden, houden we rekening met een risicopost van 80%, zijnde een bedrag van € 960.000.

c) Versnelling klimaat- en energiebeleid/CDOKE

We ontvangen uitvoeringsmiddelen voor het klimaat- en energiebeleid voor de jaren 2023 tot en met 2025. Jaarlijks gaat het om een bedrag van € 1,5 miljoen. Dit bedrag is bestemd voor personele en bijbehorende materiële kosten (onderzoekskosten e.d.). De provincies hebben aangegeven dat we rekening mogen houden dat we dit bedrag structureel ontvangen. We hebben dit bedrag dan ook structureel als opbrengst vanuit het Rijk begroot. Ook hebben we kosten structureel begroot. Het is wel een risico dat dit bedrag toch niet structureel wordt vanuit het Rijk. Daarom hebben we een risicopost opgenomen in de begroting van 50% (€ 750.000).

d) Extra subsidie culturele instellingen (Muzelinck en Groene Engel)

In deze begroting is voor deze culturele instellingen extra subsidie opgenomen voor de jaren 2023 en 2024. In totaal een bedrag van circa € 0,6 miljoen per jaar Dit is noodzakelijk om deze instellingen in deze jaren overeind te houden. Daarbij is afgesproken om op basis van een nieuwe subsidiesystematiek te kijken naar de opdracht en activiteiten/ projecten van deze instellingen en de daarbij passende jaarlijkse subsidie.
We nemen een risicopost op van 50% (€ 0,3 miljoen) als op basis van deze nieuwe systematiek en bijbehorende opdracht structureel hogere subsidie noodzakelijk is.

Samengevat bestaat de risicopost uit:

Bedrag x € 1.000

	Bedrag	**%**	**Bedrag**
Mogelijk tekort jeugdzorg	€ 1.800	50%	€ 900
Investeringskosten onderwijs	€ 1.200	80%	€ 960
Versnelling klimaat- en energiebeleid	€ 1.500	50%	€ 750
Hogere subsidie culturele instellingen	€ 600	50%	€ 300
Totaal			**€ 2.910**

Algemene reserve

De omvang van de algemene vrije reserve is per 1 januari 2023 afgerond € 43,4 miljoen (inclusief saldobestemming jaarrekening 2022). Van dit bedrag is € 3,6 miljoen bestemd voor concrete projecten, waarover reeds besloten is. De minimale norm van deze reserve is 10% van de algemene uitkering. Op basis van de meicirculaire 2023 is dat € 22,6 miljoen. Dit betekent dat de vrije ruimte binnen de algemene reserve circa € 17 miljoen is. In deze begroting doen we voorstellen voor besteding van deze vrije ruimte (nieuw beleid). Na deze besteding sluit de hoogte van de algemene reserve aan bij de noodzakelijke omvang.

3O-ontwikkelingen

Samengevat geven de 3O-ontwikkelingen het volgende beeld:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1	Lagere kosten huishoudelijke verzorging	-550	0	0	0	0
1	Hogere kosten individuele begeleiding en dagbesteding	900	0	0	0	0
2	Aanpassing investeringsplan Onderwijs (MIP)	198	182	-549	-741	-286
2	Egalisatiereserve Wsw	-271	0	0	0	0
2	Vrijval Peuteropvang 2023	-100	0	0	0	0
2	Huurkosten tijdelijke huisvesting Aventurijn	176	0	0	0	0
2	Lagere kosten participatiebudget	-250	0	0	0	0
2	Hogere huuropbrengsten kinderopvang	0	0	0	0	-104
2	Hogere kosten bijzondere bijstand	100	100	100	100	100
3	Hogere gemeentelijke bijdrage GGD	0	197	197	197	197
3	Verkoop groene Engel	-682	-44	12	12	12
3	Aanpassing investeringsplan Sport (MIP)	-18	-351	-381	-340	-306
3	Aanpassing investeringsplan Ontmoeten (MIP)	0	0	0	-56	-56
4	Hogere inkomsten nutsbedrijven	-200	0	0	0	0
4	Hogere kosten begraafplaatsen	0	55	62	65	65
4	Uitvoeringskosten klimaatakkoord (CDOKE)	-1.321	-1.321	-1.321	-1.321	-1.321
6	Kermis	97	97	0	0	0
8	Hogere gemeentelijke bijdrage Veiligheidsregio Brabant Noord	0	349	373	420	525
9	Hogere kosten wagenpark	0	54	94	104	117
9	Bijstelling standenregister 2023	111	111	111	111	111
9	Hogere kosten vervangingsinvesteringen ICT	0	-133	77	61	225
9	Beheerder bodem- en stortplaatsen	0	103	103	103	103
9	Tweede kamer verkiezingen 22 november 2023	300	0	0	0	0
9	Bijdrage BrabantStad	65	65	65	65	65
10	Afbouw inzet reserves Maaslandgas en deposito BNG	0	0	0	0	129
10	Extra OZB opbrengsten	-133	-133	-130	-130	-130
10	Voordeel doorbelasting personele kosten	0	-400	-650	-450	0
10	Stijging rentekosten	0	0	100	250	360
10	Hogere bijdrage BSOB 2023	211	0	0	0	0
-	Diversen	74	229	241	186	178
	Totaal 3O-ontwikkelingen	**-1.295**	**-841**	**-1.497**	**-1.365**	**-17**

Belangrijke 3O ontwikkelingen waarbij reserves worden ingezet zijn in onderstaande tabel opgenomen:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1	Plan van aanpak dak- en thuisloosheid	152	0	0	0	0
1	Inzet reserve dak- en thuisloosheid	-152	0	0	0	0
1	Transformatieproject jeugd	600	0	0	0	0
1	Inzet algemene reserve	-600	0	0	0	0
1	Opvang Vluchtelingen 2024	0	-8.300	0	0	0
1	Extra storting in reserve opvang vluchtelingen	0	8.300	0	0	0
2	Bijzondere bijstand en armoedebeleid	490	0	0	0	0
2	Inzet reserve Bestaanszekerheid	-490	0	0	0	0
2	Opvang vluchteling leefgeld 2024	0	300	0	0	0
2	Inzet reserve opvang vluchtelingen	0	-300	0	0	0
3	Aanpakken klimaatproblemen MFA Lith en de Meteoor	289	14	0	0	0
3	Inzet reserve verduurzaming gemeentelijk vastgoed	-289	-14	0	0	0
4	Programmamanager energietransitie	0	108	0	0	0
4	Inzet investeringsfonds duurzaamheid		-108	0	0	0
5	Verduurzaming Moleneind	0	250	0	0	0
5	Inzet reserve economie		-250	0	0	0
7	Voorbereidingskosten gebiedsontwikkelingen (IMVA's)	3.900	0	0	0	0
7	Inzet algemene reserve grondbedrijf	-3.900	0	0	0	0
9	Bestedingsplan reserve Versterken gemeentelijke dienstverlening kwetsbare groepen (POK)	380	0	0	0	0
9	Inzet reserve versterken gemeentelijke dienstverlening	-380	0	0	0	0
	Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bij de programma’s verderop in deze programmabegroting benoemen we alle 3O-ontwikkelingen en lichten we deze toe (onderdeel 4.2).

Investeringen

Via deze programmabegroting stellen we ook investeringskredieten vast. De kapitaallasten van de investeringen zijn verwerkt in de lasten per programma. Als er sprake is van nieuwe investeringen hebben we dat gedaan via de 3O-ontwikkelingen of nieuw beleid bij de programma's. In de paragraaf investeringsplan zijn alle investeringen opgenomen. Samengevat geeft dit het volgende beeld per programma:

Bedragen * € 1.000

Investeringsplan	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Totaal**
2. Werk, inkomen en onderwijs	205	2.673	9.365	14.500	13.465	40.208
3. Ontmoeten, sport en cultuur	880	5.248	6.441	11.537	2.100	26.206
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	7.618	5.749	7.323	7.238	7.313	35.241
5. Economie	-	638	898	-	-	1.536
7. Verstedelijking, wonen & mobiliteit	413	477	885	291	681	2.747
9. Besturen in verandering van tijden	4.266	3.688	3.906	2.625	1.919	16.404
10. Financieel beleid	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	5.500
Totaal geplande investeringen	**14.482**	**19.573**	**29.918**	**37.291**	**26.578**	**127.842**

Naast de reguliere investeringen voorzien we grote investeringen in het Walkwartier en TBL (lopend), het Golfbad, de Lievekamp en op het gebied van ruimtelijke ambities. Deze verhogen bovenstaand investeringsplan aanzienlijk. Voor een specificatie van de reguliere investeringen wordt verwezen naar betreffende paragraaf investeringsplan. Het vaststellen van de programmabegroting is de basis voor het uitvoeren van de investeringen. Daarbij is het totale investeringsbedrag per programma leidend. In een apart raadsvoorstel stellen we voor welke investeringskredieten beschikbaar worden gesteld aan het college voor de uitvoering en voor welke investeringskredieten het mandaat bij de gemeenteraad blijft. Dit conform de nota investeringsbeleid 2023.

Septembercirculaire

Samengevat is de uitkomst van de septembercirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Septembercirculaire 2023	-225.710	-241.216	-243.660	-225.494	-227.985
Meicirculaire 2023	-225.739	-238.816	-241.147	-223.313	-221.446
Totale stijging	**29**	**-2.400**	**-2.513**	**-2.181**	**-6.539**
Af te zonderen posten	1.604	2.601	2.385	1.868	2.210
Netto voordeel	**1.633**	**201**	**-128**	**-313**	**-4.329**

Conclusie*:*

De algemene uitkering stijgt in alle jaren. In 2024 € 2,4 miljoen extra en dit loopt op tot € 6,5 miljoen in 2027. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen ontstaat er in 2023 een tekort van € 1,6 miljoen. De jaren erna (2024-2026) zijn de mutaties beperkt. Opvallend is dat het laatste jaar 2027 een positieve ontwikkeling kent van € 4,3 miljoen. Dit is positief voor het meerjaren beeld van onze begroting.

Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Algemene ontwikkelingen:

- De accressen zijn voor de jaren 2023 tot en met 2025 bevroren. Dit bekent dat naast alle specifieke mutaties, we alleen loon- en prijscorrectie krijgen over deze jaren.
- De verwachte inflatie over 2024 is hoger dan in mei werd verwacht. Dit betekent een hogere accres voor de prijsontwikkeling vanaf 2024.

- In het landelijke coalitieakkoord is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de hoogte van de rijksuitgaven. Dus niet langer "samen de trap op- samen de trap af". Dit betekent een fors nadeel in 2026 ten opzichte van het jaar 2025. De algemene uitkering is voor ons dan € 18 miljoen lager. "Het ravijn" wordt versterkt doordat de zogenaamde opschalingskorting tot en met het 2025 verdwijnt, maar dat deze in 2026 weer terugkomt. Ter compensatie van dit ravijnjaar in 2026 heeft het kabinet een bedrag van € 1 miljard extra beschikbaar in 2026/ 2027. Dit is verwerkt in bovenstaande saldi.
- Het kabinet heeft besloten dat het gemeentefonds vanaf 2027 geïndexeerd wordt op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Dit op basis van een 8-jarig historisch gemiddelde om te komen tot meer stabiliteit. De indexatie volgt de prijsontwikkeling van het bbp van het lopende jaar, zodat het gemeentefonds reëel op niveau blijft.
- Voor het jaar 2027 ontstaat door deze nieuwe systematiek een voordeel door een hoger volumeaccres van ruim € 700 miljoen. Dit is voor onze gemeente een bedrag van circa € 3,6 miljoen extra in 2027.

Voor een uitgebreide toelichting van de septembercirculaire 2023 verwijzen we naar bijlage 4.

Structureel saldo programmabegroting

Om een goed oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.

In de volgende tabel berekenen we het structurele saldo van de programmabegroting.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Resultaat	-19.065	2.078	-38	-247	4.039	3.081
Incidentele baten en lasten	-12.016	8.726	12.654	15.606	1.152	0
Structureel begrotingssaldo	**-7.049**	**-6.648**	**-12.692**	**-15.853**	**2.887**	**3.081**

Voor de specificatie van het jaar 2022 verwijzen we naar de jaarrekening 2022.

De conclusie hieruit is dat de begroting in 2024 structureel sluitend is. Meerjarig is in 2026 het structurele saldo afgerond € 3 miljoen nadelig, dit komt door het ravijnjaar.

Het saldo van incidentele baten en lasten wordt vooral veroorzaakt door grote, incidentele investeringen die opgenomen zijn voor mobiliteit, binnenstedelijke transformatie, stadscentrum, waterveiligheid en verschuivingen van investeringen in het MIP.

In bijlage 2 staat een specificatie van de incidentele baten en lasten.

Kaders en uitgangspunten

Inleiding

Zoals we in de kadernota 2024 aangaven is het zoeken naar een eenduidige koers voor de begroting. Aan de ene kant biedt het Rijk op de korte termijn duidelijkheid: tot en met 2025 werken we met een bevroren accres, dat alleen verhoogd wordt met de inflatie correctie en enkele incidentele posten. Dat geeft rust en zekerheid. Aan de andere kant dreigt vanaf 2026 het ravijnjaar, met een ingrijpende teruggang van de financiële slagkracht van alle gemeenten in Nederland. Daarnaast is er ook in onze samenleving en wereld veel onzekerheid. De gevolgen van een nieuw kabinet? Wat gaan de energieprijzen in 2024 doen? Is er een pijl te trekken op de ontwikkeling van de inflatie? Hoe zit het met de arbeidsmarkt, blijft er door de stikstofcrisis van alles op slot? Hoe zit het met de asielinstroom? Gratis geld is voorbij, maar hoe hoog wordt de rente? Goed om vooraf stil te staan wat voor ons belangrijke kaders en uitgangspunten zijn voor deze programmabegroting.

Inflatie raakt steeds meer mensen, economische groei valt terug

Het centraal planbureau heeft in augustus de zogenaamde concept macro economische verkenning 2024 uitgebracht. Kernpunten hieruit zijn:

- De Nederlandse economie heeft grote schokken verrassend goed doorstaan. De economische groei vertraagt.
- Tijdelijke inkomensondersteunende maatregelen vallen in 2024 weg, waardoor zonder aanvullend beleid de koopkracht van huishoudens met de laagste inkomens daalt en de armoede stijgt;
- De overheidsfinanciën verslechteren op de korte en de middellange termijn. Prudent begrotingsbeleid is daarom geboden. Dit betekent concreet dat het Rijk middelen moet vrijmaken via bezuinigingen of door lastenverzwaringen;
- De inflatie blijft dit jaar hoger dan eerder gedacht. Ook in 2024 blijft de inflatie hoger dan normaal.

Koers voor de begroting

Alle kracht en inzet op de uitvoering

In de programmabegroting 2023-2026 hebben we het coalitieakkoord ‘Samen duurzaam vooruit’ vertaald. We hebben de speerpunten benoemd. Voor het jaar 2023 hebben we de activiteiten concreet uitgewerkt en voor de jaren daarna de speerpunten meerjarig weggezet. Zo hebben we de grote lijnen voor de komende jaren geschetst. Daarnaast is er in die programmabegroting fors geld beschikbaar gesteld om voortvarend aan de slag te kunnen met het uitvoeren van het coalitieakkoord. Het gaat om de volgende hoofdlijnen:

- De verstedelijkingsopgave met woningbouw en mobiliteit. Denk aan Amsteleind, de plannen rond de Raadhuislaan, het Euterpepark. Maar ook de grote investeringen in bereikbaarheid via de weg en het spoor.
- De klimaatopgave en energie transitie. Van de duurzame polder tot het voorbereiden om de eerste 7.500 bestaande woningen gasloos te maken. We bouwen aan een klimaatadaptief Oss van de toekomst, waarin bewoners, bedrijven, flora en fauna minder kwetsbaar zijn voor de effecten van klimaatverandering, zoals de hogere kans op wateroverlast door extreme neerslag, hitte, droogte en overstromingen van de Maas. Zo beperken we de risico’s voor de economie, onze gezondheid, natuur en veiligheid.
- Goede dienstverlening en transformatie en kostenbewustzijn van het sociaal domein. We werken aan de Hervormingsagenda Jeugd, aan de realisatie van het Integrale Zorg Akkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord en aan de vernieuwing en professionalisering van onze dienstverlening.
- Stedelijke voorzieningen voor een aantrekkelijke stad. De nieuwe Lievekamp, het Walkwartier met het Warenhuis en het nieuwe zwembad zijn hier aansprekende voorbeelden van. Vanwege de forse rente-stijgingen zijn de al gereserveerde budgetten minder waard geworden. Dat trekken we nu recht.
- Duurzaam houdbare voorzieningen voor vitale dorpen. Ussen met de nieuwe Hille, de voorziening in de NOK dorpen en Ravenstein zijn voorbeelden van in stenen investeren om sociale cohesie te bevorderen.
- Een uitstekende 100.000+organisatie. Denk aan onze positie op de arbeidsmarkt en informatieveiligheid.

Vanuit deze begroting is de focus gericht op het uitvoeren van de plannen en speerpunten die we eerder hebben opgenomen. We zijn daar heel blij mee: in tijden van onzekerheid en hoge inflatie zijn we in staat om volop de investeren in de samenleving. Ook in sociale cohesie, ontmoeten en de transformatie van het sociaal domein. Daarnaast hebben we oog voor nieuwe ontwikkelingen: soms wettelijke verplichtingen, toetreden tot BrabantStad of aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt.

Geen bezuinigingen, wel een kritische blik

Gezien de financiële ruimte de afgelopen jaren en de economische ontwikkelingen willen we geen bezuinigingsoperatie opzetten. Wel moeten we kritisch zijn in de wensen voor nieuw beleid. We kunnen gelukkig vooruit en het zal al een hele opgave worden om ons bestaande beleid uit te voeren. Met de maatschappelijke onzekerheden, het fors duurder worden van geld, dat snel verdampt als gevolg van inflatie en stijgende rente, is het goed om kritisch te blijven op onze uitgaven. Moet alles in dezelfde omvang en reikwijdte doorgaan, zoals we ooit dachten. Of mag het een ons minder, mogen we meer van de samenleving vragen, willen we strakker inzetten op samenwerking of fusies van verenigingen om het op de lange termijn vol te houden. Dit is geen pleidooi om overal voor de goedkoopste variant te kiezen. Zeker bij bouwprojecten leggen ons soms vast voor 40 tot 100 jaar. Maar kritisch kijken of ons voorzieningen niveau in de breedste zin van het woord nog past bij maatschappelijke ontwikkelingen en onze portemonnee is op zijn plaats.

Onze financiële uitgangspunten

Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden.
De begroting 2024 en de meerjarenramingen 2025-2027 hebben we opgesteld op basis van de volgende uitgangspunten:

- In het algemeen werken we met een begroting die meerjarig (structureel) sluitend is. Dit jaar kiezen we ervoor om de eerste 2 jaar sluitend te hebben en verwachten we in 2026 en 2027 een tekort. Dit sluit aan bij de oproep van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) om tekorten te laten zien. Ook onze toezichthouder – de provincie - heeft zich hierbij aangesloten. We houden zo druk op het nieuwe kabinet in de lobby voor het terugdraaien van de grote greep uit het gemeentefonds vanaf 2026.
- Het tekort voor de jaren 2026 en 2027 houden we beperkt omdat we beseffen dat in het slechtste geval we deze later moeten gaan bezuinigen. De rijksfinanciën staan ook onder druk. Het tekort is die jaren is vrijwel gelijk aan de risicoposten die we voorzien.
- We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (minimaal 10% van de algemene uitkering). Binnen onze algemene reserve is er incidentele begrotingsruimte. We zetten deze ruimte in om de plannen van het coalitieakkoord en noodzakelijke actuele onderwerpen te realiseren en rentestijging en inflatie op te vangen.
- We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met de programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.
- Nieuw beleid wordt integraal afgewogen bij de vaststelling van de begroting. Het politieke debat over de inhoud wordt vooral integraal gevoerd bij de kadernota in het voorjaar.
- De winsten uit het grondbedrijf zetten we in voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, wonen). Daarnaast vragen we bijdragen aan ontwikkelende partijen, die op deze manier hier ook aan meebetalen. De winsten vanuit het grondbedrijf nemen komende jaren af, ook door stijgende prijzen.
- Via actieve lobby en netwerken zetten we in op actief geld van derden te verwerven zoals bijdragen uit landelijke, regionale en Europese fondsen. De landelijke fondsen voor woningbouwimpulsen, volkshuisvesting en klimaat & energie bieden nadrukkelijk kansen.
- We blijven lobbyen voor een robuuste financiering vanuit het gemeentefonds en voor voldoende compensatie van het zogenaamde ravijnjaar vanaf 2026. Dit in combinatie met de afschaffing van de zogenaamde opschalingskorting. Aanvullend hierop lobbyen we voor voldoende compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo.

- We blijven vasthouden aan een lastendruk van minimaal € 22,50 onder het landelijke gemiddelde. Voor het jaar 2024 verhogen we de OZB met 6,2%. Dit bestaat uit een reguliere inflatiecorrectie over 2024 en een (beperkte) correctie door ene hogere werkelijke inflatie in2023. We blijven uitgaan van 100% kostendekking van tarieven en heffingen.
- Voor subsidies 2024 wordt voorgesteld om uit te gaan van een inflatie voor 2024 van 3,9%, zoals vastgesteld in de kadernota. Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor budgetsubsidies wordt voor de compensatie van loonstijging uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector en voor de compensatie van prijsstijging wordt dan uitgegaan van een inflatie van 3,9% (% overheidsconsumptie netto materieel 2024). Bij de overige subsidies zoals professionele instellingen zonder budgetovereenkomst en niet-professionele organisaties wordt ook dit percentage van 3,9% voor prijscompensatie gehanteerd.
- De rekenrente stellen we in principe vast op 1,1%. De rente voor de grondexploitaties bedraagt in de begroting 1,17%. Dit is gebaseerd op landelijke verslagleggingsvoorschriften. We verwachten dat deze rente stijgt in de toekomst.
- De raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds hebben we gebaseerd op de septembercirculaire 2023.
- In programma 10 hebben we een jaarlijkse post onvoorzien van € 300.000 opgenomen. Deze post is bedoeld om incidentele tegenvallers op te vangen. Het college besluit over de inzet van deze post. Daarbij geldt de voorwaarde dat inzet past binnen de criteria: onuitstelbaar, onvermijdbaar en onvoorzienbaar. De verantwoording hierover nemen we op in de reguliere planning- en controldocumenten met vaststelling door de gemeenteraad.

Programma 1. Welzijn en zorg



1. Inleiding

De begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 gaan over het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel verschillende deelonderwerpen. In de alinea's hier direct onder staat wat ons bindt in het sociaal domein.

Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner mag meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden:

- Mens centraal. We stellen de mens centraal, we sluiten aan bij wat mensen zelf willen en kunnen. We doen hierbij recht aan de waardigheid van iedere inwoner van Oss. Inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij sportclubs, scholen en culturele instellingen, is van grote meerwaarde voor de gemeenschap.
- Nabijheid. We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes. We kennen de inwoner en de inwoner kent ons. Daarom zijn we makkelijk benaderbaar. Ondersteuning is nabij en waar mogelijk ingebed in de sociale structuur in de dorpen en wijken. Zodat we bijdragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen.
- Eenvoud. We werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden. We maken steeds de afweging hoe we administratieve processen voor inwoners, onze samenwerkingspartners en de gemeentelijke organisatie kunnen vereenvoudigen.
- Vakmanschap en partnerschap. Onze medewerkers zijn deskundig, hebben de juiste competenties en blijven leren. Ze zijn hierbij in staat waarderend en zonder vooroordeel het gesprek aan te gaan. Goede ondersteuning voor onze inwoners kan de gemeente niet alleen. We hebben de partners in het sociaal domein nodig om hieraan bij te dragen. Daarom bouwen we aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties en inwoners werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt.

Binnen het sociaal domein werken we vanuit deze waarden aan ons dienstverleningsconcept, onze werkprocessen, aan de vakmanschapsontwikkeling van onder andere onze consulenten, en aan onze digitaliseringsagenda.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in herstellen van bestaanszekerheid, vergroten kansengelijkheid en gezond leven makkelijker te maken.
Naast passende dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van het sociaal domein sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.
We sluiten aan bij de talenten, mogelijkheden en behoeften van inwoners. Wanneer het niet vanzelf gaat, bieden we ondersteuning, zorg en opvang. Deze ondersteuning is gericht op zoveel mogelijk zelf en samen doen: in netwerken in de buurt of wijk. Waar nodig zorgen we voor (specialistische) ondersteuning en zorg. We kijken integraal naar de hulpvraag van inwoners, bijvoorbeeld in een combinatie van welzijn, zorg, werk, schuldhulpverlening en armoede-ondersteuning. Meer gebruik maken van de mogelijkheden van de inwoner en aansluiting bij de leefwereld vraagt een andere houding en andere manier van werken van professionals. Dit is een langdurig verandertraject. Om te komen tot een integrale oplossing voor de inwoner werken we vanuit de disciplines werk en inkomen, welzijn, zorg, veiligheid, schuldhulpverlening samen.

2. Programma-onderdelen

2.1 Ondersteuning en zorg in de Wmo

Wat willen we bereiken?
De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) geeft gemeenten de opdracht mensen te ondersteunen die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn. Daarbij gaan we altijd uit van de talenten en mogelijkheden die inwoners hebben. We zorgen daarbij dat voorzieningen toegankelijk zijn, zodat iedereen kan meedoen.

Maatschappelijke ontwikkelingen
We hebben te maken met een aantal maatschappelijke ontwikkelingen. Denk aan de krapte op de arbeids- en woningmarkt, vergrijzing en de groei van (complexe) hulpvragen van inwoners. Deze vraagstukken van schaarste onderstrepen het belang van een sociale basis en de transformatie van het sociaal domein. Dit vraagt ook van de samenleving het besef dat we een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben.

Lokale ontwikkelagenda Wmo Oss
We stellen een nieuwe ontwikkelagenda Wmo Oss op voor de periode 2024-2028. De hoofdopgave is zorgen dat onze ondersteuning toekomstbestendig is, inwoners de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben en de meest kwetsbaren gezien en geholpen worden. De maatschappelijke uitdagingen waar we momenteel voor staan vragen om scherpere keuzes en meer sturing op de transformatie van het sociaal domein. Meer samen werken met de gemeenschap, en meer innovatie in de gemeentelijke organisatie en bij onze partners. We breiden het collectieve aanbod waar mogelijk uit waardoor er meer mogelijkheid tot elkaar ontmoeten en helpen ontstaat. Ook willen we inwoners inspireren en mogelijkheden bieden om eigen ideeën uit te voeren. Denk aan het faciliteren van zorgcoöperaties en initiatieven die al een waardevolle bijdrage leveren aan deze beweging, of het versterken van informele zorg en mantelzorg. Daarnaast kijken we naar lichtere en andere vormen van dagbesteding, hulp bij het huishouden en ondersteuning. Tot slot blijven we investeren in het bieden van passende ondersteuning van mensen met een psychische kwetsbaarheid en het mogelijk maken van de uitstroom uit beschermd wonen. Landelijke akkoorden zoals het IZA, het GALA en het Woon-zorgakkoord sluiten hier op aan. Hierbij ligt de focus op een domeinoverstijgende samenwerking tussen het medische en sociale domein, een gezonde en actieve leefstijl en langer thuis wonen. Daarnaast zoeken we ook steeds meer de samenwerking met het fysieke domein, een gezonde leefomgeving en plekken voor ontmoeting dragen immers bij aan onze sociale doelen.

Sociale basis
Een solide sociale basis helpt bij het realiseren van de transformatieopgave. Bij de sociale basis gaat het over gemeenschapsvorming en een fijne leefomgeving waar mensen kunnen samenleven, elkaar kunnen ontmoeten, meedoen en in staat zijn om zelf (met hulp van omgeving/netwerk) hun leven vorm te geven. Aansluitend op onze visie Thuis in de Buurt, faciliteren we de sociale basis op een houdbare en duurzame manier.

Innovatie en transformatie: proeftuin Oss
Een voorbeeld van innovatie om onze ondersteuning toekomstbestendig te maken, is de Proeftuin Oss. De proeftuin levert een belangrijke bijdrage aan nieuwe manieren van samenwerken, gemeenschapsgericht werken, financieren en netwerksturing. We transformeren en innoveren in de Proeftuin op basis van anders doen, anders mogelijk maken en anders samen leren. Een belangrijk onderdeel van de Proeftuin Oss is het werken met gebiedsgebonden lumpsum financiering middels subsidie. Eind 2022 heeft de raad besloten om de Proeftuin Oss voor 5 jaar te verlengen, uit te breiden met een 2^{e} proeftuinwijk en vanaf 2024 jaarlijks een subsidiebedrag voor de twee proeftuinwijken vast te stellen. Daarbij wordt er een vast wijkbudget vastgesteld dat door de proeftuin-partners gezamenlijk wordt gebruikt t.b.v. de doelen én transformatie van zorg en welzijn in de twee Proeftuinwijken. We gaan nu een spannende fase in: functioneert de in de proeftuin ontwikkelde werkwijze ook in de praktijk?

Complexe ondersteuningsvragen en wonen (regionaal en lokaal)
In de regio Brabant Noordoost-Oost organiseren wij gezamenlijk de opvang en ondersteuning voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Gemeenten, rijk en andere partijen werken al jaren aan de transitie 'van beschermd wonen naar een beschermd thuis'. Dit moet het mogelijk maken dat mensen met psychische problemen vaker thuis of in hun eigen woonplaats kunnen blijven wonen, waarbij ze thuis ondersteuning krijgen. Daardoor groeit de groep inwoners met complexe problematiek in onze buurten en dorpen. Voor hen en hun buurtgenoten is het essentieel dat de benodigde ondersteuning beschikbaar is. Dat vraagt lokaal een basisniveau van voorzieningen, geschikte woningen, en samenwerking tussen en met gemeenten, ketenpartners, zorgverzekeraars en Centrum Indicatiestelling Zorg (Wlz). Daarnaast ligt er een grote opgave rondom wonen en huisvesting. Voor specifieke aandachtsgroepen ontwikkelen we voor Oss een visie voor de opgaven rondom wonen, welzijn en zorg: de woonzorgvisie.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *In Oss helpen we elkaar en kan iedereen meedoen (sociale basis)*
- *Inwoners van Oss die dat nodig hebben, krijgen passende ondersteuning*
- Voorzieningen zijn vindbaar, toegankelijk, betaalbaar en kwalitatief goed

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We werken de Visie sociale basis Oss 2040 uit in een ontwikkelagenda sociale basis. Deze visie en ontwikkelagenda reiken verder dan programma 1, en hebben een relatie met de lokale ontwikkelagenda Wmo en het plan van aanpak GALA.	Q1/2024
- Op basis van de regionale Wmo-kaders, de Visie Sociale Basis en ervaringen in de uitvoering, actualiseren we onze ontwikkelagenda 2024-2028 voor Oss. De focus ligt op toekomstbestendigheid van de Wmo en substitutie van zware ondersteuning naar lichte, collectieve of informele ondersteuning. Hierbij leggen we de verbinding met inkoop en regionale afspraken.	Q1/2024
- De druk op mantelzorgers neemt toe. In 2023 werken we aan een uitvoeringsplan mantelzorg, samen met mantelzorgers zelf, lokale partners en ONS welzijn (vanuit de GALA middelen).	Q1/2024
- In 2024 stappen we fasegewijs volledig over naar de nieuwe financieringsvorm voor de 2 proeftuinwijken. We verwachten dat in 2024 in Proeftuinwijk Ruwaard vanuit de reguliere Wmo-middelen een bedrag van € 3.932.505 nodig is voor individuele begeleiding, dagbesteding en hulp bij huishouden, en in Proeftuinwijk Ussen een bedrag van € 2.558.616. Deze middelen verstrekken we middels subsidie en maken we vrij vanuit de bestaande begroting voor Wmo. De bovenstaande bedragen zijn gebaseerd op het prijspeil 2023. In de begroting 2024 wordt een algemene index toegepast, deze post is daar onderdeel van. Parallel aan de proeftuin werken we aan een visie op de inkoop Wmo. Keuzes die we maken op basis van de ervaringen in de proeftuin, hebben invloed op onze regionale inkoopsystematiek.	2024-2025
- Voor de regio Noordoost Brabant komt jaarlijks structureel € 5,5 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van het Integraal Zorgakkoord (IZA). De gemeente Den Bosch gaat deze middelen als mandaatgemeente aanvragen en beheren. Gezamenlijk dragen we zorg voor het opstellen en uitvoeren van een regioplan in samenwerking met de zorgverzekeraar en partners. De uitwerking hiervan heeft een sterke verbinding met ons lokale plan voor het Gezond en actief leven akkoord (GALA, programma 3).	2024

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Op basis van de woonzorgvisie (deze wordt naar verwachting eind 2024 vastgesteld) gaan we samen met de collega's van wonen aan de slag met onze opgaven rondom wonen, welzijn en zorg voor verschillende aandachtsgroepen.	2024
- Beschermd wonen (regionaal Brabant Noordoost-Oost en lokale vertaling): o Regionaal koersdocument psychisch kwetsbaar 2024-2028: volgen van de ontwikkeling voorzieningen regionaal specialistisch vangnet. Zoals de Time out voorziening (Verdihuis), Verslaafden in herstel en Skeve Huuse. o We bereiden de (financiële) gevolgen doordecentralisatie beschermd wonen en woonplaatsbeginsel voor (beide rijksmaatregelen gaan in per 1-1-2025). o We vertalen het koersdocument voor mensen met psychische kwetsbaarheid in Oss: o.a. GGZ Consultatie, Psychisch kwetsbaar in de wijk, Straatdokter, herstel- en zelfregiecentrum en tussenvoorzieningen Beschermd Thuis.	2024-2025
- We stellen een regionaal plan van aanpak dakloosheid op (Wonen eerst), op basis van het nationaal actieplan. Hierbij benutten we de resultaten van het Ethos-telonderzoek naar de omvang van dak- en thuisloosheid in de regio Noordoost-Brabant. Dat doen we op basis van de middelen die we de afgelopen jaren in de algemene uitkering ontvangen hebben en de middelen uit de meicirculaire 2023.	2024
- We werken verder aan de regionale transformatie van de maatschappelijke opvang in Brabant Noordoost-Oost gericht op organisatorische en financiële toekomstbestendigheid. Deze opgave betreft de verbetering van producten (inkoop), de huidige locatie (Verdihuis) en uitbreiding van voorzieningen.	2024
- In het kader van zorg en veiligheid werken we aan: o AVE: we herijken en implementeren het model Aanpak voorkoming van Escalatie (AVE) door middel van een handboek om afspraken vast te leggen voor de interne organisatie en de samenwerkingspartners. o WvGGZ: de Wet verplichte GGZ (WvGGZ) wordt aangepast (naar verwachting in 2024). We participeren hierop door in de regio samen met partners de bestaande handreiking aan te passen die helpend is in de uitvoering. o Jeugdgroepen: we blijven inzetten op preventieve en repressieve interventies richting jeugdgroepen met de inzet van handhaving, toezichthouders, jongerenwerk, straatcoaches en Politie en OM.	2024
- We monitoren de voortgang van onze doelen en de toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid van de Wmo-ondersteuning door het dashboard, CEO. inkoop Wmo en monitoring van de uitgaven Wmo.	2024

2.2 Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Wij zorgen voor passende jeugdhulp voor de meest kwetsbare jeugdigen en hun gezin. Jeugdhulp die past bij de (zwaarte van de) aard van de problematiek en zo tijdig en nabij mogelijk wordt ingezet. We werken aan een zorglandschap waarbij jeugdigen zoveel mogelijk thuis of in een gezinsgerichte setting kunnen opgroeien, zo dicht mogelijk bij de eigen leefomgeving.

We realiseren hulp aan de jeugdige(n) en het gezin op basis van een gedeelde vraagverheldering met het gezin en het netwerk; zo nodig hulp over de grenzen van het sociaal domein heen (integrale gezinsgerichte hulp). We sturen daarom ook op aansluiting van het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en GGD bij het onderwijs en de kinderopvang. Het CJG werkt gebiedsgericht en met de Samenwerkwijze, en zoekt zo nodig ook verbinding met Wmo, volwassenzorg en Werk & Inkomen.

De samenwerking rond veiligheid van kinderen krijgt extra aandacht, door invoering van de 'gefaseerde ketenaanpak' en in samenhang met de ontwikkeling van het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Belangrijke uitgangspunten zijn beschikbaarheid en continuïteit van hulp. Dit staat onder druk, mede door de krappe arbeidsmarkt. Tegelijk blijven wij sturen op kostenbeheersing. Specialistische jeugdhulp is een schaars goed en moet beschikbaar zijn voor de jeugdigen die dit het hardst nodig hebben. We blijven daarom nadenken over de reikwijdte van de jeugdhulp en de mogelijkheden om te normaliseren. Daarnaast zetten we volop in op praktijkondersteuner huisartsenzorg voor de geestelijke gezondheidszorg Jeugd (POH GGZ) om laagdrempelig passende hulp te bieden en zo verwijzing naar GGZ jeugd te voorkomen. En we versterken het CJG zodat zo nodig zelf -laagdrempelig en nabij- passende hulp kan worden geboden, bijvoorbeeld voor scheidende ouders, en daarmee het beroep op specialistische jeugdhulp terug loopt. Daarmee sluiten we aan op de Landelijke Hervormingsagenda.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Jeugdigen in onveilige situaties worden beschermd*
- *De hulp voor de jeugdige is zo dicht mogelijk bij huis, nabij het gezin*
- *Er is passende (specialistische) jeugdhulp voor de jeugdigen die dit nodig hebben*
- *Er is een sterke (gemeentelijke) toegang die verbindingen heeft met partners uit de jeugdketen zoals consultatiebureau, voorschoolse voorzieningen en onderwijs*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We implementeren het Beleidskader Jeugd met de speerpunten voor beleid op alle beleidsterreinen in relatie tot jeugdigen. We sluiten daarbij aan op het nieuwe Regionale Beleidskader Jeugdhulp en de Landelijke Hervormingsagenda Jeugd. We zetten in op jongerenparticipatie bij nieuw te ontwikkelen beleid, in aansluiting op de regionale Jongerentop.	Q1/2024
- We stellen het Jaarplan Jeugdhulp op, met de acties op lokale ontwikkelthema's. In 2024 gaat het om de volgende punten. o Doorontwikkeling (kwaliteit van de) dienstverlening CJG: ▪ Normalisatie en versterken (veer)kracht van jeugdigen en gezinnen. Alleen als het echt nodig is, biedt het CJG zelf hulp of leidt naar passende (jeugd)hulp. ▪ We starten en monitoren Experimenten met beschikkingsvrij indiceren; daarbij implementeren we de Samenwerkwijze. ▪ Werken volgens het AVE-model en passend veiligheidscoördinatie, casus- of procesregie uitvoeren.	Q1/2024

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
▪ Vergroten maatschappelijk- en kostenbewustzijn CJG: afbakenen van jeugdhulp in relatie tot bv. voorliggende ondersteuning, Wet Langdurige Zorg (WLZ) en Passend Onderwijs. En afbakenen jeugdhulp in relatie tot volwassenenzorg, Voorliggend als en zodra het kan, specialistisch als en zolang het echt nodig is. o Implementatie Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming: CJG neemt zijn verantwoordelijkheid voor veiligheid en is de vaste contactpersoon. CJG werkt samen met het regionale Veiligheidsteam, bestaande uit Gecertificeerde Instelling (GI), Veilig Thuis en Raad voor de Kinderbescherming. Het CJG past de ketenaanpak gefaseerd werken aan veiligheid toe en werkt volgens de Top3 Methodiek.	
- We blijven werken aan verdere uitbreiding van de Praktijkondersteuner Huisartsartsenzorg voor de Geestelijke Gezondheidszorg (POH GGZ) Jeugd bij huisartsen. We zien hier goede resultaten: de inwonertevredenheid is hoog, het aantal verwijzingen naar basis- en specialistische GGZ blijft relatief laag. De uitbreiding van het aantal huisartsen dat een POH GGZ Jeugd inzet, indexaties op de tarieven en extra Btw-verplichtingen brengen hogere kosten met zich mee. We betalen dit uit de huidige jeugdzorg budgetten.	Continu
- We monitoren de beschikbaarheid van de jeugdhulp door het dashboard, inkoop jeugdhulp, monitoring uitgaven jeugdhulp en de regionale trend analyse gesprekken.	Continu
- We werken, ook regionaal, aan een dekkend aanbod scheidingsproblematiek: informele en formele sociale basis, CJG, specialistische jeugdhulp, eventueel nieuw extra aanbod (vanuit de handreikingen uit het landelijke programma "scheiden zonder schade"). Daarbij ontwikkelen we een lokaal scheidingsloket waar ouders, kinderen, hun sociale netwerk en professionals terecht kunnen voor informatie, advies en hulp. We bouwen in eerste instantie vanuit de huidige formatie en ontdekken gaandeweg of er iets extra's nodig is.	Q1/2024
- Vanuit het programma 'Sporen naar kansen' werken we aan het verbinding van jeugdhulp met passend onderwijs en kinderopvang. Het gaat om inzet onderwijscontactpersonen, ontwikkeling onderwijszorgarrangementen, aanpak dyslexie, versterken expertiseteam kinderopvang en de ontwikkeling inclusieve kinderopvang (zie programma 2).	Continu
- Wij leveren onze bijdrage aan de regionale beleidsontwikkeling door voorzitterschap van het regionaal beleidsteam, projectleiderschap Transformatie-opgaven Jeugdhulp, afbouw Jeugdzorg+ (bovenregionaal), deelname aan werkgroep Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en deelname aan het regionaal regieteam. We werken aan thema's als inrichting crisishulp NOB en gesloten jeugdzorg, afstemming onderwijs-jeugdhulp, ontwikkeling Jeugdbescherming.	Continu
- We nemen deel aan de regionale Werkgroep ViA (Veilig in Afhankelijkheidsrelaties) waarin integrale beleidsontwikkeling en –afstemming plaatsvindt op het terrein van jeugdhulp, wmo en veiligheid. Voor jeugdhulp gaat het dan om sturing op de inzet en samenwerking van Veilig Thuis en jeugdbeschermingspartners met de lokale teams bij bescherming van jeugdigen in onveilige situaties.	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken vanuit de regionale Transformatie-opgaven aan innovatie en verandering van de jeugdhulp. We willen dat meer jeugdigen dichtbij huis geholpen worden en waar dat niet kan, gezinsgerichte hulp krijgen bij voorkeur binnen pleegzorg of gezinshuizen. Residentieel en klinisch verblijf zetten we alleen in wanneer dit niet anders kan en zoeken naar alternatieven voor Jeugdzorg+. Verder ontwikkelen we nieuwe innovatieve vormen die ons zorglandschap kunnen verrijken en die een bijdrage leveren aan thuis- en gezinsgerichte hulp.	Continu
- We realiseren een integrale, vraaggerichte aanpak waardoor kwetsbare jongeren (16-27 jaar) vanuit niet langer tussen wal en schip vallen. We implementeren de JIM aanpak.	Continu

2.3 Integratie en opvang

Wat willen we bereiken?
De opgave rondom opvang blijft de komende jaren zeer actueel. We ontvangen en begeleiden jaarlijks vluchtelingen en statushouders uit Oekraïne en uit landen buiten Europa. Daarnaast is er een groter wordende groep internationale werknemers (arbeidsmigranten) die hier tijdelijk of voor langere tijd werkt en woont, regelmatig ook samen met hun gezinnen. Onze opgaven zijn multidisciplinair en complex, er is expertise van vastgoed, ruimtelijke ontwikkeling, veiligheid, welzijn en zorg nodig. Thema's die we samen met onze partners oppakken zijn: voldoende kwalitatieve huisvesting, meedoen en daginvulling, toegang tot ondersteuning en onderwijs, welzijn en gezondheid en bestaanszekerheid.
We vinden het belangrijk dat deze nieuwe of tijdelijke inwoners van Oss zich thuis gaan voelen in Oss. We gaan uit van mogelijkheden en kwaliteiten van iedereen die hier tijdelijk of langer verblijft. Iedereen moet mee kunnen doen, waarbij de invulling afhankelijk is van of men hier tijdelijk of langer is. Dit doen we vanuit gelijkwaardigheid en autonomie. Een deel van deze groep heeft ondersteuning nodig; men spreekt de taal niet, is onvoldoende op de hoogte van de Nederlandse gebruiken, normen en waarden, regelgeving en instanties, er is (nog) geen sociaal netwerk waar ze op terug kunnen vallen en sommigen zijn sterk afhankelijk van bijvoorbeeld hun werkgever. Waar nodig bieden we informatie, advies en ondersteuning, aansluitend op de aanpak vanuit inburgering (programma 2).

Statushouders en vluchtelingen
We vangen drie groepen op met verschillende uitgangsposities en deels tijdelijk in Oss: statushouders, vluchtelingen uit Oekraïne en asielzoekers. Vanuit het Rijk is de taakstelling rondom deze groepen de afgelopen jaren flink verhoogd. Het wordt steeds lastiger om aan deze taakstelling te voldoen omdat er onvoldoende woningen beschikbaar zijn. Zolang de Spreidingswet nog niet is aangenomen, is ons uitgangspunt dat we 500 vluchtelingen in Oss opvangen. We doen niet meer dan de Osse samenleving aan kan. Bij de opvang van vluchtelingen zijn er meerdere opgaven, van het organiseren van de huidige "gemengde" opvang tot realisatie van de nieuwe locatie aan de Macharense- Spitsbergerweg per oktober 2024. Nu de vluchtelingenopvang voor 5 jaar structureel wordt, onderzoeken we hoe we de relatie met Thuis in Oss vorm kunnen geven en de begeleiding en ondersteuning verder kunnen professionaliseren. Draagvlak bij en verbinding met de samenleving is hierbij cruciaal. Om deze enorme opgave voor elkaar te krijgen hebben we extra capaciteit nodig. We gaan er vanuit dat het Rijk deze inzet compenseert. Als dat niet zo is, kunnen we de opdracht niet uitvoeren en rapporteren we dit aan de gemeenteraad.

Internationale werknemers
We zien dat een deel van de internationale werknemers kwetsbaar is, al op het moment dat ze hier komen werken. Ze komen pas in beeld voor ondersteuning op het moment dat het mis gaat, bijvoorbeeld als zij worden ontslagen en/of dakloos raken. Dat is een onwenselijke situatie die we graag willen voorkomen. Deze mensen hebben vaak al problemen en/of moeite om een netwerk op te bouwen. We werken daarnaast aan het realiseren van voldoende kwalitatief goede huisvesting van internationale werknemers.

Om dit mogelijk te maken nodigen we marktpartijen uit om initiatieven te ontwikkelen voor grootschaligere vormen van huisvesting. We toetsen deze initiatieven aan het 'Beleidskader huisvesting internationale werknemers', waarin zowel ruimtelijke als sociaal-maatschappelijke toetsingskaders zijn opgenomen. Het streven is om 1.000 bedden toe te voegen in grootschaligere huisvestingslocaties, zodat de druk op de bestaande woonwijken verlaagd kan worden en een kwalitatief goede huisvesting gewaarborgd kan worden. Grootschaligere vormen van huisvesting bieden ook kansen op het gebied van beheer en sociale controle, waarbij de internationale werknemers en de omwonenden bij gebaat zijn.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Iedereen kan volwaardig deelnemen aan de samenleving*
- *Inwoners van Oss spreken de Nederlandse taal op basisniveau*
- *Opvang van vluchtelingen op een humane en veilige manier*
- *Voldoende kwalitatieve huisvesting voor internationale werknemers*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- In 2024 zijn we bezig met de realisatie van een nieuwe opvanglocatie voor statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne en uit andere landen. We bieden activiteiten aan die gericht zijn op integratie in de Osse samenleving. Dit doen we samen met Thuis in Oss en het COA, maar ook met de buurt, vrijwilligersorganisaties en (sport)verenigingen.	Q4/2024
- We verlagen de drempels voor arbeidsmigranten, statushouders en volwassenen richting een vorm van gratis taalonderwijs. Hierbij werken we onder meer samen met de bibliotheek, ONS Welzijn, Thuis in Oss, Vluchtelingenwerk, het Leerwerk-loket, de Volksuniversiteit Oss en verschillende gemeenschapshuizen. We hebben extra aandacht voor kinderen bij de Gezinsaanpak Laaggeletterdheid (VVE en Internationale schakelklassen).	Q4/2024
Internationale werknemers: - ONS welzijn en stichting Barka voeren een pilot uit van 2 jaar voor preventieve begeleiding en ondersteuning aan kwetsbare internationale werknemers (ook wel arbeidsmigranten). Via informatie en advies, hulp en maatschappelijk werk verbeteren we het welzijn, de integratie en participatie van de internationale werknemer. - We stimuleren marktpartijen om te komen met initiatieven voor grootschalige huisvestingslocaties voor internationale werknemers. Initiatieven toetsen we aan het beleidskader huisvesting internationale werknemers.	Q4/2024

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Sociale duurzaamheid betekent: kiezen voor oplossingen die het probleemoplossend vermogen van de samenleving zelf versterken, waardoor op termijn minder zorg/ondersteuning nodig is en mensen toekomstperspectief hebben. Dat betekent: inzetten op eigen kracht en zelfredzaamheid en zo mogelijk kiezen voor oplossingen waarbij inwoners en hun informele netwerken een rol spelen. Niet zorgen voor een oplossing, maar helpen een oplossing te vinden, zodat de inwoner of de buurt een volgende keer meer zelf kan oppakken. Dat komt tot uiting in de manier waarop ondersteuning en welzijn worden ingevuld en uitgevoerd, maar ook in concrete activiteiten zoals: preventie, gezondheidsprojecten, mantelzorgondersteuning, ondersteuning van vrijwilligerswerk, combinaties van 1e en 2e lijnsondersteuning, enzovoort.
De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, geen honger, goede gezondheid en welzijn, gendergelijkheid, ongelijkheid verminderen, duurzame steden en gemeenschappen en vrede, veiligheid en gerechtigheid.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Centrumregeling Wmo en Wvggz Brabant Noordoost-Oost

Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). Oss koopt in namens de deelnemende gemeenten. Tevens kopen we in de regio gezamenlijk de uitvoerende taken vanuit de Wvggz sinds 2020 in. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.

Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant

In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de jeugdhulp in. Daarvoor is een gemeenschappelijke regeling met een centrumgemeente ('s-Hertogenbosch). Gezamenlijke inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor aanbieders, efficiëntere inkoop en een betere positie in de onderhandeling met aanbieders. Een aantal taken (bijvoorbeeld gesloten jeugdzorg) moeten gemeenten verplicht gezamenlijk inkopen.

3.3 Beleidskaders

1. Beleidskader Wet maatschappelijke ondersteuning 2024-2028 (regionaal, 2023)
2. Centrumregeling Wet maatschappelijke ondersteuning (regionaal, 2023)
3. Koersdocument Inwoners met een psychische kwetsbaarheid 2024-2028 (regionaal, 2023)
4. Regionale ontwikkelagenda voor opvang, zorg en ondersteuning voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid 2020-2023 (regionaal, 2019, document is verlengd tot 2028)
5. Ontwikkelagenda Wmo 2020-2023 (lokaal, 2019, wordt momenteel geactualiseerd)
6. Wijkkader Proeftuin Ruwaard
7. Centrumregeling Jeugdhulp Noord Oost Brabant 2020
8. Regionaal beleidsplan Jeugdhulp 2020-2023
9. Regionale Inkoopstrategie Jeugdhulp 2020-2024
10. Ontwikkelagenda 'Vindbaarheid en beschikbaarheid jeugdhulp' (lokaal, 2019)
11. Beleidsnotitie Visie en aanbevelingen over reikwijdte Jeugdwet en begrenzing inzet gespecialiseerde jeugdhulp in Noordoost Brabant
12. Notitie huisvesting en integratie van vergunninghouders (lokaal, 2016) en raadsinformatiebrief draagkracht en -last (asiel)opvang en integratie (mei 2023)
13. Beleidskader Centrale huisvesting internationale werknemers (2023)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2019	2020	2021	2022	Streef-waarde
Ik weet waar ik moet zijn met een hulpvraag	*CEO monitor over 2021**	75%	79&	82%	66%	n.v.t.
Ik werd snel geholpen	*CEO monitor over 2021**	73%	82%	83%	75%	n.v.t.
De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag	*CEO monitor over 2021**	89%	90%	89%	82%	n.v.t.
Aantal cliënten per zorgvorm Wmo begeleiding	Berichtenverkeer via Suite naar datawarehouse SD	1364	1468	1533	1577	n.v.t.
Aantal cliënten per zorgvorm Wmo dagbesteding	Berichtenverkeer via Suite naar datawarehouse SD	429	416	364	356	n.v.t.
Aantal cliënten per zorgvorm Wmo kortdurend verblijf	Berichtenverkeer via Suite naar datawarehouse SD	7	8	5	4	n.v.t.

* CEO= cliëntervaringsonderzoek, dit wordt gedaan onder cliënten van gecontracteerde ZIN-aanbieders.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Jongeren met delict voor de rechter	1%	1%	2021
Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	17,5%	13,4%	2022
Jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	1,3%	1,3%	2022
Jongeren van 12-23 jaar met jeugdreclassering	0,3%	geen data	2022
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement per 10.000 inwoners	870	702 (2021)	2022

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Centrumregeling Wmo 2024/Beschermd wonen: middelen voor basis op orde en investeringsfonds	-7.470	5.000	5.000	5.000	5.000
Mutatie reserve Beschermd Wonen	7.470	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Financiële afspraken Centrumregeling Wmo 2024: middelen voor stijgende Wmo kosten	0	0	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Centrumregeling Wmo 2024/Beschermd wonen: middelen voor basis op orde en investeringsfonds
We hebben het bestedingsplan voor de reserve beschermd wonen geactualiseerd. We verwachten dit jaar, naast de eerder afgesproken terugbetaling van € 2,8 miljoen uit de reserve aan de regio (inclusief ons aandeel) in totaal afgerond € 30.000 aan uitgaven te doen die we uit de reserve betalen. Deze kosten maken we voor de implementatie van de time-outvoorziening (inrichting 4 plekken). We verwachten in 2023 € 7,5 miljoen in de reserve te storten. Dit is het verwachte overschot van het budget beschermd wonen in 2023. Dit overschot wordt vooral veroorzaakt doordat we minder kosten voor zorg in natura (ZIN) verwachten, we minder maatwerktrajecten inzetten, doordat de nieuwe opvangvoorziening voor verslaafden in herstel nog niet gerealiseerd is en doordat we nog geen uitgaven verwachten voor het realiseren van woonvoorzieningen voor specifieke doelgroepen. Op basis van de laatste versie van de meerjarenbegroting beschermd wonen, de verwachte stand van de reserve per 1 januari 2024, de afspraken over het plafond van de reserve en de nieuwe Centrumregeling Wmo 2024 verwachten we in de periode 2024-2028 in totaal € 25 miljoen uit de reserve te gaan terugbetalen aan lokale gemeenten. Dit bedrag is als volgt opgebouwd. Als eerste is € 20 miljoen bedoeld om de lokale basis verder op orde te brengen (€ 4 miljoen per jaar). Daarnaast is € 5 miljoen bedoeld voor het investeringsfonds (€ 1 miljoen per jaar). Deze bedragen zijn gebaseerd op de huidige begroting en worden jaarlijks geactualiseerd. Ze zijn dus indicatief. De indicatieve aandelen van Oss hierin zijn als volgt: afgerond € 1,3 miljoen per jaar om de lokale basis verder op orde te brengen en maximaal € 200.000 per jaar voor het investeringsfonds.

Financiële afspraken Centrumregeling Wmo 2024: middelen voor stijgende Wmo kosten
Op basis van de laatste versie van de meerjarenbegroting beschermd wonen en de nieuwe Centrumregeling Wmo 2024 verwachten we in de periode 2024-2028 jaarlijks € 3.000.000 uit de regionale middelen aan lokale gemeenten over te maken om lokaal stijgende Wmo-kosten op te vangen. De doelgroep psychisch kwetsbare inwoners gaat namelijk een steeds groter beroep doen op lokale Wmo-voorzieningen door de ontwikkeling van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis. Het bedrag dat lokale gemeenten krijgen is gebaseerd op de huidige regionale begroting Beschermd wonen en wordt jaarlijks geactualiseerd. Het bedrag is dus indicatief. Het indicatieve aandeel van Oss hierin is € 983.000.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Overname pand van scouting Groot Ravenstein	30	21	21	21	21
Plan van aanpak dak- en thuisloosheid	152	0	0	0	0
Inzet reserve dak- en thuisloosheid	-152	0	0	0	0
Transformatieproject jeugd	600	0	0	0	0
Inzet algemene reserve	-600	0	0	0	0
Lagere kosten huishoudelijke verzorging	-550	0	0	0	0
Hogere kosten individuele begeleiding en dagbesteding	900	0	0	0	0
Opvang Vluchtelingen 2024	0	-8.300	0	0	0
Extra storting in reserve opvang vluchtelingen	0	8.300	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**380**	**21**	**21**	**21**	**21**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Overname pand van scouting Groot Ravenstein

We hebben een hogere kosten in 2023 van € 30.000 en vanaf 2024 jaarlijks € 21.000 voor de overname van het pand van Scouting Groot Ravenstein (jeugdhuis 't Kempke). Het college besloot op 15 november 2022 tot de overname van het pand van Scouting Groot Ravenstein om niet. We hebben hiervoor een eenmalig bedrag nodig van € 10.000 voor (bodem)onderzoekskosten, notariskosten en lopende afrekeningen. Daarnaast hebben we jaarlijks hogere kosten voor preventief en correctief onderhoud aan het pand (€ 10.400) en voor kosten van gas, water en elektra (€ 10.000). Bij de overname van het pand is overeengekomen dat de bestaande lening aan scouting Ravenstein van € 39.800 vervalt. Deze boeken we af en voeren deze op als boekwaarde bij verkrijging van het pand. Dit is overigens lager dan de getaxeerde waarde van het pand. De jaarlijkse rentelasten nemen we ook op.

Plan van aanpak dak- en thuisloosheid

We verwachten in 2023 € 152.000 aan uitgaven gericht op de aanpak van dak- en thuisloosheid. We besteden deze middelen aan het actualiseren van een meerjarig en regionaal plan van aanpak, de Ethos-telling in onze regio, de doorontwikkeling van het urgentieplus proces en aan de voorbereiding op de transformatie van maatschappelijke opvang. We betalen deze kosten uit de reserve dak- en thuisloosheid. Het plan van aanpak wordt eind 2023 vastgesteld. Dan hebben we meer zicht op de besteding van de middelen in de komende jaren. We maken een meerjarig en regionaal plan van aanpak gericht op het verminderen van dak- en thuisloosheid in onze regio. Dat doen we op basis van de middelen die we de afgelopen jaren in de algemene uitkering ontvangen hebben. Daarnaast nemen we hier de middelen uit de meicirculaire 2023 in mee. We actualiseren het plan dat we eerder gemaakt hebben. Daarnaast willen we de resultaten van de ETHOS telling bij ons plan van aanpak betrekken. Deze telling loopt nu en brengt de omvang van dak- en thuisloosheid in de regio Noordoost-Brabant in kaart. Daarnaast is het Rijk is samenwerking met de VNG nog bezig met het ontwikkelen van een dashboard voor gemeenten waarin zij de aanpak van dakloosheid bij gemeenten gaan volgen. Hierover verwachten we in september meer duidelijkheid.

Transformatieproject jeugd

We begroten de uitgaven voor het regionale transformatieproject jeugd en de bijbehorende onttrekking uit de algemene reserve. Het gaat om een bedrag van afgerond € 600.000. In 2018 heeft de gemeenteraad besloten om afgerond € 2 miljoen beschikbaar te stellen voor dit project. In de jaren 2018-2022 hebben we hiervoor al kosten gemaakt. We nemen nu de verwachte uitgaven voor 2023 op aan de hand van de laatste versie van de begroting van het transformatieproject. Daar staat een onttrekking aan de algemene reserve tegenover. Eerder was al besloten het project tot en met 2023 te verlengen. Het RBO (Regionaal Bestuurlijk Overleg) heeft in december 2022 besloten het project te verlengen tot en met 2024.

Lagere kosten huishoudelijke verzorging

We verwachten voor 2023 een incidenteel voordeel van € 550.000. We zien een verdere afvlakking van de groei voor huishoudelijke verzorging. Afgelopen jaren hebben we hiervoor forse nadelen gehad. De aanzuigende werking ten gevolge van de invoering van het abonnementstarief die we in voorgaande jaren zagen lijkt tot stilstand te komen. De afvlakking zal ook beïnvloed zijn door de personele tekorten in de huishoudelijke verzorging. We verwachten in 2023 € 550.000 minder uit te geven. In 2024 hebben we te maken hebben met een nieuwe aanbesteding die nog niet is afgerond. We kunnen daarom nog geen goede inschatting maken van de kosten voor 2024. We nemen het voordeel daarom nu incidenteel op. In 2024 bekijken we hoe de kosten zich ontwikkelen en of er een structureel voordeel is.

Hogere kosten individuele begeleiding en dagbesteding

We verwachten een incidenteel tekort in de begroting voor in totaal € 900.000, waarvan € 800.000 voor begeleiding en € 100.000 voor dagbesteding. We zien opnieuw meer aanvragen voor begeleiding in vergelijking met het vorige jaar en de jaren daarvoor. Meer inwoners maken gebruik van ondersteuning onder andere doordat mensen langer thuis blijven wonen en daarnaast zien we meer complexe aanvragen. Mogelijk dat de toekomstige doordecentralisatie van beschermd wonen ook een verdere toename van vragen in de wijk geeft. Ook zien we een stijging van de extra maatwerktrajecten, wat een toename van kosten met zich meebrengt. We verwachten dat dit tekort structureel is. Vanaf 2024 ontvangen we gelden voor de doordecentralisatie vanuit de centrumregeling WMO/Beschermd wonen. In dat kader bouwen we de komende jaren aan passende steunstructuren in de wijk en randvoorwaarden zodat inwoners met een psychische kwetsbaarheid zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen met ondersteuning dichtbij en gebruik van het specialistische vangnet in de regio voorkomen kan worden. Hiervoor ontwikkelen we nog enkele nieuwe producten. Met de middelen die we in het kader van de doordecentralisatie krijgen ontstaat financiële ruimte om tekorten op begeleiding op te vangen in samenhang met nieuw te ontwikkelen producten. We kunnen niet met zekerheid zeggen of de extra financiële middelen voldoende zijn om het volledige tekort op begeleiding op te vangen. Dat zal onder andere afhangen van het aantal aanvragen.

Opvang Vluchtelingen 2024

We stellen de begroting voor het opvangen van de ontheemden uit Oekraïne en die van het COA bij. We begroten de opbrengsten op basis van de bekostigingssystematiek van het rijk en afspraken met het COA. We verwachten € 5,7 miljoen aan kosten en € 14 miljoen aan inkomsten. Het verschil van € 8,3 miljoen storten we in de reserve Opvang vluchtelingen. Van het Rijk (en COA) ontvangen we een vergoeding per gerealiseerde opvangplek. We verwachten dat deze vergoeding met ingang van 2024 verlaagd wordt. De precieze daling is nog onbekend. Als uitgangspunt nemen we een 10% daling op tot een bedrag van € 75 (in plaats van € 83). De kosten komen grotendeels voort uit de huisvesting. We hebben de verwachte kosten gebaseerd op de kosten van 2023 en de contracten die we hebben. Zowel de kosten als de opbrengsten zijn lastig in te schatten. In de eerste financiële tussenrapportage van 2024 stellen we de begroting indien nodig bij.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Jeugdzorg	0	0	0	-496	-109
Maatschappelijke opvang en OGGz	95	95	95	95	95
Beschermd Wonen	40	-50	0	0	0
LHBTI beleid Regenboogsteden	20	20	20	20	0
Totaal septembercirculaire	**155**	**65**	**115**	**-381**	**-14**

Toelichting septembercirculaire

Jeugdzorg

We verwerken de septembercirculaire 2023 voor jeugdzorg. In juni 2023 is een kader vanuit de provincie gekomen als toezichthouder. Dit kader is gemeenten mogen de jaren 2026 en 2027 volledig en structureel ramen op basis van afspraken uit de hervormingsagenda. Tot nu toe raamden we vanaf 2027 75% van de extra inkomsten. Dit betekent een voordeel van € 388.000 vanaf 2027. Daarnaast wordt het budget landelijk verminderd voor uitvoeringskosten en voor centrale rijksinvesteringen die gedaan moeten worden vanuit de commissie van wijzen. De provincie geeft aan dat deze korting op de uitvoeringskosten structureel is. Dit hebben we niet op deze manier via de meicirculaire 2023 verwerkt. Dit betekent een aanvullende besparing op jeugdzorg van € 496.000.

Maatschappelijke opvang en OGGz

We ontvangen extra gelden van structureel € 95.000 voor maatschappelijke opvang vanaf 2023. Dit betreft een autonome aanpassing van het budget.

Beschermd Wonen

We ontvangen voor Beschermd wonen in 2023 € 40.000 extra en in 2024 € 50.0000 minder door een bijstelling in het budget.

LHBTI beleid Regenboogsteden

We ontvangen tot en met het jaar 2026 jaarlijks € 20.000 voor veiligheid in wijken voor LHBTI personen.

4.4 Wat mag het kosten?

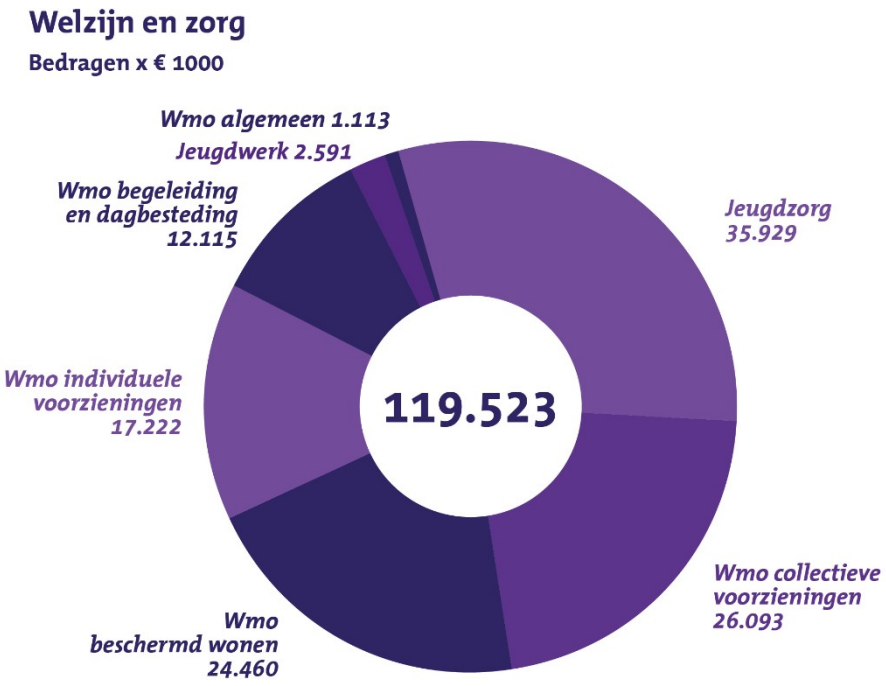
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	108.171	99.558	95.873	93.904	93.129
Baten	-16.685	-1.483	-918	-1.808	-1.787
Saldo	91.486	98.074	94.956	92.097	91.342
Stortingen reserves	10.144	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-4.502	-200	-200	0	0
Saldo mutaties reserves	5.642	-200	-200	0	0
Totaal bestaand beleid	**97.128**	**97.874**	**94.756**	**92.097**	**91.342**
Nieuw beleid	0	0	0	0	0
3O-ontwikkelingen	380	21	21	21	21
Budgettair neutrale wijzigingen	305	880	880	789	558
Septembercirculaire	155	65	115	-381	-14
Totaal programma	**97.968**	**98.840**	**95.771**	**92.525**	**91.907**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2024**
Jeugdwerk	861
Jeugdzorg	4.181
Wmo beschermd wonen	635
Wmo collectieve voorzieningen	8.030
Totaal Programma	**13.707**

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs



1. Inleiding

De begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 gaan over het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel verschillende deelonderwerpen. In de alinea's hier direct onder staat wat ons bindt in het sociaal domein. Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner mag meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden:

- Mens centraal. We stellen de mens centraal, we sluiten aan bij wat mensen zelf willen en kunnen. We doen hierbij recht aan de waardigheid van iedere inwoner van Oss. Inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij sportclubs, scholen en culturele instellingen, is van grote meerwaarde voor de gemeenschap. Aansluiten bij wat mensen zelf willen en kunnen in samenhang met het algemeen belang, dat is voor ons een duurzame manier om bij te dragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen.
- Nabijheid. We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes. We kennen de inwoner en de inwoner kent ons. Daarom zijn we makkelijk benaderbaar.
- Eenvoud. We werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden. We maken steeds de afweging hoe we administratieve processen voor inwoners, onze samenwerkingspartners en de gemeentelijke organisatie kunnen vereenvoudigen.
- Vakmanschap en partnerschap. Onze medewerkers zijn deskundig, hebben de juiste competenties en blijven leren. Goede ondersteuning voor onze inwoners kan de gemeente niet alleen. We hebben de partners in het sociaal domein nodig om hieraan bij te dragen. Daarom bouwen we aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties en inwoners werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt.

Binnen het sociaal domein werken we vanuit deze waarden aan ons dienstverleningsconcept, onze werkprocessen, aan de vakmanschapsontwikkeling van onze professionals, en aan onze digitaliseringsagenda. Naast passende dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van het sociaal domein sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in herstellen van bestaanszekerheid, vergroten kansengelijkheid en gezond leven makkelijker maken. Bij bestaanszekerheid gaat het om de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen via arbeid of anderszins om mee te kunnen doen in de samenleving. Ook zekerheid van betaalbaar wonen, toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen zijn noodzakelijke voorwaarden om je als mens te ontwikkelen en te participeren in de samenleving. Kansengelijkheid betreft goede kinderopvang en onderwijs, passende ondersteuning voor jongeren en jongvolwassenen, de aanpak laaggeletterdheid en geslaagde inburgeringstrajecten. Allemaal opgaven waaraan wij in dit programma werken.

We willen graag dat al onze inwoners actief deelnemen aan de samenleving. Werk is een belangrijke vorm van participatie. Werk waarin mensen hun talenten kunnen inzetten en zich kunnen ontplooien, en onderwijs dat dit mogelijk maakt. Daar zetten we dan ook zoveel als mogelijk op in. Wanneer dat niet mogelijk blijkt, onderzoeken wij met inwoners welke participatie wel mogelijk is.

We zien dat niet alleen huishoudens met een laag inkomen maar ook huishoudens met een midden inkomen vaker in de problemen komen. Onzekere inkomsten, stijgende energielasten en te weinig reserves maken het lastig om rond te komen. Daarom hebben we onze werkwijze verruimd van armoedeaanpak en schuldhulpverlening naar bestaanszekerheid. Dit is onlosmakelijk met elkaar verbonden en vraagt om een integrale blik en aanpak. We doen dat in Oss door gebiedsgericht te werken, samen met onze partners in de wijk, nabij te zijn voor inwoners en stress sensitief te werken. We hebben aandacht voor alle leefgebieden en gebruiken daarvoor ons netwerk en het netwerk van de inwoner. We nemen het niet over, maar werken samen met de inwoner.

2. Programma-onderdelen

2.1 Werk en talentontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Het hebben van werk brengt inwoners onder de mensen en zorgt voor structuur en inkomen. Hierdoor kunnen zij volwaardig meedoen met de samenleving. Lukt het niet om te werken, dan zoeken we samen naar andere mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving. We handelen hierbij vanuit vertrouwen en kijken creatief naar wat kan.

Elke stap naar werk is waardevol; we stimuleren daarom ook deeltijdwerk, zetten in op trajecten voor mensen met een arbeidsbeperking met gebruik van loonkostensubsidie, jobcoaching en richten ons op de ontwikkeling van mensen. Daarbij stimuleren we het volgen van een opleiding en leerwerktrajecten en bieden we nazorg als mensen weer aan het werk zijn. Voor het grootste deel van de bijstandspopulatie zal het moeilijk blijven om te gaan werken. Zij ervaren veel medische-, psychische- of sociale belemmeringen. We zoeken naar mogelijkheden om hen te laten meedoen in de samenleving.

We geloven in de mogelijkheden van mensen die inburgeren. Door te investeren in participatie zorgen we ervoor dat zij snel en volwaardig meedoen in de Nederlandse maatschappij, liefst via betaald werk of een opleiding.

Jongeren tussen de 16-27 jaar en met name kwetsbare jongeren, ook zonder uitkering, zijn binnen onze gemeente een doelgroep met prioriteit. Vanuit een integrale benadering bieden wij ondersteuning gericht op een duurzaam traject van onderwijs en werk.

De aanpak van laaggeletterdheid en het verbeteren van basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) is geen doel op zich. We zien het als een basis om te kunnen leren en als middel om goed mee te kunnen doen in de samenleving. We zorgen samen met partners voor passend willen dat zoveel mogelijk mensen taalonderwijs voor inwoners volgen en stimuleren de mogelijkheden hiervoor. Daarbij kijken we ook naar de andere leden van het gezin.

We werken aan een regionale arbeidsmarkt met flexibele, ondernemende mensen die verantwoording nemen voor hun eigen ontwikkeling en met duurzame werkgelegenheid, ook voor kwetsbare groepen. Op de arbeidsmarkt zien we krapte. Dat betekent niet dat er ‘zomaar’ werk is voor iedereen. De mismatch tussen vraag en aanbod neemt toe.

We zien onderwijs als een belangrijke basis; dat vraagt een sterk MBO en goede verbinding met HBO in de regio. We versterken op lokaal niveau de aansluiting overheid-onderwijs-arbeidsmarkt volgens de uitgangspunten van het UNESCO Lerende Stad: een leven lang ontwikkelen, inclusief onderwijs, informeel en non-formeel leren en het combineren van leren en werken zijn enkele van deze uitgangspunten.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Iedereen die kan en wil werken, heeft werk of volgt een opleiding daarvoor*
- *Inwoners in Oss beschikken over basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale vaardigheden)*
- *Bedrijven in Oss beschikken op het juiste moment over de juiste hoeveelheid mensen, met de juiste kwalificaties op de juiste plek*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In onze dienstverlening gaan we uit van zelfregie van de inwoner. We versterken vakmanschap door onder andere het implementeren van de Samenwerkwijze Oss.	Continu
- Voor de toeleiding naar werk werken we met een variatie aan re-integratie-instrumenten. Een goede inschatting van de mogelijkheden samen met de inwoner is daarbij van belang. Het partnership gemeenten-IBN is daarin van grote waarde. De huisvesting van Rotonde (praktijkdiagnose en arbeidstraining) bij IBN geeft kansen voor verdergaande samenwerking. De tweejaarlijkse evaluatie vindt in 2024 plaats als basis voor de afspraken voor 2025 en 2026.	Evaluatie Q4/2024
- We zoeken naar vacatures en werkplekken en zorgen voor goede matching. Daarnaast organiseren we activiteiten voor werkgevers en werkzoekenden om op informele wijze contact te leggen, zoals een vacature-café en speeddates.	Continu
- Wanneer nodig plaatsen wij inwoners op een beschutte werkplek. Van het aantal indicaties voor beschut werk werkt per 1 juli 2023 66%. Van de overige 34% zit bijna iedereen in een traject, maar is (nog) niet geplaatst.	Continu
- Met het project "In de dichter bij stand" beogen we inzicht te krijgen in wat een goede werkrelatie tussen professionals en de inwoner met een bijstandsuitkering is. We voeren dit project uit met de Universiteit van Humanistiek, Movisie, gemeente Assen, gemeente Rotterdam en ervaringsdeskundigen. Ook Divosa en de beroepsvereniging SAM worden hierbij betrokken. Het project wordt gefinancierd via de ZonW subsidie Vakkundig aan het werk-2. In 2024 experimenteren we met de adviezen uit de onderzoeksfase en evalueren en implementeren we de opbrengsten.	
- De herziening van de Participatiewet (wetsvoorstel Participatiewet in balans) zal naar verwachting ingevoerd worden per 1 juli 2024 of 1 januari 2025. Deze herziening past in onze huidige visie: vertrouwen, aansluiten bij behoefte van de inwoner, maatwerk, meer ruimte voor maatschappelijke participatie als werk (voorlopig) niet tot de mogelijkheden behoort (doenvermogen). We bekijken hoe we al kunnen voorsorteren op de voorgestelde maatregelen genoemd in het wetsvoorstel.	
- We investeren in preventie en voorkomen dat inwoners langdurig in de bijstand komen. Daarom ondersteunen we inwoners voor einde WW, voor einde ANW en investeren we in zelforganisatie (JobOn).	Continu
- We blijven inzetten op kwetsbare jongeren met en zonder uitkering. Deze doelgroep bestaat voornamelijk uit vergunningshouders en jongeren uit het voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. De consulenten uit het jongerenteam benaderen deze jongeren actief en begeleiden ze naar school of werk en zorgen dat ze hun werk behouden via inzet van jobcoaching.	Continu
- Voor de integrale aanpak voor jongeren tussen de 16 en 27 jaar met problemen op meerdere leefgebieden (Big 5), werken we intern samen en betrekken externe partners, zodat er voor de jongeren integrale oplossingen worden gerealiseerd (zie ook programma 1).	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Wij ondersteunen statushouders met een breed pakket vanuit de wet Inburgering, gericht op integratie, taalvaardigheid en toeleiding naar werk. De taakstelling rondom statushouders vanuit het Rijk is in 2023 verhoogd naar 256. Wij passen zo goed mogelijk onze uitvoeringscapaciteit hierop aan en brengen de (financiële) consequenties hiervan in beeld. Opvang en integratie lichten we verder toe binnen programma 1 omdat het daar onder valt.	Continu
- Vanuit de WEB-middelen (Wet Educatie Beroepsonderwijs) zetten we actief in op het verbeteren van de basisvaardigheden van volwassen inwoners van Oss. Dit doen we met regionale en lokale partners. Het betreft zowel formele educatie (erkend diploma) als non formele educatie (laagdrempelig en vaak springplank naar formele educatie. In 2024 worden de formele trajecten opnieuw aanbesteed.	Continu
- Vanuit het plan 'Meedoen begint aan de basis' zetten we met het Taalnetwerk in op het Digi-Taalhuis als centrale aanpak. In de Digi-Taalhuispunten kunnen mensen terecht kunnen voor digitale ondersteuning en taalaanbod. We versterken en verstevigen het netwerk van vraag en aanbod via coördinatie, samenwerking, training en woordvoerderschap. We willen in 2024 minimaal 500 mensen koppelen aan een vorm van taalaanbod. Onze speerpunten zijn de bekendheid met het Taalaanbod, de samenwerking met partners in de keten (arbeid, schuldhulpverlening, onderwijs en zorg), het informele aanbod in de buurt en de betrokkenheid van de werkgevers. In aansluiting op scholen en opvang richten wij ons actief op basisvaardigheden bij ouders. Wij werken daarvoor aan specifieke taalprogramma's op een aantal basisscholen (school als vind- en werkplaats aanpak laaggeletterdheid).	Continu
- We werken aan een grotere deelname van arbeidsmigranten, statushouders en volwassenen richting een vorm van gratis taalonderwijs. Hierbij werken we samen met de partners uit het Taalnetwerk. We stimuleren en versterken daarbij het informele aanbod van taalgroepen en taalmaatjes in de buurt (Taal in de buurt). We werken tot slot aan de participatiegraad van werkgevers met als doel dat zij hun mensen laten scholen in de Nederlandse taal.	
- Het project Digitalisering Sociaal Domein leidt tot verbeteringen in onze digitale processen en uitbreiding van onze digitale dienstverlening in het brede sociale domein. Daarbij werken we aan de doorontwikkeling van het Dashboard Sociaal Domein op drie niveaus: bestuurlijk, voor managementinformatie en voor makkelijk gebruik voor beleid en uitvoering.	Continu
- In het Werkgeversservicepunt Noordoost-Brabant, als netwerkorganisatie van gemeenten, sociale partners, het UWV, SW-bedrijven, MBO en SBB, maken we afspraken over arbeidsmarktvraagstukken zoals een gezamenlijke aanpak voor kwetsbare werkzoekenden, jeugdwerkloosheid en stageproblematiek, krapte op de arbeidsmarkt. We harmoniseren de dienstverlening aan werkgevers in de regio en zorgen we dat we minimaal voldoen aan de banenafspraak in het sociaal akkoord. Doel van de regio is dat eind 2023 7352 banenafspraken gerealiseerd zijn.	Continu
- Wij participeren in het 1Werkcentrum vanuit Noordoost Brabant Werkt voor 'van werk naar werk' trajecten en loopbaanoriëntatie. Hiermee lopen we regionaal vooruit op de nieuwe landelijke ideeën Regionale Infrastructuur Arbeidsmarkt.	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We investeren in Noordoost Brabant Werkt met menskracht en middelen, op bestuurlijk en strategisch niveau. Ook nemen we deel aan de programmalijnen Regionaal Werkbedrijf/Werkgeversservicepunt en Jongerenaanpak gericht op voortijdig schoolverlaters (VSV)/kwetsbare jongeren. Onze actieve deelname in Noordoost Brabant Werk leidt tot regionale projecten voor arbeidsmarktbeleid en tot een gezamenlijke aanpak die uitval van jongeren tegengaat. Jaarlijks dragen we hier € 1 per inwoner aan bij.	Continu
- De Lerende Stad Oss, onze UNESCO erkenning, wordt de overkoepelende paraplu boven alle leer- en ontwikkelactiviteiten in de gemeente Oss. Zodat alle informele en non-formele leermogelijkheden (nog) toegankelijker en zichtbaarder worden. Een Leven Lang Ontwikkelen gaat behoren tot de dagelijkse routine van inwoners, omdat de Lerende Stad Oss breed uitgedragen wordt door overheid, onderwijs, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Ook de ontwikkeling van basisvaardigheden is een belangrijk onderdeel.	Continu
- We versterken van leer- en ontwikkelcultuur bij werkgevers én in het onderwijs via de lerende stad Oss en regionale projecten. De projectorganisatie Talentencampus draagt bij aan de Lerende Stad Oss als aanjager en adviseur. Vooral werkt Talentencampus daarin aan de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Specifiek wordt er nu ingezet op Open Badges als instrument bij Leven Lang Ontwikkelen. Daarnaast organiseert de Talentencampus diverse Learning Communities en ontmoetingen voor (hoger) onderwijs en ondernemers om MBO, HBO en WO talent te behouden voor de Osse arbeidsmarkt.	Continu
- We gaan aan de slag met de nieuwe visie voor de Talentencampus. Hierbij kijken we ook naar een passende wijze van besturen en de rol van de gemeente hierin.	Continu
- We blijven in gesprek met Koning Willem I College over doorontwikkeling van de MBO-community in onze gemeente en een goede aansluiting onderwijs-bedrijfsleven. Wij zijn lid van de omgevingsraad van KW1C.	Continu
- JOBSCOOL Technisch College is in ontwikkeling. Spierings Mobile Cranes en Verhoeven Family of Companies werken hierin met KW1C aan de opzet van hybride leeromgeving. Hierin leren, werken en onderzoeken studenten, docenten en het werkveld samen aan authentieke vraagstukken uit de praktijk. JOBSCOOL richt zich voorlopig op de opleidingen Mechatronica Niveau 2 en 3 en Constructie/plaatwerker Niveau 2 en 3.	

2.2 Bestaanszekerheid

Wat willen we bereiken?

Bij steeds meer mensen staat de bestaanszekerheid onder druk. Volgens het NIBUD en Geldfit heeft 1 op de 5 huishoudens in Nederland moeite om maandelijks de rekeningen te betalen. Uit onze gegevens van Geldfit blijkt dat 1 op de 3 Osse inwoners een hoog risico op schulden heeft. Geldzorgen leiden tot stress en beïnvloeden zo iemands gedrag. Het kan leiden tot verminderde gezondheid, uitsluiting en andere problemen. Met alle nadelige gevolgen van dien. Wij willen problemen door schulden voorkomen en verminderen. In onze aanpak laten we de regie bij de inwoner.

Wij streven naar minder armoede in Oss door hoog gebruik van minimaregeling te stimuleren en ondersteunen. We zijn daarbij toegankelijk, vindbaar, laagdrempelig en betrouwbaar. Dat kunnen we helaas niet volledig beïnvloeden; inkomensregelingen worden bijvoorbeeld op rijksniveau gemaakt. Zolang structurele verbetering

van de financiële situatie nog niet binnen handbereik is, zorgen we voor een vangnet met een variatie aan armoedevoorzieningen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Inwoners in Oss hebben bestaanszekerheid en kunnen meedoen in de samenleving*
- *Inwoners die in de knel komen maken maximaal gebruik van de mogelijkheden uit het armoedebeleid.*
- *Er is goede ondersteuning voor inwoners met beginnende geldzorgen tot en met problematische schulden*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We vertalen het nieuwe beleidskader Armoede en schulden 2024-2027 in concrete acties. Daarbij maken we onderscheid in activiteiten voor iedereen met geldzorgen, ondersteuning van mensen in armoede en ondersteuning van mensen met schulden.	
- We zetten bijzondere bijstand en minimaregelingen in om iedereen op maat te kunnen ondersteunen. We streven naar goed gebruik van de voorzieningen en goed bereik van de inwoners die dit nodig hebben.	Continu
- Vanaf 2024 verhogen we eenmalig de vergoedingen voor AZOSS en voor de diverse onderdelen van Meedoen is belangrijk. Deze vergoedingen kennen geen jaarlijkse indexatie, maar zullen bij ieder nieuw beleidskader worden geëvalueerd en zo nodig aangepast.	Continu
In onze dienstverlening gaan we uit van zelfregie van de inwoner. We werken gebiedsgericht en versterken Vakmanschap gericht op Samenwerkwijze en stress sensitieve communicatie.	Continu
- We hebben in onze dienstverlening extra aandacht voor de meest kwetsbare groep in ons bestand, vaak mensen die wat ouder zijn, langdurig gebruik maken van de uitkering, laaggeletterd zijn en bekend zijn bij zorg- en welzijnsinstellingen.	Continu
- We zien een toename van inwoners in grote financiële nood als gevolg van de hoge energiekosten. Wij ondersteunen hen onder meer door uitkering van de Eenmalige Energie Toeslag en verkennen wat wij verder nog kunnen bieden en de consequenties daarvan.	
- We continueren de inzet op vroegsignalering bij betalingsachterstanden om schuldenproblematiek te voorkomen. Daarvoor hebben we ook een pilot budgetcoaching opgezet. Bij budgetcoaching helpen we inwoners met beginnende geldzorgen hoe ze zelf hun geldzaken kunnen regelen. De (extra) structurele formatie op budgetcoaching financieren we vanuit het participatiebudget. Per jaar bekijken we of er meer formatie hiervoor nodig is.	
- Ook bouwen we Budgetondersteuning en budgetbeheer Oss (BB-Oss) uit. De structurele formatie betalen we uit het participatiebudget. We monitoren het gebruik en de daarbij benodigde inzet hiervan en overwegen per jaar in welke mate uitbreiding nodig is.	
- We implementeren de verkorting tot anderhalf jaar van het Minnelijk Schuldhulpverleningstraject (in aansluiting op het kortere wettelijke traject) en zorgen voor passende nazorg, waarvan budgetcoaching een belangrijk element is.	
- We vernieuwen onze deelname aan het 'Schuldenknooppunt' en hebben zo vaste afspraken met (grote) schuldeisers over de automatische goedkeuring van een betalingsvoorstel. Landelijk is met collectief schulden regelen een begin gemaakt en dit digitale proces is nog volop in ontwikkeling.	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Schuldsanering wordt waar mogelijk standaard toegepast. Dit vermindert de stress bij inwoners, omdat ze nog 1 schuldeiser hebben.	
- Voor Jongeren en schulden hebben wij specifieke aandacht. Wij hebben een spreekuur op het MBO om het gesprek hierover makkelijk te maken. Wij sluiten vanuit schuldhulpverlening aan bij de integrale aanpak voor jongeren 16-27 jaar (BIG 5).	
- We nemen de ondersteuning van jongeren met schulden, zoals ontwikkeld binnen de pilot AJOSS, op in de reguliere dienstverlening. Dit vraagt structurele inzet (0,6 fte) van een consulent met specifieke deskundigheid. De dekking hiervan vraagt om extra budget.	
- Ondernemers met schuldenproblematiek is inmiddels een wettelijke doelgroep. Hiervoor sluiten we aan bij Geldfit zakelijk. Daarbij kunnen wij BBZ-ondersteuning en OverRood (ondersteuning voor en door ondernemers) inzetten.	
- Conform landelijke voorschriften vorderen we bedrijfskredieten TOZO terug. Bij knelpunten daarin zoeken we met de ondernemers naar mogelijke oplossingen.	
- Met bewindvoerders in Oss en regio hebben wij een convenant gesloten voor betere regievoering en met elkaar kwalitatief goede en passende ondersteuning te bieden door aan de voorkant een gezamenlijke intake te voeren. Op basis van de evaluatie continueren we de samenwerking en streven naar meer aangesloten bewindvoerders. Het convenant zegt niets over de kwaliteit van de aangesloten bewindvoerders. We willen hier aandacht aan besteden.	
- We ontwikkelen een project gericht op samenwerking met huisartsen en fysiotherapeuten als actieve verwijzers naar de gemeente wanneer zij mensen met geldproblemen ontmoeten. Wij kijken naar mogelijkheden voor financiering uit IZA/GALA.	

2.3 Opvang, onderwijs en onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Helaas is kansenongelijkheid op veel terreinen zichtbaar. Op de woningmarkt, de arbeidsmarkt, in koopkracht enzovoort. Wij zien het onderwijs als een belangrijke motor om kansengelijkheid te bevorderen: ook op school willen we dat iedereen mee kan doen.

Ervoor zorgen dat àlle kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen en gezond en veilig opgroeien, dat is de opdracht waar de Osse gemeenschap voor staat. Onderwijs en kinderopvang vervullen hierin een belangrijke rol. Het biedt een basis voor gelijke kansen. Niet alleen met het leren van de Nederlandse taal, maar ook met andere vaardigheden die nodig zijn om later als volwassene naar vermogen mee te kunnen doen aan de samenleving. Een samenleving die iedereen insluit, stimuleert en kansen biedt: de inclusieve samenleving. Het is de vertaling van Oss als UNESCO lerende stad. Het Osse onderwijs en kinderopvang is daarop gericht met rijke leeromgevingen en ondersteuning voor kinderen, jongeren en gezinnen die bovengemiddeld risico lopen op ontwikkelachterstand.

We streven ernaar dat kinderen een goede start maken op de basisschool en dat onze jeugdigen opgroeien tot zelfredzame mensen, die het liefst met een startkwalificatie de arbeidsmarkt betreden. We bieden daarom ondersteuning bij schoolverzuim en willen voortijdig schoolverlaten voorkomen.

We werken aan goede onderwijshuisvesting met een Integraal Huisvestingsplan dat in samenspraak met schoolbesturen tot stand is gekomen. Hierin maken we plannen voor (ver)nieuwbouw en overleggen we over zaken als verduurzaming en ventilatie van schoolgebouwen. We proberen de overcapaciteit in schoolgebouwen terug te dringen.

Na jaren van krimp, laten de leerlingenprognoses zien dat er de komende 10 jaar een groei van circa 300 leerlingen in het primair onderwijs komt. Daarnaast zal er groei zijn door het ontstaan van de nieuwe wijk Amsteleind. Voor het voortgezet onderwijs is er de komende 10 jaar nog wel sprake van krimp.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Onderwijs in Oss is inclusief en biedt kinderen gelijke kansen voor de ontwikkeling van hun talent*
- *Er is een goede aansluiting van jeugdhulp op ondersteuning in opvang en onderwijs*
- *Onderwijshuisvesting is van goede kwaliteit*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We zetten de (succesvolle) aanpak van voortijdig schoolverlaters en verzuim vanuit het Regionaal Bureau Leerplicht BNO voort en streven ernaar te blijven behoren tot laagste percentages van Nederland.	Continu
- We ondersteunen vanuit het RBL-BNO actief de bredere doelgroep kwetsbare 23-27-jarigen door ze terug te begeleiden naar school. De aanpak is onderdeel van de regionale Jongerenaanpak als onderdeel van Noordoost Brabant Werkt.	Continu
- We werken met alle partners uit opvang, onderwijs en jeugdhulp samen aan de 'Osse sporen naar kansen' (Onderwijs Achterstanden Beleid). Er zijn 3 sporen: (1) Taal & Talent, (2) Zorg & Groei, (3) Samen Oss (meedoen en inclusie). In samenwerking stellen we ontwikkeldoelen op, lijnen we activiteiten op en richten we doorgaande lijnen in. Hiervoor passen we de sturing en overlegstructuur aan passend bij de meerjarige ambities. In overeenstemming met de ambities zetten we onderwijsachterstandenbeleid en de nationaal onderwijs programma (NPO)-middelen in. NPO-middelen zijn beschikbaar tot 1 augustus 2025.	Continu
- Verbinding kinderopvang met jeugdhulp (spoor 2): in de kinderopvang versterken we de huidige werkwijze van het expertiseteam met aanvullende inbreng van (specialistische) jeugdhulp. We bekijken hoe deze expertise ook een bijdrage kan leveren in de gastouderopvang.	
- Door de aansluiting van de GGD is nu een sluitende aanpak tot stand gekomen voor het bereiken van alle peuters met risico op (taal)achterstand (voor en vroegschoolse (VVE)-indicatie). We actualiseren de subsidieregeling kinderopvang (invoegen van extra subsidies bij veel doelgroepkinderen (>50% en >75% per groep) en extra opleidings-VVE subsidie per groep overwegen voor kleine aanbieders zodat thuisnabij VVE aanbod rendabel is.	2024
- Het programma Leesstimulering Oss (gemeente en Bibliotheek Oss) biedt alle scholen en kinderopvanglocaties een passend aanbod aan boeken en een leesconsulent. We versterken dit met filmpjes, folders, bijeenkomsten en verbindingen met andere activiteiten gericht op basisvaardigheden.	
- We starten in 2024 met de Voorleesexpres voor de hele gemeente als vervanger van de Leesexpeditie die in Oss beschikbaar was.	
- We zetten met de GGD in op ondersteunend en waarderend toezicht en handhaving op de kinderopvang in deze tijd van personele krapte. Daarbij blijven we de kwaliteit van de opvang garanderen.	
- Wij organiseren Voorschoolse Educatie voor Oekraïense peuters (2,5 tot 4 jaar) (spoor 1).	

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Wij dragen zorg voor voldoende capaciteit NT2- en ISK-onderwijs. Door verhoogde instroom niet-Nederlandstalige kinderen en jongeren (statushouders en ook Oekraïeners) en door personele tekorten in het onderwijs (primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo) is taalonderwijs aan deze groepen een uitdaging (spoor 1).	Continu
- De *VVE en NT2 monitor* die in 2022 startte, is het instrument dat input levert voor verdere professionalisering. De VVE- en NT2-coördinatie zal hierin een centrale rol vervullen en passen we hierop aan	Evaluaties: Q4/2023
- Wij volgen de dyslexiepilots, die in september 2023 starten op drie basisscholen. Daaruit leren we welke interventies succesvol zijn voor het voorkomen van dyslexie en hoe we kennis versterken rond de combinatie van NT2 en dyslexie.	
- De pilot logopedische screening in de kinderopvang is geëvalueerd en heeft inzichten opgeleverd waarmee we vervolgstappen gaan zetten. Daarbij zetten we in op kennisversterking rond spraak/taalontwikkeling en NT2, en op het screenen van andere dan VVE kindgroepen die ondersteuning kunnen gebruiken (spoor 1).	Q1/2024
- Verbinding Passend onderwijs met jeugdhulp: op dit moment zijn de *Onderwijscontactpersonen* (OCP) van het Centrum jeugd en gezin (CJG) de schakel tussen de scholen en het CJG. Daarmee zijn zij voor ouders één van de toegangen tot jeugdhulp. We organiseren een breed proces waarbij we alle partijen betrekken waaronder ouders, jongeren, onderwijs, CJG en GGD over de inrichting van deze functie. Hierin nemen we ook de functie van de 'Familie-contactpersonen' mee die nu in Oss op enkele scholen werken maar die (nog) geen binding hebben met het CJG (spoor 2).	
- Verbinding Passend onderwijs met Jeugdhulp: verdere ontwikkeling Onderwijszorgarrangementen (OZA). Er zijn in Oss op dit moment meerdere voorzieningen op het snijvlak onderwijs- en jeugdhulp waarbij onderwijspartners en jeugdhulporganisaties intensief samenwerken. We onderzoeken met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs hoe we de bewezen OZA-aanpakken breder in het Osse onderwijs in kunnen zetten en maken daar meerjarige afspraken over (spoor 2).	
- Verrijkte verlengde schooldagen: versterking sociale ontwikkeling en stimulering ontmoeting Schadewijk (KODOSS) en Ruwaard. Samen met kinderopvang, onderwijs en Ons Welzijn starten we in fases met na- en buitenschools aanbod voor spel, sport, cultuur en leren, toegankelijk voor alle kinderen van 6 tot en met 12 jaar in de wijk (van het Talentenplein) (spoor 3).	Ruwaard: start 2024
- Versterking inclusie: Aansluiting bij Gelijke Kansen Alliantie (GKA). In samenwerking met het onderwijs en andere partijen sluiten we met verschillende projecten aan bij het landelijk subsidieprogramma GKA. Dit betreft onder meer projecten zoals *De Brugroute*. Een aanpak waarbij kinderen uit groep 7 en 8 laagdrempelig op thema's al in het voortgezet onderwijs les krijgen en zo betere ontwikkelkansen krijgen (spoor 3).	
- Samen met het schoolbestuur Optimus werken we aan een vervangende voorziening voor de scholen in Megen/Macharen/Haren (Kindlandschap De Eiber).	2026
- We gaan voor de scholen in MFA Noorderlicht een betere indeling maken en de akoestiek verbeteren.	2024
- Samen met het schoolbestuur Optimus werken we aan een vervangende voorziening voor SBO Het Baken	2026

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In aansluiting op de hogere leerlingaantallen zoeken we naar een oplossing voor De Meander, Mozaïek en De Wissel.	De Meander en Mozaïek: 2024 De Wissel: 2025
- Samen met de schoolbesturen en het samenwerkingsverband passend onderwijs 3006 werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het speciaal onderwijs: nieuwbouw/inpassing speciale voorziening SO '2 scholen op 1 locatie' voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs.	2028
- Samen met de schoolbesturen en het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs 3006 werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het voortgezet speciaal onderwijs: nieuwbouw/inpassing speciale voorziening VSO '2 scholen op 1 locatie' voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs.	2028
- Samen met de schoolbesturen Filios en SAAM werken we aan de vervangende nieuwbouw voor De Lockaert en De Polderhof. De planvorming van de scholen wordt integraal meegenomen met sport en evenementen (Ussenstelt) in de wijk Oss Noord-West	2026
- We verkennen wat nodig is voor (ver)nieuwbouw van de scholen in de Schadewijk; daarbij sluiten we aan bij de herstructurering van de wijk.	

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Wij willen dat iedereen mee kan doen in onze samenleving. Onderwijs en werk zijn belangrijk voor participatie. Wij werken aan een duurzame plek op de arbeidsmarkt voor onze inwoners. Daarom streven we naar een startkwalificatie bij een zo groot mogelijke groep inwoners en gaan uitval uit onderwijs tegen. We ondersteunen mensen met een uitkering om passend werk te krijgen en te houden. We werken aan erkende certificaten en praktijkverklaringen waarmee kennis en vaardigheden beter aantoonbaar zijn. Leven lang ontwikkelen is een belangrijk uitgangspunt.
Wij stimuleren inclusief onderwijs en organiseren hulp om de scholen heen.
Wij hebben een breed pakket aan armoedemaatregelen voor huishoudens in financieel zware situaties en passen maatwerk toe voor mensen die het nodig hebben.
De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, geen honger, kwaliteitsonderwijs, duurzame energie, fatsoenlijk werk en gezonde economie, ongelijkheid verminderen en partnerschappen.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant

Het Werkvoorzieningschap is opdrachtgever voor IBN als uitvoeringsorganisatie van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Het Werkvoorzieningschap is namens 6 gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN.

Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO)

Het RBL BNO voert voor gemeente Oss en de regio de wettelijk verplichte taken rond leerplicht en RMC uit. Het voorkomen en terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim, voortijdig schoolverlaten en langdurig thuiszitten is haar kerntaak.

3.3 Beleidskaders

1. Maatregelen Wet werk en bijstand (2015)
2. Beleidskader Participatiewet (2015)
3. Notitie re-integratiebeleid (2023)
4. Beleidskader Wet Inburgering (2021)
5. Beleidskader Armoede en Schulden 2024-2027 (2023)
6. Plan van aanpak Laaggeletterdheid 'Meedoen begint bij de basis' (2023)
7. Beleidskader 2021-2024 Regionaal Bureau Leerplicht en voortijdig schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL) (2021)
8. Onderwijsachterstandenbeleid 'Sporen naar kansen voor kinderen' (2019)
9. Integraal Huisvestingsplan onderwijsvastgoed (actualisatie 2022)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	Streef-waarde
Voortijdig schoolverlaters Oss	Vsvverkenner.nl	1,84%	1,88%		n.n.b.	<2,0%
Bereik VVE doelgroep	Peutermonitor	97%		110%	n.n.b.	100%
Gebruik voorzieningen armoedebeleid	WISZ	84,3%	82,2%	88,7%	n.n.b.	85%
Gebruik huishoudens 120%		78,3%	73,9%	83,7%	n.n.b.	
Gebruik huishoudens p-wet		90,2%	90,4%	93,7%	n.n.b.	
Percentage stijging bijstandsuitkeringen	WISZ	5%	-3,1%	-1%	4%	0%

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Absoluut verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (niet ingeschreven op school)	10,4	4,5	2022
Relatief verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (wel ingeschreven, niet aanwezig)	17	25	2022
Voortijdig schoolverlaters (VO en MBO)	1,9%	1,8%	2021
Kinderen in uitkeringsgezin	5%	5%	2021
Personen > 18 jaar met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	306,5	367,5	2021
Werkloze jongeren 16-22 jaar	2%	2%	2021
Personen 15-64 jaar met lopend re-integratietraject per 10.000 inwoners	219,7	191,6	2022
Netto arbeidsparticipatie (aandeel beroepsbevolking met baan)	72,1	72,1	2022
Demografische druk (verhouding tussen niet-productieve leeftijdsgroepen < 20 jaar en > 65 jaar en productieve groep 20-64 jaar)	68,5%	75,1	2023

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Investeringen onderwijshuisvesting 2024-2027	0	-11	145	194	521
Onderzoek- en voorbereidingskosten scholen Schadewijk, scholen en sporthal Amsteleind en De Nolder	450	0	0	0	0
Toekomstige investeringen onderwijshuisvesting	0	0	0	0	520
Gratis taallessen	0	25	25	25	25
Inzet reserve opvang vluchtelingen	0	-25	-25	-25	-25
Nieuw beleidskader Armoede en Schulden 2024-2027	0	0	247	347	397
Extra capaciteit complexe aanvragen voor leerlingenvervoer	0	41	41	41	41
Totaal nieuw beleid	**450**	**30**	**433**	**582**	**1.479**

Toelichting nieuw beleid

Investeringen onderwijshuisvesting 2024-2027

We investeren extra binnen het beleidsveld Onderwijs. Dit zorgt voor een hogere investeringslast van structureel € 0,5 miljoen. Door grote investeringen die we verwachten voor de jaren 2027 en 2028 in specialistische voorzieningen speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs zullen de kosten buiten de planperiode van deze begroting mogelijk met circa € 1 miljoen structureel extra gaan stijgen. Dit vergt een integrale afweging in één van de komende begrotingen. De hogere kosten komen door: Voor de ontwikkeling de scholen in Oss Noord-West (Lockaert en Polderhof) begroten we in het investeringsplan afgerond € 11,4 miljoen. In mei 2023 stemde uw raad al in met het beschikbaar stellen van € 350.000 voorbereidingskrediet. Beoogde oplevering in 2026. Dit traject hangt samen met de vervanging van sporthal Ussenstelt (zie investeringsplan onderdeel sport). In de extra kosten is ook rekening gehouden met huuropbrengsten van extra kinderopvang. We voorzien door een leerlingengroei een noodzakelijke uitbreiding voor basisschool Mozaïek. Hiervoor is een spoedaanvraag ontvangen. Bij uitbreiding van de Mozaïek in het gebouwdeel van basisschool ’t Kleurenbos is vervangende huisvesting voor ’t Kleurenbos op een andere locatie nodig. In samenspraak met de schoolbesturen onderzoeken we de huisvesting van beide scholen integraal. Voor Mozaïek vragen we een investering aan van € 293.000. Beoogde oplevering in 2024. We willen basisschool 't Kleurenbos inpassen in een deel van de leegstand van MFA Noorderlicht, waar basisschool de Evenaar al is gevestigd. Om de meest optimale herindeling te maken en dubbele investeringen te voorkomen worden de vraagstukken integraal onderzocht. We vragen een investeringsplan aan van € 1,7 miljoen voor verbouwingskosten met beoogde oplevering in 2024. De Wissel is gehuisvest in MFA de Koppelinck. We voorzien een leerlingengroei, waardoor uitbreiding noodzakelijk is. We vragen hiervoor € 640.000 met beoogde oplevering in 2025.

Onderzoek- en voorbereidingskosten scholen Schadewijk, scholen en sporthal Amsteleind en De Nolder
We vragen € 450.000 aan incidenteel budget voor onderzoeks- en voorbereidingskosten voor de scholen Schadewijk, voor de scholen en sporthal Amsteleind en voor gemeenschapshuis De Nolder. Dit bedrag storten we in 2023 in de reserve Integraal Voorzieningen Beleid (IVB). We stellen hieruit budgetten beschikbaar voor het doen van deze uitgaven. De daadwerkelijke uitgaven onttrekken we vervolgens uit de reserve. De beoogde investeringen (feitelijke bouw) zijn nog niet voorzien in 2024-2027 en daardoor nog niet zichtbaar in het investeringsplan bij de programmabegroting. Voor de voorbereidende kosten die niet gebouwgebonden zijn en daarmee niet activeerbaar vragen wij een storting in de reserve IVB van € 450.000. Voor de Nolder is dit € 50.000 waarvoor we de uitgaven voorzien in 2024 en 2025. Voor scholen Schadewijk is dit € 200.000 met beoogde uitgaven in 2024, 2025 en 2026 en voor scholen en sporthal Amsteleind is dit € 200.000 met beoogde uitgaven in 2024, 2025 en 2026.

Toekomstige investeringen onderwijshuisvesting
We reserveren alvast € 520.000 structureel voor toekomstige investeringen in onderwijshuisvesting. Het investeringsplan voor voorzieningen (MIP) is realistisch opgesteld. Daarbij is een aantal investeringen doorgeschoven naar buiten de begrotingsperiode 2024-2027. Twee grote investeringen, die daarbij doorgeschoven zijn, zijn de bouw van specialistische voorzieningen voor speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs. We schatten nu in dat de uitvoering in 2027/2028 zal plaatsvinden voor een totale investering van ruim 27 miljoen. Dit leidt tot extra investeringslasten van circa € 1 miljoen. Hiervoor willen we alvast deels budget voor reserveren. In de kadernota hebben we een structureel bedrag van € 900.000 opgenomen voor de uitvoering van het MIP. In deze begroting is het totaal effect van het MIP € 380.000 in 2027. Het verschil tussen deze bedragen (€ 520.000) willen we reserveren voor grote onderwijsinvesteringen na 2027.

Gratis taallessen
We vragen een structureel bedrag van € 25.000 voor inzet coördinatie Digi-Taalhuis punten. Deze kosten betalen we uit de reserve Opvang vluchtelingen. We verlagen de drempels voor arbeidsmigranten, statushouders en volwassenen richting een vorm van gratis taalonderwijs. We stimuleren en versterken het informele aanbod van taalgroepen en taalmaatjes in de buurt (Taal in de buurt) en we werken aan het vergroten van de participatiegraad van werkgevers met als doel dat zij hun mensen laten scholen in de Nederlandse taal. Daarnaast openen we Digi-Taalhuispunten waar mensen terecht kunnen voor digitale ondersteuning en taalaanbod. We hebben hier 0,2 fte voor nodig. Dit kost € 25.000 en betalen we uit de reserve Opvang Vluchtelingen.

Nieuw beleidskader Armoede en Schulden 2024-2027
Het nieuwe beleidskader Armoede en Schulden 2024-2027 is opgesteld met als doel om meer in te zetten op bestaanszekerheid en meedoen mogelijk te maken. We blijven inzetten op het vergroten van het bereik van de inwoners die dat het hardst nodig hebben, zodat zij gebruik kunnen maken van de ondersteuningsmogelijkheden die er zijn. De extra kosten van het nieuwe beleidskader zijn afgerond € 2,1 miljoen voor 2024 en vanaf 2025 structureel € 1,4 miljoen. Hiervoor hebben we de volgende dekkingsmogelijkheden: € 2,1 miljoen in 2024, € 1,2 miljoen in 2025, € 1,1 miljoen in 2026 en vanaf 2027 € 1,0 miljoen. Daarmee hebben we afgerond de volgende middelen nodig: € 250.000 in 2025, € 350.000 in 2026 en vanaf 2027 structureel € 400.000.
In het nieuwe beleidskader staan diverse maatregelen.

- We verhogen de gemeentelijke bijdragen voor de aanvullende zorgverzekering Oss (Azoss), schoolkosten, sociaal-culturele activiteiten en uitbreiding van zwemvouchers. We zetten extra in op Budgetcoaching en BB-Oss (budgetbeheer en budgetondersteuning Oss) door uitbreiding van de capaciteit (2 fte vanaf 2024). We blijven inzetten op aanpak jongeren met schulden in de gemeente Oss (AJOSS). Dit sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen. Om AJOSS op te kunnen nemen in de reguliere dienstverlening heeft het team Schuldhulpverlening structurele 0,6 fte formatie-uitbreiding nodig.
- We zorgen voor extra tijdelijke capaciteit voor Vroegsignalering en extra middelen voor bijzondere bijstand om de gevolgen van de energiecrisis voor huishoudens zoveel mogelijk te beperken.

- We voeren vanaf 2024 een nieuw debiteurenbeleid in en bieden daarin meer perspectief voor onze inwoners. Met het nieuwe beleid willen we een kortere terugbetaaltermijn hanteren. Na een periode van terugbetaling is kwijtschelding, onder bepaalde voorwaarden, mogelijk.
- We zetten in op extra capaciteit (2 fte) voor Sociaal Raadslieden Werk (SRW). Vanuit de Kinderopvangtoeslagaffaire is er meer aandacht voor rechtsbescherming van de inwoner. We zetten in op een laagdrempelige klachtenprocedure.
- We maken extra kosten voor preventie van armoede en schulden bij jongeren en aan communicatie. Daarmee willen we het bereik van kwetsbare groepen verhogen. Daarnaast gaan we het ROC spreekuur voortzetten vanaf 2024.
  We kunnen deze extra kosten betalen uit een aantal bestaande budgetten.
- We verwachten financiële ruimte binnen het BUIG budget: 2024 € 800.000, 2025 € 650.000, 2026 € 550.000 en vanaf 2027 structureel € 500.000.
- We kunnen jaarlijks € 162.000 inzetten vanuit het participatiebudget. Dit ter dekking van de extra capaciteit budgetcoaching en BB-Oss.
- We hebben jaarlijkse ruimte van € 50.000 binnen het budget MIB (Meedoen is Belangrijk).
- We ontvangen incidenteel in 2024 ESF (Europees Sociaal Fonds) subsidie een bedrag van € 633.000 incidenteel ter dekking van de extra kosten in 2024.
- We zetten de reserve Versterken gemeentelijke dienstverlening (POK) in voor een bedrag van € 220.000 op jaarbasis voor de periode juli 2024 t/m juni 2028 ter dekking van de extra capaciteit voor Sociaal Raadslieden Werk.
- In de meicirculaire 2023 hebben we € 206.000 van het Rijk ontvangen voor de aanpak van geldzorgen, armoede en schulden. Dit bedrag storten we in 2023 in de reserve Bestaanszekerheid en onttrekken we in 2024.
- We zetten de reserve Bestaanszekerheid voor € 109.000 in op jaarbasis voor de periode 2024 t/m 2027 ter dekking van tijdelijk extra capaciteit voor vroegsignalering en extra middelen voor bijzondere bijstand. Daarnaast onttrekken we een extra bedrag van € 58.000 in 2024.Per saldo blijft er een tekort over van afgerond € 250.000 in 2025, € 350.000 in 2026 en vanaf 2027 structureel € 400.000.

Extra capaciteit complexe aanvragen voor leerlingenvervoer

We hebben extra capaciteit nodig (0,5 fte) voor het afhandelen van complexe aanvragen leerlingenvervoer. De kosten hiervoor zijn € 41.000. Het afgelopen jaar is gebleken dat de aanvragen leerlingenvervoer complexer zijn geworden en niet meer enkel administratief afgehandeld kunnen worden. De Backoffice jeugd onderzoekt de complexe aanvragen en gaat hiervoor veelal op huisbezoek. We zien inmiddels effect van deze inzet. Het inhoudelijke gesprek en contact met ouders sluit beter aan bij de Samenwerkwijze en de behoefte van ouders en kind. In de gesprekken is er meer aandacht voor de ontwikkeling en de zelfredzaamheid van het kind in relatie tot het leerlingenvervoer. Ouders voelen zich meer gehoord en gezien. Deze extra inzet heeft ertoe geleid dat de reguliere werkzaamheden van de Backoffice jeugd vertraging opliepen. Hiervoor is afgelopen periode extra formatie ingehuurd om achterstanden te voorkomen.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Egalisatiereserve Wsw	-271	0	0	0	0
Vrijval Peuteropvang 2023	-100	0	0	0	0
Bijzondere bijstand en armoedebeleid	490	0	0	0	0
Inzet reserve Bestaanszekerheid	-490	0	0	0	0
Huurkosten tijdelijke huisvesting Aventurijn	176	0	0	0	0
Verlenging noodunits bij Hub Noord-Brabant en Martinus van Beekschool	7	82	93	82	50
Lagere kosten participatiebudget	-250	0	0	0	0
Beëindigen onttrekking reserve Huisvestingsbeleid onderwijs 2027	0	0	0	0	24
Hogere kosten bijzondere bijstand	100	100	100	100	100
Opvang vluchteling leefgeld 2024	0	300	0	0	0
Inzet reserve opvang vluchtelingen	0	-300	0	0	0
Aanpassing investeringsplan Onderwijs (MIP)	198	182	-549	-741	-286
Hogere huuropbrengsten kinderopvang	0	0	0	0	-104
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-140**	**364**	**-356**	**-558**	**-216**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Egalisatiereserve Wsw

We hebben een incidenteel voordeel in 2023 omdat we vanuit het Werkvoorzieningschap € 271.438 hebben teruggekregen vanuit de egalisatiereserve Wsw. Dit bedrag kan vrijvallen. De egalisatiereserve Wsw is gevormd voor het verrekenen van de financiële gevolgen voor over- en onderrealisatie Wsw in onze regio waarbij geldt dat het saldo van de egalisatiereserve niet hoger mag zijn dan 2,5% van het totale regionaal fictieve Wsw budget. De stand van de egalisatiereserve was hoger dan 2,5% met als gevolg dat we ons aandeel van het overschot terug ontvangen.

Vrijval Peuteropvang 2023

In 2023 verwachten we een eenmalige voordeel van € 100.000 vanuit het peuteropvang budget. Voor dit bedrag is in 2023 geen besteding peuteropvang voorzien. Vanaf 2024 is de verwachting dat het volledige budget peuteropvang wordt besteed. De bestaande ruimte is dan nodig om de tekorten op de Maatwerkregeling Kinderopvang af te dekken (MKO - voorheen SMI). Tot 2023 kon Ons Welzijn een gedeeltelijk van dit tekort afdekking uit hun reserve. Deze reserve wordt in 2023 uitgeput. Om een verdere stijging van de maatwerkregeling te voorkomen is deze regeling aangescherpt vanaf april 2023. Het financiële effect daarvan is op dit moment nog onvoldoende duidelijk.

Inzet reserve Bestaanszekerheid

We hebben het bestedingsplan van de reserve Bestaanszekerheid geactualiseerd. We verwachten in 2023 in totaal afgerond € 1.303.000 uit te geven van de beschikbare € 3.256.000. In 2022 hadden we een onttrekking voor het jaar 2023 geraamd van € 363.000. Daar bovenop verwachten we voor 2023 nu nog € 941.000 te onttrekken. Het bedrag van € 941.000 is als volgt opgebouwd. Als eerste onttrekken we een bedrag van € 665.000 ten behoeve van het vergroten (verhogen van inkomensgrens naar 130%) van de doelgroep van de energietoeslag. In 2022 hadden we voor het jaar 2023 al een onttrekking geraamd van € 265.000. In 2023 verhogen we de onttrekking met € 400.000. Als tweede onttrekken we een bedrag van € 254.000 voor crisisaanpak en extra inzet voor bedrijfsvoering. We zetten middelen in voor de crisisaanpak van Werk naar Werk voor de lokale ondernemers die gebruikmaken van de Tozo regeling. Daarnaast zetten we middelen in voor extra inzet vanuit bedrijfsvoering. De uitvoering vindt plaats in de periode 2021-2024. De uitgaven hebben betrekking op inzet van extra mensen/inhuur. Als derde onttrekken we een bedrag van € 172.000 voor gemeentelijk schuldenbeleid. De middelen zetten we in voor preventie en het verbeteren van communicatie van schuldhulpverlening. Verder onttrekken we een bedrag van € 90.000 omdat we een garantstelling van maximaal € 125.000 tot uiterlijk 1 augustus 2024 verlenen voor de aanpassing aan de Voedselbank. De aanpassingen zijn nodig voor het keuzeconcept, waarbij de inwoners zelf het voedsel uit schappen gaan kiezen. Daarnaast onttrekken we € 49.000 voor een digitaal samenwerkingsplan. Het budget wordt ingezet bij onderzoek, ontwikkeling en implementatie van datgene wat consulenten helpt om het werken met de Samenwerkwijze mogelijk te maken, zodat zij inwoners beter kunnen ondersteunen bij hun hulpvragen. Verder onttrekken we € 20.000 voor het teamontwikkelingstraject en schuiven we € 44.000 van de in totaal € 80.000 reeds geraamde onttrekking voor de uitvoering van pilot Budgetcoaching in 2023 naar 2024. De pilot is later gestart dan vorig jaar was ingeschat, hierdoor verschuiven de uitgaven in de tijd. Ook onttrekken we aanvullend € 109.000 op jaarbasis voor de periode 2024 tot en met 2027 ter dekking van tijdelijke extra capaciteit voor vroegsignalering en extra middelen voor bijzondere bijstand als onderdeel van het nieuwe beleidskader Armoede en Schulden 2024-2027. Verder onttrekken we in 2024 afgerond € 58.000 ter dekking van het tekort voor het nieuwe beleidskader Armoede en Schulden 2024-2027. Deze bedragen zijn bij het nieuwe beleidskader opgenomen.

Huurkosten tijdelijke huisvesting Aventurijn

De kosten voor de tijdelijke huisvesting van De Aventurijn stijgen extra met € 176.000. We verwachten uiteindelijk € 930.000 kwijt te zijn aan de tijdelijke huisvesting. Vorig jaar zijn de kosten van € 164.000 betaald uit de reserve IVB. Het nog te betalen bedrag is naar verwachting € 766.000 terwijl de resterende dekking vanuit de IVB reserve € 590.000 bedraagt. Dit zorgt voor een tekort van € 176.000. De kosten voor de tijdelijke voorzieningen aan de locatie Woldreef vallen aanzienlijk hoger uit dan vooraf begroot. De marktcondities in 2022 zijn weerbarstig en onvoorspelbaar gebleken. Er is in het land veel vraag naar units vanwege maatschappelijke vraagstukken. Ook de indexering leidde tot kostenstijging van 7%. Naast deze overschrijdingen is bij de oorspronkelijke begroting geen post opgenomen voor het terugbrengen van het terrein naar de oorspronkelijke staat, nadat de units zijn verwijderd. Ook zijn te nemen verkeersmaatregelen hoger uitgevallen dan aanvankelijk voorzien. Beiden zijn opgenomen in de kostenraming.

Verlenging noodunits bij Hub Noord-Brabant en Martinus van Beekschool

Bij SO/VSO Hub Noord-Brabant (Ruwaardstraat) en bij SO Martinus van Beek (Troelstrastraat) hebben we noodlokalen staan. Vanwege de leerlingenaantallen zijn de noodlokalen nog nodig. De extra kosten voor 2023 t/m 2027 zijn respectievelijk € 7.000, € 82.000, € 93.000, € 82.000 en € 50.000. Voor Hub Noord Brabant voorzien we verlenging tot eind 2027. Voor Martinus van Beek school (Komeet) tot en met september 2026.

Lagere kosten participatiebudget

We hebben in 2023 lagere kosten ter hoogte van € 250.000. In 2021 is bekend geworden dat de btw die we op de re-integratiekosten betalen voor een groot deel compensabel is. Hierdoor is er financiële ruimte in het Participatiebudget ontstaan. In 2022 hebben we een deel van de financiële ruimte gebruikt voor incidentele kosten (bijvoorbeeld dubbele huurkosten vanwege de verhuizing van ons arbeidstrainingscentrum De Rotonde en de faciliteiten van het Desso House naar IBN). In 2023 verwachten we de financiële ruimte niet nodig te hebben.

Daarnaast hebben we in 2023 geïnvesteerd in directe bemiddeling door de vaste formatie van team Werk vanaf 2023 uit te breiden. We zorgen dat we de expertise in huis hebben en zetten meer eigen mensen in wat de dienstverlening goedkoper maakt. Bij het onderdeel nieuw beleid in deze programmabegroting stellen we voor om vanaf 2024 2 fte formatie-uitbreiding binnen team Schuldhulpverlening structureel te dekken uit het Participatiebudget. We hebben te maken met een nieuwe doelgroep namelijk inwoners die geen problematische schulden hebben, maar wel problemen. We willen inzetten op preventie om te voorkomen dat deze inwoners in een schuldregeling terechtkomen en om ervoor te zorgen dat inwoners kunnen (blijven) participeren in de samenleving. Daarom is alleen sprake van een incidenteel voordeel.

Beëindigen onttrekking reserve Huisvestingsbeleid onderwijs 2027
We beëindigen in 2027 de structurele onttrekking van € 26.000 uit de reserve huisvestingsbeleid onderwijs, dit geeft een structureel nadeel. In 2027 onttrekken we nog eenmalig € 2.320. De reserve is hierna leeg. De reserve werd ingezet om huisvestingslasten voor scholen in de exploitatie af te dekken, tot dat deze reserve leeg was.

Hogere kosten bijzondere bijstand
We hebben vanaf 2023 jaarlijks € 100.000 hogere kosten voor bijzondere bijstand. Voor de jaren 2023 tot en met 2025 verwachten we een tekort van € 300.000 binnen de bijzondere bijstand en vanaf 2026 een structureel tekort van € 100.000. Het tekort wordt veroorzaakt door extra kosten voor inrichting van woningen van gehuisveste vergunninghouders (€ 200.000) als gevolg van de verhoogde instroom en gestegen kosten voor individuele inkomenstoeslag (€ 100.000) waar inwoners met een langdurig laag inkomen en geen arbeidsperspectief gebruik van maken. We stellen voor om het verwachte tekort van € 200.000 voor de periode 2023 tot en met 2025 als gevolg van het huisvesten van vergunninghouders te betalen uit de reserve Opvang vluchtelingen. Per saldo hebben we dan een structureel tekort van € 100.000.

Opvang vluchteling leefgeld 2024
We verwachten in 2024 € 300.000 uit te geven aan uitkeringen van leefgelden voor de opvang van vluchtelingen. Dit bedrag betalen we uit de reserve Opvang vluchtelingen, die is gevuld met de rijksgelden die we hiervoor ontvangen. Deze kosten zijn lastig te ramen omdat het verloop van de oorlog en het verloop in aantallen vluchtelingen niet te voorspellen is. We hebben als uitgangspunt de verwachte kosten 2023 genomen.

Aanpassing investeringsplan Onderwijs (MIP)
Het investeringsplan voor ontmoeten, sport en onderwijs is geactualiseerd. Hierbij zijn nieuwe projecten toegevoegd (deze zijn opgenomen onder nieuw beleid) en er zijn bestaande projecten doorgeschoven (deze zijn opgenomen als 3O ontwikkeling). De 3O ontwikkeling voor onderwijs zorgt voor een voordeel van € 0,3 miljoen structureel. Belangrijke onderdelen zijn:

- De investeringen in de specialistische voorziening SO en VSO zijn verhoogd door prijsstijging van de bouwkosten. Daarnaast is de geplande bouw verschoven naar 2027 en 2028, waardoor de investeringslasten niet meer in deze programmabegroting 2024-2027 zitten.
- De investering van Speciaal Basisonderwijs school Het Baken is uitgesteld naar 2025 en 2026. De investeringslasten schuiven hierdoor door naar 2027. Wel is het investeringsbedrag toegenomen door de hogere bouwkosten.
- De investering in Kindlandschap De Eiber is uitgesteld naar 2026. De investeringslasten schuiven hierdoor door naar 2027. Wel is het investeringsbedrag toegenomen door de hogere bouwkosten. De investering in De Meander is met 1 jaar uitgesteld, waardoor de investeringslasten pas vanaf 2025 gaan lopen.
- Tot slot hebben we een nadeel van jaarlijks € 198.000. Bij de begroting 2021 hebben we op basis van het investeringsplan rekening gehouden een voordeel door het wegvallen investeringskosten door de verwachte sloop van deze scholen (JF Kennedy, Het Baken, st Bernadetteschool en de Sterrekijker). De investeringen zijn opgeschoven, waardoor de beoogde sloop van de scholen ook is uitgesteld of niet plaatsvindt.

Hogere huuropbrengsten kinderopvang

We investeren de komende jaren in onderwijshuisvesting, inclusief realisatie van de kinderopvang. Deze investering in kinderopvang leidt vanaf 2027 tot hogere huurinkomsten van jaarlijks € 104.000. Binnen SBO het Baken, De Eiber en de Specialistische voorziening SO wordt een kinderopvang gerealiseerd. We willen dat de huurinkomsten vanuit de kinderopvang onze investeringskosten van dit onderdeel dekken. Voor kinderopvang het Baken is dit jaarlijks € 64.000 vanaf 2027. Voor kinderopvang De Eiber € 40.000 vanaf 2027. De kinderopvang voor de specialistische voorziening SO is pas na 2027 gereed, dus deze hebben we nog niet in de begroting opgenomen.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijzondere bijstand en vroegsignalering	0	252	0	0	0
Participatie / WSW	1.425	241	226	208	190
Totaal septembercirculaire	**1.425**	**493**	**226**	**208**	**190**

Toelichting septembercirculaire

Bijzondere bijstand en vroegsignalering

We ontvangen een bedrag van € 252.000 in 2024 voor bijzondere bijstand en vroegsignalering. Dit bedrag wordt door het Rijk beschikbaar gesteld om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen door de hoge inflatie te voorkomen. We stellen voor om dit geld toe te voegen aan onze budgetten voor armoede en schulden.

Participatie / WSW

We ontvangen in 2023 € 1,4 miljoen extra voor loon- en prijsontwikkeling voor de uitvoering van de wet Sociale werkvoorziening (WSW). Voor de jaren erna ontvangen we extra geld voor de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wet Sociale werkvoorziening. Deze extra gelden betalen we door aan ons WSW bedrijf. Dat gaat om ongeveer € 0,2 miljoen.

4.4 Wat mag het kosten?

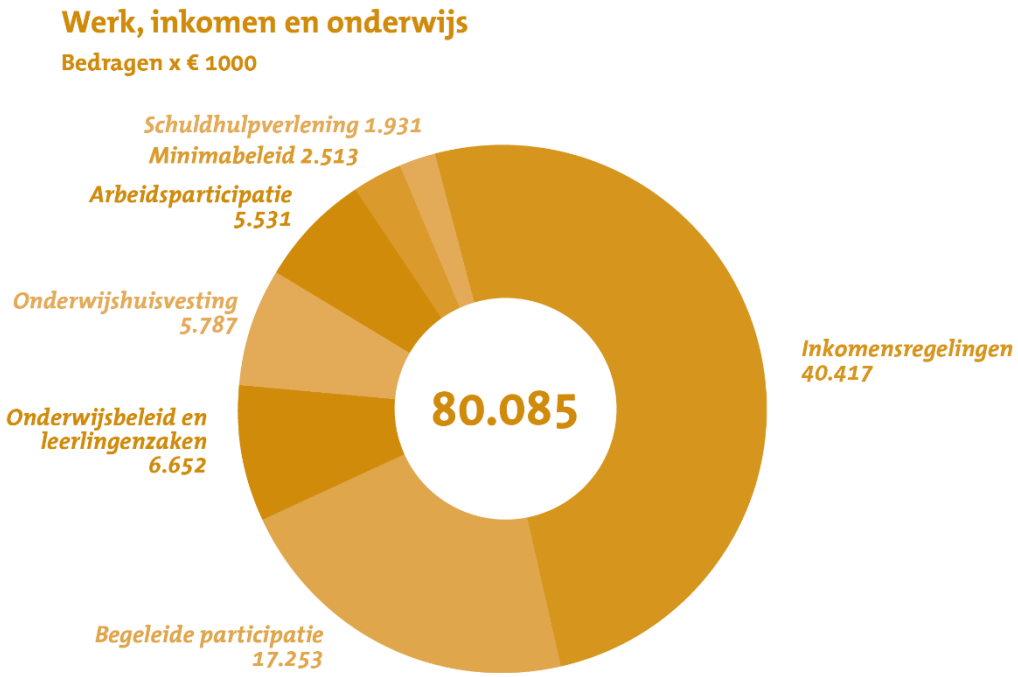
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	79.765	75.105	75.370	74.756	73.981
Baten	-34.583	-32.645	-32.645	-32.645	-32.645
Saldo	45.182	42.460	42.725	42.111	41.336
Stortingen reserves	257	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-4.639	-72	-55	-55	-55
Saldo mutaties reserves	-4.382	-72	-55	-55	-55
Totaal bestaand beleid	**40.800**	**42.387**	**42.670**	**42.057**	**41.281**
Nieuw beleid	450	30	433	582	1.479
3O-ontwikkelingen	-140	364	-356	-558	-216
Budgettair neutrale wijzigingen	27	-2.042	76	76	76
Septembercirculaire	1.425	493	226	208	190
Totaal programma	**42.561**	**41.232**	**43.049**	**42.364**	**42.809**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2024**
Arbeidsparticipatie	3
Minimabeleid	424
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.683
Onderwijshuisvesting	5
Totaal Programma	**3.115**

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur



1. Inleiding

De begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 vormen samen het grootste deel van het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel verschillende deelonderwerpen. Onderstaande visie en uitgangspunten is wat ons verbindt in het sociaal domein.

Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner mag meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden:

- Mens centraal. We stellen de mens centraal, we sluiten aan bij wat mensen zelf willen en kunnen. We doen hierbij recht aan de waardigheid van iedere inwoner van Oss. Inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij sportclubs, scholen en culturele instellingen, is van grote meerwaarde voor de gemeenschap. Aansluiten bij wat mensen zelf willen en kunnen in samenhang met het algemeen belang, dat is voor ons een duurzame manier om bij te dragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen.
- Nabijheid. We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes. We kennen de inwoner en de inwoner kent ons. Daarom zijn we makkelijk benaderbaar.
- Eenvoud. We werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden. We maken steeds de afweging hoe we administratieve processen voor inwoners, onze samenwerkingspartners en de gemeentelijke organisatie kunnen vereenvoudigen.
- Vakmanschap en partnerschap. Onze medewerkers zijn deskundig, hebben de juiste competenties en blijven leren. Goede ondersteuning voor onze inwoners kan de gemeente niet alleen. We hebben de partners in het sociaal domein nodig om hieraan bij te dragen. Daarom bouwen we aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties en inwoners werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt.

Binnen het sociaal domein werken we vanuit deze waarden aan ons dienstverleningsconcept, onze werkprocessen, aan de vakmanschapsontwikkeling van onder andere onze consulenten, en aan onze digitaliseringsagenda.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in herstellen van bestaanszekerheid, vergroten van kansengelijkheid en gezond leven makkelijker te maken. Naast passende dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van het sociaal domein sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.

We willen onze inwoners op een positieve manier ondersteunen in het leven door te zorgen voor onze cultuur, de sport, de culturele- en sportieve infrastructuur, aandacht voor een gezonde leefstijl en ontmoeting in onze wijk- en dorpshuizen. We hebben en onderhouden goede en toegankelijke voorzieningen voor iedereen. Voorzieningen die goed aansluiten op wat inwoners kunnen en willen. En die gedragen worden door inwoners en de vele gemeenschappen in Oss.

Ontwikkelingen die de infrastructuur versterken zijn de bouw van een nieuw Golfbad, de realisatie van Het Warenhuis, de plannen voor theater De Lievekamp en Muzelinck en de bouw, renovatie en/of verduurzaming van diverse maatschappelijke accommodaties.
De grootste uitdaging is om het voorzieningenniveau op peil en aantrekkelijk te houden. We hebben verschillende beleidsvisies op basis waarvan we dat borgen: Cultuur Verbindt OnSS, het beleidskader Vitale Sportverenigingen, het Osse sport- en preventie akkoord en Thuis in de Buurt. De komende jaren gaan we specifieker beleid ontwikkelen voor een gezonde leefstijl en gezonde leefomgeving. Maar ook doen we dat voor de ondersteuning van het vrijwilligerswerk, dat op een aantal plaatsen onder druk staat. We doen dat in een brede samenhang van beleid in het sociaal domein. We zetten hierbij in op positieve gezondheid, het verkleinen van gezondheidsverschillen en een gezonde levensstijl. We werken aan een hernieuwd beleidskader voor ondersteuning van vrijwilligerswerk.
We willen onze inwoners meer regie geven op wat er in hun leefomgeving wordt aangepakt. We continueren en intensiveren de komende jaren –samen met het programma Zorg & Welzijn- de gebiedsgerichte benadering.

2. Programma-onderdelen

2.1 Ontmoeten

Wat willen we bereiken?

In het sociaal domein werken we aan het vergroten van de bestaanszekerheid voor onze inwoners, aan het vergroten van kansengelijkheid en aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Ontmoeting en actief zijn, spelen daarin een belangrijke rol. Om dat mede mogelijk te maken hebben we in dorpen, kernen en wijken van de gemeente Oss toegankelijke gemeenschapshuizen. Deze wijk- en dorpshuizen bieden gelegenheid aan verschillende vormen van ontmoeting en samenkomen voor de inwoners: voor het verenigingsleven en voor allerhande andere activiteiten voor inwoners, inclusief laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten voor kwetsbare inwoners. De gemeenschapshuizen bieden ook de vrijwilligers een betekenisvolle tijdsbesteding en kunnen fungeren als broedplaats voor gemeenschapsactiviteiten en sociaal ondernemerschap. We begeleiden de gemeenschapshuizen actief met deze transitie, die ze als gevolg van bovengenoemde maatschappelijke ontwikkelingen moeten doormaken.
Op verschillende plekken in onze gemeente zijn we bezig met renovatie of nieuwbouw van gemeenschapshuizen. De plannen hiervoor worden in goed overleg met de gebruikers ontwikkeld, maar staan in toenemende mate onder druk. Enerzijds door sterk oplopende prijsstijgingen in de bouw en anderzijds als gevolg van toenemende eisen en wensen in de ontwikkeling en concretisering van het betreffende plan.
We ondersteunen de dorp- en wijkhuizen in hun functie. Om meer inzicht te krijgen in de maatschappelijke meerwaarde werken we samen aan een handzame tool om de activiteiten en de impact daarvan te monitoren. Dat biedt beleidsinformatie maar ook houvast voor de vrijwillige besturen. De monitoring is eenvoudig jaarlijks uit te voeren en wordt onderdeel van de jaarlijkse rapportage ten behoeve van de subsidie.
Binnen het thema Ontmoeten nemen we ook de ontwikkelingen rondom het evenementenbeleid mee. Het raakvlak is immers dat ontmoeting centraal staat bij de brede waaier aan jaarlijkse evenementen in Oss. Het is noodzakelijk om de ondersteuning van het evenementenbeleid vanuit onze ambtelijke organisatie verder te intensiveren willen we verzekerd blijven van een gevarieerd en aantrekkelijk evenementenaanbod.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *De wijk- en dorpshuizen zijn kwalitatief op orde en geschikt voor de functies die er in uitgeoefend worden*
- *De vrijwilligersorganisaties voor gastheerschap, beheer en onderhoud worden adequaat ondersteund in hun werkzaamheden*
- *De wijk- en dorpshuizen zijn verduurzaamd voor het gebruik*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- *Ravenstein*: Gezien de complexiteit van de opgave om een historisch verantwoord pand te bouwen op een rijksmonumentale locatie én gezien de prijsstijgingen, is het gereserveerde budget in het Meerjarig Investerings Programma (MIP) van € 2,9 miljoen bij lange na niet voldoende. Op basis van het schetsontwerp met kostenraming moet dit verhoogd worden naar € 5,5 miljoen. Voor de investeringen in het gebied is een bedrag geraamd van € 850.000. Met dit bedrag kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd, die nodig zijn om het nieuwe gemeenschapshuis op het Hoornwerk te laten functioneren. We hebben dus € 3,45 miljoen extra investeringskrediet nodig. Sinds juni 2023 zijn we gestart met het uitvoeren van onderzoeken voor het opstellen van het bestemmingsplan, de gebiedsvisie en het voorontwerp met programma van eisen waarin verduurzaming en kostenbeheersing een grote rol spelen.	2024 definitief ontwerp en aanbesteding gereed Uitvoering 2025/2026

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- *Herpen*: Het gerenoveerde gemeenschapshuis 't Slotje is in juli 2023 opgeleverd. Komende tijd werken we aan de programmatische invulling van Thuis in de Buurt in samenwerking met de zorg coöperatie.	Q1/2024 activiteitenplanning
- *Macharen*: In Macharen hebben we besloten om de integrale gebiedsuitwerking Macharen ter hand te nemen. Dat betekent dat we de tennisvelden en het gemeenschapshuis gaan verplaatsen om het nieuwe woongebied goed te kunnen ontsluiten. De extra kosten zijn € 4, 1 miljoen. Vanaf november 2023 start een projectleider bouw om te komen tot een definitief ontwerp en investeringsplan.	Q4/2025 start bouw
- *Oss-Noordwest*: In samenspraak met Brabant Wonen werken we aan een nieuw gemeenschapshuis voor Oss Noordwest. Brabant Wonen gaat ter plekke van de Hille een nieuwe ontmoetingsaccommodatie realiseren in samenhang met woningbouw. Hiervoor moeten we het bestemmingsplan aanpassen. In het najaar van 2023 starten we hierover een omgevingsdialoog.	Q3/2024 bestemmingplan gereed
- *Maren-Kessel*: In Maren-Kessel gaan we nieuwe plannen maken voor een integrale oplossing voor ontmoeten. Het huidige gebouw van Den Nolder is gedateerd en de beheerder (exploitant van de naastgelegen horeca De Sleutel) is gestopt. We gaan de mogelijkheden voor ontmoeten onderzoeken in samenhang met het onderwijs, het aanwezige gymnastieklokaal en andere maatschappelijke organisaties met ontmoetingsruimte. We hebben in 2023 een storting in de reserve Integraal voorzieningenbeleid aangevraagd van € 50.000 voor niet gebouwgebonden voorbereidingskosten.	Q2/2024 oplevering
- *Oss-Zuid*: Scouting Titus Brandsma huurt momenteel een verouderd pand aan de Industrielaan in Oss. Nieuwbouw van een multifunctionele outdoor locatie voor onder andere de Scouting Titus Brandsma aan de Germanenweg/ Docfalaan onderzoeken we. Hiervoor is een omgevingsplanwijziging nodig. Ook moet de bestaande opstal (voormalig ponystal) op het perceel aan de Germanenweg gesloopt worden.	2024 wijziging omgevingsplan en sloop gebouw 2024/2025 realisatie nieuwbouw
- De Binnenstad: We laten een onderzoek uitvoeren naar de functionaliteit en bruikbaarheid van buurtcentrum De Binnenstad. Aan de hand daarvan maken we een plan hoe het laagdrempelig ontmoeten voor het centrum van de stad Oss ingevuld kan worden.	Q1/2024 besluit over scenariostudie binnenstad
- *Financiering van gemeenschapshuizen:* In de bestaande situatie is de gemeente eigenaar van de gemeenschapshuizen en geeft deze om niet in gebruik aan beheerstichtingen. Die bekostigen uit de opbrengst van verhuur en horeca de exploitatie, inclusief klein onderhoud. Groot onderhoud en kapitaallasten zijn voor rekening van de gemeente. Dit sluit niet aan op het beleid van laagdrempelig ontmoeten. Daarom onderzoeken we een alternatief en meer passend financieringsmodel.	Q1/2024 voorstel voor financieringsbasis gereed
- *Thuis in de Buurt:* Met Thuis in de Buurt (laagdrempelig ontmoeten) maken de gemeenschapshuizen een transformatie door van zalenverhuurder of verenigingsgebouw naar centrale plek in het dorp of de wijk voor collectieve dienstverlening in zorg en welzijn. De huiskamer- en de keukenfunctie zijn daarbij essentieel. Het is een belangrijk middel in het versterken van de sociale basis en het mogelijk maken van meer zorg voor elkaar. En daarmee van beter zorg- en welzijnsaanbod en mogelijk kostenbeheersing. We investeren in de samenwerking met en in de samenleving, en in de bestuurlijke samenwerking die hiervoor nodig is. Voor de noodzakelijke aanpassingen hierin voor de gemeenschapshuizen is een bedrag nodig van € 685.000.	Uitvoering van aanpassingen gedurende 2024 en 2025

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- *Professionalisering evenementen:* Op het gebied van evenementen willen we zowel intern een slag maken om de kwaliteit te kunnen leveren die gewenst is, als een rol pakken in het ondersteunen van de vrijwilligers en organisatoren om te komen tot een goede evenementenaanvraag. Mooie evenementen waarbij oog is voor *ondersteuning* van vrijwilligers, veiligheid en het beperken van overlast is het uitgangspunt. Om hier stappen in te maken hebben we extra capaciteit nodig. De extra kosten zijn jaarlijks € 90.000 (1 fte) voor het team Vergunning, Toezicht en Handhaving (VTH) en € 45.000 (0,5 fte) bij het team Openbare Orde en Veiligheid.	Vanaf Q1 2024

2.2 Sport en gezonde leefstijl

Wat willen we bereiken?
Het belang van sporten en bewegen staat buiten kijf. Door het Rijk worden we via het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) gestimuleerd om dat integraal in te vullen.
In het kader van het GALA-akkoord werken we aan betere preventie-netwerken en betere samenwerking tussen zorgdomein, sociaal domein en partners met een rol op het gebied van leefstijl, welzijn, sport, cultuur en ontmoeten. Ook streven we naar een verschuiving van incidentele interventies naar structurele oplossingen, waarbij (leefstijl)preventie, sport, cultuur en ontmoeten vaker worden ingezet.

Het Osse Sportakkoord (OSA) hebben we al vernieuwd en aangepast op de doelstellingen van IZA en GALA. Het OSA is ook voor de komende jaren ons richtsnoer op het gebied van sport en bewegen.
In 2024 leggen we in een nieuw gezondheidsbeleid de speerpunten voor het Osse preventie- en gezondheidsbeleid integraal vast. De focus ligt daarbij op positieve gezondheid, het verkleinen van gezondheidsverschillen en een gezonde levensstijl. Ook hierin zoeken we de samenhang en integraliteit met de akkoorden GALA en IZA.

Sportverenigingen zijn van belang voor lokale gemeenschappen. Het is daarom van extra belang om te blijven investeren in een goede sport- en beweeginfrastructuur die ook meteen ten doel heeft om de (bredere) leefbaarheid in stand te houden of te verbeteren. Om dat voor elkaar te krijgen willen we meer de gelegenheid geven om de bestaande sportaccommodaties beter te laten gebruiken door niet-georganiseerde sporters. We zetten vanuit het thema Gezonde Leefomgeving ook in op het aantrekkelijk maken van de openbare ruimte voor sporten en bewegen. We verankeren het thema in onze organisatie.

Samenwerking is vaak de sleutel tot succes, maar ook de sleutel tot voortbestaan. Het beleidskader Vitale Sportvereniging biedt uitgangspunten voor samenwerking tussen sportverenigingen en de rol van de gemeente daarin. We blijven inzetten op het ondersteunen van goede voorbeelden van sportverenigingen die hiervoor hun nek uitsteken.

We blijven alert op bijvoorbeeld evenementen die op een positieve manier het belang van sporten en bewegen onder de aandacht brengen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *We vergroten de mogelijkheden om te sporten en te bewegen door het openstellen van buitensportaccommodaties voor ongeorganiseerde sport- en beweegactiviteiten. Maar ook door de openbare ruimte aantrekkelijker te maken voor sporten en bewegen*
- *We verbinden het gemeentelijk gezondheidsbeleid sterker aan de doelstellingen van het Osse Sportakkoord en houden daarbij de verbinding met Welzijn & Ondersteuning*
- *We gaan de (sport)verenigingen meer ondersteunen om de maatschappelijke ontwikkelingen goed het hoofd te kunnen bieden*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken verder aan de Open Sportclub in Herpen. In de vorige Programmabegroting is een investeringskrediet van € 950.000 opgenomen voor de verhuizing van tennisvereniging VIP naar sportpark Wilgendaal. Het beoogde multifunctionele gebruik van het sportpark noodzaakt tot een verdere aanpassing ervan. Inmiddels ligt hier een meerjarig ontwikkelprogramma onder om daarin te voorzien. Dit is opgesteld in samenwerking met diverse betrokken partijen in Herpen. We denken als eindresultaat aan een kunstgrasveld en laagdrempelige sportvoorzieningen zoals een pannaveldje en beweegplein. De realisering van het kunstgrasveld stemmen we af op de voortgang van het ontwikkelprogramma van de Open Sportclub Herpen en wegen we af in een volgende begrotingscyclus. De extra investeringskosten voor het aanpassen van het sportpark ramen we op € 1,4 miljoen. In 2024 verwachten we tot aanbesteding van het te vernieuwen sportpark over te kunnen gaan.	Q3/2024
- *Voetbalvereniging Vesta:* Het onderzoek naar de beste en haalbare plek in Ravenstein om in de toekomst te kunnen blijven voetballen is nog in uitvoering. Ongeacht de uitkomsten van dit onderzoek moeten we wel investeren in de sportaccommodatie van Onder d'n Plag, om er voor te zorgen dat fusievereniging Vesta'19 daar vanaf 2025 kan trainen en zijn thuiswedstrijden kan spelen. We reserveren daarvoor een bedrag van € 600.000.	Q3/2024
- De voorbereidingen voor het nieuwe zwembad gaan onverminderd door. Het programma van eisen is afgerond. De aanbestedingsprocedure voor de bouw loopt en leidt eind 2023 tot gunning van het ontwerp en realisatie aan een consortium van partijen. Het jaar 2024 staat in het teken van het ruimtelijk, functioneel en technisch ontwerp van het nieuwe zwembad. Momenteel onderzoeken we opnieuw of we binnen de geldende regels met de huidige exploitant (Golfbad Exploitatie BV) door kunnen gaan. De voorbereiding op de ruimtelijke procedure voor de locatie van het nieuwe zwembad aan de Osseweg is gestart. Wij verwachten 2024 nodig te hebben voor het doorlopen van deze procedure in het kader van de Omgevingswet. Het is wel noodzakelijk om het beschikbare budget voor de nieuwbouw te verhogen vanwege de gestegen rekenrente voor de gemeente van 1,1% naar 1,9%. Daarvoor is een bedrag van € 270.000 geraamd.	Continu
- In 2024 verwachten we een aannemer te kunnen selecteren die het Urban Sports Park gaat aanleggen in het Sibeliuspark. Daarmee krijgt Oss een hoogwaardige sport- en beweegplek in de openbare ruimte erbij. In 2024 werken we aan een taakverdeling tussen de initiatiefnemers en de gemeente met betrekking tot beheer en onderhoud.	Q1/2024 aanbesteding gereed
- Gymzaal Verdistraat: We hebben al een reservering gemaakt voor de renovatie van de gymzaal aan de Verdistraat. Omdat we deze voorziening energieneutraal willen maken, is nieuwbouw de beste optie. Daarvoor is aanvullend een budget nodig van € 1,9 miljoen.	Start 2023 en gereed in 2025
- Sportzaal Ussenstelt: Op 11 mei heeft de gemeenteraad besloten de extra kosten voor de nieuwbouw van sportzaal Ussenstelt integraal af te wegen in deze Programmabegroting. De extra kosten hiervoor bedragen € 3.500.000. Het plan voeren we samen uit met de nieuwbouw van de basisscholen De Lockaert en De Polderhof en SBO Het Baken.	Start 2026

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- De capaciteit van sportpark De Koppelsteeg (Berghem) is volgens de gemeentelijke planningsnormen onvoldoende voor de speelveldbehoefte van Berghem Sport. We vergroten de capaciteit door een natuurgrasveld te vervangen door een kunstgras voetbalveld. De aanleg van het kunstgrasveld kost € 600.000.	Start en gereed 2024
- In 2024 leggen we een nieuwe nota gezondheid en preventie voor aan de raad.	Q2/2024

2.3 Cultuur

Wat willen we bereiken?

Cultuur is belangrijk voor mensen. Dat hebben we in coronatijd aan den lijve ondervonden. Cultuur heeft een krachtig verbindend vermogen. Voor veel mensen is cultuur beoefenen een belangrijke waarde in het dagelijkse leven, om het zelf te doen of als toeschouwer om er van te genieten. Cultuur biedt je de gelegenheid om jezelf te ontwikkelen en te groeien. Het draagt bij aan fijn wonen en leven. Die hernieuwde kennis over het belang van cultuur in de samenleving versterkt de pijlers van onze in 2021 vastgestelde cultuurnota "Cultuur verbindt O(n)SS!".
Cultuureducatie en cultuurparticipatie zijn onze pijlers. We blijven daarbij inzetten op het (mede) mogelijk maken van zoveel mogelijk cultuur door (amateur)kunstenaars, verenigingen, stichtingen en professionele culturele organisaties. Dat doen we met regelingen en fondsen. Daarbij zien we graag dat de verbindingen tussen amateur en professionele kunsten talrijk zijn, zonder dat nu belangrijk is wat precies het onderscheid hiertussen is. Dat stimuleren we in samenwerking met onze professionele culturele organisaties, actief.
We zijn trots op onze kunstenaars, amateurbeoefenaars, kunstverenigingen en onze professionele cultuurinstellingen. Daarom ontwikkelen we ook een cultuurprijs.

Onze culturele infrastructuur (instrumenten, functies en voorzieningen) die we hebben in Oss, biedt volop kansen voor aantrekkelijke culturele activiteiten. Maar de basis van die structuur moet wel op orde blijven. Daarom onderzoeken we of ons financieringsmodel voor de kernorganisaties nog wel het meest optimale model is. We werken aan de fysieke infrastructuur door middel van de voorbereidingen voor vernieuwde huisvesting voor theater De Lievekamp en centrum van de kunsten Muzelinck. Ook dragen we mede zorg voor een levendig Walkwartier met Bibliotheek en Stadsarchief daarin. We zoeken in goed overleg met Museum Jan Cunen naar optimalisatie van de Villa in haar museale taak en functie.
In de samenhang met andere beleidsvelden in het sociaal domein werken we aan integratie van cultuur. Bijvoorbeeld als preventieve maatregel waarbij je kunt denken aan cultuur op recept, het programma Kunst & Geluk van Muzelinck en Theater van de Stad. Cultuur is een belangrijke schakel in het welzijn van onze inwoners, net als sport dat is. We gaan daar in het kader van IZA/GALA actief op inzetten en werken daarvoor intern samen.
We willen weten hoe inwoners van de gemeente cultuur en dat wat er in Oss aan cultuur is te beleven, ervaren. Een eerste burgerpanel doen we in het laatste kwartaal van 2023.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Culturele activiteiten zijn aantrekkelijk en voor iedereen toegankelijk om aan deel te nemen of om er van te genieten. We zetten in op gezamenlijke programma's van het culturele veld voor intensivering van cultuureducatie en cultuurparticipatie*
- *Onze culturele infrastructuur is breed, divers en sterk We zetten in op het behoud van een eigentijds voorzieningenniveau*
- *Het subsidiebeleid voor de culturele sector is helder en sluit aan op de ambities in de cultuurnota. We zetten in op het afspreken van prestatie indicatoren met onze kernvoorzieningen om ontwikkelingen te kunnen monitoren*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In de loop van 2023 levert de architect het Voorlopig Schetsontwerp voor Theater De Lievekamp en Centrum van de Kunsten Muzelinck. Op basis van dat ontwerp berekenen we de nieuwe bouwkosten en prijzen. De gemeentelijke bijdrage stijgt met € 440.000. Door de stijging van de bouwprijzen nemen de kapitaallasten toe met € 160.000. Door de stijging van de rente nemen de rentelasten toe met € 280.000. Om te komen tot een financieel aanvaardbaar en betaalbaar plan zien we de volgende lijnen om de structurele kosten te beperken: o Keuzes in het voorlopig ontwerp om de (stijging van de) bouwsom te verlagen. o Aanvraag van (Europese) subsidie(s). o Het gebruik van een langere afschrijvingstermijn dan standaard. o Optimalisaties in de businesscase (exploitatie) van De Lievekamp.	Voorlopig ontwerp gereed Q4/2024
- De coronacrisis en recent de energiecrisis hebben de kwetsbare financiële basis van diverse kernorganisaties in het programma sport-cultuur-ontmoeten blootgelegd, waaronder die van Cultuurpodium Groene Engel. Onder andere door corona, de sterk gestegen prijzen, maar ook door een te lage weerstandsreserve voorziet Groene Engel in 2024 een tekort van € 287.000. We onderzoeken een meer passende subsidiemethodiek voor de Groene Engel. Een raadsvoorstel met een nadere onderbouwing van de structurele subsidiebehoefte leggen we aan uw raad voor in het eerste kwartaal van 2024. Tot die tijd is voor 2023 (€ 323.000) en 2024 (€ 287.000) incidenteel extra subsidie noodzakelijk.	Q1/2024
- Ook Muzelinck ondervindt structurele financieringsproblemen. Het lijkt er op dat de basisfinanciering te krap is, waardoor Muzelinck incidentele projectgelden moet inzetten om structurele kosten te dekken. In 2024 voorziet Muzelinck een tekort van € 246.000. Ook voor Muzelinck onderzoeken we een meer passende financieringsmethodiek. Een raadsvoorstel met een nadere onderbouwing van de structurele subsidiebehoefte leggen we aan uw raad voor in het eerste kwartaal van 2024. Tot die tijd is voor 2023 (€ 183.000) en 2024 (€ 246.000) incidenteel extra subsidie noodzakelijk.	Q1/2024
- Via een motie heeft de gemeenteraad ons gevraagd een cultuurprijs in te stellen in de gemeente Oss. Eind van 2023 willen wij hierover aan de hand van een voorstel in gesprek met de raad. In deze begroting doen we een voorstel om hiervoor eens in de drie jaar geld te reserveren. De cultuurprijs willen we voor de eerste keer in 2024 uitreiken.	Q4/2023
- Zoals hierboven aangekondigd willen we een onderzoek uitvoeren naar een stabielere subsidiemethodiek voor Groene Engel en Muzelinck. Nu staan te vaak kwaliteit en of continuïteit op het spel bij deze organisaties en dat geeft telkens veel onrust. We willen onderzoeken of we een meer stabiele situatie kunnen bereiken door een andere subsidiemethode te gebruiken. Een voorstel voor een structurele oplossing willen we in 2024 voorleggen aan de raad. Tot die tijd is voor 2023 en 2024 incidenteel extra subsidie voor beide organisaties noodzakelijk.	Q2/2024

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In verband met de planning van fase 1 nieuwbouw Lievekamp (bouw grote zaal) moet de plaats waar nu de bibliotheek en het stadsarchief gevestigd zijn, beschikbaar zijn vanaf september 2024. Omdat het Warenhuis dan nog niet gereed is, zoeken we een tijdelijke oplossing voor de bibliotheek en stadsarchief. Zodra de mogelijkheden hiervan in beeld zijn zullen wij de raad daarover informeren.	Q4/2023
- In 2024 loopt de financiering van het Cultuurfonds voor de Amateurkunst af. Dat geldt ook voor het fonds professionele makers. Daarom starten we in 2023 met een evaluatie van resultaten en effecten. Aan de hand van de bevindingen hiervan zullen we voor de Kadernota 2025-2028 een voorstel neerleggen over de wijze waarop we beide cultuurfondsen eventueel kunnen voortzetten.	Q2/2024
- In de cultuurnota 'Cultuur verbindt O(n)ss' hebben we aangekondigd om de culturele infrastructuur nauwlettender te gaan monitoren. Die gaan we in het 4e kwartaal van 2023 uitvoeren. De uitkomsten hiervan presenteren we als 0-meting aan de raad.	Q1/2024

2.4 Vrijwilligers

Wat willen we bereiken?
Maatschappelijke verenigingen, stichtingen, coöperaties en andere samenwerkingsverbanden zijn er in allerlei soorten en maten. In al hun verscheidenheid is er een grote gemeenschappelijke factor; het werk wordt gedaan door vrijwilligers die tijd en energie stoppen in 'hun klupje'.
Vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers zijn belangrijk voor de sociale samenhang in een wijk, buurt of dorp, voor het erbij horen, voor zingeving, voor leefbaarheid, voor gezamenlijkheid, voor omzien naar elkaar.
We zien dat het vrijwilligerswerk onder toenemende druk staat als gevolg van allerlei maatschappelijke ontwikkelingen, zoals individualisering, complexere vrijwilligerstaken en drukkere agenda's. We zien dat bij de sportverenigingen, bij de gemeenschapshuizen, bij amateurkunstorganisaties, bij jeugdclubs, eigenlijk overal. Het lijkt steeds moeilijker te worden om vrijwilligers te vinden die voor een langere periode een functie uitvoeren of een taak oppakken.
Vanuit de gemeente willen we ons inspannen om de vrijwilligersorganisaties te helpen en ondersteunen, zodat ze deze ontwikkelingen het hoofd kunnen bieden. Kan er bijvoorbeeld meer en/of op een slimme manier samengewerkt worden, kunnen taken anders georganiseerd worden, kunnen andere vrijwilligers aangeboord worden, kan de gemeente het eenvoudiger maken voor vrijwilligers et cetera?
Bestaande programma's als Thuis in de Buurt en Vitale Sportverenigingen hebben al veel van deze elementen in zich. We hebben afgelopen jaar gesprekken gevoerd met alle vrijwilligersorganisaties om te kijken wat zij nodig hebben en hoe we hen verder kunnen ondersteunen/faciliteren. Op basis van die gesprekken schrijven we een nota vrijwilligersbeleid voor de langere termijn en een uitvoeringsagenda voor 2024.
Het waarderen van vrijwilligers hebben we in 2023 weer opgepakt en nemen we op in de nota vrijwilligersbeleid en de uitvoeringsagenda.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Vrijwilligersorganisaties kunnen een beroep doen op ondersteuning vanuit de gemeente, wanneer zij moeite ondervinden in het uitoefenen van hun taken en activiteiten*
- *Vrijwilligersorganisaties worden adequaat ondersteund*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Nota Vrijwilligersbeleid: We leggen de raad een voorstel voor om het beleid van de gemeente Oss vast te stellen over de ondersteuning en waardering van het vrijwilligerswerk.	Q1/2024
- Uitvoeringsagenda vrijwilligersbeleid: Aan de hand van het vast te stellen beleidskader Vrijwilligersbeleid maken we een uitvoeringsagenda 2024. Onderdeel van de uitvoeringsagenda is de vrijwilligerswaardering.	Q1/2024

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

We geven op het gebied van duurzaamheid zelf het goede voorbeeld. Daarom gaan we met de gebruikers van gemeentelijke gebouwen en onze partners de maatschappelijke vastgoed portefeuille verduurzamen. Denk aan de realisatie van het nieuwe Golfbad en de beoogde herbouw van het Zuiderstrandtheater voor Theater De Lievekamp. We volgen daarbij het Klimaatakkoord zoals beschreven in de *Nota Verduurzamen Maatschappelijk Vastgoed* en streven naar een CO2 arme portefeuille in 2050. De gemeentelijke regeling voor de verduurzaming van buitensportaccommodaties blijft van kracht. Ieder jaar zal in de paragraaf Integraal voorzieningenbeleid verslag worden gedaan van de voortgang van de verduurzaming. We proberen zoveel mogelijk de 'natuurlijke momenten' te gebruiken voor het verduurzamen, zoals verbouw, nieuwbouw of groot onderhoud.
De global goals die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, gendergelijkheid, ongelijkheid verminderen, duurzame steden en gemeenschappen en vrede, veiligheid en gerechtigheid.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) voert voor Oss en de andere deelnemende gemeenten en waterschappen wettelijk verplichte taken uit op het gebied van archiefbeheer, ordening, controle en –ontsluiting. Binnen de mogelijkheden werkt het BHIC aan het beleidsdoel 'meer publiek, meer divers publiek'. Dit sluit aan bij onze doelstelling om cultuur, in dit geval het papieren en digitale erfgoed van de gemeente, gemakkelijk toegankelijk te maken voor belangstellenden. Het BHIC gaat actief aan de slag met het e-depot. Over de verhoging van de kosten per inwoner is overeenstemming. Het BHIC is landelijk een van de koplopers in de digitaal ontsloten historische naslag.

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)

De GGD voert taken uit voor ruim 1 miljoen inwoners voor zijn werkgebied. Hij bewaakt, beschermt en bevorderd de gezondheid van alle inwoners, met speciale aandacht voor kwetsbare inwoners en de jeugd.

3.3 Beleidskaders

1. Integraal Voorzieningenbeleid (IVP)
2. Thuis in de buurt (laagdrempelig ontmoeten)
3. Cultuurnota "Cultuur verbindt O(n)ss"
4. Visie sport en bewegen
5. Beleidskader Vitale Sportvereniging inclusief addendum Veilige Sportvereniging
6. Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed (2013)
7. Kader stellende uitgangspunten verduurzaming maatschappelijk vastgoed
8. Koers Stadshart Oss

9. Gezond leven, Goed leven; gezondheidsbeleid 2018-2021, Bernheze & Oss (verlengd tot en met 2022)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2016	2018	2020	2022	Streef-waarde
Tevredenheid inwoners over voorzieningen	Waarstaatjegemeente.nl	72%	76%	74%	67%	75%
Inzet burgers voor leefbaarheid in de buurt	Waarstaatjegemeente.nl	21%	24%	21%	17%	22%
Actief in verenigingsleven	Waarstaatjegemeente.nl	62%	62%	55%	52%	63%
Volwassenen (18+) die voldoen aan norm gezond bewegen	GGD Brabanscan.nl	51%	-	45%	43%	60%
Mensen met ernstig overgewicht (obesitas 18-64 jaar)	GGD Brabantscan.nl	15%	-	18%	17%	12%

**De norm 'gezond bewegen' is sinds 2017 aangescherpt, vandaar de trendbreuk tussen 2016 en 2020/2022*

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners. Deze waren voor 2022 nog niet beschikbaar. Als bron is daarom de BrabantScan gebruikt voor de cijfers Oss en de referentie 2022.

Indicator	Oss	Referentie*	Jaar
Niet-sporters	48%	45%	2022

*als referentiegebied is gekozen voor de hele regio 'Hart voor Brabant'.

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
GALA: preventie, sociale basis en sport & bewegen	0	0	0	0	0
Theater van de stad	0	20	20	20	20
Hogere investeringskosten nieuw theater De Lievekamp	0	0	-850	440	440
Tijdelijke kosten onder d'n Plag	0	600	0	0	0
Inzet algemene reserve voor tijdelijke kosten Onder d'n Plag	0	-600	0	0	0
Rentestijging zwembad van de toekomst	0	0	0	270	270
Investeringen (MIP) Sport 2024-2027	0	-18	102	83	293
Investeringen (MIP) Ontmoeten 2024-2027	0	-107	-106	-105	128
Extra capaciteit voor uitvoering investeringen voor onderwijs, sport en ontmoeten	0	334	334	334	334
Kunst- en cultuurprijs Oss	0	30	0	0	30
Extra subsidie Cultuurpodium Groene Engel 2023 en 2024	323	287	0	0	0
Extra subsidie Muzelinck 2023 en 2024	201	246	0	0	0
Professionalisering evenementen VTH	0	60	90	90	90
Totaal nieuw beleid	**524**	**853**	**-410**	**1.132**	**1.606**

Toelichting nieuw beleid

GALA: preventie, sociale basis en sport & bewegen

Voor de periode 2023 tot en met 2026 ontvangen wij van het Rijk € 1,7 miljoen (2023), aflopend naar € 1,3 miljoen (2026). We ontvangen deze bedragen voor preventie, sociale basis en sport & bewegen. Voor het uitvoeren van deze activiteiten hebben we een brede specifieke uitkering bij het Rijk aangevraagd: Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Bestaande middelen voor uitvoering van het lokale sportakkoord, de Brede regeling Combinatiefunctionarissen, Terugdringen gezondheidsachterstanden (GIDS) en Kansrijke start zijn opgenomen in deze uitkering. De uitkering is uitgebreid met nieuwe programma's waaronder Mentale Gezondheid, Leefomgeving en Valpreventie. Deze brede specifieke uitkering is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. Vooralsnog is de verwachting dat de inzet voor uitvoering binnen reguliere- en GALA middelen worden gedekt.

Theater van de stad

We vragen een structureel bedrag van € 20.000 voor de programmalijn Theater van de Stad van De Lievekamp. Het project Theater van de Stad van De Lievekamp is geëvalueerd en succesvol bevonden. Het project stelde zich ten doel om kwetsbare, achtergestelde of minder zichtbare doelgroepen aan cultuur, aan elkaar en aan de samenleving te verbinden met de podiumkunsten en het theater als middel.

Hogere investeringskosten nieuw theater De Lievekamp

We stellen voor om structureel € 440.000 beschikbaar te stellen voor het nieuwe theater de Lievekamp. De bouwkosten stijgen 7,4% als gevolg van de algemene prijsontwikkeling van zomer 2022 tot heden. In het Voorlopig Ontwerp onderzoeken we optimalisaties in het ontwerp en vragen we subsidies aan. Door de stijging van de bouwprijzen nemen de kapitaallasten toe met € 160.000. Door de stijging van de rente nemen de kosten toe met € 280.000. We zien dat de rente het afgelopen (half) jaar sterk is gestegen. Dit heeft nadrukkelijk effect voor onze begroting. De huidige rente om voor de lange termijn te lenen ligt op dit moment voor de gemeente tussen de 3 en 4%. Onze gemiddelde rentepercentage is op dit moment 1,1%. We verwachten dat onze gemiddelde rente de komende jaren tot en met 2031 stijgt naar 1,9% en uiteindelijk naar 2,3%. Om te komen tot een financieel aanvaardbaar en betaalbaar plan zien we de volgende lijnen om de structurele kosten te beperken: Keuzes in het V.O. om de (stijging van de) bouwsom te verlagen, aanvraag van (Europese) subsidie(s), het gebruik van een langere afschrijvingstermijn dan standaard en optimalisaties in de businesscase (exploitatie) van De Lievekamp.

Tijdelijke kosten onder d'n Plag

We vragen € 600.000 om de speelcapaciteit voor het voetbal voor Ravenstein tijdelijk te faciliteren. In Ravenstein wordt een woningbouwprogramma Stationskwartier voorbereid. Bij deze ontwikkeling is het van belang dat de voetbalvereniging in Ravenstein wordt verplaatst. De gemeenteraad heeft via een amendement besloten dat er voldoende speelcapaciteit gecreëerd moet worden. We stellen voor om dit te betalen uit de algemene reserve.

Inzet algemene reserve voor tijdelijke kosten Onder d'n Plag

We onttrekken in 2024 € 600.000 uit de algemene reserve voor de tijdelijke kosten Onder d'n Plag.

Rentestijging zwembad van de toekomst

We stellen voor om structureel € 270.000 beschikbaar te stellen voor het opvangen van de kostenstijgingen voor het nieuwe zwembad door de gestegen rente. Door deze rentestijging stijgen de jaarlijkse kosten met € 270.000. We zien dat de rente het afgelopen (half) jaar sterk is gestegen. Dit heeft nadrukkelijk effect voor onze begroting. De huidige rente om voor de lange termijn te lenen ligt op dit moment voor de gemeente tussen de 3 en 4%. Ons gemiddelde rentepercentage is op dit moment 1,1%. We verwachten dat onze gemiddelde rente de komende jaren tot en met 2031 stijgt naar 1,9% en uiteindelijk naar 2,3%. Dit leidt tot hogere kosten, maar hiermee houden we ons ambitieniveau wel instant. In december 2022 zijn de kaders voor het nieuwe zwembad voorgelegd aan de raad. Naar aanleiding daarvan heeft de raad besloten om deze goed te keuren en de bijdrage aan het zwembad structureel met € 400.000 te verhogen. Ten opzichte van de programmabegroting 2023-2026 zijn de verwachte bouwkosten met € 7,4 miljoen gestegen tot € 46,1 miljoen. Daardoor nemen de kapitaallasten toe. De stijging van de kapitaallasten (afschrijving en 1,1% rente) worden taakstellend opgevangen in de businesscase van het nieuwe zwembad. Naast stijging van de bouwprijzen is ook sprake van stijging van financieringsrente. We houden rekening met een rekenrente van 1,9% tegenover vorig jaar 1,1%. We stellen voor deze stijging mee te nemen in de bijdrage van het zwembad ter hoogte van € 270.000.

Investeringen (MIP) Sport 2024-2027

We investeren extra binnen het beleidsveld Sport. Dit zorgt voor een hogere investeringslast van structureel € 293.000. Dit wordt veroorzaakt door een aantal investeringen. Voor de uitvoering van sporthal Ussenstelt is € 3,5 miljoen extra nodig. In de begroting 2023 was geld opgenomen voor Ontmoeten Oss Noord-West. Voor ontmoeten is reeds geld door de Raad beschikbaar gesteld. Het resterende budget dat overbleef vanuit Ontmoeten Oss Noord-West (€ 2,4 miljoen) is te laag voor de nieuwbouw sporthal Ussenstelt.

Aanvullend is een bedrag nodig van circa € 3,5 miljoen. De beoogde oplevering is 2026. Het plan voor de open Sportclub Herpen is aangepast. Het plan is om te investeren in de accommodatie, het kunstgrasveld en bootcamp stellages. Dit zorgt voor een hogere investering van € 1,4 miljoen t.o.v. vorig investeringsplan. De beoogde oplevering is in 2024. Voor het aanleggen van een kunstgrasveld bij sportpark de Koppelsteeg is in 2024 € 600.000 aangevraagd met dit investeringsplan. Voor gymzaal Verdistraat is al een investeringskrediet aanwezig van circa € 600.000. Deze is gebaseerd op renovatie binnenzijde. Om nieuwbouw te kunnen realiseren vragen we met dit investeringsplan € 1,9 miljoen extra investeringskrediet aan met beoogde oplevering in 2025.

Investeringen (MIP) Ontmoeten 2024-2027

We investeren extra binnen het beleidsveld Ontmoeten. Dit zorgt voor een hogere investeringslast van structureel € 128.000. Door uitstel van de uitvoering van de investering in Vidi Reo is er in de jaren 2024 tot en met 2026 sprake van een incidenteel voordeel van afgerond € 0,1 miljoen. De extra investeringskosten worden veroorzaakt door Vidi Reo en de implementatie van huiskamer Thuis in de buurt. Het plan voor de investering in Vidi Reo Ravenstein wordt verhoogd van € 3,0 miljoen naar € 5,5 miljoen. De beoogde oplevering is in 2026, waardoor de kapitaallasten pas in 2027 zichtbaar zijn. Dit zorgt voor een voordeel in de jaarschijven 2024 t/m 2026. Voor de implementatie huiskamer Thuis in de buurt vragen we € 685.000 investeringskrediet aan. Voor diverse panden zijn investeringen nodig om de look & feel aan te passen in huiskamer en keukenvoorziening. Beoogde oplevering in 2026.

Extra capaciteit voor uitvoering investeringen voor onderwijs, sport en ontmoeten

Voor de uitvoering van de projecten uit het investeringsplan voor onderwijs, sport en ontmoeten (MIP) hebben we extra capaciteit nodig. De extra kosten hiervan zijn jaarlijks € 334.000. We vragen een uitbreiding in formatie van 3,3 fte voor uitvoering van projecten uit het MIP (1,5 fte bij afdeling projectenbureau en 1,8 fte bij afdeling vastgoedmanagement). Voor de programmabegroting 2024-2027 hebben wij het meerjarig investeringsplan (IVP) aangepast, waarbij we rekening hebben gehouden met de onderlinge afhankelijkheid van projecten en een logische volgorde van realisatie. Wanneer we alle projecten willen kunnen gaan realiseren is een structurele uitbreiding van formatie nodig.

Kunst- en cultuurprijs Oss

We vragen een bedrag van € 30.000 voor een nieuw in te stellen kunst- en cultuurprijs die we eenmaal in de drie jaar gaan uitreiken. We nemen nu de bedragen voor 2024 en 2027 op. Via een motie heeft de gemeenteraad ons gevraagd om een kunst- en cultuurprijs in te stellen in de gemeente Oss. Oss is trots op haar kunstenaars, amateurbeoefenaars, kunstverenigingen en onze professionele cultuurinstellingen. We willen de culturele infrastructuur versterken maar ook ruimte maken voor een extra waardering van kunstinitiatieven en kunstenaars. We schatten de kosten voor de prijzen en organisatie gezamenlijk in op € 30.000. Het eerste jaar van uitreiken wordt 2024. Eind 2023 willen we aan de hand van een voorstel in gesprek met de gemeenteraad.

Extra subsidie Cultuurpodium Groene Engel 2023 en 2024

We vragen voor de jaren 2023 en 2024 een incidentele bijdrage van € 323.000 (2023) en € 287.000 (2024) voor de te verwachte exploitatietekorten van Cultuurpodium Groene Engel. Onder andere door de effecten vanuit de COVID-19 crisis en de recente energiecrisis is de financiële basis kritisch. Ook de businessplan is financieel niet haalbaar. Meerjarig staat de begroting sterk onder druk. Mogelijk is de basisfinanciering van de Groene Engel te krap. Naar de toekomst toe voeren we een onderzoek uit naar een meer passende en stabielere subsidiemethodiek voor de Groene Engel, waarbij we meer in gesprek gaan en afspraak over de activiteiten en de mate waarin we deze als gemeenten subsidiëren. Een voorstel voor een stabielere en structurele oplossing leggen we in 2024 voor aan de raad. Tot die tijd verstrekken we een extra subsidie voor 2023 en 2024.

Extra subsidie Muzelinck 2023 en 2024

We vragen voor de jaren 2023 en 2024 een incidentele bijdrage van € 183.000 (2023) en € 246.000 (2024) voor de te verwachte exploitatietekorten van de Muzelinck. Onder andere door de effecten vanuit de COVID-19 crisis en de recente energiecrisis is de financiële basis kritisch. Ook meerjarig staat de begroting sterk onder druk. Mogelijk is de basisfinanciering van de Muzelinck te krap. Naar de toekomst toe voeren we een onderzoek uit naar een meer passende en stabielere subsidiemethodiek voor de Muzelinck, waarbij we meer in gesprek gaan en afspraak over de activiteiten en de mate waarin we deze als gemeenten subsidiëren. Een voorstel voor een stabielere en structurele oplossing leggen we in 2024 voor aan de raad. Tot die tijd verstrekken we een extra subsidie voor 2023 en 2024.

Professionalisering evenementen VTH

We stellen voor om € 60.000 beschikbaar te stellen in 2024 en vanaf 2025 € 90.000 voor ondersteuning en professionalisering van evenementen. Op het gebied van evenementen willen zowel intern een slag maken om de kwaliteit te kunnen leveren die gewenst is, als een rol pakken in het ondersteunen van de vrijwilligers en organisatoren om te komen tot een goede evenementenaanvraag. Mooie evenementen waarbij oog is voor ondersteuning van vrijwilligers, veiligheid en het beperken van overlast is het uitgangspunt. Om hier stappen in te maken hebben we extra capaciteit nodig. De extra kosten zijn jaarlijks € 90.000 (1 fte) voor het Vergunning, toezicht en handhaving (VTH). Binnen programma 8 vragen we nog 0,5 fte bij team Openbare orde en veiligheid.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Hogere gemeentelijke bijdrage GGD	0	197	197	197	197
Samenvoegen reserve Ontmoeten Ussen en reserve IVB	0	0	0	0	0
Ontwikkeling locatie Zuidergebouw uit reserve IVB	25	0	0	0	0
Inzet reserve IVB	-25	0	0	0	0
Verkoop groene Engel	-682	-44	12	12	12
Aanpakken klimaatklachten De Meteoor	81	0	0	0	0
Aanpakken klimaatproblemen MFA Lith	208	14	0	0	0
Inzet reserve verduurzaming gemeentelijk vastgoed	-289	-14	0	0	0
Aanpassing investeringsplan Ontmoeten (MIP)	0	0	0	-56	-56
Aanpassing investeringsplan Sport (MIP)	-18	-351	-381	-340	-306
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-700**	**-198**	**-172**	**-187**	**-153**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Hogere gemeentelijke bijdrage GGD

We verhogen de gemeentelijke bijdrage voor de GGD. Per saldo geeft dit een nadeel van € 197.000 voor 2024 en verder. De GGD voert reguliere basistaken en plustaken uit voor de gemeente. Per begroting 2024 hebben ze het basispakket geactualiseerd. Dit zorgt voor een toename van de gemeentelijke bijdrage per inwoner. De taken die nu behoren tot het lokaal accent worden grotendeels onderdeel van het basispakket. Hetzelfde geldt voor een deel van de plustaken. Ook komen er nieuwe taken bij m.b.t. de omgevingswet. Verder worden sommige bestaande diensten in het nieuwe basispakket ruimer dan wij tot op heden in Oss hebben ingezet, het gaat hier specifiek om diensten voor ouders van kinderen in kwetsbare situaties. We nemen in Oss op dit moment ook taken en diensten af die uniek zijn voor Oss en geen onderdeel zullen worden van het nieuwe basistakenpakket. Het gaat bijvoorbeeld om het leveren van extra data voor de wijkfoto, aansluiten bij de leersessies van de samenwerkwijze en ziekteverzuimbegeleiding in het basisonderwijs. De totale kosten stijgen met € 553.000. Een deel betalen we uit ons budget voor de plustaken (€ 57.000). Daarnaast betalen we € 300.000 uit de stelpost loon- en prijscompensatie omdat dit de indexatie van de bijdrage is die wordt doorgevoerd. Het restant van € 197.000 nemen we op als nadeel voor onze begroting.

Samenvoegen reserve Ontmoeten Ussen en reserve IVB

We storten het saldo van de reserve Ontmoeten Ussen (afgerond € 250.000) in de reserve Integraal Voorzieningenbeleid (IVB). We oormerken dit bedrag van € 250.000 op basis van het raadsbesluit Ontmoeten Oss Noordwest (mei 2023) voor de reservering van een bijdrage aan inrichtingskosten voor het nieuwe wijkcentrum vanuit de reserve IVB.

Ontwikkeling locatie Zuidergebouw uit reserve IVB

We onttrekken € 25.000 uit de reserve Integraal voorzieningenbeleid voor de ontwikkeling locatie Zuidergebouw (Ontmoeten Oss-Zuid, Cito, scouting).

Verkoop groene Engel

Begin april 2023 heeft de verkoop van het pand van De Groene Engel plaatsgevonden. Na aftrek van diverse kosten (afrekeningen energie etc.) in 2023 leidt dit tot een extra opbrengst in 2023 € 0,7 miljoen. Ook boeken we de huidige boekwaarde af in 2023. Vanaf 2024 vervallen jaarlijkse beheerkosten van het pand ter hoogte van € 12.000.

Aanpakken klimaatklachten De Meteoor

We hebben hogere kosten van € 81.000 voor het aanpakken van klimaatklachten bij MFA de Meteoor. We hebben onderzoek gedaan en oplossingen voor de installatie en de inregeling zijn noodzakelijk. We willen de installatie verbeteren en opnieuw inregelen. Door het aanpassen en beter inregelen van de installaties worden de gebruikers van MFC de Meteoor in staat gesteld beter te sturen op het klimaat en ventilatie en ook energieverbruik. Hierdoor zullen de klachten bij gebruik verdwijnen en gebruikers zullen gebruik blijven maken van het gemeenschapshuis. Met de aanpassingen kan MFC de Meteoor als gemeenschapshuis passende programmering blijven aanbieden en voorkomen we dat zij in de financiële problemen komt. Nadat de installatie en de inregeling zijn aangepakt, zullen we aanvullend klimaat en ventilatie blijven monitoren en daar waar nodig verbeteren. De aanpassingen zorgen niet voor een verlenging van de levensduur van de installatie. We betalen deze kosten uit de reserve voor verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed.

Aanpakken klimaatproblemen MFA Lith

We hebben hogere kosten van € 222.000 door het aanpakken van klimaatproblemen bij MFA Lith. Voor het verbeteren en aanpassen van de installatie en het gebouw om zo de jaarlijkse energielasten te verlagen hebben we € 152.000 nodig. Deze aanpassingen aan de installaties in MFA Lith – en daarmee samenhangend het reduceren van de energielasten - zal ervoor zorgen dat de gebruikers van MFA Lith op lange termijn een gezonde exploitatie kunnen realiseren. Daarnaast draagt deze investering ook bij aan de verduurzamingsambities. We compenseren de hoge energielasten voor de jaren 2020 tot en met 2024.

Dit kost € 70.000. Na het inregelen van de installaties is het binnenklimaat beter te sturen en kunnen gebruikers de reële energielasten opnemen in de begroting. In totaal hebben we € 222.000 aan hogere kosten. Dit betalen we uit de reserve voor verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed.

Aanpassing investeringsplan Ontmoeten (MIP)

Het investeringsplan voor ontmoeten, sport en onderwijs is geactualiseerd. Hierbij zijn nieuwe projecten toegevoegd (deze zijn opgenomen onder nieuw beleid) en er zijn bestaande projecten doorgeschoven (deze zijn opgenomen als 3O ontwikkeling). De 3O ontwikkeling zorgt voor ontmoeten voor een voordeel van € 56.000. Voor ontmoeten in Macharen is de beoogde investering € 5,6 miljoen. We voorzien de oplevering pas in 2027. Hierdoor zijn de investeringslasten van deze investering niet meer opgenomen in de programmabegroting 2024-2027.

Aanpassing investeringsplan Sport (MIP)

Het investeringsplan voor ontmoeten, sport en onderwijs is geactualiseerd. Hierbij zijn nieuwe projecten toegevoegd (deze zijn opgenomen onder nieuw beleid) en er zijn bestaande projecten doorgeschoven (deze zijn opgenomen als 3O ontwikkeling). De 3O ontwikkeling voor sport zorgt voor een voordeel van € 0,3 miljoen. Dit voordeel ontstaat voordeel door verschuiven van investeringen in de tijd. De uitvoering van de investeringen in de gymzaal Verdistraat schuift door naar 2025. Daarnaast stellen we een aantal investeringen uit tot na 2027. Het gaat hier om sporthal De Hoge Graaf en gymzaal Ruwaard II. Dit zorgt voor een voordeel voor de periode 2024 – 2027. De aanwezige boekwaarde voor voorbereidingskrediet binnen Ruwaard II boeken we af. De investeringsbedragen van de kunstgrasvelden in het investeringsplan zijn aangepast naar actuele prijzen. De investeringen van gymzaal van Hoefeind I en Gabriël zijn niet meer apart opgenomen, omdat deze zijn opgenomen in het totaalproject.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Rijksvaccinatieprogramma	0	23	23	21	21
Totaal septembercirculaire	**0**	**23**	**23**	**21**	**21**

Toelichting septembercirculaire

Rijksvaccinatieprogramma

We ontvangen in 2024 en 2025 € 23.000 en vanaf 2026 jaarlijks € 21.000 voor de uitvoering van maternale kinkhoestvaccinatie.

4.4 Wat mag het kosten?

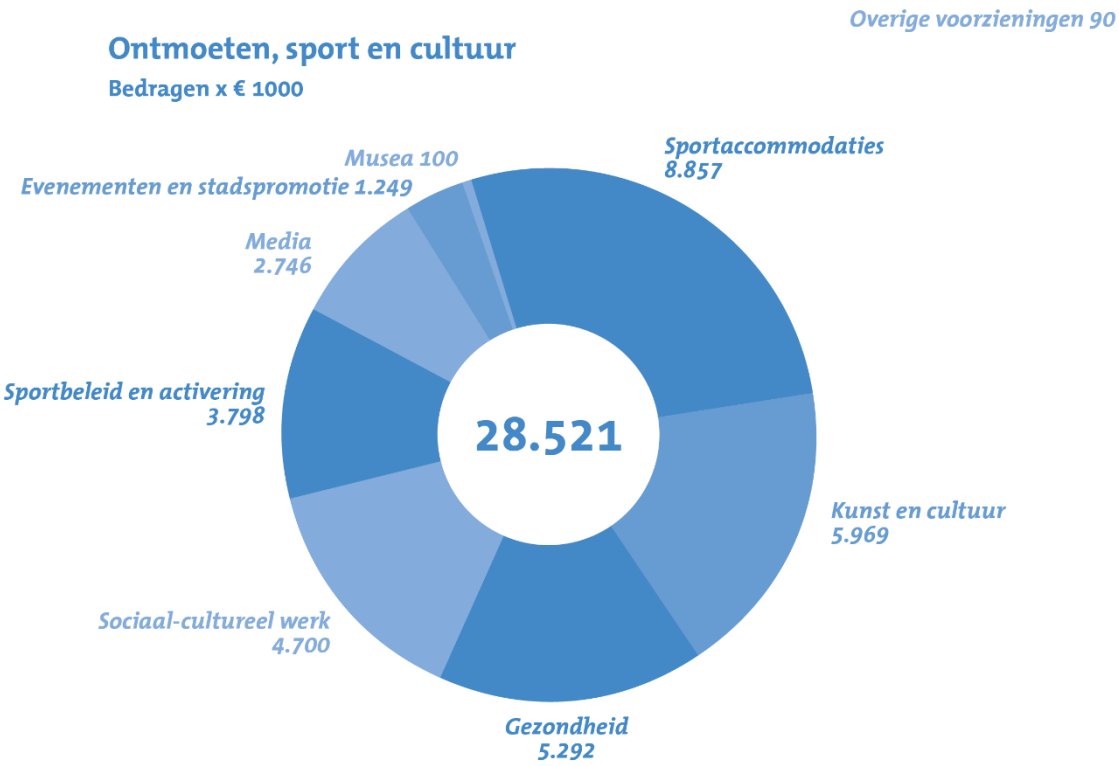
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	29.952	26.142	27.548	28.224	28.250
Baten	-2.902	-2.599	-2.599	-2.599	-2.599
Saldo	27.050	23.543	24.949	25.625	25.652
Stortingen reserves	3.529	554	279	12	12
Onttrekkingen reserves	-7.596	-901	-496	-355	-355
Saldo mutaties reserves	-4.067	-347	-217	-342	-342
Totaal bestaand beleid	**22.983**	**23.196**	**24.732**	**25.283**	**25.309**
Nieuw beleid	524	853	-410	1.132	1.606
3O-ontwikkelingen	-700	-198	-172	-187	-153
Budgettair neutrale wijzigingen	466	3.128	694	643	874
Septembercirculaire	0	23	23	21	21
Totaal programma	**23.272**	**27.002**	**24.867**	**26.891**	**27.657**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2024**
Evenementen en stadspromotie	237
Gezondheid	179
Kunst en cultuur	3.659
Media	2.714
Sociaal-cultureel werk	279
Sportaccommodaties	1.283
Sportbeleid en activering	1.174
Totaal Programma	**9.525**

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte



1. Inleiding

Eén van de grote opgaven in het Osse coalitieakkoord 2022-2026 is de verduurzaming van onze samenleving. Naast duurzame opwek van energie en warmte moeten we voorbereid zijn op de negatieve effecten van klimaatverandering. In 2023 is de Koersnota Klimaatadaptatie 2050 vastgesteld. Daarmee is een stip op de horizon gezet: een klimaatrobuust Oss in 20250. Aanvullend zijn tussendoelen benoemd voor 2030. In 2024 starten we met de uitvoering van activiteiten.
In Oss staan de duurzame energieopwekking en de voorbereiding op de effecten van de klimaatverandering prominent op de agenda om de toekomst duurzaam vorm te geven. Als gemeente moeten we nu keuzes maken om onze lange termijn doelstellingen te behalen: in 2050 zijn we als gemeente energieneutraal. Om dit doel te bereiken werken we de komende tijd aan de ontwikkeling van een Energievisie die de kaders stelt voor de periode 2030-2050 die we ook regionaal zullen afstemmen.
Daarnaast blijven ons inzetten op het realiseren van onze afvaldoelstellingen: minder restafval, meer grondstoffen scheiden en hergebruiken, de CO2-uitstoot beperken, de kosten van afvalbeheer beter beheersbaar maken en de dienstverlening aan de inwoners op peil houden.

2. Programmaonderdelen

2.1 Klimaat en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?
We richten ons op het zoveel mogelijk beperken van de gevolgen van klimaatverandering ('mitigatie') en het anticiperen op de gevolgen ervan ('adaptatie'). Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast door extreme neerslag, hitte, droogte en overstromingen van de Maas toe. Dat levert risico’s op voor de economie, voor onze gezondheid, voor de natuur en voor de veiligheid.
Een samenhangend probleem is de achteruitgang van ecosystemen. Door beter gebruik te maken van natuurlijke systemen kan op een duurzame manier de balans tussen ecologie, economie en maatschappij worden hersteld. Andere voorbeelden van maatregelen die we kunnen treffen zijn: het versterken van de dijken, opvangen van water na hoosbuien en meer water en groen in steden en dorpen tegen hitte.
Op rijksniveau worden de opgaven van klimaatadaptatie en verbetering van de biodiversiteit erkend en opgepakt via nieuw beleid en wetgeving. Bijbehorende uitvoeringsmiddelen zullen via de provincies beschikbaar komen voor maatregelen op lokaal niveau. Wij maken onze gemeente tot 2050 in stappen klimaatadaptief. Dit doen we samen met partners zoals de provincie, het waterschap, regiogemeenten en woningcorporaties, maar ook met onze inwoners en ondernemers. We nemen samen maatregelen om klimaatrobuuste ecosystemen te creëren met verbetering van lucht, water, bodem en biodiversiteit. Dit zal tot uitdrukking komen in het uitvoeringsplan 2024-2027 dat we in het eerste kwartaal aan zullen bieden aan de raad. Op voorhand zullen we een aantal zaken in gang zetten waarbij we aansluiten bij lopende projecten van onder andere het IUP (Kanaalstraat, Euterpelaan) en stedelijke ontwikkeling (Amsteleind, Spoorzone).

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Waterveiligheid: We houden Oss – samen met onze partners - veilig bij hoog water*
- *Wateroverlast, hitte en droogte: Onze stad, stadjes en dorpen zijn beter toegerust op langere perioden van zware neerslag of grote hitte. We pakken knelpunten aan en we vergroenen de stad en de kernen*
- *We zetten in op het behoud, versterken en creëren van klimaatrobuuste ecosystemen*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken samen met partners een uitvoeringsagenda uit voor de periode 2024-2027. Dit doen we op basis van de koersnota klimaatadaptatie welke vastgesteld is in september 2023. Naast de inhoudelijke ambities werken we hier ook de financiële consequenties uit.	Q1/2024
- We vertalen de landelijke maatlat "groene en klimaatadaptieve gebouwde omgeving" naar de Osse situatie.	Q1/2024
- We koppelen onze uitvoering aan lopende processen, zoals het uitvoeren van het IUP en het mobiliteitsprogramma; en aan grootschalige projecten als Amsteleind, Stationskwartier Ravenstein, en Schadewijk.	Continu
- We werken een plan van aanpak uit waarmee we bewustwording vergroten	Q2/2024
- We zetten actief in op fondsenwerving.	Continu
- We werken mee aan de realisatie van dijkversterkingen.	Continu
- We werken mee aan de uitvoering van het water- en rioleringsprogramma.	Continu
- We werken samen met het waterschap en grondeigenaren aan het vasthouden van water om verdroging tegen te gaan.	Continu
- We maken een voorstel voor het Bos van Oss.	Q4/2023

2.2 Energietransitie

Wat willen we bereiken?

Als gemeente staan we voor grote uitdagingen met betrekking tot de realisatie van de energietransitie. Voortvloeiend uit het Klimaatakkoord heeft het Rijk gemeenten opdrachten gegeven. Deze opdrachten zijn voor Oss ondergebracht in de Regionale Energie Strategie (RES) Noordoost Brabant en zijn toegespitst op de gebouwde omgeving en elektriciteit en omvatten ook een bijdrage aan de warmtetransitie.
Oss heeft haar ambitie afgestemd op en vertaald naar haar bijdrage aan het RES-bod voor Noordoost Brabant voor 2030. Oss neemt haar verantwoordelijkheid hiervoor. We doen dat op de wijze zoals afgesproken in de Duurzaamheidscirkel van 2016 en in lijn met het nationale Klimaatakkoord. We richten ons op concrete tussenstappen, zetten in op massa maken en commitment van maatschappelijke partners. Uiteraard geven we zelf het goede voorbeeld en werken we aan bewustwording en educatie.
De opgaven en ambities vragen grote inspanningen van ons als gemeente, van onze inwoners en onze partners in het bedrijfsleven. Om deze opgaven en ambities te realiseren, hebben we in de vorige collegeperiode plannen gemaakt en opgestart voor energiebesparing en het grootschalig opwekken van energie. Het opwekken van duurzame energie, met name grootschalige wind- en zonne-energieprojecten maakt het mogelijk om massa te maken. Daarnaast kunnen uit de opbrengsten hiervan andere duurzaamheids- en gebiedsontwikkelings/omgevingsopgaven worden gefinancierd zoals we met behulp van een business case opzet eerder hebben aangetoond. Deze businesscase is nog niet verwerkt in de programmabegroting aangezien momenteel geen zekerheid bestaat dat windpark Elzenburg de Geer, waar de business case op is gebaseerd, binnen afzienbare tijd inkomsten voor de business case gaat genereren.
De bijdragen uit Rijksmiddelen voor de komende jaren zijn grotendeels bekend. Met de inzet van nationale bijdragen en subsidies zijn de financiële middelen voor 2024 en de daaropvolgende jaren vooralsnog toereikend om de ingezette projecten op het gebied van energiebesparing, duurzame opwek en warmtetransitie te kunnen bekostigen.

2024 en de jaren erna staan in het teken van realisatie en implementatie van het vastgestelde beleid. Concrete uitvoering gaat plaatsvinden in de vorm van energiebesparingsprojecten, ontwikkeling van duurzame opwek (voornamelijk windmolenprojecten en in mindere mate grondgebonden zon pv) en aardgasvrijgereed en aardgasvrij maken van de bestaande bebouwing. Dit betekent dat het creëren van beweging en het inspelen op het beperkt draagvlak van het onderwerp de komende tijd van groot belang zijn. Dit programma kenmerkt zich verder door een grote mate van dynamiek; de energietransitie in Nederland wordt doorlopend beïnvloedt door zowel lokale, regionale, landelijke als internationale ontwikkelingen. Zo speelt sinds afgelopen jaar de gascrisis als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Als gevolg hiervan zijn de energieprijzen fors gestegen en is bij veel huishoudens energie-armoede aan de orde. Energie armoede is een probleem dat ook van ons als gemeente vraagt om daarop te acteren. Om energie-armoede tegen te gaan wordt met inzet van rijksmiddelen zowel vanuit het Sociaal Domein als het Energietransitie-programma concrete maatregelen genomen voor de getroffenen.

Daarnaast vragen deze ontwikkelingen op onder andere het gebied van wet- en regelgeving de komende jaren ook om herziening van ons beleid.
Politiek-maatschappelijk ligt de energietransitie zeer gevoelig wat onder meer leidt tot veel weerstand tegen grootschalige opwekking. Inwoners en bedrijven zetten wel steeds meer in op energiebesparing en komen ook in beweging om "van het gas af komen". Toch is nog weerstand aanwezig is en deze heeft ook consequenties voor juridische procedures en uitspraken. Bovendien is de netwerkcapaciteit een groot knelpunt dat nog jarenlang speelt.
De technische ontwikkelingen gaan snel. Die houden we nauwlettend in het oog om daarop te kunnen inspelen als dat perspectief biedt voor de realisatie van onze doelstellingen.
Waar nodig en waar dat meerwaarde heeft, werken we samen met andere overheden of maatschappelijke partners. Met de woningcorporaties gaan we prestatie-afspraken maken die duidelijk maken dat zij hun aandeel in de opgaven met betrekking tot verduurzaming van hun woningbezit, tegelijkertijd aardgasvrij maken hiervan, gaan leveren. We vragen de woningcorporaties in dit kader om de afspraken die zij hebben gemaakt met de Rijksoverheid in verband met de korting op de verhuurdersheffing.
We blijven alert op wat realistisch haalbaar is, op de maatschappelijke acceptatie en op de sociale draagkracht van de energietransitie.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Oss reduceert CO2 emissie met 49% in 2030 in vergelijking tot 1990 (aanpassing naar boven van deze doelstelling naar 55% CO2 emissie-reductie is aanstaande)*
- *Energietransitie: wij realiseren ons deel van het RES-bod:*
    - *Besparing 11% in 2030 in vergelijking tot 2017*
    - *Grootschalige opwekking: 1,008 PJ duurzame energie in 2030, restant RES opgave 0,514 PJ vergund in 2025*
    - *Volledig energieneutraal in 2050*
- *Oss realiseert 7.500 aardgasvrije (bestaande) woningen in 2030 en is volledig afgekoppeld van het gasnet in 2050*

De komende jaren vindt jaarlijks monitoring van deze doelstellingen plaats.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In 2024 starten we met de nieuwe Uitvoeringsagenda Energiebesparing. Bij de uitvoering van deze agenda zetten we de campagne "Oss schakelt door" weer in om algemene bewustwording en actiebereidheid groter te blijven maken. De campagne wordt nu ingestoken op wonen, werken en mobiliteit. De doelstelling van deze agenda is om toe te werken naar de 11% energiebesparing in 2030 (begin 2023 was het resultaat 6.3% besparing op elektriciteit en 5.4% op warmte). Energiebesparings-doelstelling voor 2024 is ± 1%. Sinds 2022 werken we ook het nemen van concrete maatregelen om de energie-armoede aan te pakken, het nu beschikbare budget zetten we in 2024 maximaal in en dient uiterlijk eind 2025 besteed te zijn. Energiebesparing en activiteit warmte-transitie worden in 2024 samengevoegd tot een team gebouwde omgeving om te komen tot een efficiënte en doelgerichte inzet van mensen en middelen om de warmte-transitie te realiseren.	Q4/2024
- Om het aandeel van Oss in de opgave van RES Noordoost Brabant te realiseren richten we ons op het tot stand brengen van wind- en zonne-energie. Naast invulling van deze opgave met windmolens in Elzenburg de Geer, zijn we in afwachting van finale uitspraak van de Raad van State, en Duurzame Polder (zie onderstaand) wordt de opgave ingevuld met zonne-energie in de vorm van zonnevelden conform in 2019 vastgesteld beleid met betrekking tot zonnevelden. Met betrekking tot grootschalig zon op dak is de verwachting dat binnenkort het aanbrengen van dergelijke installaties verplicht wordt gesteld. Daarnaast wordt gewerkt aan het oplossen van de netwerkschaarste die momenteel het op grote schaal realiseren van zon op dak verhindert.	Q4/2024
- De bestuursovereenkomst en het op basis daarvan uitgewerkt plan van aanpak geven de vervolgstappen van het project Duurzame Polder in 2024 aan. De werkzaamheden in 2024 staan in het teken van het verlenen van de vergunning aan het initiatiefnemer voor een windmolenproject in de Duurzame Polder. Het streven is om in 2025 tot een vergund windmolenproject in het Osse deel van de Duurzame Polder te komen. Tegelijkertijd maken we met de initiatiefnemer in een anterieure overeenkomst nadere afspraken.	2024
- In het kader van de Warmtetransitie gaan we door met de realisatie van Wijk-UitvoeringsPlannen (WUP)voor Schadewijk in Oss en voor de kern Herpen. Hiervoor doorlopen we een uitgebreid en intensief participatietraject met de inwoners en bedrijven. Doelstelling is te komen tot gedragen, haalbare en betaalbare alternatieven voor de warmtevoorziening. In 2024 brengen we de concept-WUP's naar de Raad ter vaststelling. Naar verwachting wordt in 2024 ook wetgeving van kracht die de rol van de gemeenten in de warmtetransitie duidelijk maakt en de bevoegdheid bij de gemeente neerlegt om het moment vast te stellen dat aardgas wordt afgesloten voor een wijk of kern. We zullen het energiebesparingsprogramma gebruiken om de inzet van aardgas te reduceren.	Q4/2024

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In 2024 werken we verder aan het realiseren van het RES-bod. In Oss ontwikkelen we projecten gericht op de opwek van wind en zonne-energie (Elzenburg de Geer, Duurzame Polder en verschillende zonnevelden, inclusief project in het kader van OER (opwek energie op rijksgrond). Daarnaast nemen we binnen de RES-regio ook deel aan activiteiten op het gebied van energiebesparing en bestrijding van energie-armoede. In 2024 zal de Klusbus in Oss, de adressen die in aanmerking komen voor concrete maatregelen aandoen.	Q4/2024
- In Oss staat de energietransitie prominent op de agenda om een bijdrage te leveren om de toekomst duurzaam vorm te geven. Als gemeente moeten we nu keuzes maken om onze lange termijn doelstellingen te behalen: in 2050 zijn we als gemeente energieneutraal. Om dit doel te bereiken werken we de komende tijd aan de ontwikkeling van een Energievisie die de kaders stelt voor de periode 2030-2050 die we ook regionaal zullen afstemmen.	Q2/2024
- We intensiveren het verduurzamen van ons eigen vastgoed. Oss wil als gemeente haar voorbeeldrol op dit gebied vertalen in het versnellen van de verduurzaming van haar eigen vastgoed.	Q4/2024

2.3 Milieu en openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

De openbare ruimte heeft van oudsher een belangrijke taak bij het realiseren van talrijke opgaves zoals mobiliteit, wonen, spelen, economie, ontmoeten en recreëren. Daarbij komen nieuwe opgaves zoals energietransitie, telecommunicatie (5g, glasvezel), klimaatadaptatie, inwinning data en biodiversiteit. Al deze opgaves leggen druk op de openbare ruimte. Daarbij lopen we letterlijk aan tegen de grenzen van de openbare ruimte, er is onvoldoende ruimte voor alle opgaves. Dit vraagt innovatieve oplossingen maar ook om het maken van keuzes in de bestaande en voor de nieuwe openbare ruimte. Alle maatschappelijke opgaven voor de openbare ruimte komen samen in een integrale aanpak van beheer en onderhoud. Middelen worden doelmatig ingezet. We houden rekening met een toenemend areaal verouderde openbare ruimte en groeiend budget daarvoor.

Duurzaamheid en circulariteit

Ook in de openbare ruimte zetten we in op minder gebruik van grondstoffen en het reduceren van CO2-uitstoot. CO2-reductie en duurzamer materialengebruik zijn nauw met elkaar verweven. Hier hebben we de afgelopen jaren mooie resultaten bereikt maar middels een extra impuls willen we een volgende stap zetten met emissieloos materieel, gebruik van duurzamere brandstoffen en grondstoffen. We stellen de komende periode een inventarisatie en meerjaren stappenplan op, waarmee we een slag slaan op het vlak van verduurzaming in de openbare ruimte. We richten ons ook op de vermindering en op het hergebruik van grondstoffen om toe te groeien naar een meer circulaire economie waarin reststoffen opnieuw worden gebruikt. Hierbij komt de nadruk meer te liggen op preventie en hergebruik (Circulair Materialenplan). Het streven naar een circulaire economie is nauw verbonden met andere klimaatopgaven gericht op het terugdringen van onze footprint op natuur en milieu. In onze afvalaanpak richten wij ons daarom op alle stadia: van de bron tot en met de eindbestemming.

Ondergrond

De ondergrond krijgt vaak weinig aandacht. Toch levert de ondergrond een belangrijke bijdrage aan diverse opgaves zoals kabels en leidingen, riolering en infiltratie en fundering. Bovendien groeien onze bomen en planten in de ondergrond. De ondergrond is de basis van veel bovengrondse ontwikkelingen. De nieuwe opgaves zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en glasvezel vragen nog meer ruimte in diezelfde ondergrond. Nu al botsen ontwikkelingen met elkaar (bomen met kabels en leidingen bijvoorbeeld). Daarom is het noodzakelijk een visie op de ondergrond te ontwikkelen.

Veranderend gebruik van de openbare ruimte

We zien een verandering van gebruik en functie van de openbare ruimte. Recreëren en ontmoeten worden steeds belangrijker. Hier passen we het beheer op aan, zodat deze beter aansluit op deze verandering. Dit is met name van belang in het centrum van Oss. De ruimte is beperkt waardoor functies botsen (horeca, kermis, markten, mindervalide en hulpdiensten). In het buitengebied zijn de afgelopen jaren circa 50 grote en kleine natuurgebieden ontstaan. Ook dat geeft een veranderende en bredere scope op het beheer van de openbare ruimte.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We verminderen zo veel mogelijk het ontstaan van afval door in te zetten op afvalscheiding via het inzamelsysteem met een financiële prikkel (afval scheiden loont!) en afval geschikt te maken voor recycling en hergebruik*
- *We gaan door met onze initiatieven ons materiaalgebruik te verduurzamen. Onze initiatieven op het vlak van lage-temperatuur-asfalt (LTA) en andere duurzame materialen zetten we voort. Daarnaast zetten we via ons ontwerp in op materiaalbesparing en werken we zoveel als mogelijk volgens de circulaire levenscyclus-benadering*
- *We maken een visie op het gebruik van onze ondergrond*
- *We passen ons beheer en onderhoud aan het veranderend gebruik van de openbare ruimte en het veranderende gedrag*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We leveren een Stappenplan Duurzaamheid op waarin concrete maatregelen staan hoe we de openbare ruimte verder kunnen verduurzamen. Maatregelen zijn gericht op klimaatadaptatie en CO2 reductie. Door duurzamere inrichting, duurzaam materiaal en materieel. Voorbeelden zijn toepassen laagtemperatuur asfalt en duurzaam beton, geluidsarme machines.	Q2/2024
- We voeren geplande maatregelen voor groot onderhoud, herinrichting en vervanging uit het Integraal Uitvoeringsplan (IUP) uit. Projecten uit het IUP geven ook invulling aan bestuurlijke doelen zoals klimaatadaptatie, verkeersveiligheid, leefbaarheid, energietransitie, biodiversiteit en duurzaamheid.	Continu
- We stellen een visie op voor zwerfafval.	2024
- We stellen een visie op voor de Ondergrond. We starten hiermee in 2023 en in 2024 leggen we deze visie aan de raad voor.	2024
- We stimuleren en ondersteunen bewoners om eigen initiatief te nemen of mee te doen bij verbetering van inrichting en beheer van de openbare ruimte in de eigen omgeving. We zijn daarbij realistisch en zorgen voor begeleiding of ondersteuning waar nodig. Met de introductie van www.mijnbuurtoss.nl hebben we in 2021 een nieuwe impuls gegeven aan zelfbeheer participatie in de openbare ruimte.	
- We implementeren de bevoegd gezag taken die overkomen vanuit de provincie met betrekking tot gesloten stortplaatsen.	Q1/2024
- We gaan door met het "vergroenen" van het Centrum	Q4/2024
- We geven in 2024 uitvoering aan het vastgestelde beleid met betrekking tot laadpalen in de openbare ruimte.	2024
- In het kader van de Klimaatatlas lossen we de knelpunten met betrekking tot wateroverlast op. Zoals de afvoeren van Vorstengrafdonk en Dommelstraat, waterlast Kortfoort en Elzendreef (Geffen).	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Met de veiligheidsregio en Brabant Water stellen we beleidsregels Bluswater op. In de beleidsregels werken we aan toekomstbestendige bluswatervoorzieningen in de openbare ruimte.	2024
- Vanuit de "Koersnota Klimaatadaptatie" zetten we in op: o Evalueren en opstellen van beleid; o Werken we aan pilots; o Ondersteunen we burgerinitiatieven; o Aanpakken knelpunten hittestress; o Bijdragen aan groen maateregelen klimaatadaptatie o Versnelling van realisatie	 Q4 Doorlopend Doorlopend
- We voeren de "Groen ambities" uit die onderdeel zijn van "Koersnota Klimaatadaptatie 2050" waaronder: o De inzet van de dijkversterking; o Omvorming intensief beheer naar ecologisch beheer; o Bos van Oss o Verbetering Natuurnetwerk(natuurverbinding Keent-Herperduin)	Continu

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

In dit programma staan de duurzaamheidsinspanningen in de pijler Planet centraal. Daarbij wordt de combinatie gezocht met mogelijkheden vanuit de beide ander pijlers. Voorbeelden daarvan zijn de aandacht voor welzijn en veiligheid in de inrichting van de openbare ruimte, de inschakeling van vrijwilligers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het creëren van een aantrekkelijke woon- en vestigingsomgeving.

De Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Global Goals) die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, schoon water en sanitair, duurzame energie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen, klimaatactie, leven op het land en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Samenwerking is belangrijk op het complexe terrein van energietransitie. We werken samen in RES-verband. In de Duurzame Polder werken we samen met gemeente Den Bosch, de provincie Noord-Brabant en het Rijk (min. EZK) op basis van een Bestuursakkoord.

Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

De ODBN voert als verlengd lokaal bestuur wettelijke taken uit op het gebied van milieuadvisering bij vergunningverlening en voert voor Oss integraal de WABO-toezichtstaken uit. Daarnaast houdt de ODBN zich bezig met gezamenlijke taken op het gebied van milieucriminaliteit en ketenaanpak rondom asbest en bodemkwaliteit. ODBN voert voor ons een opdracht uit gericht op handhaving van de energiebesparingsverplichting voor de bedrijven die vallen in de categorie midden gebruikers. Dit gebeurt op grond van bepalingen in de wet Milieubeheer

3.3 Beleidskaders

1. Duurzaamheidscirkel (2016)
2. Routekaart duurzame energie (2016-2018)
3. Agrarische geurgebiedsvisie Oss (2013)
4. Nieuw aanpak huishoudelijk afval (2020)
5. Geluidnota Oss (2010)
6. Beleidsvisie externe veiligheid (2011)
7. Leidraad Openbare Ruimte (2013 en 2015) en kwaliteitskeuze onderhoud (2013)
8. Beleidsnota openbare verlichting (2014)
9. Plan gemeentelijke watertaken (2012)
10. Boomstructuurplan (2016)
11. Speelruimtebeleid (2017)
12. Routekaart Groen Blauw Natuur (2017)
13. Nota Landschapsbeleid (2015)
14. Beleidsregels Kabels en Leidingen (ondergrondse infrastructuur) (2013)
15. Transitievisie Warmte (2021)
16. Beleidsregels kleine windmolens (2022)
17. Nota zonnevelden (2019)
18. Besparingsagenda (2019)
19. Gebiedsvisie Buitengebied (2021)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2019	2020	2021	2022	Streef-waarde
Tevredenheid onderhoud verhardingen, groen	Veiligheidsmonitor	77,5%	1)	70,2%	1)	>= 70%
Onderhoudsniveau	Gemeente, beleidsmonitor	Basis Basis	Basis Basis	Basis Basis	Basis Basis	Centra Goed Overig Sober
Kostendekkende rioolheffing	Plan Watertaken	100%	100%	100%	100%	100%

1) Landelijke Veiligheidsmonitor vanaf 2017 tweejaarlijks

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer voor afval. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. Voor de omvang van huishoudelijk restafval per inwoner gebruiken we de grootteklasse van 50.000 tot 100.000. Voor hernieuwbare elektriciteit gebruiken we de informatie uit de Klimaatmonitor.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Omvang huishoudelijk restafval per inwoner	175 kg	168 kg	2020
Hernieuwbare elektriciteit	7.4%%	11.9%	2021

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Programma klimaatadaptatie	0	0	0	0	0
Versnelling klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	0	373	373	373	373
Extra capaciteit Acute afvalproblemen oplossen	0	160	160	160	160
Uit afvalstoffenheffing	0	-160	-160	-160	-160
STILA regeling	0	58	58	8	0
Inzet reserve Groenfonds Landelijk gebied	0	-58	-58	-8	0
Oostelijke polderproces	0	50	50	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**423**	**423**	**373**	**373**

Toelichting nieuw beleid

Programma klimaatadaptatie
De gemeenteraad heeft de koersnota klimaatadaptatie 2050 vastgesteld in september 2023. We stellen hierna een uitvoeringsagenda 2024-2027 op. Daarnaast gaan we in 2023 en 2024 al aan de slag met een aantal activiteiten. We stellen voor om hiervoor in 2023 € 40.000 en in 2024 alvast € 160.0000 beschikbaar te stellen uit de reserve klimaatadaptatie. Dit gaan we besteden aan inhuur expertise voor het vertalen van de landelijke maatlaat, het koppelen van onze uitvoering aan lopende processen, een plan voor bewustwording, het vasthouden van water om verdroging tegen te gaan, een kansenkaart ecologie en opstellen en start uitvoering communicatiekalender. Op basis van het uitvoeringsprogramma komen we met een bestedingsplan voor 2024 en verder.

Versnelling klimaat- en energiebeleid (CDOKE)
We stellen voor om voor de versnelling van het uitvoeren van het klimaat- en energiebeleid € 373.000 beschikbaar te stellen vanaf 2024. In totaal hebben we voor het versnellen van het klimaat- en energiebeleid jaarlijks een bedrag van € 601.000 nodig. Dit betalen we voor € 228.000 uit de klimaatgelden die we vanuit het Rijk krijgen. Per saldo zijn de extra kosten € 373.000 per jaar. Totaal hebben we dan een aanvullend bedrag van a€ 601.000 beschikbaar voor het programma, naast de al ingezette formatie (€ 1,3 miljoen). Van de € 601.000 stellen we € 171.000 beschikbaar voor 1 fte projectondersteuner en 1 fte projectleider warmtetransitie. Het overige gedeelte stellen we onder andere beschikbaar voor extra werkzaamheden "Oss schakelt door", onderzoek en advies, het versnellen van de transitie wijkgerichte aanpak, subsidies en duurzame mobiliteit.

Extra capaciteit Acute afvalproblemen oplossen
We stellen 2,5 fte toezichthouders aan voor het terugdringen van de overlast van zwerfafval en illegale bij plaatsingen. De kosten hiervan zijn € 160.000 en deze betalen we uit de afvalstoffenheffing. We geven hiermee gevolg aan de aangenomen motie "Actuele afvalproblemen oplossen". We gaan de controles op afval fors intensiveren.

STILA regeling

We stellen voor om voor de Stimuleringsregeling Landschap (STILA) € 50.000 beschikbaar te stellen in 2024 en 2025 en voor de deelname Erven Plus € 8.333 voor 2024, 2025 en 2026. We betalen dit uit de reserve Groenfonds Landelijk gebied. Beide regelingen dragen bij aan het behoud van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit in ons buitengebied en bieden kansen om de gestelde doelen te realiseren met ondersteuning van de Provincie Noord-Brabant en de Nationale Postcodeloterij. De provincie Noord-Brabant stelt ook een bijdrage beschikbaar.

Oostelijke polderproces

We stellen voor om in totaal € 100.000 beschikbaar te stellen voor het Oostelijke polderproces en de overige agrarische gebieden. Het gaat om € 50.000 in 2024 en 2025. De Osse aanpak voor de agrarische transitie lijkt een voorbeeld te worden voor de regio. In deze aanpak werken we bottom-up met de agrariërs uit het gebied, de betrokken overheidspartijen en de betrokken partners uit het agro-industrieel complex samen om te komen tot de juiste gebiedsgerichte aanpak per polder. Om dit complexe proces goed te begeleiden en als gemeente onze eigen rol zuiver te kunnen vervullen, is het noodzakelijk om met behulp van een externe procesleider in te huren en de boeren in het ontwikkelproces te ondersteunen. Voorheen hebben we € 100.000 beschikbaar gesteld voor de Westelijke polder. We willen dit nu ook doen voor de overige gebieden.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Doorschuiven kosten warmtetransitie	-250	250	0	0	0
Mutatie investeringsfonds duurzaamheid	250	-250	0	0	0
Hogere inkomsten nutsbedrijven	-200	0	0	0	0
Hogere kosten begraafplaatsen	0	55	62	65	65
Afvalinzameling	0	0	0	0	0
Uitvoeringskosten klimaatakkoord (CDOKE)	-1.321	-1.321	-1.321	-1.321	-1.321
Programmamanager energietransitie	108	108	0	0	0
Inzet investeringsfonds duurzaamheid	-108	-108	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-1.521**	**-1.266**	**-1.259**	**-1.256**	**-1.256**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Doorschuiven kosten warmtetransitie

We schuiven een deel van het budget voor extern advies voor de warmtetransitie door naar 2024. Het gaat om € 250.000 van de totale € 450.000 die we gepland hadden voor 2023. We maken dit jaar minder kosten dan verwacht. We onttrekken daarom dit jaar ook minder uit het Investeringsfonds duurzaamheid. We schuiven het budget van € 250.000 en de onttrekking uit het investeringsfonds duurzaamheid door naar 2024.

Hogere inkomsten nutsbedrijven

We hebben een voordeel bij de nutsbedrijven van € 200.000. We hebben meer uitvoerings- en toezichtskosten door meer vergunningsaanvragen van het project Glasvezel. Dit kost in totaal € 100.000 extra. Daar staat tegenover dat we hogere inkomsten hebben van € 300.000. Dit komt door hogere vergoedingen voor beheerkosten en degeneratievergoedingen van de nutsbedrijven. Hierdoor hebben we per saldo een voordeel van € 200.000.

Hogere kosten begraafplaatsen

De kosten voor onderhoud en beheer van begraafplaatsen stijgen met jaarlijks € 65.000. Dit komt met name doordat we de minder inkomsten (€ 55.000) hebben vanuit begraven. Het aantal begrafenissen neemt af. Steeds meer mensen kiezen voor een alternatief (cremeren). Dit is een landelijke trend. Verder neemt het aantal verlengingen voor huur en onderhoud van graven af. De kostendekkendheid komt hierdoor ernstig onder druk te staan. Het tekort wordt verder vergroot doordat nabestaande niet altijd kiezen om de asverstrooiing te laten plaatsvinden op de begraafplaats Hoogen Heuvel. Men kiest steeds vaker voor alternatieve locaties die passen bij de overledene. Daarnaast zien we het aantal sociale begrafenissen toenemen. De kosten hiervan komen voor rekening van de gemeente. Hiervoor werken we nog een voorstel uit. Tot slot zijn er de volgende investeringskredieten noodzakelijk: De kerkhofmuur muur in Megen van € 85.00, herinrichting Hoogen Heuvel van € 121.000 en het vervangen van de haag in Megen van € 37.000. De jaarlijkse investeringslasten hiervan zijn afgerond € 10.000 per jaar.

Afvalinzameling

We hebben de kosten en opbrengsten van afval opnieuw berekend. We verhogen de afvalstoffenheffing (ASH) met € 1,35 miljoen (10,9%) naar € 13,7 miljoen. Een gemiddeld huishouden gaat € 35,85 per jaar meer betalen. Op basis van de kostenstijgingen zou het tarief met 15,7% moeten stijgen om kostendekkend te zijn. De vrije ruimte binnen de reserve afvalstoffenheffing bedraagt € 1,4 miljoen. We zetten de reserve gefaseerd in om het tarief gelijkmatig te laten stijgen met 10,9% in 2024 naar 15,7% in 2027. Bezuinigingen binnen de bestaande afvalbegroting zijn doorgevoerd om de tariefstijging beperkt te houden. We kiezen niet voor een verlaging van de teruggave van de afvalstoffenheffing bij goed scheidingsgedrag. De structurele kostenstijgingen kunnen we verklaren door hogere kosten vanaf 2023 (€ 0,7 miljoen) en vanaf 2024 (€ 1 miljoen). De kostenstijgingen vanaf 2023 worden hoofdzakelijk veroorzaakt door gestegen inzamel - en verwerkingskosten. De kostenstijgingen vanaf 2024 worden veroorzaakt door een aantal posten. Als eerste zien we hogere loonkosten inclusief overhead door CAO ontwikkelingen (€ 1 miljoen) en extra formatie voor het oplossen van acute afvalproblemen. Daarnaast hebben we hogere inzamelkosten PMD hoogbouw (€ 150.000) en hogere kosten door inflatie voor verwerking ft afval (€ 90.000). Verder zien we lagere kosten voor kosten onderhoud, folders, duurzame goederen, huur en energiekosten. En tot slot hebben we lagere kosten voor kwijtschelding afvalstoffenheffing. De reserve zal medio 2028 leeg zijn. Dit betekent dat bij gelijkblijvende omstandigheden, het tarief na 2027 verder zal stijgen om de huidige kosten te kunnen dekken. Bezuinigingen binnen afval kunnen we behalen door betere afvalscheiding door inwoners en bedrijven zelf en dit zal verbeterd worden door inzet van toezicht en handhaving. Daarnaast kan nascheiding zorgen voor een bijdrage aan lagere verwerkingskosten en een aanpassing van de inzameling van PMD. En we zetten nog meer in op communicatie. We starten in het najaar van 2023 met verschillende campagnes.

Uitvoeringskosten klimaatakkoord (CDOKE)

We ontvangen uitvoeringsmiddelen voor het klimaat- en energiebeleid voor de jaren 2023 tot en met 2025. Jaarlijks gaat het om een bedrag van € 1,5 miljoen. Dit bedrag is bestemd voor personele en bijbehorende materiële kosten (onderzoekskosten e.d.). Gemeenten kunnen het naar eigen inzicht inzetten voor de uitvoeringskosten van klimaat- en energiebeleid uit het Klimaatakkoord en het beleidsprogramma Klimaat. Wel moet hierover verantwoording worden afgelegd, inclusief accountantscontrole (en bij niet besteden ervan terugbetaald worden). De afgelopen jaren hebben we al fors geïnvesteerd in extra capaciteit voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Vanuit de bestaande formatie hebben we in beeld gebracht dat dit een bedrag is van € 1,3 miljoen per jaar. Dit betekent dat dit geld ingebracht kan worden in deze regeling en dat hierdoor in de jaren 2023-2025 een financieel voordeel ontstaat.

De rijksregeling heeft betrekking op de komende 3 jaar maar we gaan ervan uit dat deze gelden structureel worden. Bij het onderdeel nieuw beleid stellen we voor om extra capaciteit beschikbaar te stellen voor de versnelling van de uitvoering van het klimaatakkoord.

Programmamanager energietransitie
We onttrekken in 2023 en 2024 € 108.000 uit het Investeringsfonds Duurzaamheid voor het de uitvoering van het programma energietransitie. We betalen hier de kosten voor programmamanagement van.

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing.

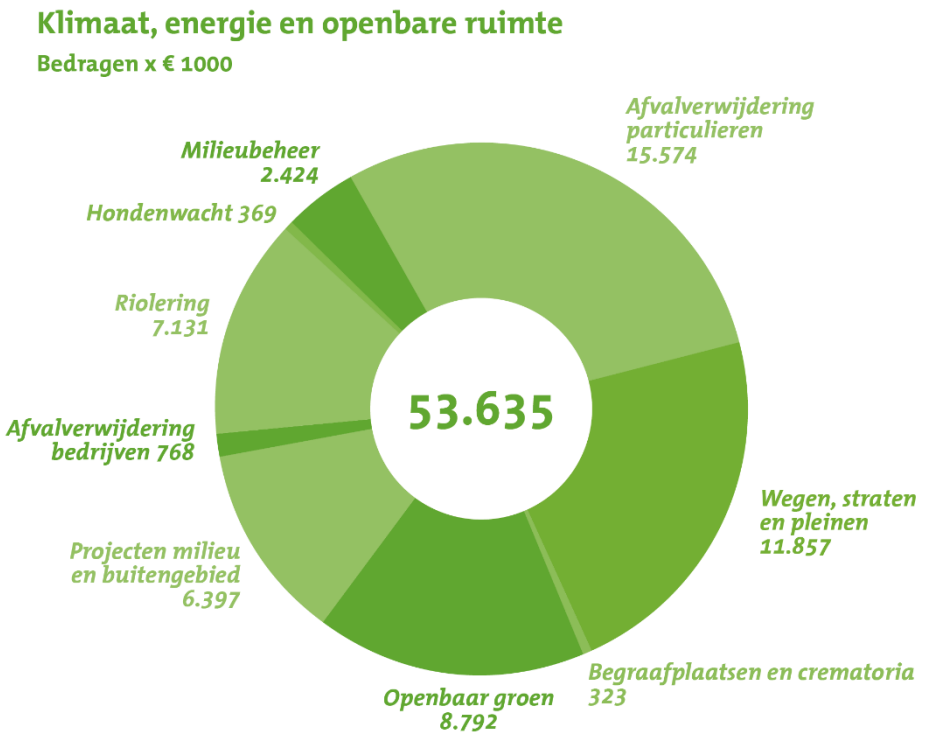
4.4 Wat mag het kosten?
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	52.978	50.343	50.471	50.662	50.943
Baten	-29.985	-27.939	-27.939	-27.939	-27.939
Saldo	22.993	22.404	22.531	22.722	23.004
Stortingen reserves	990	591	991	91	91
Onttrekkingen reserves	-2.616	-1.596	-1.491	-1.490	-1.518
Saldo mutaties reserves	-1.626	-1.005	-500	-1.399	-1.427
Totaal bestaand beleid	**21.368**	**21.399**	**22.032**	**21.324**	**21.577**
Nieuw beleid	0	423	423	373	373
3O-ontwikkelingen	-1.521	-1.266	-1.259	-1.256	-1.256
Budgettair neutrale wijzigingen	-66	-249	-241	-239	-236
Septembercirculaire	5	0	0	0	0
Totaal programma	**19.786**	**20.307**	**20.955**	**20.202**	**20.458**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2024**
Openbaar groen	42
Projecten milieu en buitengebied	280
Totaal Programma	**322**

Programma 5. Economie



1. Inleiding

Binnen het programma Economie staat toekomstbestendige werkgelegenheid, ondernemerschap en een toekomstbestendige economische structuur voor de inwoners van Oss centraal. Een gezond ondernemersklimaat en voldoende arbeidspotentieel zijn essentieel om de toekomst van een welvarend en leefbaar Oss te waarborgen. Samen met het bedrijfsleven, het onderwijs, andere overheden en regionale en landelijke organisaties bouwen we aan een duurzame, vitale economie die klaar is voor de toekomst. Daarbij zetten we in op een goede afstemming tussen onderwijs en bedrijfsleven en een goed kwantitatief en kwalitatief aanbod van arbeid. Wij vinden het belangrijk dat nieuwe en gevestigde bedrijven zich in Oss kunnen blijven ontwikkelen. Daar richten we ons accountmanagement op. We zijn vertegenwoordigd in lokale, regionale en landelijke netwerken. Zo bouwen we aan een sterke economische profilering van Oss als moderne maakstad en vergroten we onze bestuurlijke slagkracht.

2. Programma-onderdelen

2.1 Ruimte voor bedrijven

Wat willen we bereiken?

Wij vinden het belangrijk dat nieuwe én vooral ook al in Oss gevestigde bedrijven hier goed uit de voeten kunnen. Daar richten we ons accountmanagement ook op. Het accountmanagement gaat verder dan acquisitie en er is aandacht voor het ondersteunen van het gevestigde bedrijven. Daarbij komen uiteenlopende onderwerpen aan de orde, zoals klimaat en energie, maar ook begeleiding op de arbeidsmarkt, mobiliteit, bevordering van onderlinge samenwerking, meedenken over ruimtegebruik, et cetera. Om zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin ontwikkelkansen voor bedrijven mogelijk te kunnen blijven maken, is fysieke ruimte nodig. De bedrijventerreinen spelen hierin een belangrijke rol. De bedrijventerreinen zijn nagenoeg geheel uitgegeven. Zonder uitbreidingsmogelijkheden zullen succesvolle groeiende Osse bedrijven mogelijk naar alternatieven zoeken, eventueel buiten Oss en ook de regio.

Duurzame en circulaire economie

In een circulaire economie bestaat bijna geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. We zetten in op circulair bouwen en we inspireren of ondersteunen onze ondernemers met de verduurzaming in en rondom hun bedrijf, bijvoorbeeld op het gebied van energiebesparing en klimaatadaptatie.

Het aantrekken en behouden van talent

Om te garanderen dat Oss ook op de langere termijn economisch en sociaal gezond en duurzaam blijft, zijn het bestendig maken van het arbeidsmarktbeleid en een stevige positionering van groot belang. We richten ons op een arbeidsmarkt die aansluit bij kansen in de nieuwe economie en de gevraagde vaardigheden in onze topsectoren. We willen Oss op het gebied van arbeidsmarkt regionaal, provinciaal, landelijk en zelfs internationaal positioneren.

Sterk vertegenwoordigde sectoren

In onze dienstverlening hebben we oog voor alle ondernemers, groot en klein, om daarmee netwerken te bouwen en te onderhouden. Zo werken we resultaatgericht samen aan een brede welvaart en de grote opgaven waar we voor staan. De gemeente helpt hierbij en investeert mee. In onze stad zijn meerdere sectoren prominent aanwezig: Life Sciences, Logistiek, maakindustrie, bouwsector en Agrifood. Om de doorontwikkeling van deze sectoren mogelijk te maken moeten we investeren en de concurrentiekracht en kennisinfrastructuur naar de toekomst waarborgen. Zo zijn we bijvoorbeeld op zoek naar (ruimtelijke) mogelijkheden om Pivot Park beter te positioneren en te ‘betrekken’ in de stedelijke omgeving. Ook Pivot Park werkt zelf aan een visiedocument voor de doorontwikkeling van het concept en het fysieke terrein.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

In de economische strategienota 2021-2025 zijn de doelstellingen en actiepunten beschreven. Kort gezegd werken we aan de volgende doelstelling(en):

- *Stimuleren ondernemerschap (sector en gebiedsgericht)*
- *Uitbouwen economische ecosystemen (sector gericht)*
- *Inzetten op toekomstige arbeidsmarkt en talent (sector en gebiedsgericht)*
- *Stimuleren duurzaam en toekomstbestendig ondernemen (opgave gericht)*
- *Ruimte maken voor ondernemen (gebiedsgericht)*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We werken de visie op ruimte voor bedrijven (bedrijventerreinen) verder uit en onderzoeken daarbij of enkele bedrijventerreinen kunnen worden uitgebreid.	Q3/2024
- We verkennen intensiveringsmogelijkheden op bestaande locaties.	2024 e.v.
- We inspireren en ondersteunen onze ondernemers met de verduurzaming in en rondom hun bedrijf via het Zakelijk Energieloket.	Q3/2024
- Als uitwerking van onze economische strategienota verkennen we per sector de behoefte aan een actieplan en stellen dan op. In 2024 staat de verkenning en uitwerking van de volgende sectoren op het programma: o Maakindustrie o Agrifood	Q2/2024
- We voeren een grondstoffenonderzoek uit.	Q1/2024
- We stellen circulair beleid op.	Q3/2024
- We onderzoeken – via deelname aan de Pilot de Grote Oogst - concreet stappen op het gebied van verduurzaming en parkmanagement.	2024-2025
- We stellen een Agenda Arbeidsmarkt op.	Q1/2024
- We verbinden studenten en ondernemers, o.a. door hybride leeromgevingen en samenwerkingsprojecten.	Geheel 2024
- We ontwikkelen het incubatorprogramma op Pivot Park.	Q4/2024
- We geven uitvoering aan de intentieovereenkomst Brabant Ports.	Q4/2024
- We stellen, parallel aan de regionale bedrijventerreinprogrammering en regionale aandacht voor verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen, een visie voor werklocaties Oss op.	Q1/2024

2.2 Landbouw

Wat willen we bereiken?

De agrarische sector is een wezenlijk onderdeel van onze economie. Er ligt een enorme opgave voor het landelijk gebied aan de west- en noordkant van Oss. Denk aan de water-, bodem- en luchtkwaliteit, maar ook aan de ecologie. Tegelijkertijd is het poldergebied in de gemeente Oss één van de weinige plekken in Noordoost-Brabant waar intensieve kringlooplandbouw in de toekomst mogelijk is. Door aanvullende wet- en regelgeving wordt de sector en de individuele bedrijven daarbinnen voor keuzes gesteld ten aanzien van het doen van nieuwe investeringen in bijvoorbeeld stalsystemen, of het (deels) overstappen naar andere verdienmodellen. AFC (Agrifood Capital) is een belangrijke speler die in de regio Noordoost-Brabant en dus ook in Oss, innovatie aanjaagt en daarmee structuurversterkend werkt in de sector. Kortom, de agrarische sector is daarom in transitie naar een economisch volhoudbaar, ecologisch verantwoord en maatschappelijk verbonden toekomst.

De agrarische visie vormt voor ons als gemeente Oss het fundament. We blijven op basis van de daarin gestelde doelen in gesprek met de ondernemer die door wil en geven ruimte aan de boer om te innoveren naar een duurzame toekomst voor zijn bedrijf. Met een gebiedsgerichte aanpak komen we samen met de sector en betrokken mede-overheden tot een concrete uitvoeringsagenda per polder.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Een gebiedsgerichte aanpak per polder om te komen tot:*
    - *Een economisch volhoudbare agrarische bedrijfsvoering door het mede mogelijk maken van nieuwe verdienmodellen*
    - *Een ecologisch verantwoorde agrarische sector waarbij verbetering van lucht, water, bodem en biodiversiteit bereikt wordt*
    - *Een agrarische sector die maatschappelijk verbonden is met de omgeving door ontwikkelingen in samenspraak tot stand te brengen*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We stellen een uitvoeringsagenda voor de agrarische transitie op voor de oostelijke polder.	Q1/2024
- We leveren een uitvoeringsagenda voor de agrarische transitie in het overig agrarisch gebied op.	Q2/2024
- We ontwikkelen flankerend beleid voor andere verdienmodellen om de agrarische ondernemers die naar een ander businessmodel willen overstappen te faciliteren.	Continu
- We onderzoeken welke vormen van kringlooplandbouw faciliteren.	Q3/2024
- We doen onderzoek naar de (ruimtelijke) mogelijkheden voor mestbewerking in het kader van het faciliteren van de kringlooplandbouw.	Q3/2024
- We gaan het VAB beleid (Vrijkomende Agrarische Bebouwing) nader uitwerken in verband met de verwachtte stoppers.	Q3/2024

2.3 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?
Recreatie en Toerisme draagt onder andere bij aan een aantrekkelijke leefomgeving, lokale economie, natuur- en landschapsontwikkeling, behoud en ontwikkeling van cultuur en erfgoed, welzijn en gezondheid van onze inwoners, aan stadspromotie en aan de vitaliteit van ons buitengebied. Hiervoor hebben we veel mooie kwaliteiten in huis. Zoals gevarieerde natuurgebieden en landschappen, een uitgebreid routenetwerk en gastvrije ondernemers. Er vinden steeds meer evenementen plaats in de stad en in onze kernen. Ons Erfgoed, waaronder onze vestingstadjes, biedt een levendig decor en kansen voor storytelling. We zetten via de lijn product, verhaal en promotie in op het verder ontwikkelen en zichtbaar en beleefbaar maken van dat wat we te bieden hebben aan onze inwoners en bezoekers.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *We streven naar versterking van de vrijetijdssector (werkgelegenheid)*
- *We zetten in op voldoende (vrij toegankelijke) mogelijkheden om dichtbij huis te kunnen ontspannen*
- *We streven naar meer kwaliteit van het aanbod passend bij de lokale behoeften (tevredenheid over recreatieve voorzieningen)*
- *We werken aan een goede balans tussen natuurwaarden en recreatieve waarden door spreiding van recreatie in het gehele gebied*
- *We informeren, inspireren en enthousiasmeren inwoners en bezoekers samen met onze stakeholders recreatie & toerisme in het Platform TrefhetinOss om erop uit te gaan in de regio*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We begeleiden de nieuwe exploitant van de Geffense Plas in de uitwerking van zijn ontwikkelplan.	Q4/2024
- We brengen in beeld welke acties nodig zijn, om de Geffense Plas op basis van onze Ambitienota en het ontwikkelplan van de exploitant, optimaal tot uitwerking te laten komen. We definiëren vervolgens de consequenties.	Q4/2024 e.v.
- We geven in relatie tot de toekomstvisie voor De Lithse Ham een impuls aan het kwalitatief versterken van het openbare strandbad.	2024 e.v.
- We ontwikkelen een plan om de recreatieve poort Hoessenbosch kwalitatief te versterken.	Q2/2024
- We ontwikkelen samen met de Watersportvereniging in Megen een ontwerp voor de haven. We proberen de realisatie financieel haalbaar te maken door de werkzaamheden te combineren met de werkzaamheden van Meanderende Maas.	Q2/2024
- We voeren lokale en regionale projecten uit ter bevordering van de vrijetijdseconomie. Regionaal participeren we actief in de uitvoeringsagenda zoals voortgekomen uit de verkenning van regio Noordoost Brabant (‘kansen voor regionale samenwerking’).	2024 - 2028
- We realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen binnen lopende gebiedsontwikkelingen en samenwerkingsverbanden (zoals routestructuren, rustpunten, informatievoorziening). In 2024 breiden we het routenetwerk uit met een basisruiterroutenetwerk dat aansluit op de buurgemeenten.	2024 e.v.
- We professionaliseren TrefhetinOss als hét inspiratieplatform voor een uitje in de Osse regio en zorgen voor een goede bekendheid en vindbaarheid van het Platform met een nieuwe uitstraling en een jaarlijks marketingplan.	Continu
- We zetten actief in op kansrijke marketingcoalities (zoals de Maassamenwerking, VisitBrabant, de Zuiderwaterlinie en samenwerkende regiogemeenten).	Continu
- Door in te zetten op het verstevigen van de lokale en regionale samenwerking zien we dat nieuwe kansen en initiatieven ontstaan. We stellen voor om structureel geld beschikbaar te stellen om uitvoering te kunnen geven aan lokale en regionale projecten ter versterking van recreatie en toerisme.	

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de duurzaamheidscirkel, vooral aan de profit-kant, waarbij people en planet ook goede aandacht krijgen:

- Arbeid: Door te streven naar een maximale werkgelegenheidsfunctie leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren zoals besteedbaar inkomen, armoede, jeugdwerkloosheid en verhuissaldo.
- Kennis: Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking en dus de aanwezigheid van hoger onderwijs is de sleutel tot de toekomst. We zetten dan ook maximaal in op samenwerking met bijvoorbeeld Avans, HAS, HAN en universiteiten in onze nabijheid.
- Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden: we kijken kritisch naar ons ruimtegebruik, onder andere door toepassing van de 'Ladder duurzame verstedelijking'. Bij de ontwikkeling van bedrijventerrein Heesch-West is dit een belangrijke factor. We hebben hier regionaal afstemming over. Voor regionaal bedrijventerrein Heesch west wordt een gronduitgifteprotocol opgesteld.
- Daarnaast ontwikkelen we projecten en activiteiten die de transitie binnen het bedrijfsleven naar een duurzame en circulaire economie moeten versnellen (zie paragraaf 2.2).

De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, kwaliteitsonderwijs, duurzame energie, fatsoenlijk werk en gezonde economie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen, verantwoorde consumptie en productie en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.

Heesch West

De gemeenschappelijke regeling Heesch West heeft als doel het ontwikkelen van een nieuw regionaal bedrijventerrein. In een ambitieuze, toekomstgerichte ontwikkeling biedt Heesch West ruimte aan middelgrote (vanaf ca 5000 m2) tot zeer grootschalige bedrijven, die elders in de regio geen passende huisvesting (meer) vinden. In belangrijke mate zijn dit bedrijven die nu al een regionale binding hebben en zich binnen onze regio willen doorontwikkelen. Heesch West versterkt het vestigingsklimaat voor Noordoost-Brabant door in te spelen op deze specifieke kwaliteiten. Het nieuwe terrein biedt vestigingsmogelijkheden voor regionale en (inter)nationale ruimtevragers én biedt uitbreidingsmogelijkheden voor het bedrijfsleven uit onder andere onze gemeente. Heesch west richt zich op doorstroming van (regionale) bedrijven die door omvang, ontwikkeling of omgevingseffect niet meer passen op de huidige locatie. Heesch West zorgt zo voor directe en indirecte werkgelegenheid voor de regio.

3.3 Beleidskaders

1. Economische strategienota, Moderne Maakstad Oss, 2021-2025
2. Masterplan Bedrijventerreinen Oss
3. Kracht van Oss
4. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
5. Actie- en Investeringsagenda Coronaherstel Brabant (AIAC)
6. Agrarische visie 2021

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2019	2020	2021	2022	Streef-waarde
Werkgelegenheid	*osstat**	42.917	42.940	43.970	45.726	41310
MKB vriendelijkste gemeente			**	26		7
Ranking logistieke hotspots	www.logistiek.nl	7	8	7	2	5

* Gebruikt zijn de LISA-cijfers, die zijn berekend op basis van KvK-gegevens aangevuld met steekproefonderzoek onder bedrijven. De cijfers zijn een schatting van de werkgelegenheid van halverwege het jaar ervoor. In landelijk LISA-verband wordt ervoor gekozen om jaarlijks de historie met terugwerkende kracht te actualiseren. De cijfers zijn terug te vinden in OssStat onder het kopje Economie.
** De verkiezing vindt elke twee jaar plaats. In 2020 heeft Oss niet actief deelgenomen. In 2022 is dat wel weer gedaan maar zijn de uitkomsten nog niet bekend.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, 0 is alleen wonen, 100 is alleen werken)	52,5	52,3	2022
Vestigingen bedrijven per 1.000 inwoners 15-64 jaar	157,6	161,6	2022
Banen 15-64 jaar per 1.000 inwoners	732,9	774,2	2021

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Impulsen economische versterking	0	400	0	0	0
Inzet reserve economie	0	-400	0	0	0
Doorontwikkeling industriehaven Elzenburg	3.800	0	0	0	0
Impuls recreatie en toerisme	0	115	0	0	0
Toerisme en recreatie	0	0	50	50	50
Totaal nieuw beleid	**3.800**	**115**	**50**	**50**	**50**

Toelichting nieuw beleid

Impulsen economische versterking

We stellen voor om € 400.000 beschikbaar te stellen uit de reserve economie voor impulsen en economische versterking. Hiervan gaan we € 100.000 besteden aan ruimte voor bedrijven. We willen zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin ontwikkelkansen voor bedrijven mogelijk maken en daarvoor is fysieke ruimte nodig. We gaan onderzoeken of enkele bedrijventerreinen kunnen worden uitgebreid. Daarnaast gaan we € 50.000 besteden aan de opzet van het parkmanagement. Verder besteden we € 80.000 aan de circulaire bouw en verduurzaming van bedrijventerreinen. We inspireren en ondersteunen onze ondernemers met de verduurzaming in en rondom hun bedrijf, bijvoorbeeld op het gebied van energiebesparing en klimaatadaptatie. Ook vragen we € 100.000 voor de Kracht van Oss en Starters Succes Oss. We vragen € 25.000 voor het aantrekken en behouden van talent. Om te garanderen dat Oss ook op de langere termijn economisch en sociaal gezond en duurzaam blijft, zijn het bestendig maken van het arbeidsmarktbeleid en een stevige positionering van groot belang. Tot slot vragen we € 45.000 voor het ontwikkelen van Brabant Ports samen met 8 andere gemeentes.

Doorontwikkeling industriehaven Elzenburg

We stellen voor om in 2023 € 3,8 miljoen beschikbaar te stellen voor de doorontwikkeling van de industriehaven Elzenburg. Voor deze doorontwikkeling hebben we jaren geleden een subsidie gekregen vanuit het ministerie van Economische zaken om een uitbreiding van de containerterminal voor de haven te realiseren. Na een rechtszaak en een mediationtraject is het project in opzet veranderd en wordt gefocust op het ontwikkelen van een toekomstbestendig bulk goederenspoor vervoer naar de haven.

Voor de eigen cofinanciering van deze subsidie voor de realisatie van maatregelen aan het goederenspoor ten behoeve van veiligheid en functionaliteit is een bedrag van € 3,8 miljoen nodig. Dit bedrag storten we in de reserve quick wins binnenhavens.

Impuls recreatie en toerisme

Om een impuls te geven aan recreatie en toerisme willen we in totaal € 115.000 besteden.We geven € 40.000 dit uit aan het uitwerken van een plan voor de begeleiding en voor het ontwikkelen van de (omgeving) openbare ruimte in aanvulling op het plan van de nieuwe exploitant van de Geffense Plas. We besteden dit onder andere aan het opstellen van een uitvoeringsplan voor het realiseren van een ruiterroutenetwerk in de Zuidelijke geledingszone, bebordingsvoorstel voor betere vindbaarheid en er wordt onderzocht of Strand 10 in aanmerking komt voor de aanmerking natuurpoort. Daarnaast geven we € 25.000 uit aan een plan voor het opwaarderen van het openbare strandbad Lithse Ham. We besteden dit onder andere aan het ontwikkelen van een visie op het openbaar strandbad, mogelijk met een bestemmingsplanprocedure. Tot slot besteden we € 50.000 aan de planvorming voor het opwaarderen van de recreatieve poort Hoessenbosch en omgeving. Dit besteden we onder andere aan een kwantitatief en kwalitatief bezoekersonderzoek en een SWOT analyse met ontwerpvoorstel. Het definitieve plan werken we in 2025 uit in een investeringskrediet voor de fysieke ontwikkeling van de recreatieve poort en omgeving.

Toerisme en recreatie

We stellen voor om € 50.000 structureel beschikbaar te stellen voor toerisme en recreatie vanaf 2025. Door in te zetten op het verstevigen van de lokale en regionale samenwerking zien we dat nieuwe kansen en initiatieven ontstaan. We zetten daarom structureel € 50.000 in om uitvoering te kunnen geven aan lokale en regionale projecten ter versterking van recreatie en toerisme in de gemeente Oss.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Verduurzaming Moleneind	-250	250	0	0	0
Mutatie reserve economie	250	-250	0	0	0
Beheerskosten stimuleringslening duurzaamheid	0	13	21	27	27
Verkoop Geffense plas	0	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**0**	**13**	**21**	**27**	**27**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Verduurzaming Moleneind

Voor de verduurzaming van Moleneind ontvangen we van de provincie Noord-Brabant een bijdrage van € 250.000. We begroten deze inkomsten en de uitgaven die we hiervoor gaan doen. Het totale budget voor het verduurzamen bedraagt € 750.000. Dit wordt als volgt gefinancierd: € 250.000 provincie Noord-Brabant, € 250.000 vanuit de gemeente Oss en € 250.000 vanuit andere partijen door middel van inzet uren. Onze eigen bijdrage van € 250.000 stond gepland in 2023. Die willen we doorschuiven naar 2024. Dit doen we via de reserve economie. We storten het bedrag in 2023 in de reserve om het vervolgens in 2024 te onttrekken.

Beheerskosten stimuleringslening duurzaamheid

We stellen een stimuleringslening duurzaamheid aan onze inwoners beschikbaar. Dit kost € 13.000 in 2024 en dit loopt op naar € 27.000 in 2027 voor de beheerskosten van deze leningen. Inwoners kunnen deze leningen gebruiken om hun woning te verduurzamen. Met de stimuleringslening dragen we bij aan de opdracht om 11% energie te besparen en om de energietransitie te realiseren.

Verkoop Geffense plas

We onttrekken in 2023 € 163.357 uit de reserve Ontwikkeling Geffense plas voor de afwikkeling van de verwachte verkoop. Bij de programmabegroting 2022 hebben we een investeringskrediet beschikbaar gesteld van € 617.000 voor de aankoop van de opstallen bij de Geffense plas en een reserve van € 500.000 opgenomen voor de kosten van de ontwikkeling en overdracht naar een nieuwe exploitant. Dit hebben we gedaan met de intentie om de panden vervolgens weer te verkopen aan de nieuwe exploitant. We verwachten in 2023 het complex te verkopen aan de nieuwe exploitant. We verkopen het voor € 0,6 miljoen. Dit is ongeveer gelijk aan onze boekwaarde. De overige kosten die we hebben gemaakt voor de overdracht en ontwikkeling betalen we uit de reserve. Per saldo onttrekken we dit jaar € 163.357 uit de reserve, daarna is de reserve volledig besteed.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

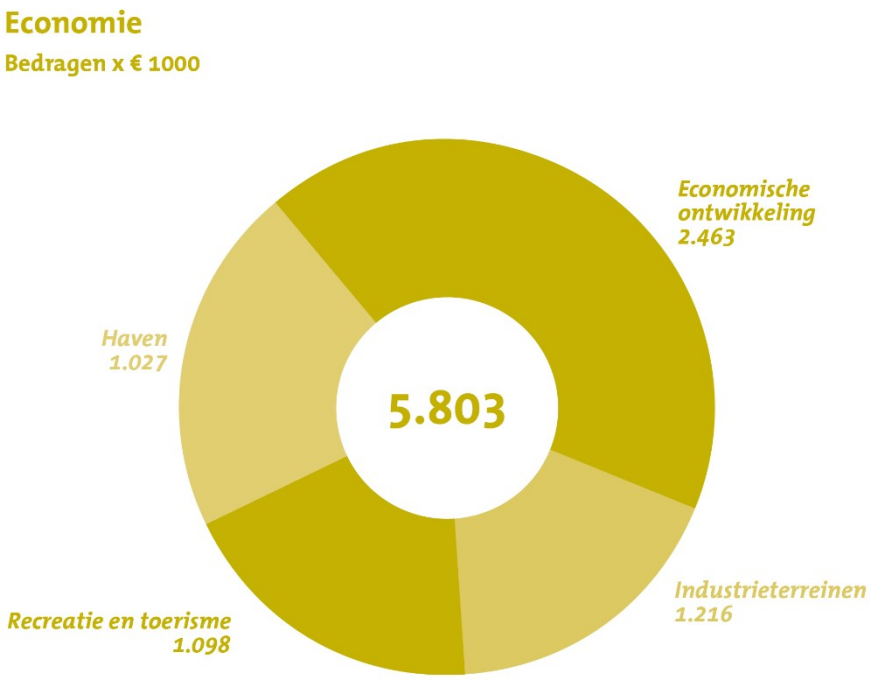
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	10.414	4.279	4.273	4.343	4.226
Baten	-5.505	-1.492	-1.492	-1.492	-1.407
Saldo	4.909	2.786	2.781	2.850	2.819
Stortingen reserves	1.522	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-3.165	-66	-40	-40	-40
Saldo mutaties reserves	-1.643	-66	-40	-40	-40
Totaal bestaand beleid	**3.267**	**2.721**	**2.741**	**2.810**	**2.779**
Nieuw beleid	3.800	115	50	50	50
3O-ontwikkelingen	0	13	21	27	27
Budgettair neutrale wijzigingen	-90	-22	-22	-22	-22
Totaal programma	**6.976**	**2.826**	**2.789**	**2.864**	**2.833**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2024**
Economische ontwikkeling	362
Recreatie en toerisme	78
Totaal Programma	**440**

Programma 6. Centrum



1. Inleiding

In dit programma staat de ontwikkeling van ons stadshart centraal. De dynamiek in dit gebied is groot. We moeten steeds blijven anticiperen en meebewegen met de markt en op de ontwikkelingen in de maatschappij om kansen voor ons centrum te benutten. Het gaat goed met ons Osse stadshart. De leegstand is laag, het Walkwartier is volop in ontwikkeling. Landelijk worden we zelfs weleens als voorbeeld gebruikt. Maar dit betekent niet dat het werk gedaan is, er is blijvende inzet nodig om winkelpanden ingevuld te houden. Ook de opgaven voor klimaatadaptatie, de bereikbaarheid van het centrum en mobiliteit binnen de stad hebben onze aandacht nodig. Samen met de belanghebbenden in het centrum werken we de komende jaren door aan een bruisend, groen en toekomst bestendig stadshart.

2. Programma-onderdelen

2.1 Stadscentrum

Wat willen we bereiken?

Een gemeente als Oss heeft een bruisend centrum (nodig). Een centrum voor inwoners uit de eigen gemeente en bezoekers uit de regio. Dit aantrekkelijke centrum bestaat uit een mix van winkels, horeca, evenementen, wonen, dienstverlening, cultuur en bedrijvigheid. Door deze mix versterken we de ontmoetingsfunctie van het centrum als huiskamer van de stad. We zetten in op een compact centrum, met een gevarieerd aanbod, dat in balans is met elkaar en in een eigen authentieke sfeer. Daarnaast hebben we oog voor vergroening om het hart als verblijfsgebied aantrekkelijker te maken. Een levendig en verrassend centrum vraagt blijvende aandacht en inspanningen van alle partijen; vastgoedeigenaren, ondernemers, bezoekers, bewoners en de gemeente. We hebben grote waardering voor bewoners, ondernemers en pandeigenaren die hieraan een belangrijke bijdrage leveren. De visie op het centrum van Oss staat in de Koers Stadshart Oss.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

We willen een stadshart met een bruisend en divers karakter, met veel aandacht voor ontmoeting. Daarbij zitten we in op de volgende ontwikkelingen:

- *Een aantrekkelijke binnenstad waarin mensen het fijn vinden om te verblijven*
- *Drie sterke deelgebieden in het centrum, die elkaar aanvullen, maar ieder een onderscheidend karakter hebben: Heuvel (Horeca), Walplein (zelfstandige winkels) en het Walkwartier (cultuur)*
- *Verbindende straten tussen de deelgebieden met winkels op de begane grond en daarboven publiekstoegankelijke functies of wonen*
- *Het wonen in het centrum bevindt zich vooral in de schil rondom het winkel- en uitgaansgebied*
- *Stevige vergroening Heuvel, Walplein en Walkwartier en groene verbindingen met de rest van Oss*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We stimuleren mensen om op de fiets naar het centrum te komen door toegankelijke fiets infrastructuur en voorzieningen zoals het veilig stallen van fietsen (in relatie met programma mobiliteit en de verstedelijkingsopgave).	2024 e.v.
- We stimuleren dat winkels, horeca en andere publiek aantrekkende functies, zoals evenementen, zich concentreren in de kern van het stadscentrum Heuvel, Walplein en Walkwartier.	2024 e.v.
- We maken 2 a 3 locatieprofielen voor het centrum (Jan Cunen Park, Barbarapark en Peperstraat). Zodat voor alle partijen duidelijk is welke evenementen waar mogelijk zijn.	Q3/2024
- We gaan aan de slag met voeren het evenementenbeleid (waaronder de kermisvisie), het horeca- en terrassenbeleid, marktvisie en de detailhandelsvisie uit.	2024 e.v.

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We herijken de koers op het stadscentrum op basis van een evaluatie (in 2023) van de Koers Stadshart.	Q2/2024
- We realiseren het inrichtingsplan Walkwartier.	Q3/2024 e.v.
- We realiseren de afbouw van het Warenhuis (oplevering voorzien medio 2025).	medio 2025
- We realiseren het TBL Stadssportpark.	Q4/2023 e.v.
- We ronden de plannen 'vergroening stadshart' af die zijn gemaakt in 2020, zoals de aanpak boomspiegels en aanbrengen van extra plantenbakken.	Q1/2024
- We verkennen de mogelijkheden om extreme hitte en droogte in de openbare ruimte van het stadshart (met name het gebied rondom de pit, zijnde 9 aanvullende locaties) te bestrijden door het toevoegen van extra groen.	Q4/2024
- We presenteren de uitkomsten van de evaluatie van de subsidieregeling Wonen in het centrum (WihC) en adviseren over een eventueel vervolgproces	Q1/2024
- We presenteren de uitkomsten van de evaluatie van de subsidieregeling Gevelverbetering en adviseren over een eventueel vervolgproces.	Q1/2024
- We evalueren de besteding van de taskforce gelden en komen met een advies over een eventueel vervolgproces.	Q4/2024

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de Duurzaamheidscirkel:

- Arbeid: door te streven naar behoud en zelfstandig ondernemerschap mogelijk maken leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren, zoals besteedbaar inkomen, armoede en jeugdwerkloosheid.
- Maatschappelijke participatie en wonen: we gaan in het stadscentrum een diversiteit aan functies creëren. We versterken de woonfunctie in het Walkwartier, voegen cultuur toe en geven ruimte aan starters en tijdelijke functies. We stimuleren, wanneer het kan, evenementen in het centrum en de kernen, deze worden veelal georganiseerd door lokale verenigingen.
- Natuur en Landschap: We vergroenen het centrum om de effecten van hittestress tegen te gaan.

De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, duurzame steden en gemeenschappen en leven op het land. Door in te zetten op het compact maken van het stadshart, functiemenging, meer bezoekersbeleving, stimuleren lokaal en duurzaam, in samenwerking met belanghebbenden in de binnenstad. Zo bouwen we samen aan een duurzaam stadshart.

3.2 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders

1. Koers Stadshart Oss (2016)
2. Visie op de detailhandelsstructuur Oss 2007-2015 (2008)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2019	2020	2021	2022	2023	Streef-waarde
Bezoekers centrum (gemiddeld per week)	Locatus	*	*	*			>40.000
Leegstand aantal verkooppunten	Locatus	17%	16,6%	16,5%	16,4%	11,8%	15% in 2022
Aantal verkooppunten	Locatus	453	451	449	402	381	geen
Omvang winkeloppervlakte in m2**	Locatus	56667 (44920)	57575 (46679)	57372 (45506)	55977 (45505)	51739 (45148)	geen
Leegstand winkeloppervlak	Locatus	20,7%	18,9%	20,7%	18,7%	12,7%	geen

* landelijk verbod wifi tracking derhalve geen cijfers meer beschikbaar.
** omvang winkeloppervlakte is inclusief horeca, dienstverlening en leegstand (tussen haakjes exclusief leegstand)
De gegevens van Locatus zijn een momentopname en afhankelijk van de afbakening van het werkgebied dat gehanteerd wordt. Hierdoor kunnen cijfers afwijken van andere cijfers, bijvoorbeeld zoals die van het CMO.

3.5 Waar staat je gemeente
Niet van toepassing.

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Rentestijging investering Warenhuis	0	0	74	74	74
Evaluatie koers stadshart en herijking koers centrum	0	60	0	0	0
Inzet Investeringsfonds stadshart Oss	0	-60	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**0**	**74**	**74**	**74**

Toelichting nieuw beleid

Rentestijging investering Warenhuis
We stellen voor om structureel € 74.000 beschikbaar te stellen vanaf 2025 voor het opvangen van de kostenstijgingen voor het Warenhuis door de gestegen rente. Door deze rentestijging stijgen de jaarlijkse investeringskosten met € 74.000. We zien dat de rente het afgelopen (half) jaar sterk is gestegen. Dit heeft nadrukkelijk effect voor onze begroting. De huidige rente om voor de lange termijn te lenen ligt op dit moment voor de gemeente tussen de 3 en 4%. Onze gemiddelde rentepercentage is op dit moment 1,1%. We verwachten dat onze gemiddelde rente de komende jaren tot en met 2031 stijgt naar 1,9% en uiteindelijk naar 2,3%. Dit leidt tot hogere kosten, maar hiermee houden we ons ambitieniveau wel instant.

Evaluatie koers stadshart en herijking koers centrum

We stellen voor om in 2024 € 60.000 te onttrekken uit het investeringsfonds Stadshart Oss voor het uitvoeren van een evaluatie van de koers stadshart en de herijking van de koers op het centrum.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Kermis	97	97	0	0	0
Programmering en begeleiding Warenhuis	0	57	50	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**97**	**154**	**50**	**0**	**0**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Kermis

We hebben een nadeel van € 97.000 in 2023 en 2024 voor de kermis. Dit heeft een aantal oorzaken. Door de stijgende kosten kunnen we de geplande bezuiniging van € 35.000 niet realiseren. Deze bezuiniging is ingevoerd bij de programmabegroting 2020-2023, maar het is niet mogelijk om deze te realiseren. De oorzaken zijn lagere inkomsten, volume uitbreiding zonder extra inkomsten en prijsstijgingen (inflatie). Daarnaast zijn er extra vergunningsvereisten voor parkeren en veiligheid. Voor parkeren zorgen we voor een extra fietsenstalling en meten we de parkeerdruk op verzoek van de omgeving. Extra veiligheidseisen leiden tot extra beveiliging, brandwachten en een calamiteitentelefoon. Daarnaast maken we een analyse over crowdmanagement. We verwachten dat de kosten voor 2024 en volgende jaren verder zullen toenemen. We streven naar een kermisvisie in het najaar van 2023. In de kermisvisie onderzoeken we ook de organisatievorm van de kermis en de daarbij behorende structurele begroting.

Programmering en begeleiding Warenhuis

Voor de programmering en de begeleiding van het Warenhuis hebben we hogere kosten. Voor 2023 € 57.000 en voor 2024 € 50.000. De planning bij de opdracht van Brink ging ervan uit dat het ontwerpproces in januari 2023 gereed zou zijn en afgerond. In de praktijk is dit niet het geval. Dit komt door verschuivingen van een aantal huurders in het Warenhuis. Dit traject heeft zeker 5 maanden extra gekost. Brink en Includi hebben dit ontwerpproces met betrekking tot wijziging van huurders begeleid en het ontwerpproces hierop aangepast. De doorlooptijden voor de overige fasen lopen hiermee ook uit. De verwachte kosten voor 2023 tot en met 2025 zijn € 343.000. Hiervan kunnen we € 236.000 betalen uit de reserve Integraal voorzieningenbeleid. Dit betekent dat we nog € 107.000 extra nodig hebben, het gaat om € 57.000 in 2024 en € 50.000 in 2025.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

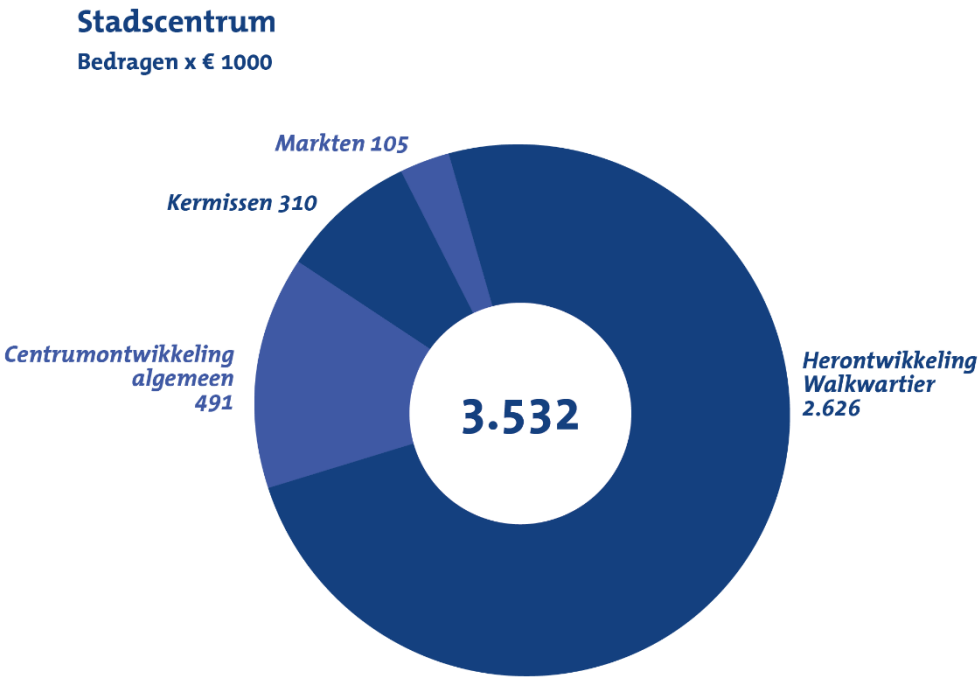
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	1.796	1.034	1.338	1.706	1.705
Baten	-753	-502	-502	-502	-502
Saldo	1.043	532	836	1.204	1.204
Stortingen reserves	3.100	820	440	0	0
Onttrekkingen reserves	-1.550	-76	-84	-84	-84
Saldo mutaties reserves	1.550	744	356	-84	-84
Totaal bestaand beleid	**2.593**	**1.276**	**1.192**	**1.121**	**1.120**
Nieuw beleid	0	0	74	74	74
3O-ontwikkelingen	97	154	50	0	0
Budgettair neutrale wijzigingen	0	-3	4	4	4
Totaal programma	**2.690**	**1.427**	**1.320**	**1.198**	**1.197**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2024**
Centrumontwikkeling algemeen	101
Totaal Programma	**101**

Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit



1. Inleiding

Oss heeft alles in huis om een de schaalsprong te maken naar een gemeente met meer dan 100.00 inwoners. Dit bereiken we onder andere door nog meer stad te zijn. Oss profiteert al van de aantrekkingskracht van de diversiteit in keuze voor wonen in een stadse of dorpse omgeving, met veel erfgoed, aansprekende voorzieningen waaronder een goede ontsluiting én OV bereikbaarheid, een gevarieerde economische bedrijvigheid en een prachtig buitengebied. Door stedelijke milieus toe te voegen maken we het aanbod en de keuze voor wonen en werken in Oss nog diverser en aantrekkelijker. Dit komt voornamelijk tot uitdrukking in de binnenstedelijke transformatie in de brede spoorzone van Schadewijk tot Amsteleind. Hier vindt ook de omslag naar duurzame mobiliteit plaats, met een herwaardering van onze verkeersstructuur, zodat alle voorzieningen goed bereikbaar blijven. Daarnaast hebben we aandacht voor de opgave om het bestaand stedelijk gebied gezonder en meer klimaatrobuust te maken.
In dit programma komen de verstedelijking van Oss met de Spoorzone Oss, onze woon- en mobiliteitsopgaven, de activiteiten in het kader van de Omgevingswet én onze lobby en samenwerkingsagenda aan de orde.

2. Programma-onderdelen

2.1 Verstedelijking

Wat willen we bereiken?

De komende jaren (tot 2040) creëren we toekomstbestendige stedelijke woon-, werk- en leefmilieus in de spoorzone Oss van Amsteleind tot Schadewijk. Daarmee geven we vorm en inhoud aan de ambitie om te groeien naar een 100.000+ gemeente. We passen daarbij de principes van duurzame verstedelijking toe die Brabantbreed zijn omarmd.

Resultaten in de planvormingsfase

De planvorming en uitwerking krijgt het komende jaar verder vorm. In een masterplan Spoorzone Oss leggen we de integrale opgave en de verstedelijkingsstrategie vast. In de spooragenda formuleren we, samen met onze samenwerkingspartners, de specifieke opgave rondom spoor- en stations voor de korte, middellange en langere termijn. Door middel van lobby en profilering maken we onze ambities en investeringen mogelijk. Het programma verstedelijking spoorzone Oss van Amsteleind tot Schadewijk geeft invulling aan deze integrale opgave.

Richting geven aan verstedelijking middels vaststellen Masterplan Spoorzone Oss

In het programma 'Verstedelijking spoorzone Oss van Amsteleind tot Schadewijk' vertalen we de opgaven concreet in een masterplan dat eind 2023 of begin 2024 wordt vastgesteld. Een masterplan spoorzone Oss van Amsteleind tot Schadewijk geeft richting aan de transformatie en de strategie naar toekomstbestendige stedelijke woon-, werk- en leefmilieus. We onderscheiden de volgende gebieden:

- Ontwikkeling Amsteleind
- Transformatie/herontwikkeling Euterpepark/Golfbad
- Herontwikkeling Raadhuislaan Noord en Zuid, Fratershof
- Herstructurering Schadewijk en ontwikkeling Lucaya/Sinopel
- Integrale aanpak Moleneind/Elzenburg/Pivot Park
- Herinrichting spoorweg, stations en stationsomgevingen

Uitwerken van uitvoeringsstrategie en supervisie

Een belangrijk onderdeel van de verdere uitwerking in 2024 is de uitvoeringsstrategie, inclusief supervisie daarop en de planning en prioritering. Niet alles kan tegelijkertijd, de stad moet bereikbaar en leefbaar blijven en de opgaven moeten tevens haalbaar zijn in tijd en geld.

Commitment en cofinanciering door middel van Lobby en Profilering
Om de ambities op het gebied van de schaalsprong van Oss en de investeringen die daarbij aan de orde zijn mogelijk te maken, maakt het bestuur en de ambtelijke organisatie meer werk van lobby en profilering in stedelijke netwerken. Het is de bedoeling om in de bestaande netwerken RNOB en G40 meer accent te leggen op de fysieke pijler (waaronder verstedelijking, mobiliteit en wonen). Daarnaast is Oss sinds korte tijd aangehaakt bij de samenwerking BrabantStad (B7). Dit netwerk zorgt voor kennis en kennissen die zeer behulpzaam zijn bij het behalen van de doelen van verstedelijking en stedelijke ontwikkeling. Het is "halen en brengen": weten wat er speelt aan opgaven en mogelijke belemmeringen, maar ook het inbrengen van onze eigen agenda en het binnenhalen van commitment hieraan en middelen hiervoor. Inzet op lobby en profilering is daarom ook een aandachtspunt in 2024. We stellen hiervoor 1 fte beschikbaar vanaf 2024.

Aanpassingen aan overwegen en stations met behulp van uitwerking spooragenda
De ontwikkelingen met betrekking tot spoor en stations komen samen op een aparte spooragenda die in samenwerking met diverse partners (NS, Prorail, Provincie, Ministerie) is opgesteld en wordt uitgewerkt. In 2024 werken we hieraan verder. Dat doen we in 4 onderdelen:
- Aanpakken barrièrewerking spoor
- Upgraden van stations
- Groei reizigersverkeer mogelijk maken
- Toekomstvast inpassen goederenvervoer

Deze onderdelen worden door de partners herkend als belangrijke ontwikkelingen voor Oss en voor het totale spoornetwerk. Dat bekent dat er de komende 4 jaar in samenwerking met NS en Prorail inzet gepleegd moet worden en specialistische kennis ingehuurd moet worden voor planning en ontwerp. Maatregelen die naar aanleiding van het opgestelde handelingsperspectief voor de stations op korte termijn verbeteringen opleveren worden binnen bestaande mogelijkheden en budgetten aangepakt.

Resultaten in de voorbereidings- en uitvoeringsfase
Naast het maken van integrale gebiedsplannen zijn er ook projecten in voorbereiding en uitvoering die inhoud geven aan de opgaves van verstedelijking. Dat zijn op dit moment met name woningbouwprojecten uit de versnellingsopgave. Het betreft de verdere planvoorbereiding op locaties Amsteleind, Schadewijk en Euterpepark. De meer concrete vertaling van plannen naar de planologische verankering en daarna start-bouw: Raadhuislaan Noord/ Linck (ca 200 woningen, beoogde vaststelling in 2024) Corellistraat Euterpepark (201 woningen, beoogde vaststelling in 2024) Fraterspark (circa 140 woningen) Raadhuislaan Zuid (circa 500 woningen). Het versneld tot uitvoering laten komen van deze projecten houdt ook in dat inzet gepleegd wordt om ondersteuning in mensen, middelen en commitment te krijgen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Eigentijdse Stadvernieuwing; wat inhoud dat er een diversiteit aan extra woningen gebouwd zijn in het stedelijk gebied, die aantrekkelijke stedelijke leefmilieus en gemeenschappen opleveren*
- *De transitie naar een 10 minutenstad; waarin langzaam verkeer volop ruimte heeft en voorzieningen zoals openbaar vervoer, groen, sport, onderwijs en cultuur binnen 10 minuten bereikbaar zijn vanaf woon- of werkplek*
- *Duurzame, gezonde en veilige leefomgeving; waarin in het stedelijk gebied ruimte is gemaakt voor de uitdagingen uit het programma energie en klimaat en de opgave met betrekking tot energie*
- *Vooraanstaande industriële ontwikkel- en maakstad; waarbij het nieuwe werken (in de nabijheid van de stations) onderdeel is van de nieuwe stedelijkheid*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We bieden het masterplan Spoorzone Oss aan voor vaststelling door de gemeenteraad.	Q1/2024
- We werken het masterplan uit in een uitvoeringsstrategie (vast te stellen door college), inclusief supervisie en prioritering en planning, die wordt vastgelegd in BBC producten.	Q2/2024
- We leveren ambtelijk en bestuurlijk inzet op lobby en profilering van Oss in het kader van verstedelijking bij G40, B7, RNOB, ministeries, NS en Prorail.	Continu
- We maken de onderdelen uit de spooragenda concreet in projecten en ontwerpen voor ongelijkvloerse spoorkruisingen en stations.	Komende 4 jaar
- We laten de woningbouwprojecten in de spoorzone Oss waaronder Raadhuislaan Noord, Corellistraat, Fraterspark en Raadhuislaan Zuid tot uitvoering komen	Komende 4 jaar

2.2 Wonen en erfgoed

Wat willen we bereiken?
Met onze inzet willen we bereiken dat er passende woningen zijn voor mensen die in Oss willen wonen. Dat betekent dat de voorraad meebeweegt met de veranderingen in de samenleving en de uitdagingen die dat met zich meebrengt. Het betreft zowel het beschermen en verbeteren van wat er is als het plannen wat er bij moet en kan komen. Concreet betekent dat, dat we de volgende zaken willen bereiken.

Toevoegen van woningen
Oss heeft een grote opgave om tot 2040 8.500 woningen toe te voegen voor de groei van de bevolking en de afname van de grootte van huishoudens. Deze opgave volgt uit de provinciale woningbehoefteprognose, en is bekrachtigd door de regionale woondeal Noordoost Brabant waarin is opgenomen dat Oss aan de lat staat voor realisatie van ruim 5.200 woningen in de periode tot en met 2030. Het zwaartepunt van de woningbouwopgave ligt daarmee op de korte termijn, om naast het accommoderen van bevolkingsgroei ook het actuele woningtekort in te lopen. Het komt er op neer dat voor zeer diverse doelgroepen en vooral in het betaalbare segment en in het stedelijk gebied ruimte voor woningen moet worden gevonden. Dit vraagt om een duidelijke koers in zowel de voorbereiding als de uitvoering.

Versnellen van woningbouw
We continueren onze inzet om te komen tot woningbouwversnelling en verkennen daarbij mogelijkheden om woningbouwprojecten sneller ‘hard’ te maken. Dit doen we door het proces van planvorming en –ontwikkeling te optimaliseren en met zakelijkheid en monitoring garanties te borgen ten aanzien van te realiseren programma’s in projecten. Hierbij is samenwerking en het maken van harde afspraken met corporaties, ontwikkelaars en initiatiefnemers cruciaal en wordt het betrekken van de omgeving steeds belangrijker. De invoering van de Omgevingswet gaat hierbij helpen, maar hier zijn ook kennis, capaciteiten en vaardigheden van mensen nodig. Hier komt meer bij kijken dan alleen het realiseren van woningen. Het gaat om het inrichten van een prettige leefomgeving waar ruimte is voor werken, ontmoeten en ontspannen. Deze leefomgeving draagt bij aan de sociale samenhang en werkt, indien deze goed wordt vormgegeven, preventief ter voorkoming van allerlei sociaal maatschappelijke problemen. Naast de eerder genoemde locaties onder 2.1 gaat het onder meer om:

- planontwikkeling van Stationskwartier Ravenstein, met beoogde vaststelling bestemmingsplan in 2024,
- de totstandkoming van harde woningbouwplannen in diverse kernen, waaronder Macharen en Lithoijen en
- woningbouwplan Geffen ‘t Veld met beoogde start bouw in 2024.

Prestatie afspraken maken
Het continueren van onze inzet betekent concreet het uitvoering geven aan de 15 actiepunten uit de Woonagenda 2022-2024 en de Meerjarenprestatieafspraken tussen de gemeente, Brabantwonen en Mooiland. Concreet voor het jaar 2024 gaat het om het maken van nieuw beleid voor de huisvestingsopgave van diverse doelgroepen en om het geven van uitvoering aan eerder gemaakt beleid. Voorbeelden zijn het tot realisatie brengen van 240 flexwoningen in de jaren 2023 en 2024, het komen tot juridisch harde bestemmingsplannen op diverse planlocaties die momenteel in voorbereiding zijn en het geven van uitvoering aan eerder vastgesteld beleid zoals de opkoopbescherming. Bij de flexwoningen merken we op dat we tegen een aantal knelpunten aanlopen. Een hele belangrijke daarvan is dat het lastig blijkt te zijn om een sluitende businesscase te maken. Daarom kijken de realiserende partijen naar de gemeente om naast de inzet van personele capaciteit ook een financiële bijdrage te leveren in de plankosten en de kosten voor het bouwrijp maken. Tot slot werken we aan betere monitoring van realisatie van het woningbouwprogramma en zorgen we voor een actualisatie van de Meerjarenprestatieafspraken.

Veilige woonomgeving creëren
Met betrekking tot het realiseren van een veilige woonomgeving en de aanpak van overbewoning hebben we in een raadsvoorstel aangegeven wat er aan extra capaciteit nodig is voor de uitvoering van toezicht en handhaving op dit gebied. Voor de uitvoering van het toezicht en de handhaving op het gebied van overbewoning is in het betreffende raadsbesluit opgenomen dat er in 2024 capaciteit bij moet komen. Hoe deze extra capaciteit wordt gerealiseerd en financieel afgedekt is ter afweging beschreven bij de financiële consequenties.

Aandacht voor erfgoed en archeologie
Wie zijn geschiedenis kent en meer weet over het erfgoed kijkt anders naar de toekomst en de ruimte om zich heen. In 2024 staan we stil bij '50 jaar Archeologie in Oss'. We ontwikkelen diverse activiteiten om de bijzondere geschiedenis van Oss te vertellen en de vele vondsten die door de jaren heen zijn gedaan voor een breed publiek, onder de aandacht te brengen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Complete woongemeente. Aandacht voor de woonomgeving in bestaande wijken en kernen. Een flexibel en gedifferentieerd woningbouwprogramma*
- *Comfortabele woningvoorraad. Een woningvoorraad die aansluit bij de behoeften en wensen van de bewoners. De woningen zijn duurzaam en toekomstbestendig*
- *Een (t)huis van alle groepen inwoners. Aandacht voor de groep kwetsbare inwoners met een zorgbehoefte die in de toekomst in een reguliere woning moeten blijven wonen. Ook aandacht voor de inwoners met een middeninkomen en jongeren die in de koop- en huursector buiten de boot dreigen te vallen*
- *Versterking van de woonfunctie van Oss, ook in regionaal opzicht*
- *Versnelling van de woningbouw met als streven dat er de komende jaren circa 600 woningen worden toegevoegd aan de Osse voorraad. De Woonagenda 2022-2024 helpt om uitvoering te geven aan deze ambities*
- *We geven aandacht aan betekenis en behoud van erfgoed en archeologie*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We continueren onze inzet om te komen tot woningbouwversnelling en verkennen daarbij mogelijkheden om woningbouwprojecten sneller 'hard' te maken. Dit passen we toe op locaties waarvoor de plannen momenteel in voorbereiding zijn en op nieuwe locaties. We maken gebruik van provinciale en landelijke regelingen voor zover kansrijk en haalbaar voor Osse ontwikkelingen. Voorbeeld: de bijdrage- regeling stimulering woningbouw van de provincie Noord-Brabant en de regeling Woningbouwimpuls van het Rijk.	Heel 2024
- We actualiseren de prestatieafspraken met Brabantwonen en Mooiland.	Q2/2024
- We versterken van toezicht en handhaving op overbewoning gericht op extra toezichtscontroles, handhavingszaken, hercontroles en reactie op klachten/meldingen.	2024-2027
- We attenderen initiatiefnemers in CPO groepen op mogelijkheden vanuit het provinciale actieprogramma nieuwe woonvormen en zelfbouw en op het CPO beleid Oss.	Continu
- We benutten initiatief en creativiteit uit de samenleving om plannen tot ontwikkeling te brengen. Via onder meer de Intaketafel bieden we daarvoor één loket waar we initiatieven voor onder andere woningbouw in eerste aanzet beoordelen op de wenselijkheid van beleidskaders.	Continu
- We stellen periodiek een voortgangsmonitor woningmarkt op, met onder meer data van het kadaster over transacties in de bestaande woningvoorraad. We rapporteren hier over via de Raadsinformatiebrief voortgang woningbouw.	Jaarlijks Q2 en Q4
- We maken een uitvoeringsprogramma wonen welzijn zorg.	Q3/2024
- We geven uitvoering aan de actiepunten die genoemd zijn in de regionale woondeal.	2024
- We hebben extra aandacht voor archeologie door bijzondere geschiedenis van Oss te vertellen en bijzondere vondsten tonen.	Heel 2024

2.3 Mobiliteit

Wat willen we bereiken?

Op 6 juli 2023 is de Koersnota Mobiliteit vastgesteld, een visie op de ontwikkeling van mobiliteit en infrastructuur in onze gemeente in de komende 10-15 jaar. Deze koers willen we verder uitwerken in concrete maatregelen en acties. Dat betekent dat we werken aan:

Opstellen mobiliteitsprogramma/investeringsprogramma

We werken de uitgangspunten uit de koersnota mobiliteit verder uit in een mobiliteitsprogramma, waarbij de verschillende structuren en ingrepen voor auto, fiets, OV, parkeren, laadinfrastructuur etc. concreet worden. Benodigde ingrepen en investeringen in de infrastructuur komen hieruit naar voren. In 2022 hebben we een eerste financiële verkenning van deze mobiliteitsopgave gemaakt. Op basis van deze financiële verkenning komen we uit op een bedrag van circa € 125 miljoen. In de Programmabegroting 2023-2026 is een eerste bedrag van € 40 miljoen voor deze mobiliteitsopgave beschikbaar gesteld.

Vaststellen parkeerbeleidsplan

In 2024 stellen we een nieuw parkeerbeleidsplan vast. In 2023 zijn in aanloop daarnaar de nieuwe parkeernormen vastgesteld. Op basis van de vastgestelde Koersnota Mobiliteit en met het oog op de verstedelijkingsopgave worden ook andere delen van het parkeerbeleid herzien.

Evalueren wijkbus en Maasveren
Omdat de subsidie voor de Wijkbus na 2024 afloopt vindt er een evaluatie plaats van de wijkbus.
De uitkomsten uit het opiniedebat van september 2023 over de toekomstige subsidie aan de Maasveren wordt in 2024 uitgewerkt. Overeenkomstig de motie bij behandeling van de Kadernota 2024-2027 doen wij onderzoek naar een samenwerkingsmodel voor exploitatie van de Maasveren. De uitkomsten hiervan zullen wij in de loop van 2024 presenteren.

Regionale samenwerking, lobby en profilering
We willen extra inzetten op regionale samenwerking en afstemming over mobiliteitstransitie en regionale vervoersnetwerken voor auto, fiets en OV. Investeren in regionale samenwerking is ook van belang om andere overheden te interesseren om een financiële bijdrage te leveren aan bijvoorbeeld bovenlokale fietsvoorzieningen. Voor onze bereikbaarheid blijft het belangrijk om een actieve rol te spelen bij de ontwikkeling van autoroutes naar onze gemeente, zoals bij de MIRT verkenning A50. Voor samenhangende en consistente inbreng vanuit mobiliteit moet actiever geparticipeerd worden in de projecten. De mobiliteitstransitie voltrekt zich namelijk voorspoediger als deze breed wordt ingezet op strategisch en tactisch niveau. Voor de benodigde inzet in mensen en middelen om dit voor elkaar te krijgen wordt bij de financiële consequenties een voorstel gedaan.

Opstellen van een fietsnota
Bij bespreking van de Koersnota Mobiliteit is in de adviescommissie Ruimte afgesproken om een Fietsnota op te stellen om versneld invulling te geven aan de ambities voor een aantrekkelijker fietsnetwerk. Het gaat daarbij om relatief snel uitvoerbare maatregelen en om een kwaliteitsimpuls voor fiets parkeren in de stad. Dat geldt voor stallingen in het centrum, maar ook voor stallingen bij de stations.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Infrastructuur die bijdraagt aan de kwaliteit van de openbare ruimte*
- *Toegankelijke en bereikbare basisvoorzieningen voor iedereen*
- *Duurzame mobiliteit*
- *Toename van Verkeersveiligheid en afname van verkeershinder*
- *Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We stellen een mobiliteitsprogramma op dat wordt vastgesteld door college en verwerkt in BBC producten.	Q4/2024
- We beiden een parkeerbeleidsplan aan voor vaststelling door de gemeenteraad.	Q4/2024
- We bieden een evaluatie aan over het functioneren van de wijkbus inclusief een voorstel voor financiering vanaf 2025.	Q3/2024
- We werken de uitkomsten van het debat over toekomst Maasveren uit en presenteren de uitkomsten van onderzoek samenwerkingsmodel ten behoeve van besluitvorming.	2024
- We stellen een fiets(beleids)nota op. Dit is inclusief het onderdeel fiets parkeren.	Q3/2024
- We werken verder aan de 'spin off' uit de koersnota met betrekking tot verkeersveiligheid, gedragsbeïnvloeding schoolzones, gedeeld vervoer.	2024
- We nemen deel aan de MIRT-verkenning A50 Ewijk-Paalgraven, inclusief plan MER.	2024 e.v.
- We werken het ontwerp Noordelijke Randweg fase 1 en fase 2 uit.	2024
- We leveren extra inzet op regionale samenwerking, lobby en profilering.	2024 e.v.

2.4 Ruimtelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Regie op Ruimtelijke Ontwikkeling
Het Rijk heeft aangekondigd dat zij de regie in het ruimtelijk domein naar zich toe gaat trekken en een sterkere rol zal gaan spelen bij de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland. Dat gebeurt onder andere in de NOVEX-gebieden en aan de hand van verschillende nationale programma's. Ook de provincies spelen hierin een belangrijke rol. Het is van belang de afstemming hierover zowel ambtelijk als bestuurlijk vorm en inhoud te geven en in 2024 wellicht zelfs op onderdelen tot uitvoeringsprogramma's te komen. Dat werkt twee kanten op: weten welke opgaven er vanuit Rijk en provincie op ons af komen, maar ook het adequaat inbrengen van onze eigen agenda en projecten in deze opgaven.

Omgevingsvisie - afronding
In 2024 ronden we onze omgevingsvisie af. De raad bepaalt hierin de langetermijnkoers, de strategische doelen en de richting waarin we Oss willen ontwikkelen. De omgevingsvisie geeft vanuit onze huidige en toekomstige opgaven en ambities een integrale blik op de toekomst, waardoor initiatieven en ontwikkelingen binnen het Osse grondgebied in samenhang met elkaar en in het licht van onze doelen afgewogen en opgepakt kunnen worden. De omgevingsvisie is een belangrijk sturingsinstrument voor de raad en heeft een juridische status. Onderdeel van de omgevingsvisie is een Milieueffectrapportage (MER) die we integreren in het proces van de visie, zodat we al tijdens het ontwikkelen van de visie gebruik kunnen maken van de (deel)uitkomsten van de MER.

Handhaven van huidige dienstverleningsniveau
Het vooruitzicht is dat met de komst van de omgevingswet de dienstverlening zal verbeteren, maar dat zal op 1 januari 2024 nog niet het geval zijn. Bij de invoering zetten we in op handhaving van het huidige dienstverleningsniveau en doen dat onder andere door een interventieteam te organiseren dat bij problemen snel voor oplossingen kan zorgen

Omgevingsplan - transitiefase en dienstverlening
In 2024 starten we met de omzetting van onze huidige bestemmingsplannen en verordeningen naar het omgevingsplan (transitiefase). Hiervoor hebben we de tijd t/m 2031. We stellen hiervoor een transitieplan op en voeren dit uit. We onderzoeken welke (extra) capaciteit dit vraagt van onze organisatie.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *We werken met de nieuwe Omgevingswet*
- *We benutten het nieuwe rijksbeleid "Regie op Ruimtelijke Ontwikkeling"*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We spelen in op het nieuwe rijksbeleid met betrekking tot ruimtelijke ontwikkeling (ambtelijk en bestuurlijk).	2024
- We bieden de omgevingsvisie aan ter vaststelling door de gemeenteraad.	Q3/2024
- We stellen een interventieteam Omgevingswet in.	2024
- We zetten de huidige bestemmingsplannen en verordeningen om naar het omgevingsplan (uitvoering van transitieplan).	Continu (t/m 2031)

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Het verduurzamen van vooral de bestaande woningvoorraad is een grote en belangrijke opgave. Deze opgave komt (o.a.) aan bod in programma 4: uitvoeringsprogramma Energiebesparing en Transitievisie Warmte.
De activiteiten genoemd onder 'Duurzame Mobiliteit' dragen bij aan een duurzamer verkeerssysteem, onder andere door:

- Het zorgen voor een betere verkeersveiligheid.
- Het stimuleren van meer duurzame verkeersbewegingen (te fiets, per spoor of over water).
- Het verminderen van overlast van verkeersbewegingen (o.a. geluid, CO2-uitstoot).

De Toekomstvisie en Structuurvisie voor de gemeente Oss lopen tot 2020. De actualisatie krijgt gestalte in de Omgevingsvisie, die daarmee het nieuwe integraal kader vormt voor het ruimtelijk beleid waaronder wonen voor de gemeente. In de omgevingsvisie maken we ook keuzes t.a.v. duurzaamheid. Daarin nemen we de Global Goals als drijfveer en integreren we sociale doelen als gezondheid en onderwijs.
De Global Goals die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, duurzame energie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen en klimaatactie.

3.2 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders

1. Koersnota mobiliteit (2023)
2. Parkeerbeleidsplan (2005) en Nota Parkeernormen (2023)
3. Koers Stadshart (2016)
4. Structuurvisie Amsteleind (2022)
5. Welstandsbeleid (2020)
6. Structuurvisie Oss 2020 (2006)
7. Gebiedsvisies Vitaal Buitengebied (2021), Stedelijk gebied (2022) en Stadjes en Kernen (2023)
8. Woonvisie (2020) en woonagenda (2022-2024)
9. Meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties (2021-2024)
10. Erfgoednota (2021)
11. Opgavedocument verstedelijking spoorzone Oss (2023)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2019	2020	2021	2022	Streef-waarde
Gemiddelde leegstand woningen	OssStat	3,2	3,1	3,3	3,2	n.v.t.
Gemiddelde verkooptijd woningen	NVM	Q2 - 59	Q2 - 32	Q2 - 24	Q2 - 63	n.v.t.
Verleende bouwvergunningen	Gemeente Oss	392	497	356	482	n.v.t.
In aanbouw zijnde woningen	Gemeente Oss	542	544	256	321	n.v.t.
Gereedgekomen woningen	Gemeente Oss	400	524	623	341	n.v.t.
Aantal actief woningzoekenden Mooiland	Mooiland	1.214	1.073	1.778	1.630	n.v.t.
Aantal reacties per woning Brabantwonen	Brabantwonen	131,2	139,5	160	246	n.v.t.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	9,4	8,7	2022

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Flexwoningen	0	549	0	0	0
Voorbereidingskosten spooragenda	0	1.400	0	0	0
Rentestijging ruimtelijke ambities	0	15.000	0	0	350
Inzet algemene reserve	0	-16.949	0	0	0
Uitvoeringsagenda koersnota Mobiliteit	0	100	0	0	0
Inzet reserve mobiliteit	0	-100	0	0	0
Bijzondere geschiedenis van Oss	0	40	0	0	0
Beleidscapaciteit Mobiliteit	0	76	114	114	114
Capaciteit overbewoning en handhaving	0	23	193	193	193
Totaal nieuw beleid	**0**	**139**	**307**	**307**	**657**

Toelichting nieuw beleid

Flexwoningen

We vragen € 1,75 miljoen voor project flexwoningen. Hiervoor ontvangen we een subsidie van € 1,2 miljoen. We stellen voor om het resterende tekort van € 0,55 miljoen beschikbaar te stellen. Om in de periode tot en met 2024 in totaal 240 flexwoningen te kunnen realiseren is het nodig om naast personele capaciteit ook in financiële zin bij te dragen aan de totstandkoming van drie locaties met in totaal circa 175 flexwoningen (Locatie Ravenstein, locatie Gewandeweg en locatie Nieuwe Heescheweg). De kostenraming van deze flexwoningen leveren namelijk tekorten op. De woningbouwverenigingen dragen bij in deze tekorten en vragen aan de gemeenten om een bijdrage in de plankosten en het bouwrijp maken. Deze ramen we in totaal op € 1,75 miljoen. De plankosten ramen we € 0,25 miljoen en het bouwrijp maken van deze plannen worden op circa € 1,5 miljoen geraamd. In de plankosten is een bedrag van € 175.000 opgenomen voor projectleiding.

Voorbereidingskosten spooragenda

We stellen voor om een bedrag van € 1,4 miljoen te storten in de reserve fysieke kwaliteit leefomgeving. Het bedrag is bestemd om de eerste voorbereidingen in de jaren 2023 tot en met 2027 van de spooragenda te kunnen opstarten. Eventuele overschotten of tekorten in een jaar kunnen we met de reserve fysieke kwaliteit leefomgeving verrekenen. Deze voorbereidingen kosten de eerste 4 jaar € 350.000 per jaar. We besteden het aan het opstellen van uitvoeringsplannen en het ontwerpen van de ingrepen. Er is specialistische kennis nodig van bureaus die erkend worden door onze partners NS en Prorail. In de spooragenda gaat het om de 5 onderdelen: aanpak overwegen, station Oss, station Oss West, lobby IJssellijn en spoorlijn haven. Concreet gaat het als eerste om 6 spoortunnels (3 langzaam verkeer, 3 auto) en vervolgens de upgrade van twee stations met betrekking tot aantrekkelijkheid, functionaliteit en hubfunctie in de spoorzone. Na deze periode bekijken we welke voorbereidingskosten nog meer nodig zijn. We verwachten dat de totale voorbereiding voor een periode van circa 10 jaar uit zal komen op circa € 3,5 miljoen (1 % van de geschatte investering van € 350 miljoen). We onttrekken de komende 4 jaar elk jaar bedrag van € 350.000 uit de reserve fysieke kwaliteit leefomgeving. Hiermee starten we de voorbereidingen van de spooragenda. Na deze 4 jaar brengen we in beeld wat we nog meer nodig hebben. De verwachting is dat de voorbereidingen circa 10 jaar zullen duren.

Rentestijging ruimtelijke ambities

In eerdere begrotingen hebben we structureel geld vrijgemaakt voor onze ruimtelijke ambities (mobiliteit en spooragenda) en hier gaan we vooral ook sparen voor toekomstige investeringen. Om dezelfde investeringen te kunnen blijven doen (circa € 125 miljoen) is bij een hogere rente meer geld nodig. We splitsen dit in een eenmalige bedrag uit de algemene reserve ter hoogte van € 15 miljoen en een jaarlijks bedrag vanaf 2027 van € 350.000. We zien dat de rente het afgelopen (half) jaar sterk is gestegen. Dit heeft nadrukkelijk effect voor onze begroting. De huidige rente om voor de lange termijn te lenen ligt op dit moment voor de gemeente tussen de 3 en 4%. Onze gemiddelde rentepercentage is op dit moment 1,1%. We verwachten dat onze gemiddelde rente de komende jaren tot en met 2031 stijgt naar 1,9% en uiteindelijk naar 2,3%. Dit leidt tot hogere kosten, maar hiermee houden we ons ambitieniveau wel instant.

Inzet algemene reserve

We onttrekken € 16,9 miljoen uit de algemene reserve in 2024. Als eerste onttrekken we € 15 miljoen voor de rentestijging voor ruimtelijke ambities. Als tweede onttrekken we € 1,4 miljoen voor de voorbereiding van de spoorzone en als laatste onttrekken we € 549.000 voor flexwoningen.

Uitvoeringsagenda koersnota Mobiliteit

Op basis van de koersnota Mobiliteit gaan we aan de slag met de uitvoeringsagenda. Voor het opstellen van deze uitvoeringsagenda voor de komende 4 jaar vragen we incidenteel een bedrag van € 100.000. De regie voor deze opdracht past binnen huidige formatie. De kosten betalen we uit de reserve mobiliteit.

Bijzondere geschiedenis van Oss

In 2024 staan we stil bij 50 jaar Archeologie in Oss. We willen in 2024 extra aandacht besteden aan de bijzondere geschiedenis van Oss. Voor de communicatie stellen we een incidenteel bedrag van € 40.000 beschikbaar.

Beleidscapaciteit Mobiliteit

We stellen voor om vanaf 2024 beleidscapaciteit beschikbaar te stellen voor mobiliteit. Dit kost 2024 € 76.000 en vanaf 2025 jaarlijks € 114.000. Dit is nodig om zorg te dragen voor enerzijds een goede afstemming van de mobiliteitsstructuur op regionaal niveau en anderzijds zal de gekozen koers zijn uitwerking hebben in diverse verstedelijkingsprojecten. Deze moet worden doorvertaald naar keuzes op wijk- en buurtniveau.

Capaciteit overbewoning en handhaving

Voor de uitvoering van het toezicht en handhaving op het gebied van overbewoning is vanaf 2024 extra capaciteit nodig. De extra kosten hiervan zijn € 23.000 in 2024 en vervolgens vanaf 2025 jaarlijks € 193.000. We willen de bewoning door niet aanverwante personen, en/of overbewoning tegengaan en de panden weer teruggeven aan de woningmarkt (zelfbewoning, bewoning door een huishouden).

We willen hiervoor strenger en actiever handhavend optreden. Om deze ambitie te realiseren is uitbreiding van formatie op dit gebied noodzakelijk. We willen dit opzetten met 1 toezichthouder, 2 juristen handhaving (handhavingsprocedures). In 2024 starten we met 2 fte bij afdeling VTH wat we in 2025 naar 3 fte uitbreiden. Deze kosten betalen we voor deel uit de algemene uitkering vanuit de wet "goed verhuurschap". We krijgen in 2024 eenmalig een bedrag van € 150.000 en vanaf het jaar 2025 een structureel bedrag van € 62.000. Een deel van deze middelen is bestemd voor implementatie/ICT tools.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bouw- en realisatierechten	95	0	0	0	0
Inzet ABR	-95	0	0	0	0
Parkeren	99	72	49	87	85
Inzet reserve Parkeren	-99	-72	-49	-87	-85
Nieuw systeem voor vergunningen VTH	48	22	22	22	22
Voorbereidingskosten gebiedsontwikkelingen (IMVA's)	1.012	0	0	0	0
Inzet ABR	-1.012	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**48**	**22**	**22**	**22**	**22**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Bouw- en realisatierechten

We onttrekken € 95.000 uit de Algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf (ABR) voor bouw- en realisatierechten. In 2016 is er een bouw- realisatieovereenkomst met een ontwikkelaar gesloten. De volledige vordering daarvan is toen in jaarstukken verwerkt. Bij de Kapelaan Nausstraat heeft een wijziging in het woonprogramma plaatsgevonden, waardoor we een hogere koopsom voor de grond ontvangen. De bijdrage van € 94.500 in de bouwclaimovereenkomst tussen de gemeente en de ontwikkelaar komt daardoor te vervallen. Hierdoor moet dit deel van de openstaande vordering worden afgeboekt. Deze lagere inkomst dekken we af door inzet van de algemene reserve grondbedrijf (ABR).

Parkeren

We hebben de begroting van parkeren geactualiseerd. We verwachten minder inkomsten van € 80.000 voor kort parkeren in 2023. We onttrekken dit bedrag uit de reserve parkeren. Na de testfase zullen we de scanauto in het vierde kwartaal van 2023 gaan inzetten om de inkomsten weer te verhogen. We gaan het tekort hierdoor fors terugdringen. Door deze inzet verhogen de pakkans en proberen we het gedrag te veranderen. Vanaf 2024 zijn aanvullende onttrekkingen uit de reserve parkeren nodig om de kosten te kunnen betalen en om opbrengstdalingen op te vangen. De kostenstijgingen komen met name door onderhoud van de fietsenstallingen en parkeergarages Oostwal en Bergoss. In 2024 gaat het om een bedrag van € 32.000. Dit loopt op tot € 125.000 in 2027. De begroting van parkeren staat daarmee onder druk. Dit betekent dat een tariefstijging en/of verruiming van openingstijden op termijn onvermijdelijk is. In het derde kwartaal van 2024 stellen we het beleidsplan parkeren op. Indien nodig zullen we bij het beleidsplan parkeren aanvullende maatregelen voorleggen om de financiën structureel op orde te houden.

Nieuw systeem voor vergunningen VTH

We hebben hogere kosten van € 48.000 in 2023 en structureel € 22.000 door ICT aanpassingen bij de afdeling Vergunningen, Toezicht en handhaving (VTH). We gebruiken het bedrag voor een abonnement voor automatisering in de cloud. Het onderhoud van het huidige systeem gaat stoppen. We stappen over naar een ander systeem dat voldoet aan de nieuwe omgevingswet. We betalen een groot deel van de kosten uit huidige budgetten voor ICT van de afdeling VTH. De kosten in 2023 zijn incidenteel hoger door de inrichting van het systeem.

Voorbereidingskosten gebiedsontwikkelingen (IMVA's)

We onttrekken € 1 miljoen uit de algemene reserve van het grondbedrijf (ABR) in 2023 voor voorbereidingskosten van gebiedsontwikkelingen. Dit bestaat uit de bij het MPG 2023-2026 vastgestelde verhoging van € 347.000 van het budget voor onderzoeks- en advieskosten als voorbereiding op nieuwe grondexploitaties. Op basis van het Najaarsbericht Grondbedrijf 2023 stellen we het budget in deze programmabegroting nogmaals omhoog bij met € 665.000. We verhogen daarmee het beschikbare budget naar totaal € 3,9 miljoen. Het bedrag is bestemd voor de volgende ontwikkelingen: voormalig belastingkantoor, herontwikkeling sportvelden Macharen, Hooghuis Ravenstein, Vidi Reo, Stationskwartier Ravenstein, gebiedsontwikkeling Raadhuislaan Zuid en Amsteleind. Binnen onze grondexploitatie noemen we dat immateriële vaste activa's (IMVA's). Voorbereiding van nieuwe grondexploitaties zijn veelal langdurige trajecten. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) mogen onderzoekskosten 5 jaar worden geactiveerd. Als binnen 5 jaar een bouwgrondexploitatie wordt vastgesteld dan kunnen we alle gemaakte onderzoekskosten inbrengen bij de grondexploitatie. Van de reeds gemaakte kosten voor 2023 hebben we een voorziening IMVA gevormd ten laste van de algemene reserve grondbedrijf (ABR). Voor een verdere toelichting verwijzen we naar het Najaarsbericht 2023 grondbedrijf.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

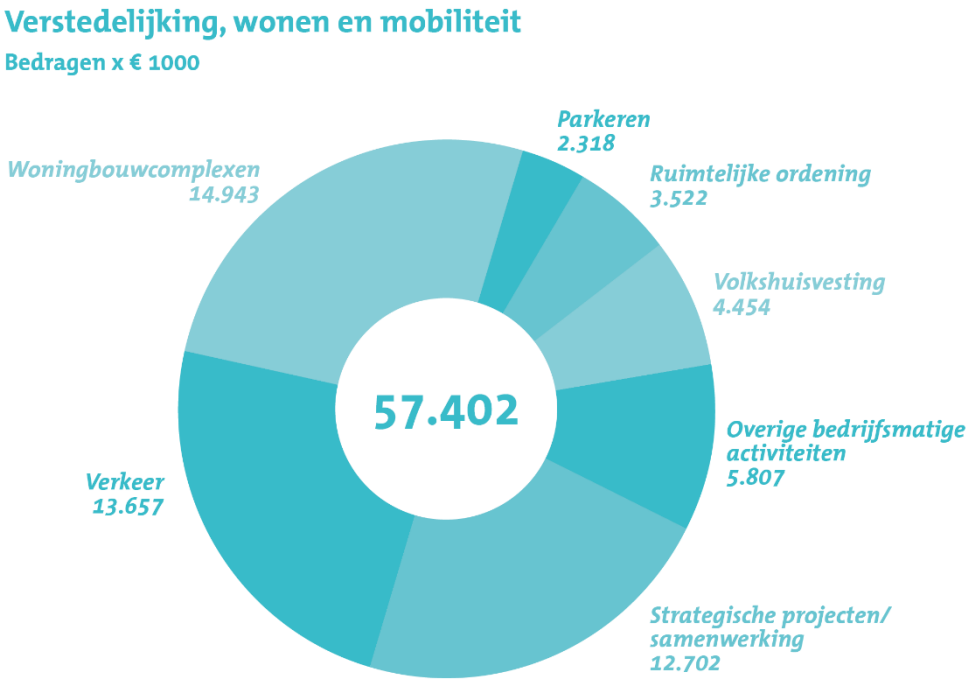
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	35.341	19.511	19.032	18.100	13.552
Baten	-26.036	-14.364	-14.461	-12.858	-6.304
Saldo	9.304	5.147	4.571	5.242	7.248
Stortingen reserves	9.117	13.816	17.646	4.997	1.847
Onttrekkingen reserves	-9.758	-1.078	-430	-437	-277
Saldo mutaties reserves	-640	12.738	17.216	4.561	1.570
Totaal bestaand beleid	**8.664**	**17.885**	**21.786**	**9.802**	**8.818**
Nieuw beleid	0	139	307	307	657
3O-ontwikkelingen	48	22	22	22	22
Budgettair neutrale wijzigingen	160	-59	-70	-70	-117
Totaal programma	**8.872**	**17.987**	**22.045**	**10.061**	**9.380**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2024**
Verkeer	45
Volkshuisvesting	88
Totaal Programma	**134**

Programma 8. Veilige omgeving



1. Inleiding

Ons doel is een aantrekkelijke omgeving te zijn waar inwoners zich veilig voelen om te kunnen wonen, werken en recreëren. Schoon, heel en veilig staat hierbij voorop. Als gemeente zijn we in staat om in te kunnen spelen op de actuele veiligheidsproblematiek. De algemene doelen voor de periode 2023-2026 zijn:

- Een samenleving die weerbaar, veerkrachtig en zelfredzaam is.
- Veilige wijken met een goede verbinding tussen zorg en veiligheid.
- Het zo veel mogelijk tegengaan, verstoren, en stoppen van ondermijnende criminaliteit.
- Voorkomen en bestrijden van (grootschalige) incidenten en verstoring van de openbare orde.
- Behouden of verbeteren van de veiligheidsgevoelens en veiligheidscijfers.

Binnen veiligheid hanteren we vijf veiligheidsvelden: veilige leef- en woonomgeving, bedrijvigheid en veiligheid, jeugd en veiligheid, fysieke veiligheid en integriteit en veiligheid (ondermijning). Deze velden hebben elk weer hun eigen thema's. Zo werken we aan een stabiele interne crisisorganisatie (opleiden en trainen), draaien wij een 24/7 crisispiket (incidentmanagement), vervullen we functies voor de regionale crisisorganisatie, organiseren wij procesregie op complexe casuïstiek, werken wij aan aanpak woonoverlast, sluiten wij drugs- en overlastgevende panden, monitoren wij de jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit en houden we ons bezig met de aanpak op ondermijnende criminaliteit en weerbare overheid.

De afgelopen jaren komen er steeds meer nieuwe veiligheidstaken bij (mensenhandel, cybercrime en maatschappelijke onrust en preventie weerbare jeugd) en bestaande thema's vergen meer tijd (toename complexe casuïstiek, toename voetbalgeweld en inzet van veiligheid tijdens evenementen). Ook de twee grote crisissen (corona en vluchtelingen) hebben veel druk gelegd op het team, waardoor achterstanden zijn ontstaan. Er is behoefte aan continuïteit, meer specialisme en functies moeten minder kwetsbaar worden (denk aan het 24/7 crisispiket en de aanpak complexe casuïstiek). Om mee te groeien en aangehaakt te blijven in deze veranderende opgave moet er een doorontwikkeling plaatsvinden. Dit vraagt ook een verandering binnen het huidige team van eenpitters en enkel incident/actie gericht werken naar procesgericht werken vanuit een visie met de focus op samenwerking en de juiste teamspirit. In 2024 zal deze doorontwikkeling veel tijd gaan vragen.

2. Programma-onderdelen

2.1 Veilige woon- en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

We willen dat iedereen in de gemeente Oss veilig kan wonen, werken en recreëren. De sociale kwaliteit van een buurt, wijk en kern kan sterk beïnvloed worden door onderlinge relaties tussen mensen of door andere veiligheidsproblemen die met de dagelijkse kwaliteit van wonen en leven in buurten en wijken te maken hebben.
De sociale kwaliteit kan onder druk komen te staan door verschijnselen als woonoverlast, overlast ‘personen met onbegrepen gedrag’, multiprobleemgezinnen (complexe casuïstiek), onveilig gevoel etc.
We zien de laatste jaren een flinke toename van complexe casuïstiek op het snijvlak van zorg- en veiligheid. Het aantal meldingen van incidenten met verwarde mensen die voor ernstige overlast zorgen stijgt enorm. Dit vraagt om meer regie vanuit de gemeente.
De fysieke kwaliteit is ook belangrijk. De fysieke kenmerken van de woonomgeving dragen bij aan het veiligheidsgevoel van de inwoners. Denk hierbij aan de inrichting van de wijk, het onderhoud en beheer van de openbare ruimte. De focus binnen dit veiligheidsveld leggen we op de aanpak van complexe casuïstiek en woonoverlast.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Zorg- en veiligheidsketen verder inrichten om alle soorten casuïstiek slagvaardig op te kunnen pakken*
- *Bij langdurige ernstige woonoverlast effectief op kunnen treden*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We gaan verder met het ontwikkelen van het AVE (Aanpak Voorkomen Escalatie) model waarbij we complexe casuïstiek op een integrale en eenduidige manier aanpakken en weer de-escaleren.	2024
- We signaleren en pakken knelpunten op de beleidsthema's zorg- en veiligheid op om zo de samenwerking tussen de domeinen te bevorderen.	Continu
- We intensiveren de samenwerking met het Zorg- en Veiligheidshuis.	
- We willen het thema veiligheid meer bespreekbaar maken binnen het Programma Schadewijk.	2024
- We participeren in de doorontwikkeling en uitvoering van de WvGGZ, de Wet Zorg- en Dwang en de samenwerking in de Keten Veld Norm.	2024
- We kijken vanuit de gemeente integraal en met alle betrokken partners naar zeer complexe situaties. Dat wil zeggen situaties waar op meerdere leefdomeinen hulpvragen zijn en waarbij de veiligheid en/of openbare orde in het geding kan komen.	Continu
- We leggen indien nodig, bestuurlijke maatregelen op of zetten cameratoezicht in bij ernstige (woon)overlast of verstoringen in de openbare orde.	
- We implementeren het Bestuurlijk Akkoord Re-integratie Ex-justitiabelen verder in onze organisatie en verstevigen de samenwerking met externe partners.	
- We werken mee aan de doorvertaling van het Wetsvoorstel Aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) naar de uitvoering rondom (complexe) casuïstiek.	
- We voeren de Wet Damocles en de Wet aanpak Woonoverlast uit, indien nodig	

2.2 Bedrijvigheid en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Gemeenten en ondernemers willen bedrijventerreinen en winkelgebieden schoon, heel en veilig houden. Het gaat dan ook om het voorkomen van bedrijfsinbraken, vernielingen op het bedrijventerrein, onderhoud van het bedrijventerrein, brandveiligheid, ondermijnende criminaliteit etc.
In de gemeente Oss is een bloeiend uitgaansgebied met een groot aantal horecalocaties. Wij vinden veilig uitgaan dan ook een belangrijk thema. We willen dat bezoekers met een veilig gevoel de horecagelegenheden kunnen bezoeken. Bij veilig uitgaan kan er sprake zijn van zichtbare onveiligheid maar ook van onzichtbare veiligheid. Denk bij zichtbare veiligheid aan geweld in het uitgaansgebied en bij onzichtbare veiligheid aan ondermijnende criminaliteit. Naast een bloeiend uitgaansgebied hebben we in Oss veel evenementen. Bezoekers van evenementen moeten zich veilig kunnen voelen. Dit betekent dat de gezondheid en de veiligheid van bezoekers niet in gevaar mag zijn. Daarnaast willen we een plezierig sportklimaat met veilige voetbalwedstrijden in de gemeente Oss. Het nieuwe landelijk handelingskader voor voetbalgemeenten gaat daarbij helpen. Dit moet wel nog verder geïmplementeerd worden.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Veilige evenementen*
- *Veiligheid om en in het voetbalstadion*
- *Veilig uitgaan en een veilig centrum*
- *Veilige bedrijventerreinen*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Evenementen en veiligheid zijn nauw met elkaar verbonden, vanuit veiligheid nemen we een grotere adviserende rol in en schalen we op wanneer veiligheidsrisico's de overhand nemen. Daarnaast richten we bij C-evenementen een Veiligheidsteam (CMT) op. Zo kunnen we voor en tijdens het evenementen de veiligheid beter monitoren.	2024 en verder
- We passen het beleid en de werkwijze van evenementen en bijbehorende vergunningverlening zo aan dat veiligheid bij de risico evenementen een grotere rol krijgt.	2024
- We investeren in de samenwerking met externe stakeholders om de capaciteit en prioritering op het gebied van risico evenementen meer op elkaar aan te sluiten.	
- We werken samen met de partners aan de intensivering van de aanpak rondom voetbal en veiligheid in het betaald voetbal. We gaan verder met implementeren van het Landelijk Handelingskader voor voetbalgemeenten, zo werken we de nieuwe bestuurlijke handhavingsmaatregelen verder uit.	2024
- We voeren integrale controles uit op bedrijventerreinen, in het buitengebied en op andere locaties waar een vermoeden is van illegale activiteiten. Dit met als doel ondermijning te voorkomen of verstoren. Deze integrale bestuurlijke controles worden uitgevoerd door het Maasland Interventieteam (het MIT). Dit team richt zich op complexe handhavings- en toezichtzaken.	Continu
- Ten aanzien van transport en logistiek werken we in de regio samen aan het project 'weerbaarheid Transport en Logistiek. Daarnaast maken we een start met de aanpak weerbaarheid 'Bedrijventerreinen'.	2024
- We sluiten aan bij de regionale acties van het RIEC-IS. Dit zijn met name acties gericht op awareness van ondermijning. Zowel voor ondernemers als burgers.	Continu

2.3 Jeugd en veiligheid

Wat willen we bereiken?

We vinden het belangrijk dat jongeren zich kunnen ontwikkelen en ontplooien. Zij zijn immers de toekomst. Die toekomst zit vol mooie kansen en uitdagingen, maar is soms ook onderhevig aan risico's en gevaren. Denk aan drugsgebruik, cybercrime, ondermijnende criminaliteit, (seksuele) uitbuiting en extremistische en geradicaliseerde boodschappen. Een weerbare jeugd in een veilige leefomgeving is daarom van groot belang voor een veilige toekomst.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Zicht krijgen op de jeugdgroepen, het terugdringen van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit*
- *Verbetering samenwerking – met professionals, met scholen en tussen straatcoaches-jongerenwerk*
- *We maken het mogelijk dat scholen meer voorlichting kunnen geven, onder andere door inzet Halt*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken samen met partners aan overlastgevende jeugdgroepen of plekken door bij signalen direct aan de slag te gaan om de overlast terug te dringen. Dat doen met werkgroepen waarin alle disciplines vertegenwoordigd zijn.	Continu
- We passen een integrale, ketengerichte aanpak jeugdoverlast toe op de verschillende groepen, waarbij we de regierol vervullen. Indien nodig stellen we samen met betrokken in- en externe partners een bijbehorend integraal plan op met als doel de overlast te beperken.	Continu
- We zetten behalve op de groep als collectief ook in op de individuele jongere in een groep en het netwerk hieromheen. Denk bijvoorbeeld aan repressie richting de harde kern en laagdrempelige contacten met betrokken professionals voor de overige jongeren uit de groep.	Indien nodig
- We gaan (onder andere samen met de politie) de mogelijkheden onderzoeken om te komen tot een structureel integraal casusoverleg voor individuele jongeren.	2024
- We zetten het jeugdgroepenoverleg structureel voort met de straatcoaches en andere (jeugd)partners. We bespreken de jeugdgroepen en schalen op indien nodig.	Continu
- We stemmen de behoefte inzet van de straatcoaches met elkaar af.	2024
- We proberen de samenwerking tussen de jongerenwerkers en de straatcoaches te verbeteren.	Continu
- We vergroten de kennis en kunde op jeugdcriminaliteit en ondermijning. Dit doen we onder andere door een vervolg te geven aan de eerste sessie 'ZICHT'. In deze sessies gaat het voornamelijk over het gat tussen de straat en ons systeem van samenwerking in zorg en veiligheid.	2024
- We maken mogelijk dat er meer voorlichting op scholen gegeven kan worden, onder andere door inzet van lessen van HALT.	2024

2.4 Fysieke veiligheid en rampen en crisisbeheersing

Wat willen we bereiken?

Een veiligheidsregio is een gebied waarin wordt samenwerkt door verschillende besturen en diensten ten aanzien van taken op het terrein van brandweerzorg, rampen- en crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening (GHOR) en handhaving van de openbare orde en veiligheid. We zien een trend waarin de crises waarmee we te maken krijgen steeds vaker bovenregionaal of landelijk de oorsprong kennen en tevens een meer sociale impact en aanleiding hebben (COVID-19, coronarellen, boerenprotesten, vluchtelingen en dergelijke). Vaker gaat het om crises die langer duren. Een goede samenwerking tussen hulpverleningsdiensten, overheden, bedrijven en inwoners is daarbij belangrijk. De Veiligheidsregio is een vorm van verlengd lokaal bestuur en heeft een gemeenschappelijke regeling als juridische grondslag.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We willen de inzet vanuit bevolkingszorg en crisiscommunicatie naar een volgend niveau brengen waardoor we beter kunnen inspelen op de maatschappelijke uitdagingen*
- *Doorontwikkeling lokale crisisorganisatie waardoor we nog beter in kunnen spelen op crises*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We participeren actief in de Veiligheidsregio Brabant Noord. We hebben hier met name een rol in de Bevolkingszorg en communicatie.	Continu
- We kiezen ervoor de Veiligheidsregio Brabant Noord door te laten groeien naar een informatie gestuurde netwerkorganisatie en zijn betrokken bij de ontwikkeling hiervan.	Continu
- We zorgen ervoor dat alle partijen in staat zijn om vanuit hun rol incidenten te bestrijden. We doen dit door te zorgen voor relevante opleidingen en oefeningen maar ook door het up to date houden en aanscherpen van werkwijzen en draaiboeken. Begin 2024 organiseren we een grote rampenoefening voor onze interne crisisorganisatie.	Continu
- We streven naar het behoud van sterke kolommen Brandweer, GHOR en Bevolkingszorg. Hierbij zetten we met name in op versteviging van de brandweerorganisatie.	Continu
- In 2021 zijn de brandweerkazernes overgedragen aan de Veiligheidsregio. De verbouwing van de Osse Kazerne stond gepland voor 2024, maar is door de VR opgeschort tot nadat het kantoorgedeelte en de onderhoudswerkplaatsen van het steunpunt in Zeeland gereed zijn. We houden de vinger hier aan de pols.	2025 of later

2.5 Integriteit en veiligheid

Wat willen we bereiken?
Binnen dit veld gaat het om ondermijnende criminaliteit, weerbare overheid/weerbaar bestuur, informatie veiligheid, en ambtelijke/bestuurlijke integriteit, polarisatie en maatschappelijke onrust.
Een weerbare overheid is essentieel om structureel tegendruk te bieden aan ondermijning. Daarmee voorkomen we dat overtreders van wet- en regelgeving de grondbeginselen van onze democratische rechtsstaat ondergraven. De actuele context van verhardende georganiseerde criminaliteit en de toenemende mate van agressie tegen en intimidatie van ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers benadrukken de urgentie om de weerbaarheid van onze overheidsorganisaties te versterken. Weerbaarheid is een organisatie brede aangelegenheid die het domein van de openbare orde en veiligheid overstijgt. Noodzakelijk is een gedragen en duurzame beweging waaraan de hele organisatie vanuit eigen rollen en verantwoordelijkheden een bijdrage levert: van burgemeester, college, gemeentesecretaris en gemeenteraad tot het ambtelijk apparaat.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Het zoveel mogelijk verstoren van ondermijnende criminaliteit*
- *Het vergroten van awareness en het op peil houden en vergroten van het kennisniveau van de professionals*
- *Het vergroten van het vertrouwen van inwoners in de overheid*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- De provincie en Taskforce-RIEC hebben een weerbaarheidsnorm ontwikkeld voor alle gemeenten. De norm houdt in dat gemeenten een gezamenlijk basisniveau hebben op vlak van weerbaarheid en aanpak ondermijnende criminaliteit. Daarmee willen we het waterbedeffect voorkomen.	Continu
- We zorgen voor een interne en externe communicatiestrategie gericht op bewustwording ter versterking van de weerbaarheid, over de aanpak van ondermijnende criminaliteit (casuïstiek, controles, interventies) en stimuleren van bewustwording en signalering van ondermijning bij de inwoners en bedrijven.	
- De interne informatiepositie op het thema ondermijning willen we verbeteren. We gaan de komende jaren meer investeren op informatiebeveiliging vanuit de processen op ondermijnende criminaliteit. Om hieraan te kunnen voldoen zal er op termijn formatie ingezet moeten worden op informatieverzameling en analyse. Deze formatie vraagt om specifieke kennis en expertise.	
- We gaan een start maken met het oprichten van een Gemeentelijk Informatie Knooppunt (GIK).	
- We gaan de lokale aanpak 'Mensenhandel' voortzetten. Zo willen we de interne meldroute 'Mensenhandel' kenbaar maken.	2024
- We willen gevolg geven aan eerste bijeenkomst 'Buitengebied'.	2024
- We gaan starten met toolbox 'Vastgoed' en samenwerking met PVO.	Continu
- We pakken doorlopend casuïstiek en projecten op. Intern of onder het samenwerkingsverband van de Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland.	Continu
- We werken blijvend samen met regionale partners zoals gemeente Bernheze, politie, OM, de Belastingdienst, douane, omgevingsdienst, de belastingsamenwerking, Veilig thuis.	Continu
- We zorgen voor een bredere en effectievere inzet van het toepassingsbereik van de Bibob-beleidsregel. Bibob wordt hiermee integraler geborgd in de organisatie.	Continu
- We versterken het draagvlag voor de toepassing van het Bibob instrument door middel van informatie en interne trainingen.	Continu
- We stellen kaders op voor de toepassing van Bibob instrument en evalueren deze jaarlijks.	Continu
- We versterken de samenwerking met onze buurgemeenten met betrekking tot de toepassing van de Wet Bibob. Dit doen we onder andere op het gebied van beleid en uitvoering.	Continu
- We leveren, op het gebied van Bibob, een actieve bijdrage aan het samenwerkingsverband B7 en zijn gesprekspartner voor het Landelijk Biureau Bibob en het Ministerie van Veiligheid en Justitie.	Continu
- We ontwikkelen het Cluster Bibob verder door. Dit om het eigen onderzoek verder te versterken en het Bibob instrument nog meer risico en signaal gestuurd in te zetten.	Continu

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Om als gemeenschap duurzaam samen te leven (SDG11) is het onder andere van belang om mensen een veilige woon- en werkomgeving (SDG16) te bieden. Dat wil zeggen het tegengaan van criminaliteit en overlast, het veilig mogelijk maken van evenementen en de voorwaarden scheppen voor een zuiver democratisch proces (integriteit). Dat doen we samen met partners (SDG 17), waar mogelijk door integraal op te trekken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma.

Veiligheidsregio Brabant-Noord

De Veiligheidsregio Brabant-Noord omvat Brandweer Brabant-Noord, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en Bevolkingszorg. In de veiligheidsregio werken zij met de 11 gemeenten en de GGD samen op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en bevolkingszorg. Ook de Nationale Politie, de Meldkamer Oost-Brabant, het Waterschap Aa en Maas, het Waterschap De Dommel en het Regionaal Militair Commando-Zuid werken samen binnen de veiligheidsregio.

Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost is een netwerksamenwerking waarin veiligheid, zorg en lokaal bestuur samenkomen voor de integrale aanpak van complexe problematiek. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast en recidive, waarbij wordt ingezet op gedragsverandering en verbetering van kwaliteit van het leven van de betrokkene(n).

3.3 Beleidskaders

1. Beleid integrale veiligheid 2023-2026 basisteam Maasland
2. Regionaal Veiligheidsplan Oost-Brabant 2023-2026
3. Jaarplan Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost
4. Beleidskader Veiligheidsregio Brabant-Noord
5. Beleid Gebiedsverbod Oss 2017
6. Beleidsregel aanpak woonoverlast 2017
7. Notitie cameratoezicht gemeente Oss
8. Beleidsregel Wet Bibob 2021 gemeente Oss

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2019	2020	2021	2022	Streef-waarde
Rapportcijfer veiligheid	*Veiligheids monitor*	7,2	-	7,4	-	7,4
Incidentmeldingen verwarde personen	politie	360	489	537	759	
Inzet bestuursrechtelijke maatregelen	Gemeente					
- Waarschuwing gebiedsverbod		1	0		1	
- Gebiedsverbod		36	1	1	1	
- Waarschuwing gedragsaanwijzing		1	0		0	
- Gedragsaanwijzing		1	2	1	1	
- inzetten cameratoezicht in het kader van de openbare orde		0	1		1	
-inzetten veiligheidsrisicogebied		1	0	2	0	
- noodverordening of noodbevel				1	0	
Incidentmeldingen jeugdoverlast	politie	202	440	428	279	400
Controles waarbij hennep en/of harddrugs is aangetroffen (13b)	Gemeente					
- waarna bestuurlijke waarschuwing		12	8	3	2	
- waarna sluiting pand		17	12	10	7	
- waarna last onder dwangsom					4	
Interne BIBOB-toetsen		84	144	165	61*	
- toetsen door landelijk bureau BIBOB		2	6	3	0	
- waarna voorschriften zijn opgelegd					2	

* We hebben niet overal een streefcijfer opgenomen omdat dit acties zijn die uitgevoerd worden als reactie op een openbare ordeverstoring of op het aantreffen van bijvoorbeeld hennep in een woning.
* Door personeelswijzigingen is er in 2022 beperkte capaciteit geweest. Sinds juli 2022 is het Cluster Bibob opgericht. In 2022 is gestart met herijking van de toepassing van de Wet Bibob.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Verwijzingen Halt 12-17 jaar per 1.000 inwoners van 12-17 jaar	4	7	2022
Winkeldiefstallen per 10.000 inwoners	30,44	20,54	2022
Diefstallen uit woning per 10.000 inwoners	10,93	13,93	2022
Overlast verward persoon per 10.000 inwoners	82,20	75,54	2022
Overlast door dakloos persoon per 10.000 inwoners	18,01	12,32	2022
Overlast jeugd per 10.000 inwoners	29,90	54,46	2022
Drugsdelicten per 10.000 inwoners	5,25	6,23	2022

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Jeugdpreventie HALT	0	46	46	46	46
Capaciteit Veiligheid	0	60	90	90	90
Professionalisering evenementen Veiligheid	0	45	45	45	45
Totaal nieuw beleid	**0**	**151**	**181**	**181**	**181**

Toelichting nieuw beleid

Jeugdpreventie HALT
We willen graag een subsidierelatie aangaan met HALT waar scholen gebruik van kunnen maken. De kosten hiervoor zijn € 46.200 per jaar. We hebben momenteel geen budget voor jeugdpreventie ter voorkoming van criminaliteit en overlast. We hebben geen subsidierelatie met Halt waar scholen gebruik van kunnen maken. Daarom willen we hiermee starten vanaf 2024.

Capaciteit Veiligheid
We willen extra capaciteit aantrekken voor de team Openbare Orde en Veiligheid (OOV) voor de doorontwikkeling van AVE (aanpak voorkoming escalatie), jeugdpreventie en betaald voetbal. De extra kosten zijn in 2024 € 60.000 en vanaf 2025 jaarlijks € 90.000 (1 fte). De laatste jaren is er een flinke toename van complexe casuïstiek op het snijvlak- zorg en veiligheid. Dit is een landelijk beeld en ook in Oss zichtbaar. We willen het AVE model verder doorontwikkelen, de procesregie verder professionaliseren en minder kwetsbaar maken. Hiervoor is extra structurele formatie noodzakelijk. Voor een aanpak weerbare jeugd, hebben we middelen nodig en borging in de organisatie. De werkwijze uit het nieuwe vastgestelde Handelingskader Voetbal en de aanwezigheid tijdens wedstrijden zal meer tijd gaan vragen dan nu beschikbaar is bij team OOV.

Professionalisering evenementen Veiligheid
We stellen voor om € 45.000 beschikbaar te stellen voor ondersteuning en professionalisering van evenementen. Op het gebied van evenementen willen zowel intern een slag maken om de kwaliteit te kunnen leveren die gewenst is, als een rol pakken in het ondersteunen van de vrijwilligers en organisatoren om te komen tot een goede evenementenaanvraag. Mooie evenementen waarbij oog is voor ondersteuning van vrijwilligers, veiligheid en het beperken van overlast is het uitgangspunt. Om hier stappen in te maken hebben we extra capaciteit nodig. De extra kosten zijn jaarlijks € 45.000 (0,5 fte) bij team Openbare orde en veiligheid. Binnen programma 3 vragen we nog 1 fte aan bij team Vergunning, toezicht en handhaving (VTH).

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Zorg en veiligheidshuis Brabant Noordoost	-51	0	0	0	0
Hogere gemeentelijke bijdrage Veiligheidsregio Brabant Noord	0	349	373	420	525
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-51**	**349**	**373**	**420**	**525**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Zorg en veiligheidshuis Brabant Noordoost
We hebben een eenmalig voordeel van € 51.000. We krijgen dit bedrag vanuit het Zorg en veiligheidshuis uitgekeerd. Sinds de oprichting in 2019 is de algemene reserve van het Zorg en veiligheidshuis elk jaar toegenomen. De algemene reserve is bedoeld om onverwachte uitgaven op te vangen. In 2022 is bepaald dat een hoger bedrag, dan het vastgestelde maximum bedrag van de algemene reserve, terug betaald zal worden naar de deelnemende gemeenten. In dit kader is besloten om in 2023 het overschot uit te keren. Het aandeel voor onze gemeente bijdraagt € 51.000.

Hogere gemeentelijke bijdrage Veiligheidsregio Brabant Noord
We verhogen de gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio Brabant-Noord vanaf 2024. De verhoging bedraagt € 349.000 in 2024 en loopt op tot een bedrag van € 525.000 in 2027. Deze verhoging is nodig om de opgaves rondom informatievoorziening en vakmanschap/ paraatheid bij de brandweer. Met de versterkingen ontstaat een basis met voldoende fundament waarop de Veiligheidsregio de komende jaren verder kan bouwen. Eind 2023 wordt het nieuwe beleidsplan 2024-2027 "Samenwerken aan veerkracht en veiligheid" vastgesteld. De verwachting is dat de ambities uit dat beleidsplan binnen de huidige financiële kaders kunnen worden opgevangen.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Veilig wonen	7	7	7	7	0
Totaal septembercirculaire	**7**	**7**	**7**	**7**	**0**

Toelichting septembercirculaire

Veilig wonen
Vanuit het programma Weerbaar bestuur ontvangen we voor de periode 2023-2026 jaarlijks € 7.000 voor de veiligheid van lokale bestuurders. Zij krijgen een beveiligingsadvies aangeboden en gemeenten zijn verplichting de uitvoering van veiligheidsmaatregelen te bekostigen.

4.4 Wat mag het kosten?

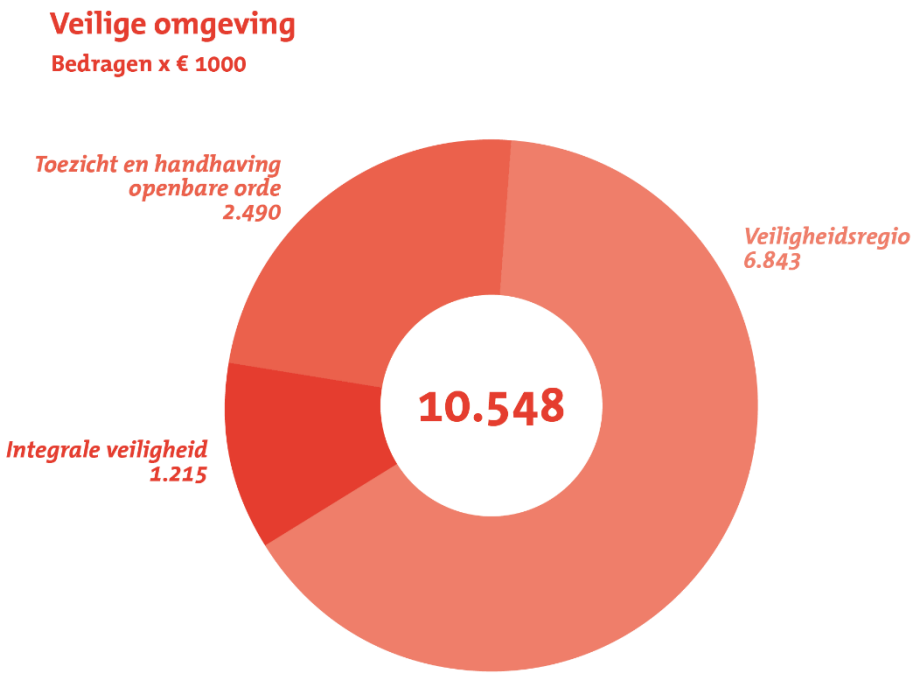
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	9.065	9.525	9.525	9.525	9.525
Baten	-92	-92	-92	-92	-92
Saldo	8.973	9.433	9.433	9.433	9.433
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0
Totaal bestaand beleid	**8.973**	**9.433**	**9.433**	**9.433**	**9.433**
Nieuw beleid	0	151	181	181	181
3O-ontwikkelingen	-51	349	373	420	525
Budgettair neutrale wijzigingen	7	516	516	516	516
Septembercirculaire	7	7	7	7	0
Totaal programma	**8.937**	**10.456**	**10.511**	**10.558**	**10.656**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2024**
Integrale veiligheid	48
Totaal Programma	**48**

Programma 9. Besturen in verandering van tijden



1. Inleiding

Besturen, samenwerken, organiseren, innoveren en digitaliseren.

De Gemeenteraad, het college van Burgemeester & Wethouders en de gemeentelijke organisatie werken samen aan een samenleving waarin we in verbinding zijn. In verbinding met onze inwoners, vrijwilligers, ondernemers en andere samenwerkingspartners. We doen dit voor de gehele Osse gemeente, ieder vanuit onze eigen rol. Belangrijke kernwaarden daarbij zijn: *zichtbaar, betrouwbaar en realistisch*.
Gemeente Oss is integer en transparant met respect voor elkaars functies en posities. Participatie en betrokkenheid bij de besluitvorming is belangrijk. Dit stimuleren we actief en hebben en plek in onze manier van werken. We willen dat inwoners betrokken zijn de gemeenschap en actief meedoen en initiatief nemen.
We willen samen duurzaam vooruit. Om dit te realiseren is een sterke organisatie nodig. Oss groeit en de organisatie groeit mee. We willen dat onze bedrijfsvoering en dienstverlening een stevig fundament vormen, meegroeien en inspelen op veranderende omstandigheden en nieuwe wetgeving. Verdergaande digitalisering, meer samenhang tussen de verschillende onderdelen en adequate stuurinformatie verstrekken maken onderdeel uit van deze ontwikkeling. Ook het zijn van een aantrekkelijke werkgever, onze medewerkers faciliteren om te kunnen groeien en het creëren van voldoende kennis en kunde om de opgaven uit te kunnen voeren is een belangrijke opgave.

2. Programma-onderdelen

2.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?
Het bestuur van Oss is integer en transparant. Het gesprek tijdens de besluitvorming is gericht op de zaak en niet op de persoon. Onze inwoners voelen zich betrokken bij de gemeenschap en herkennen de ruimte om deel te nemen aan onze besluitvormingsprocessen en aan activiteiten voor de gemeenschap in brede zin.
De gemeenteraad wil zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol goed invullen. We zijn kritisch op de manier waarop we vergaderen. Het moet duidelijk zijn hoe besluiten tot stand komen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Een transparant, interactief en zorgvuldig besluitvormingsproces*
- *Een zichtbare, moderne gemeenteraad die aansluiting heeft bij nieuwe ontwikkelingen in onze gemeente*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In het manifest is afgesproken hoe we binnen de gemeente Oss als raad, college en ambtelijke organisatie met elkaar samenwerken ten dienste van de inwoners van onze gemeente. We blijven elkaar scherp houden op ons onderlinge samenspel, de informatievoorziening en verantwoording van het college aan de raad. Medio 2024 evalueren we (de werking van) het manifest.	Q3/2024
- Na de zomer in 2023 hebben we nieuwe stappen gezet in de pilot verbeteren vergaderstelsel. Aanpassingen zijn gedaan onder andere op het gebied van agenderen, voorzitterschap, insprekers, informatie en aanlever termijnen. Begin 2024 evalueren we pilot en besluiten we of we verder gaan met de pilot en/of we nieuwe afspraken gaan verankeren in onze reglementen van orde.	Q2/2024
- In het huidige politieke klimaat is de verbinding tussen inwoners en de politiek noodzakelijker dan ooit. Mede daarom willen we een impuls geven aan onze raadscommunicatie. In 2024 gaan we aan de slag met een concreet uitvoeringsplan. Begin 2024 gaan we al met elkaar in gesprek over mogelijkheden om de opkomst van de volgende gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 te verhogen	Continu 2024
- In 2023 hebben veel basisscholen weer een bezoek gebracht aan het gemeentehuis en het spel Democracity gespeeld. We willen in 2024 nog meer scholen bereiken om op die manier de jeugd in contact te brengen met de lokale democratie.	Continu 2024
- We hebben een kwalitatief sterke Rekenkamercommissie in Oss. Om deze kwaliteit ook in de toekomst te kunnen behouden passen we het budget voor de Rekenkamercommissie aan zodat de vergoeding voor de leden van de Rekenkamercommissie marktconform blijft. Daarnaast gaan we de opvolging van de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie beter in beeld brengen.	

2.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken?
Online waar het kan en persoonlijk waar het nodig is. We zijn een betrouwbare en toegankelijke partner.

De meeste inwoners van Oss komen met de gemeente in aanraking via dienstverlening. We bedienen iedereen zo goed als mogelijk op het kanaal dat zij kiezen, vanuit het principe online waar het kan en persoonlijk waar het nodig is.
De verwachtingen van de inwoners zijn dat men plaats en tijdonafhankelijk toegang heeft tot de gemeente en ook dat het publiekscentrum over actuele informatie beschikt over alle processen. Hierom maar ook vanwege veranderde wetgeving, de groei van de organisatie, het samenwerken in ketens en eisen aan informatiebeveiliging is er een flinke professionalisering van de dienstverlening nodig. We zijn aangesloten bij het programma dienstverlening en Data en volgen landelijke en regionale ontwikkelingen via de Vereniging Directeuren Publieksdiensten (VDP)/VNG en regiobijeenkomsten.

Het programma dienstverlening richt zich met name op het uitzetten van een gezamenlijke koers naar betrouwbare, toegankelijke, inclusieve omnichannel dienstverlening aan inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden. We richten ons op het neerzetten van 4 speerpunten:

1. Het bedienen van de verschillende dienstverleningskanalen (omnichannelstrategie) met actuele en gelijke informatie. Dit betekent dat de medewerkers van het publiekscentrum moeten worden omgeschoold naar omnichannel dienstverleners. Ook moet er een nieuw telefoniesysteem worden aanbesteed, omdat het

huidige contract afloopt. Tot op heden is de website projectmatig tot stand gekomen en beheerd. Het is belangrijk om dit als taak continu op te nemen, te financieren en te beleggen bij dienstverlening.
2. Dienstverlening moet gestuurd worden en worden gemonitord. Daarvoor moeten organisatie brede servicenormen worden opgesteld en gemeten. Het is de bedoeling, dat we een dashboard ontwikkelen om de stand van zaken van onze prestaties weer te geven.
3. Medewerkers moeten zich bewust zijn van hun aandeel in de keten van processen en in de dienstverlening aan de inwoners: er moet worden geïnvesteerd in opleiding en ontwikkeling.
4. Er moet een dienstverlening digitaliseringsagenda komen en dienstverlening moet betrokken worden bij de ontwikkeling van processen en digitaliseringsproducten. Om dit te realiseren is het nodig dat processen en organisatie worden aangepast, gestandaardiseerd en geüniformeerd.

Daarbij zien we dat het publiekscentrum een belangrijke toegangspoort van de organisatie is voor de inwoners. Daarmee ontwikkelt en beheert het publiekscentrum de kanalen, waarmee de inwoner informatie kan krijgen en vragen kan stellen.

De komende jaren wordt een piek verwacht in de vervanging van identiteitskaarten op basis van een analyse van de aflooptijden. Ooit is de geldigheid van 5 jaar naar 10 jaar gegaan en we verwachten nu de eerste vervangingsvraag. Dit vraagt extra menskracht die we terugverdienen via de leges.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- In één keer goed: *We zorgen ervoor dat de inwoner in één keer goed geholpen wordt en het antwoord krijgt op de vraag*
- Dienstverlening met de menselijke maat: *We maken zaken doen met de gemeente gemakkelijk van vraag tot antwoord*
- Naadloze klantinteractie*: Dienstverlening is via alle kanalen consistent en transparant*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We doen een inventarisatie, maken een plan van aanpak en regelen een aanwijsbesluit met betrekking tot de Wet modern elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) en Wet digitale overheid (Wdo).	Q4/2024
- We voeren een nulmeting uit naar wensen en verwachtingen inwoners van onze dienstverlening.	Q1/2024
- We volgen en adviseren over impact nieuwe wet & regelgeving op het gebied van dienstverlening aan de inwoner.	2023-2026
- We onderzoeken het verruimen van aanbod voor digitale kanalen zoals bijvoorbeeld GEM (virtuele assistent website)/ digitale balie/ voicebot.	2023-2026
- We doen onderzoek naar mogelijkheden rondom de uitbreiding van een Persoonlijke Internet Pagina voor de inwoner, zodat deze veilig, makkelijk en plaats onafhankelijk zaken met ons kan doen.	2023-2024
- We gaan een dashboard ontwikkelen voor beter inzicht creëren in de effecten van onze activiteiten en projecten ter verbetering van onze dienstverlening, gebaseerd op data zoals servicenormen, indicatoren en inwonersfeedback.	2023-2025
- We gaan de competenties en vaardigheden van medewerkers beoordelen en vertalen naar marktconforme schaalindeling. De rol van een KCC-medewerker en Burgerzaken medewerker verandert namelijk naar een omnichannel dienstverleningsmedewerker. Dat vraagt om aanvullende en soms andere competenties en vaardigheden en een hoger werk- en denkniveau. Tegelijkertijd moet de digitale dienstverlening naar onze inwoners beter aansluiten op hun behoefte en veranderende wetgeving, ketensamenwerking en informatiebeveiliging.	Q1/2024

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We starten met het digitaal maken van onze dossiers.	Q1/2024
- We starten een onderzoek naar de mogelijkheden om ons reisdocumenten en rijbewijzen veiliger en efficiënter uit te geven.	Q1/2024
- Wij zijn aangehaakt bij het programma Data.	Continu
- In het laatste kwartaal van 2022 is het project Communicatieplatform telefonie gestart. Het contract met de huidige leverancier loopt af. Een belangrijke doelstelling van dit project is dat het bijdraagt aan de Visie op Dienstverlening 2022-2026 door middel van het verbeteren van de (digitale)toegankelijkheid, de (telefonische) bereikbaarheid. We hebben het Programma van Eisen en Wensen voor dit communicatieplatform opgesteld en de aanbestedingsprocedure is achter de rug. De laatste stap is de implementatie ervan.	Q1/2024
- We starten een onderzoek naar de organisatie van het websitebeheer, met als doel het verder professionaliseren van dit kanaal.	Q2/2024

2.3 Organisatie en personeel

Wat willen we bereiken?

Bedrijfsvoering is integraal onderdeel en rand voorwaardelijk binnen een organisatie. Juist daarom is het belangrijk om een lange termijn visie en strategie hieraan te verbinden en hierbij over de verschillende afdelingen heen bekijken waar de knelpunten zich komende jaren voor zullen doen maar ook waar kansen liggen om elkaar te versterken en samen op te trekken. Alleen zo zijn we in staat om enerzijds een weg te vinden tussen de niet te stoppen (wettelijke) ontwikkelingen en anderzijds onze toegevoegd waarde richting de primaire processen te kunnen verbeteren.

We bouwen de komende jaren, samen met de medewerker, de Gemeenteraad en het College van B&W met volle kracht verder aan onze schaalsprong. Met intern de basis op orde en strategisch uitstekend toegerust. We streven excellente uitvoering na en we werken aan de vraagstukken van morgen. Bij onze ambities hoort een gemeentelijke organisatie die open staat voor initiatieven en innovatie, ruimte geeft en durft los te laten.

Een risico voor het realiseren van alle gemeentelijke ambities is de huidige arbeidsmarkt. Deze is behoorlijk in beweging en maakt dat zowel het aantrekken van nieuwe medewerkers als het behouden ervan een uitdaging is. De medewerker van nu vraagt een andere inrichting en vormgeving van zijn functie. Om een goede match te kunnen blijven maken zullen we hierop in moeten spelen maar ook vasthouden en versterken aan wat Oss een aantrekkelijke werkgever maakt. Daarbij zetten we als gemeentelijke organisatie de komende jaren in op de zeven punten uit de in 2023 geactualiseerde organisatie visie.
Vanuit deze visie zetten we in op 7 pijlers. De pijlers zijn organisatie breed een rode draad door alle projecten, programma's en activiteiten en zullen herkenbaar zijn in andere programmateksten.

1. Excellente uitvoering & gezonde zakelijkheid: goede en snelle dienstverlening voor onze inwoners vormt de ruggengraat van ons werk.
2. Samenwerking en participatie: samen met collega's, andere teams, netwerken en de samenleving komen we tot een optimaal resultaat.
3. Werken vanuit de bedoeling: niet alleen de regels en verordeningen staan centraal, maar de betekenis ervan voor de samenleving.
4. Verstevigen van strategische slagkracht: beter inspelen op (toekomstige) ontwikkelingen, reflecteren, analyseren, keuzes maken, koersvast zijn en coalities vormen.
5. Verstevigen van projectmatig en programmatisch werken: heldere opdrachten, strakke lijnen uitzetten en duidelijke afspraken zorgen voor efficiëntie, resultaat en eigenaarschap.
6. Digitalisering, standaardisering en data gedreven werken: standaardisering, automatisering en digitalisering geeft ruimte voor maatwerk. Datagedreven werken is onmisbaar voor goede dienstverlening.

7. Vakmanschapsontwikkeling en aantrekkelijk werkgeverschap: 21ste-eeuwse vaardigheden, talent optimaal benutten en aantrekkelijk werkgeverschap helpt bij een goede match tussen werk en medewerkers.

Onze huidige inrichting van het gemeentehuis biedt te weinig op het gebied van hybride werkvormen, aanlandplekken, teams overleg ruimtes of kleine vergader en spreek ruimtes. Daarnaast zijn de beschikbare AV-middelen niet toereikend om goed te kunnen overleggen, zowel één-op-één, als met grotere groepen. Deze nieuwe tijd vraagt om een kantooromgeving die aansluit op onze manier van werken. Goede dienstverlening, het zijn van een aantrekkelijke werkgever en aansluiten bij het hybride werken vragen aan aantal aanpassingen en aanvullingen. Ons gemeentehuis is perfect onderhouden, maar is onvoldoende toegerust op de nieuwe mogelijkheden die in de toekomst standaard worden.
We staan voor een concept waarbij geconcentreerd werken, ontmoeten en samenwerken optimaal wordt gefaciliteerd. Dit geven we vorm door zoveel mogelijk gebruik te maken van alles wat we al in huis hebben en dit aanvullen/aanpassen met nieuwe toepassingen, zodat we weer jaren vooruit kunnen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Een goede match tussen vraag en aanbod van medewerkers nu en in de toekomst*
- *De ontwikkeling van talent in onze organisatie*
- *De (door)ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie waar het fijn werken is vanuit goed werkgeverschap*
- *De vitaliteit van onze medewerkers en het vergroten van hun werkplezier*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We ontwikkelen een nieuw Onboarding programma. We stellen voor om € 114.000 beschikbaar te stellen voor de afdeling P&O om te investeren in werving & selectie en een beter en gedegen onboarding programma.	Q3/2024
- We ontwikkelen beleid op het gebied van inclusie en diversiteit (wet).	Q2/2024
- We actualiseren het stagebeleid als onderdeel van investeren in toekomstige medewerker – arbeidsmarkt.	Q4/2024
- We gaan Payroll aanbesteden.	Q1/2024
- We actualiseren het integriteitsbeleid en de gedragscode én bieden organisatie breed opleidingen aan in dit kader.	Q4/2024
- We geven duidelijkheid over de gewenste houding & gedrag van het tOss werken en ondersteunen medewerkers hierbij. Ook in relatie tot de herinrichting van het kantoor.	Q3/2024
- We bieden organisatie breed een leeraanbod 21e -eeuwse vaardigheden aan.	Q2/2024
- We maken een handreiking en bieden ondersteuning bij het voeren van het goede gesprek. Daaropvolgend een mogelijke implementatie van de module gesprekscyclus in Motion.	Q4/2024
- We ontwikkelen een voorstel voor aangepaste reiskostenvergoeding. We stellen voor om hier € 100.000 extra voor beschikbaar te stellen.	Q4/2024
- Er komt een aanbesteding collectieve arbeidsongeschiktheidsverzekering.	Q2/2024
- We ontwikkelen een aanbod pensioenbijeenkomsten voor medewerkers door ABP.	Q1/2024
- We werken het Vitaliteitsbeleid verder uit op het onderdeel "ontwikkeluren".	Q1/2024
- We werken verder aan het verminderen van de werkdruk en ziekteverzuim.	Q4/2024
- We ontwikkelen en beheren de Kernregistratie personeel met ook aandacht voor betrouwbare data en managementinformatie.	Q3/2024
- We voeren een (verplicht) Periodiek medisch onderzoek (PMO) uit waaraan medewerkers vrijwillig kunnen deelnemen.	Q1/2024

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We stellen voor om extra formatie beschikbaar te stellen voor een lobbyist. Deze nieuwe medewerker brengt Oss beter in contact met de provinciale en landelijke overheden. Wij verwachten dat deze nieuwe medewerker nauw samenwerkt met de subsidieverwerver die we hebben toegelicht in programma 10.	vanaf 2024

2.4 Digitalisering en datagedreven werken

Wat willen we bereiken?
Wij nemen de uitdaging aan om de kracht van de digitalisering verder te benutten. Digitalisering zet ons bedrijfsmodel de komende jaren op zijn kop. Voor veel werkzaamheden en producten vormt de ICT de ruggengraat. We denken na over nieuwe concepten: hoe geven wij de verbinding met inwoners en anderen in de samenleving vorm, als veel van onze werkprocessen gedigitaliseerd zijn? We houden daarbij oog voor de risico's en ongewenste neveneffecten. We zorgen ervoor dat iedereen mee kan doen in de digitale samenleving. Ook de mensen die extra hulp nodig hebben.

De digitalisering gaat verder dan ICT. Het gaat juist om de samenhang tussen wat er aan informatievoorziening, ICT, data en organisatie (verandering) nodig is om de digitaliseringsambitie van onze gemeente te realiseren. Daarvoor is een I-strategie gemaakt die inzicht geeft in de randvoorwaarden, activiteiten en resultaten die nodig zijn op weg naar een veilige, mensgerichte, transparante, effectieve en digitale toekomst. De I-strategie vormt ons kompas voor de komende jaren.
We gaan de **I** *(van informatievoorziening)* in het hart brengen: Daarmee geven we digitalisering en waardevolle data vanaf het begin een plaats in onze beleidsontwikkeling en uitvoeringsprocessen. Dat we ons bewust zijn van de kansen van digitalisering en de keerzijde ervan. We houden ons actiever bezig met de wijze waarop nieuwe technologie een plek in de samenleving krijgt en we zijn ons bewust van de impact van innovaties op maatschappelijke waarden.
We versterken de Informatiebeveiliging. Daarbij is onze visie *"Wij zijn een betrouwbare overheid. Informatiebeveiliging is randvoorwaarde voor al ons handelen en is integraal onderdeel van ieders werk."*

We werken aan een robuuste ICT architectuur die de basis is voor een sterke technische infrastructuur. De informatie van onze gemeente is duurzaam toegankelijk, vindbaar, juist, volledig en betrouwbaar. Als een betrouwbare overheid zijn wij verplicht om de informatievoorziening op orde te hebben. Beschikbare en juiste data zijn onmisbaar voor goede dienstverlening, goede bedrijfsvoering en goede beleids- en besluitvormingsprocessen. Net als databewuste en datavaardige medewerkers. Het programma 'Naar Data met waarde(n)' loodst ons de komende jaren richting een datagedreven organisatie. We gaan hierbij ook in gesprek met de Gemeenteraad over ethisch verantwoord gebruik van data, algoritmes en analysemodellen. Met goed denkwerk vooraf en gebaseerd op duidelijke kaders, houden we regie op de effecten in de samenleving. Techniek staat hier niet centraal; werken met data is vooral mensenwerk.
Met de invoering van Office 365 voeren we sterke verbeteringen door voor de ondersteuning van de organisatie. Daarnaast worden verbeteringen op gebied van informatiebeveiliging en privacy gerealiseerd en worden automatisch updates uitgevoerd waardoor de applicatie altijd up to date is. We krijgen te maken met een nieuw licentie systeem: het abonnementsmodel, dat een stuk duurder is. Voor de invoering van Office 365 maken we gebruik van de VNG overeenkomst met Microsoft en hebben we incidentele en structurele extra middelen nodig.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Wij zijn een mens gedreven organisatie, die steeds beter gebruik maakt van waardevolle data*
- *Informatiebeveiliging is randvoorwaarde voor al ons handelen en is integraal onderdeel van ieders werk*
- *We hebben een moderne en wendbare IT architectuur en infrastructuur die de digitaliseringsambitie van de organisatie optimaal faciliteert*
- *De informatie van onze gemeente is duurzaam toegankelijk, vindbaar, juist, volledig en betrouwbaar*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We verbeteren de kwaliteit van data door rollen en verantwoordelijkheden ten aanzien van data scherp te definiëren, zowel voor bronhouders als afnemers.	Q1/2024, daarna continu
- We zorgen voor efficiëntere bijhoudingsprocessen en denken daarbij voor het grotere belang; data wordt bijgehouden zodat anderen er gebruik van kunnen maken. Hierin sluiten we onder andere aan bij de Wet Open Overheid.	Q1/2024, daarna continu
- We ontwikkelen een integrale database waar relevante, gestructureerde data uit verschillende bronnen op onderwerp gerangschikt worden. Data is eenvoudig terug te vinden, combineren en analyseren.	Q3/2024
- Naast wetgeving speelt ethiek bij digitalisering en data een belangrijke rol. Daarvoor willen we richtlijnen opstellen die houvast geven en tegelijkertijd innovaties niet belemmeren. We gaan over de vormgeving hiervan in gesprek met de gemeenteraad.	Q1/2024
- Wij sluiten aan en dragen actief bij aan het Algoritmeregister dat in samenwerking met Vereniging Nederlandse Gemeenten en ministerie van Binnenlandse Zaken wordt ontwikkeld.	Q2/2024
- Sensoren generen enorme hoeveelheden data voor allerlei doeleinden. Ten aanzien van privacy en ethiek liggen er echter ingewikkelde vraagstukken onder het gebruik van sensoren. Daarom stellen wij sensorbeleid op.	Q3/2024
- We nemen de organisatie mee in werken met Data. Datavakmanschap is niet alleen van data professionals. De gehele organisatie moet zich bewust zijn van de do's en dont's van het werken met data. Het vergt een flinke investering in tijd en middelen.	Q4/2025, daarna continu
- Cybersecurity crisiscommunicatie verbeteren we door het uitwerken van een cybersecurityplan met bijbehorende cyberscenariokaarten. Daarnaast voeren we cyber oefeningen uit.	Q1/2024, daarna continu
- We gaan aan de slag met een doelgericht en organisatiebreed bewustwordingsprogramma voor informatiebeveiliging en privacy, dat voortbouwt op eerdere inspanningen. Dit programma omvat behalve diverse communicatiekanalen, mysteryguest-onderzoeken en op maat gemaakte workshops, ook phishingtests. Deze uitgebreide aanpak stelt ons in staat om onze bewustwording te vergroten en te beoordelen hoe alert we zijn wanneer we bijvoorbeeld te maken krijgen met een phishingaanval via e-mail, sms of WhatsApp.	Continu
- We hebben onze monitoring, analyse- en rapportagetooling ingericht als tijdelijke oplossing en gaan dit het komende jaren definitief maken. Dit doen we ter verbetering van de informatiebeveiliging.	Q1/2024
- We verbeteren de algemene toegangsbeveiliging met: • Identity & Accessmanagement (IAM), dit is een belangrijke randvoorwaarde voor informatiebeveiliging en een betrouwbare en veilige IT bedrijfsvoering. • Een nieuw toegangspassen systeem voor onze gebouwen en beter georganiseerde camera beveiliging gemeentebreed.	Q4/2024, daarna continu Q4/2024
- We zorgen voor een passende set aan systemen, hardware en software, processen en procedures om de organisatie maximaal te ondersteunen bij het realiseren van de digitaliseringsambities.	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We implementeren de Cloudstrategie. De eerder gedane investering en het moderniseren van het eigen datacenter de komende jaren blijven rendabel. De Cloudstrategie realiseert de randvoorwaarden om gebruik te kunnen gaan maken van moderne IT zoals Software as a Service (SaaS). Nieuwe investeringen in IT doen we primair in SaaS.	Continu
- Per proces worden in de komende jaren Informatie beheerplannen opgesteld. Deze beheerplannen dragen bij aan het op orde hebben van de informatievoorziening en zorgen er mede voor dat informatie duurzaam toegankelijk, vindbaar, juist, volledig en betrouwbaar is.	Continu
- We zorgen voor ondersteuning van 'Het moderne werken" door het invoeren van M365.	Q4/2025
- We stellen een adviseur digitalisering bedrijfsvoering aan. Deze adviseur werkt mee aan de verbetering van de digitale dienstverlening naar onze inwoners. Het gaat om onderwerpen zoals digitale transformatie, veranderende wetgeving, ketensamenwerking en informatiebeveiliging.	vanaf 2024

2.5 Participatie

Wat willen we bereiken?

We willen een overheid zijn die luistert en handelt vanuit het perspectief van het initiatief in de maatschappij. De belangrijke kernwaarden die daarbij zijn: *zichtbaar, betrouwbaar en realistisch*. Daarnaast willen we een netwerkende en responsieve overheid te willen zijn. Een gemeente die niet voor de inwoner bepaalt wat goed voor hem of haar is, maar die luistert naar de inwoner en faciliteert. Een gemeente die initiatieven vanuit de samenleving waardeert en faciliteert. Ook (naderende) wetgeving vraagt om actief met participatie aan de slag te gaan. Het doel van die wetgeving is de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente. Ook wordt het uitdaagrecht, als specifieke vorm van participatie, wettelijk verankerd. Het samenkomen van het coalitieakkoord, de concernstrategie en de naderende wetgeving vragen om versterking van participatie. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat gemeenschappen zelf richting kunnen geven aan hun eigen leefomgeving?

Met de stappen die al zijn gezet op het gebied van de responsieve overheid en de speerpunten in het coalitieakkoord is duidelijk dat we twee zaken willen bereiken.

1. Meer en kwalitatief goede vormen van participatie tussen inwoners en gemeente tot stand brengen. Hierbij gaat het over een gelijkwaardige relatie tussen inwoners en gemeente.
2. Meer en beter maatschappelijke initiatieven omarmen en stimuleren, waarbij de relatie tussen inwoners onderling uitgangspunt is, en de gemeente dit proces faciliteert.

Resultaten kunnen we bereiken als we, vanuit onze visie op de samenleving die we willen zijn, een beeld hebben bij de manier waarop we inwoners betrekken bij wat we doen. Maar ook hoe zij, als inwoners, ons betrekken bij wat zij doen. Kortom, we hebben een visie nodig op participatie en beleid om daar concreet invulling aan te kunnen geven. Bij die visie hoort ook het krijgen van duidelijkheid over de rol van wijk- en dorpsraden en de rol van wijkzaken in relatie tot vakinhoudelijk medewerkers. Dit sluit weer aan bij de speerpunten in het coalitieakkoord.

Dit traject zijn we in 2023 samen met de raad en andere betrokkenen gestart, zodat er eind 2023 een conceptvisie ligt. Ook is een werkgroep/expertisecentrum voor participatie gestart die invulling geeft aan een proeftuin en de ontwikkeling van vakmanschap. In 2024 willen we dit traject vervolgen en tot concreet, nieuw beleid komen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Meer en kwalitatief goede vormen van participatie tussen inwoners en gemeente tot stand brengen*
- *Meer en beter maatschappelijke initiatieven omarmen en stimuleren*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We leggen de participatievisie aan de raad voor.	Q1/2024
- We leggen het participatiebeleid voor.	Q2/2024
- We gaan een vernieuwde participatieverordening (met participatiekader) opstellen.	Q2/2024
- We gaan aan de slag met het toekomstperspectief van de dorps- en wijkraden.	Q4/2024
- We zetten in op het expertisecentrum Participatie.	Continu
- We gaan door met de proeftuin Participatie.	Continu
- We zetten in op vakmanschapsontwikkeling met betrekking tot Participatie.	Continu

2.6 Schadewijk

Wat willen we bereiken?
We willen in de komende twee decennia de sociale weerbaarheid van de Schadewijk versterken. Daarbij staat in ieder geval centraal; de kwaliteit van de wijk, het creëren van een veilige en kansrijke omgeving voor het kind en het versterken van de leefbaarheid centraal. Omdat het versterken van een wijk complex is, vraagt dit samenwerking met de inwoners, maatschappelijke organisaties die werkzaam zijn in de Schadewijk en de ruimtelijke en sociale programma's vanuit onze gemeentelijke organisatie.

We willen dat kinderen uit de Schadewijk kansrijk op kunnen groeien, en dat alle inwoners zich thuis voelen in de Schadewijk en er met plezier wonen, werken, recreëren en leven. Daarvoor moeten we de kwaliteit en leefbaarheid van de wijk versterken. We richten ons op onderstaande doelstellingen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Het duurzaam versterken van de sociale structuur gericht op het herstellen van bestaanszekerheid, vergroten van kansengelijkheid en gezond leven makkelijker maken*
- *Het vergroten van de veiligheid door het terugdringen van overlast op straat, woonoverlast en ondermijning*
- *Het toekomstbestendig maken van de scholen, het wijkcentrum, de maatschappelijke opvang en ander maatschappelijk vastgoed*
- *Het realiseren van meer diversiteit en duurzaamheid op het gebied van wonen*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We ontwikkelen het programmaplan Schadewijk waarin de acties en prioriteiten voor de periode 2024-2026 staan.	Q1/2024
- We ontwikkelen een integrale toekomstvisie Schadewijk in 2024 gericht bovenstaande doelen.	Q2/2024
- We zetten het doorontwikkelen van de inloopvoorziening voor inwoners met betrekking tot vragen over de Wmo, schuldhulpverlening, financiën en andere hulpvragen voort.	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We pakken jeugdoverlast rondom het Cruijff Court aan in samenwerking met ONS Welzijn en het SEC.	Q1/2024
- We zetten in op de planvorming van toekomstbestendigheid basisscholen in de Schadewijk in samenhang met programma 2 over onderwijshuisvesting.	2024
- We gaan aan de slag met de planvorming van toekomstbestendigheid Maatschappelijke opvang in samenwerking met SMO Verdihuis en Brabant Wonen en in samenhang met programma 1 waar maatschappelijke opvang onderdeel van uitmaakt.	2024
- We vertalen van de toekomstvisie Schadewijk door naar een meerjarenplan wonen gericht op differentiatie van de woningvoorraad vanuit programma 7 en verduurzaming (incl. aardgasvrij maken van de wijk) vanuit programma 4. Hierbij werken we samen met Brabantwonen.	2024

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Activiteiten:

- We blijven als gemeente Oss herkenbaar op het gebied van de Global Goals. Deze Sustainable Development Goals zijn verankerd in de beleids- en beheerscyclus en zijn uitgangspunt bij grote opgaven.
- We houden bij aanbestedingsprocedures rekening met duurzaam gebruik van grondstoffen, energieverbruik en sociale aspecten (social return). Dat geldt ook voor onze eigen bedrijfsvoering, zoals gebouwenbeheer, wagenpark en catering.
- Vanuit de doelstellingen van de Participatiewet, specifiek de banenafspraak, creëren we functies voor specifieke doelgroepen, onder andere door het aanpassen van takenpakketten (jobcarving).

De Global Goals die bij dit programma horen zijn: Gendergelijkheid, fatsoenlijk werk en gezonde economie, ongelijkheid verminderen, vrede, veiligheid en gerechtigheid en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

G40 stedennetwerk

De gemeente Oss maakt deel uit van het G40 stedennetwerk. Het belangrijkste doel van het G40-stedennetwerk is het behartigen van de gezamenlijke belangen op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. Daarnaast heeft het G40-stedennetwerk een belangrijke rol waar het gaat om kennisuitwisseling tussen de steden onderling en geeft ruimte aan kennisdeling met partners op de diverse beleidsterreinen van het netwerk. Het stedennetwerk zoekt de samenwerking met andere partijen, zoals de VNG, de G4, het IPO en Platform31.

3.3 Beleidskaders

1. Kracht van de samenleving (2014/2015)
2. Koersdocument Drie keer Drie (2018)
3. Organisatievisie (2021)
4. Visie op dienstverlening (2022-2026)
5. Visiebrief digitale overheid 2017
6. Position paper 'Oss en de regio 2015-2020' (2015)
7. Digitale agenda 2020: een collectieve (landelijke) digitale agenda dienstverlening en informatiebeleid 2020
8. Duurzaamheidscirkel Oss (2015)

9. Kader internationalisering (2017)
10. Publicaties vanuit Krachtig bestuur in Brabant: 'Leiderschap en dienstbaarheid: Samen op weg naar een (Veer)krachtig Bestuur voor Brabant', 'Naar indicatoren voor regionale samenhang, de bijdrage van landschaps- en cultuurgeschiedenis', 'Brabantse Netwerken' en 'De veranderende geografie van Nederland'.
11. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
12. Brainport 2020 agenda
13. Verordening binnengemeentelijke democratie
14. Profiel van de wijk- en dorpsraden

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2019	2020	2021	2022	Streef-waarde
Klanttevredenheid	Waarstaatjegemeente.nl					Landelijk gemiddelde
- directe dienstverlening			6,90	6,74		6,90
- digitale dienstverlening			7,25	7,09		7,11
Tevredenheid medewerkers	Gemeente			6,70		7,1
Ziekteverzuim	Gemeente	5,9	6,3	6,85	6,84	Landelijk gemiddelde 5,8%
Norm banenafspraak	VNG banenafspraak	25,9	24,64	26,71		22 banen van 25 uur (2019)

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer.

Indicator	Oss	Jaar
Formatie per 1.000 inwoners	8,9 fte	2023
Overhead	24%	2023
Apparaatskosten per inwoner	€ 938	2023
Externe inhuur: kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur.	11,7%	2023

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Nieuwe kantoorinrichting gemeentehuis	500	230	850	0	0
Subsidiewerving	0	60	90	90	90
Intern kennis en expertisecentrum participatie	0	92	125	125	125
Nieuwe toepassingen burgerzaken	0	100	55	55	55
Data analist en beheerder Dashboard Sociaal Domein	0	60	85	85	85
Regiesysteem	0	100	100	100	100
Verhogen opleidingsbudget organisatie	0	100	100	100	100
P&O: werving & selectie, onboarding en verzuim	0	114	114	114	114
Monitoring & Response en Identity Accesmanagement	0	262	262	262	262
Project nieuw communicatieplatform	49	64	0	0	0
Secretariaat bedrijfsvoering	0	122	134	134	134
Programma Digitale dienstverlening	0	150	0	0	0
Inzet algemene reserve voor programma dienstverlening	0	-150	0	0	0
Coördinator bodeteam	0	24	36	36	36
Competenties en vaardigheden medewerkers publiekscentrum	0	45	45	87	87
Extra capaciteit programma data	8	16	16	16	16
Verbouwing commissiezaal gemeentehuis	0	54	53	53	52
Lobbyist	0	76	114	114	114
Vergoeding rekenkamercommissie	0	20	20	20	20
Procesmanagement (procesadviseur)	0	0	0	90	90
Extra formatie communicatie	0	60	90	90	90
Reiskostenvergoeding	0	50	100	100	100
Adviseur digitalisering bedrijfsvoering	0	67	102	102	102
Totaal nieuw beleid	**557**	**1.717**	**2.492**	**1.774**	**1.773**

Toelichting nieuw beleid

Nieuwe kantoorinrichting gemeentehuis

Voor de realisatie van een nieuwe kantoorinrichting van het gemeentehuis is aanvullend budget nodig van in totaal € 1,6 miljoen. Dit storten we in de reserve 'Gemeentehuis toekomst bestendig'. We vragen € 500.000 in 2023, € 230.415 in 2024 en € 850.000 in 2025. Onze huidige inrichting van het gemeentehuis biedt te weinig op het gebied van hybride werkvormen, aanlandplekken, teams overleg ruimtes of kleine vergader en spreek ruimtes. Daarnaast zijn de beschikbare AV-middelen niet toereikend om goed te kunnen overleggen, zowel één-op-één, als met grotere groepen. Deze nieuwe tijd vraagt om een kantooromgeving die aansluit op onze manier van werken. De investering bestaat uit verbouwingskosten, kosten van aanpassing installaties en nieuwe audiovisuele installaties. Ook maken we het bedrijfsrestaurant meer geschikt als ontmoetingsruimte. We verwachten dat de totale kosten voor deze investering uitkomen op ruim € 3,5 miljoen. Deze investering kunnen we deels afdekken uit bestaande investeringskredieten en uit de reserve verbouwing gemeentehuis. Per saldo is een bedrag van € 1,6 miljoen aanvullend nodig. Dit bedrag storten we in een reserve en betalen daar jaarlijks de investeringslasten uit. Daarnaast maken we zoveel mogelijk werk-met-werk door noodzakelijk groot onderhoud tegelijkertijd uit te voeren.

Subsidiewerving

We vragen in 2024 € 60.000 en vanaf 2025 jaarlijks € 90.000 extra voor subsidiewerving. We hebben als stad grote ambities. Ambities die we als gemeente niet alleen kunnen betalen. Naast eigen financiering moeten we nadrukkelijker externe financiële middelen aanboren, zoals specifieke rijksgelden en subsidies. Subsidies, zowel provinciaal, landelijk en Europees. Het is noodzakelijk om hierin nadrukkelijker te investeren. Al eerder hebben we, mede op basis van een motie door de gemeenteraad, hierin geïnvesteerd. Dit doen we op dit moment met een extern subsidiebureau die hiervoor 8 uur in de week beschikbaar is. Dit is echter te beperkt. Door extra inzet en capaciteit, in samenwerking met een extern bureau, kunnen we naar onze verwachting meer subsidies kunnen binnenhalen.

Intern kennis en expertisecentrum participatie

We vragen voor 2024 een bedrag van € 92.000 en vanaf 2025 jaarlijks een bedrag van € 125.000 voor het opzetten van een 'intern kennis- en expertiscentrum participatie'. We willen aan de slag met een ‘intern kennis- en expertisecentrum participatie’ dat ook een interne leergang ‘vakmanschap participatie’ aanbiedt. Om dit te realiseren is vanaf 2024 capaciteit nodig (rollen: regie, coördinatie, advies, expertise, ondersteuning) met een omvang van 1 fte (€ 100.000) en een out-of-pocket-budget van circa € 25.000 per jaar om participatie te ondersteunen, verder te ontwikkelen en aan te jagen.

Nieuwe toepassingen burgerzaken

We stellen voor om in 2024 € 100.000 beschikbaar te stellen voor nieuwe toepassingen voor de afdeling burgerzaken waarmee we klanten volledig digitaal, beter en sneller helpen. We vragen in 2024 eenmalig € 45.000 aan de overstap van software en structureel een bedrag van € 55.000 voor het abonnement in de cloud. We betalen een deel van de kosten uit de beschikbare budgetten bij ICT voor Burgerzaken en vervanging van software. Voor de overige kosten hebben we extra middelen nodig. We helpen klanten sneller en beter door verder te digitaliseren. Met de nieuwe modules werken we doeltreffender. Aanleiding is betere service willen verlenen en werkdruk verlagen. Het gaat om een uitbreiding van mogelijkheden. De nieuwe modules Burgerzaken zijn adresonderzoek, inzicht, vestiging en naturalisatie. Deze zijn om ondermijning, misstanden en overbewoning te voorkomen. We zijn op dit moment bezig met de aanbesteding.

Data analist en beheerder Dashboard Sociaal Domein

We stellen voor om voor 2024 € 60.000 en vanaf 2025 € 85.000 beschikbaar te stellen voor een data analist en beheerder voor onderhoud, doorontwikkeling en beheer van het Dashboard Sociaal Domein. Om goed te kunnen anticiperen op trends en goed te kunnen sturen in het sociaal domein is het project Dashboard Sociaal Domein de afgelopen jaren uitgevoerd. Eind 2023 worden conform planning rapportages voor diverse doelgroepen opgeleverd.

Het dashboard geeft inzicht in de resultaten van de activiteiten om de doelstellingen binnen het sociaal domein te bereiken. Met de inzet van een data analist en beheerder kunnen we nieuwe gebruikersvragen implementeren, de techniek onderhouden en waar nodig vernieuwen.

Regiesysteem
We willen een regiesysteem implementeren in het sociaal domein als onderdeel van de meerjarenagenda voor digitalisering. Na de Europese aanbesteding in 2023 kiezen we een geschikte partij en betalen we vanaf 2024 jaarlijkse licentiekosten. Voor de jaarlijkse licentiekosten hebben we naar verwachting € 100.000 nodig. Het exacte bedrag zal in oktober bekend worden. Het doel van het regiesysteem is om de digitale dienstverlening te verbeteren en inwoners meer regie te geven over hun eigen vraag, terwijl de gemeente (samen met ketenpartners) ook efficiënter en effectiever kan (samen)werken. Er is nu urgentie, omdat er nu weinig digitaal wordt samengewerkt, er risico's bestaan rondom privacy en (informatie)beveiliging, en er een gebrek is aan kwalitatief goede data om de sturing van het sociaal domein te optimaliseren.

Verhogen opleidingsbudget organisatie
We stellen voor om het centrale opleidingsbudget te verhogen jaarlijks structureel met € 100.000. Dit is nadrukkelijk nodig om centraal opleidingen te organiseren onder andere op het gebied van informatieveiligheid, integriteit en participatie.

P&O: werving & selectie, onboarding en verzuim
Voor de versterking van de afdeling P&O vragen we € 114.000 jaarlijks extra beschikbaar. De hoeveelheid vacatures is erg hoog. De adviseur werving en selectie/recruiter heeft haar handen vol, maar zeker ook in de ondersteuning van dit proces is het druk. We hebben daarnaast een relatief hoog verzuimcijfer. We hebben behoorlijk wat complexe verzuimdossiers. En het is belangrijk dat we intensiever gaan samenwerken met de arbodienst. Wetende dat we in 2023 uitbreiding hebben gekregen op het gebied van ondersteuning en beleid zien we een aanhoudend hoge werkdruk binnen P&O als gevolg van bovenstaande omstandigheden. De huidige arbeidsmarkt en de verhoogde mobiliteit, het hoge verzuim en de aanhoudende werkdruk vraagt om extra capaciteit. Daarnaast willen we extra budget voor onboarding. We zetten dit in voor een beter en gedegen onboardingprogramma om (nieuwe) medewerkers te behouden voor onze organisatie.

Monitoring & Response en Identity Accesmanagement
We stellen voor om vanaf 2024 jaarlijks € 262.000 beschikbaar te stellen voor diverse investeringen op het gebied van ICT. Op dringend verzoek van de Informatie Beveiligingsdienst richten we Monitoring en Respons in. Dit systeem houdt onze infrastructuur en netwerk 24/7 in de gaten, zodat verdachte zaken tijdig worden opgemerkt en dat er waar nodig direct passende maatregelen worden genomen. We vragen hiervoor een structureel bedrag van € 150.000. Daarnaast zijn we genoodzaakt om een aantal maatregelen in te voeren zoals Identity en Accessmanagement, de digitale toegangsbeveiliging, die ons ook helpt bij het voldoen aan de privacy wetgeving. We vragen hiervoor een structureel bedrag van € 110.000. Dit besteden we voor € 40.000 structureel aan een licentie en voor € 72.000 aan capaciteit voor beheer.

Project nieuw communicatieplatform
In het laatste kwartaal van 2022 is het project nieuw Communicatieplatform telefonie gestart. Het contract met de huidige leverancier loopt af. Een belangrijke doelstelling van dit project is dat het bijdraagt aan de Visie op Dienstverlening 2022-2026 door middel van het verbeteren van de (digitale) toegankelijkheid en (telefonische) bereikbaarheid. We verwachten in 2023 eenmalig € 49.000 aan kosten en in 2024 eenmalig € 64.000.

Secretariaat bedrijfsvoering
We zien een noodzakelijke uitbreiding van het secretariaat. Dit om te komen tot een goede ondersteuning van het bestuur en de directie. De extra kosten bedragen € 122.000 in 2024 en structureel € 134.000 vanaf 2025. De werkdruk op de secretariaten is veel te hoog. Zeker nu we toetreden tot BrabantStad en omdat uitbreiding van de directie met een directeur Bedrijfsvoering & Dienstverlening plaatsvindt.

Programma Digitale dienstverlening

We stellen voor om in 2024 € 150.000 beschikbaar te stellen voor het programma dienstverlening voor de uitvoering van activiteiten gericht op de verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening. Voor 2024 ramen we € 150.000, daarna nemen we een PM post op. We willen € 75.000 gebruiken voor verwachte kosten in 2024 en de andere € 75.000 in de reserve Dienstverlening storten. In 2024 gaan we het geld besteden aan het project voor de Wet digitale overheid (Wdo) (2023-2024) en Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv). Deze nieuwe wetgeving is gericht op betere betrouwbaarheid en veiligheid in de digitale dienstverlening tussen overheidsinstanties en inwoners/ ondernemers. Al onze producten en diensten moeten voldoen aan deze nieuwe wetgeving. Dat betekent een screening van zo'n 400 producten en diensten. We hebben zelf de capaciteit en kennis niet in huis om dit project uit te voeren en moeten hiervoor externe expertise inhuren en een projectteam samenstellen. Er is op dit moment geen sprake van een vergoeding voor de kosten van deze werkzaamheden vanuit het Rijk. Daarnaast gaan we aan de slag met een nulmeting onder onze inwoners voor de gewenste (digitale) dienstverlening. We zetten hiervoor een onderzoeksbureau in. Als laatste doen we een onderzoek naar de inzet van een virtuele assistent (GEM) ter aanvulling van de bereikbaarheid van onze digitale dienstverlening.

Inzet algemene reserve voor programma dienstverlening

We onttrekken in 2024 € 150.000 uit de algemene reserve voor de impuls van het programma dienstverlening.

Coördinator bodeteam

Coördinator bodeteam: vanaf 1 januari 2023 is het bodeteam ondergebracht bij het Publiekscentrum. Voor een coördinator van dit team is een bedrag extra nodig van € 36.000 per jaar.

Competenties en vaardigheden medewerkers publiekscentrum

We stellen voor om in 2024 en 2025 € 45.000 en vanaf 2026 jaarlijks € 87.000 beschikbaar te stellen voor competenties en vaardigheden van de medewerkers van de afdeling publiekscentrum. Om de kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen waarborgen is het nodig om zowel in het KCC als bij Burgerzaken medewerkers op minimaal MBO4-niveau in het team te hebben. We moeten daarom onze inschaling aanpassen. Dit leidt tot jaarlijkse hogere kosten van € 87.000 per jaar.

Extra capaciteit programma data

We stellen voor om extra beleidscapaciteit voor het programma Data van 0,2 fte (schaal 9) beschikbaar te stellen. De gemeente Oss heeft de ambitie om een "wervelende 100.000+ gemeente te zijn die de basis op orde heeft, aangesloten is op de digitale wereld, de benodigde informatie eenvoudig beschikbaar krijgt en publieke waarde creëert uit data". De datastrategie is vertaald naar het programma 'Naar Data met waarde(n)'. Onderdeel van de invoering van dit programma is de implementatie van een dataportaal. Via dit portaal gaan we de organisatie en onze burgers, bedrijven en instellingen, op een georganiseerde wijze data aanbieden. Dit portaal is een nieuwe applicatie en dient beheerd te worden. Hiervoor is op dit moment nog niet voorzien binnen de bestaande beheerformatie. Het benodigde beheer zal 1 dag per week oftwel 0,2 fte zijn. Deze aanvraag was niet opgenomen in de kadernota.

Verbouwing commissiezaal gemeentehuis

We vragen een investeringskrediet ter hoogte van € 350.000 voor de verbouwing van de commissiezaal. Hierin hebben we ook een investering in audio visuele installaties opgenomen. Dit zorgt voor een jaarlijkse afschrijving van € 50.000 voor 7 jaar en de bijbehorende rentekosten. Dit is een bedrag van € 54.000 in 2024, dit loopt af naar structureel € 52.000 vanaf 2027.

Lobbyist

We stellen voor om € 114.000 beschikbaar te stellen voor een lobbyist. Deze nieuwe medewerker brengt Oss beter in contact met de provinciale en landelijke overheden. Een verbinder, een agenda zetter, iemand die financiële bronnen weet aan te boren en het brede verhaal van Oss voor het voetlicht brengt. Wij verwachten dat deze nieuwe medewerker nauw samenwerkt met de subsidieverwerver die we hebben toegelicht in programma 10. De extra kosten hiervoor zijn jaarlijks € 114.000.

Vergoeding rekenkamercommissie

We stellen voor om de budgetten voor uitvoering werkzaamheden Rekenkamercommissie te verhogen. Het extra benodigde budget bedraagt € 35.000. We hebben een kwalitatief sterke Rekenkamercommissie in Oss. Om deze kwaliteit ook in de toekomst te kunnen behouden passen we het budget vanaf 2024 voor de rekenkamercommissie aan zodat de vergoeding voor de leden van de Rekenkamercommissie marktconform blijft. Daarnaast gaan we de opvolging van de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie beter in beeld brengen. We kunnen € 15.000 opvangen binnen bestaande budgetten. Per saldo vragen we € 20.000 extra vanaf 2024.

Procesmanagement (procesadviseur)

We stellen voor om vanaf 2026 structureel € 90.000 beschikbaar te stellen voor procesmanagement (procesadviseur). Op dit moment hebben we voor 3 jaar, tot en met 2025, financiële middelen voor inzet van een extra procesadviseur. Procesoptimalisaties en het beschrijven van processen zijn de basis bij het digitaliseren van processen en ook de basis om meer datagedreven te gaan werken. Om de procesadviseur langer aan ons te binden willen we deze functie graag structureel maken. De kosten hiervan zijn jaarlijks € 90.000.

Extra formatie communicatie

We stellen voor om in 2024 € 60.000 en vanaf 2025 structureel € 90.000 beschikbaar te stellen voor extra formatie voor communicatie. Vertrouwen in de overheid is een belangrijk aandachtspunt in onze samenleving. Communicatie draagt daaraan bij: het verhaal vertellen, correcte informatie verzorgen, beter aansluiten bij inwoners en partners. Daarbij is vernieuwing noodzakelijk: onze verhalen vaker via verschillende kanalen presenteren en meer werken met filmpjes en beeldmateriaal. We vragen hiervoor 1 fte. Dit kost € 90.000 per jaar.

Reiskostenvergoeding

We stellen voor om in 2024 € 50.000 en vanaf 2025 jaarlijks € 100.0000 beschikbaar te stellen voor een aanvullende regeling voor reiskostenvergoeding. Eerder is al een bedrag beschikbaar gesteld van € 100.000 om onze vergoeding duurzaam reizen te verhogen naar maximaal € 750. Deze verhoogde vergoeding is ingegaan per 1-1-2023. We willen onze aantrekkelijkheid als werkgever in deze krappe arbeidsmarkt verder vergroten door een betere reiskostenvergoeding aan te bieden. Dit kost € 100.000 extra.

Adviseur digitalisering bedrijfsvoering

We stellen voor om in 2024 € 67.000 en vanaf 2025 structureel € 102.000 beschikbaar te stellen voor een adviseur digitalisering bedrijfsvoering. Om digitalisering te realiseren hebben we binnen bedrijfsvoering een adviseur nodig die ons hier de komende jaren in gaat ondersteunen. Deze adviseur werkt mee aan de verbetering van de digitale dienstverlening naar onze inwoners. Het gaat om onderwerpen zoals digitale transformatie, veranderende wetgeving, ketensamenwerking en informatiebeveiliging.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Hogere kosten wagenpark	0	54	94	104	117
Bijstelling standenregister 2023	111	111	111	111	111
Hogere kosten thuiswerkvergoeding	33	50	50	50	50
Bestedingsplan reserve Versterken gemeentelijke dienstverlening kwetsbare groepen (POK)	380	0	0	0	0
Inzet reserve gemeentelijke dienstverlening kwetsbare groepen	-380	0	0	0	0
Hogere kosten vervangingsinvesteringen ICT	0	-133	77	61	225
Applicatie procesgericht werken en digitale factuurherkenning	0	27	27	27	27
Beheerder bodem- en stortplaatsen	0	103	103	103	103
Facilitaire ontwikkelingen en knelpunten	68	0	0	0	0
Tweede kamer verkiezingen 22 november 2023	300	0	0	0	0
Bijdrage BrabantStad	65	65	65	65	65
Totaal 3O-ontwikkelingen	**577**	**276**	**526**	**520**	**697**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Hogere kosten wagenpark
De kosten voor de aanschaf en beheer & onderhoud van het wagenpark stijgen met structureel € 117.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door uitbreiding van het wagenpark voor toezicht op afval, BOA's en voor (bouw) inspecteurs. De investeringen stijgen met € 525.000 in 2024; € 180.000 in 2025; € 232.000 in 2026 en € 1.365.000 in 2027. Daarnaast stijgen de algemene voertuigkosten (onderhoud, verzekering, belasting, brandstof) door inflatie. Deze kostenstijging betalen we uit de stelpost voor loon- en prijsstijging.

Bijstelling standenregister 2023
We hebben het standenregister voor ICT geactualiseerd, dit geeft een structureel nadeel vanaf 2023 van € 111.000. Door de grote groei van het aantal medewerkers hebben we extra licenties nodig voor verschillende applicaties. Dit brengt jaarlijks extra kosten met zich mee van € 111.000.

Hogere kosten thuiswerkvergoeding
We hebben een hogere kosten van € 50.000 door een hogere thuiswerkvergoeding voor ons personeel. Binnen de nieuwe CAO hadden we al een thuiswerkvergoeding van € 2 per dag per medewerker. Per 1 mei 2023 is het bedrag van de thuiswerkvergoeding verhoogd naar € 3 per dag. We schatten in dat de extra kosten voor dit jaar incidenteel € 33.000 zullen zijn. Structureel hebben we een nadeel van € 50.000.

Bestedingsplan reserve Versterken gemeentelijke dienstverlening kwetsbare groepen (POK)

We hebben een bestedingsplan voor 2023 opgesteld voor het versterken van de gemeentelijke dienstverlening. Naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) heeft het kabinet voorstellen gedaan om de dienstverlening vanuit de overheid fundamenteel te verbeteren. Het kabinet stelt onder andere voor om de uitvoeringscapaciteit bij de overheid te versterken en extra ondersteuning te bieden aan mensen in kwetsbare posities. Het Rijk heeft hiervoor tot en met 2027 middelen beschikbaar gesteld. In 2023 verwachten we € 380.000 uit te geven van de beschikbare € 3.056.000. In 2023 verwachten we € 280.000 te besteden ten behoeve van digitalisering en € 100.000 voor het versterken van vakmanschap/ deskundigheidsbevordering van de professionals in het sociaal domein en organisatie breed. We hebben tegelijkertijd ook het meerjarige bestedingsplan geactualiseerd. De totale verwachte uitgaven tot en met 2028 komen nu uit op afgerond € 2,8 miljoen.

Hogere kosten vervangingsinvesteringen ICT

We hebben hogere kosten voor vervangingsinvesteringen van ICT. Door stijgende prijzen en door toename van het aantal medewerkers krijgen we de komende jaren te maken met hogere vervangingsinvesteringen voor ICT. Vooral bij de vervanging van iPhones en laptops hebben we hiermee te maken. Per saldo leidt dit tot structurele kostenstijging van € 225.000 in 2027. We hebben de totale vervangingskalender voor ICT geactualiseerd. Een aantal ICT investeringen is vertraagd, maar er zijn ook projecten juist naar voren gehaald. We stellen de volgende investeringskredieten beschikbaar: € 0,6 miljoen in 2023, € 2,2 miljoen in 2024, € 2,7 miljoen in 2025, € 1,4 miljoen in 2026 en € 1,7 miljoen in 2027. Per saldo leidt dit tot een voordeel van € 133.000 in 2024, vanaf 2025 hebben we een tekort van € 77.000. Dit loopt op tot een structureel nadeel van € 225.000 vanaf 2027.

Applicatie procesgericht werken en digitale factuurherkenning

Voor het gestructureerd vastleggen van onze processen binnen een procesarchitectuur is een specifiek softwarepakket nodig. De kosten hiervan bedragen circa € 17.500 per jaar. Het systeem is gericht op het onderzoeken, documenteren en continu verbeteren van onze processen en is nodig om procesmanagement in onze gemeente verder te professionaliseren. Daarnaast voeren we een verbetering door op het gebied van digitale factuurherkenning. De kosten hiervan zijn € 9.245 per jaar. In totaal hebben we een nadeel van jaarlijks € 27.000.

Beheerder bodem- en stortplaatsen

We hebben vanaf 2024 jaarlijks hogere kosten van € 102.500 voor advies- en beheertaken voor bodem- en stortplaatsen. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 komen taken over met betrekking tot bodem en voormalige stortplaatsen. Dit betekent dat wij als gemeente bevoegd gezag worden, vergunningverlener worden, kennis moeten hebben van de stortplaatsen (specialist/beheerder) en indien nodig moeten handhaven. We schatten dat we 1 fte aan formatie nodig hebben. Dit is gebaseerd om de formatie die de provincie Noord-Brabant nu inzet. In het najaar zal worden onderzocht of we deze taak beleggen bij de ODBN of in eigen beheer uitvoeren. We hebben nog geen duidelijkheid of we geld krijgen hiervoor vanuit het gemeentefonds om deze kosten te betalen. Daarom nemen we het nu als 3O-ontwikkeling op. Als er wel middelen beschikbaar komen dan zullen we een voordeel melden.

Facilitaire ontwikkelingen en knelpunten

We hebben een nadeel van € 68.000 in 2023 door hogere facilitaire kosten. Dit heeft drie redenen. Als eerste hebben we € 25.000 nodig voor de aanschaf van porselein servies, het aanpassen van de patry's en vaatwassers/korven en karren. Op basis van wijzigende wet- en regelgeving gaan wij niet langer gebruik maken van de (wegwerp)koffiebekers. We willen porseleinen kopjes/servies aanschaffen. De kosten hiervan zijn € 10.000. Dit zorgt voor extra aanpassingen aan de diverse pantry's in het gemeentehuis en de aanschaf van korven in de vaatwassers en karren daarvoor. De kosten hiervan zijn € 15.000. Als tweede hebben we hogere kosten van € 25.000 voor het verbeteren van de akoestiek van de raadzaal door het aanpassen van de ruimte. Als laatste hebben we hogere kosten van € 18.000 voor de aanschaf en installatie van bedieningspanelen van bureaus.
Bij 200 bestaande bureaus zijn de elektrische bedieningspanelen van de bureaus defect of aan vervanging toe. We hebben een aanbod gekregen om deze zelfde bedieningspanelen aan te schaffen. Hiermee hoeven we geen compleet nieuwe bureaus aan te schaffen. De kosten hiervan inclusief installatie zijn € 18.000.

Tweede kamer verkiezingen 22 november 2023

We hebben hogere kosten van € 300.000 in 2023 voor extra Tweede Kamer verkiezingen. Het Kabinet is gevallen en daarom zijn er vervroegde verkiezingen op 22 november 2023. We hebben hier in onze begroting geen rekening mee gehouden. We verwachten dat de kosten afgerond € 300.000 zijn op basis van de kosten van eerdere verkiezingen dit jaar. Het Rijk heeft aangegeven voor deze verkiezingen geen bijdrage te verstrekken.

Bijdrage BrabantStad

We hebben hogere kosten van jaarlijks € 65.000 voor BrabantStad. Per 20 juni 2023 is de gemeente Oss aangesloten bij de samenwerking BrabantStad, een licht-bestuurlijk netwerk waarin bestuurders hun portefeuilles, ervaringen en oplossingsrichtingen bespreken en elkaar snel vinden wanneer er iets speelt. De nadruk ligt op een prettige samenhang en samenwerking met de ommelanden en het benutten van het netwerk om samen meer massa te maken voor goede ideeën en innovaties slagvaardig te implementeren met meer impact. De bijdrage aan het samenwerkingsverband BrabantStad is jaarlijks € 65.000. Daarnaast vraagt het ambtelijke inzet.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Europese richtlijn energieprestatie gebouwen	12	13	14	13	13
Totaal septembercirculaire	**12**	**13**	**14**	**13**	**13**

Toelichting septembercirculaire

Europese richtlijn energieprestatie gebouwen

We ontvangen jaarlijks afgerond € 13.000 voor de Europese richtlijn energieprestatie gebouwen. We ontvangen dit voor de uitvoering van toezicht en handhaving van deze regeling met als doel om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren.

4.4 Wat mag het kosten?

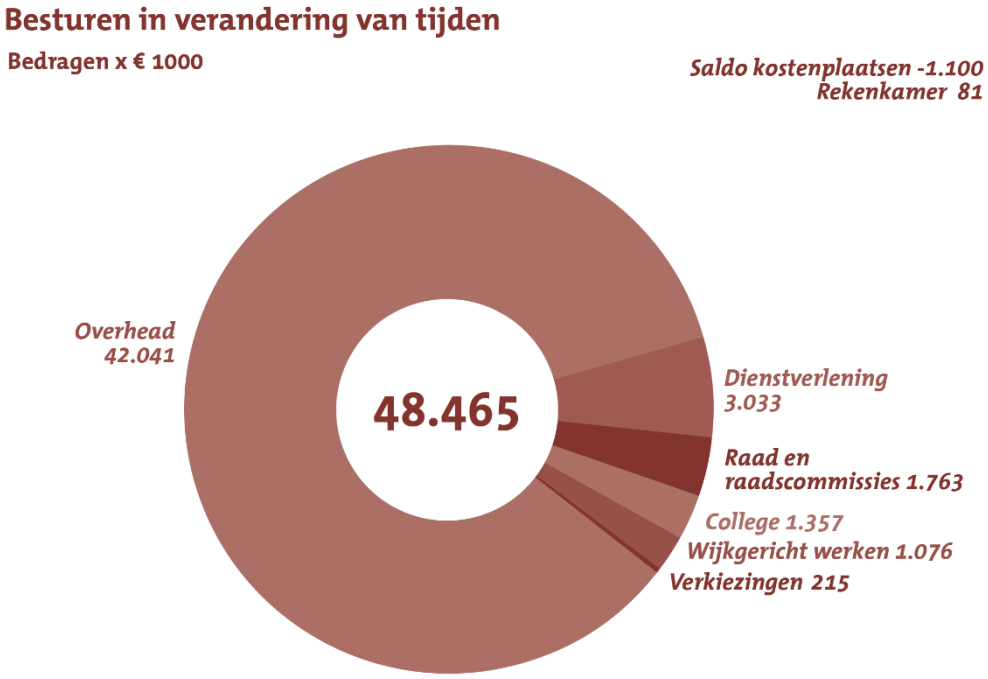
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	48.564	45.295	44.040	43.059	42.789
Baten	-6.612	-6.940	-6.874	-6.772	-6.755
Saldo	41.952	38.355	37.166	36.286	36.034
Stortingen reserves	559	545	550	581	581
Onttrekkingen reserves	-2.226	-382	-26	0	0
Saldo mutaties reserves	-1.667	163	524	581	581
Totaal bestaand beleid	**40.285**	**38.518**	**37.690**	**36.867**	**36.615**
Nieuw beleid	557	1.717	2.492	1.774	1.773
3O-ontwikkelingen	577	276	526	520	697
Budgettair neutrale wijzigingen	-823	-34	300	442	489
Septembercirculaire	12	13	14	13	13
Totaal programma	**40.608**	**40.490**	**41.021**	**39.615**	**39.587**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Programma 10. Financieel beleid



1. Inleiding

In het coalitieakkoord 'Samen Duurzaam Vooruit' is gekozen voor een degelijk financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden.

2. Programma-onderdelen

2.1 Belastingen

Wat willen we bereiken?

We streven er naar om de lokale lastendruk minimaal € 22,50 onder het landelijk gemiddelde te houden. Op basis van de jaarlijkse cijfers vanuit het COELO onderzoeksinstituut bleven we in 2023 € 111 onder het landelijke gemiddelde.

Daarnaast willen we de gewenste opbrengst voor de gemeente tegen zo laag mogelijke uitvoeringskosten verkrijgen. De Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB) voert de belastingtaken voor ons uit. De portefeuillehouder financiën is lid van het dagelijks bestuur (vice-voorzitter).

De gemeenteraad stelt de belastingverordeningen vast. Gemeenten kunnen alleen belastingen innen die in de Gemeentewet zijn opgenomen. Een aantal heffingen (bijvoorbeeld riolering en afval) mag maximaal kostendekkend zijn. Het beleid is hier ook op gericht. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Mede-overheden gebruiken de waardering ook. De Waarderingskamer houdt toezicht op de kwaliteit van de uitvoering van de Wet WOZ.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Beheerste lastendruk*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- De lokale lastendruk ligt in 2023 op basis van het COELO op € 111 onder het landelijke gemiddelde.	Reeds vastgesteld
- Voor het jaar 2024 kiezen we voor een totale OZB verhoging van 6,2%. Deze bestaat uit: o verwachte inflatie 2024 vanuit het CPB: 4,3% o correctie te lage inflatie over 2023: 1,9%.	Vaststelling in december 2023 (vaststelling belastingverordening)
- Voor het jaar 2024 kiezen we voor een verhoging van 0% voor de rioolheffing (op basis van beheerplan riolering)	December 2023
- Voor het jaar 2024 kiezen we voor een verhoging van 13% voor de afvalstoffenheffing. Daarbij zetten we de opgebouwde reserve in om geleidelijk te komen tot een kostendekkend tarief.	December 2023
- We bereiden eind 2023 een voorstel aan de gemeenteraad voor over een eventuele subsidieregeling om OZB lasten voor verenigingen en stichtingen te compenseren. Het college stelt daarbij voor om geen nieuwe subsidieregeling hiervoor op te zetten. Mocht de gemeenteraad dit alsnog willen, dan betalen we de kosten voor een eventuele nieuwe regeling uit de OZB opbrengst door deze in 2024 extra te verhogen.	Oktober 2023
- We monitoren jaarlijks de uitvoering van de belastingen bij de BSOB. Het oordeel van de waarderingskamer over de BSOB voor onze gemeente was "goed". Omdat de kwaliteit al meerdere jaren van dit goede niveau is, heeft de BSOB begin 2023 een extra ster ontvangen. "Goed" is van toepassing op een gemeente die WOZ-taxaties van goede kwaliteit levert en daarnaast op alle onderdelen van het WOZ-werkproces voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen.	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- De BSOB maakt als organisatie een transitie door naar maximaal gedigitaliseerde werkprocessen met als doel het verbeteren van interne en externe kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. De uitvoerende en repeterende werkzaamheden worden geanalyseerd en daar waar het een significante tijdsbesteding betreft gerobotiseerd.	Continu
- De BSOB blijft veel aandacht besteden aan communicatie rondom het maken van bezwaar op de WOZ waarde om zo de bezwaren via "no cure no pay" bureaus terug te dringen. De BSOB voert een actieve lobby uit dat hier landelijk maatregelen tegen worden genomen. De minister heeft een maatregelenpakket aangekondigd. We volgen deze ontwikkelingen nadrukkelijk.	Continu
- Samen met de bestuursleden besteedt de BSOB in 2023 en 2024 extra aandacht aan acquisitie van nieuwe deelnemers.	

2.2 Financiën

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord 'Samen Duurzaam Vooruit' is gekozen voor een degelijk financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden.
We gaan voor een financieel stabiel beleid en doen verantwoorde investeringen. We gaan er ook vanuit dat de financiële schommelingen door de algemene uitkering de komende jaren blijven. Het is bijna vanzelfsprekend dat de grote voordelen die we nu zien ook een keer minder worden, of om kunnen slaan in tekorten. We willen daarom het extra beschikbare geld zo inzetten, dat wanneer het financiële beeld omslaat, we niet hoeven te snijden of bezuinigen in basisvoorzieningen. Voorspelbaar financieel beleid: in slechte en in goede tijden.
We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Uitvoeren van een stabiel financieel beleid met heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden.*

Wat gaan we hiervoor doen?

1. Ons financieel beleid blijven we gedegen en solide vormgeven. We hebben een begroting die meerjarig (structureel) sluitend is. Tussentijdse beperkte, niet structurele, tekorten zijn aanvaardbaar als we deze uit reserves kunnen afdekken. Gezien de grote kortingen vanuit het Rijk vanaf 2026 werken we met een beperkt tekort voor de jaren vanaf 2026.
2. We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering). Binnen onze algemene reserve zien we incidentele begrotingsruimte. We zetten deze ruimte in om onze ambities in dit coalitieakkoord te waar te maken.
3. We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met de programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.
4. De winsten uit het grondbedrijf zetten we in voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, plan Groen/ blauw/ natuur). Daarnaast vragen we bijdragen aan ontwikkelende partijen, die op deze manier hier ook aan meebetalen.
5. Via actieve lobby en netwerken zetten we in op actief geld van derden te verwerven zoals bijdragen uit landelijke, regionale en Europese fondsen. De landelijke fondsen voor woningbouwimpulsen, volkshuisvesting en klimaat & energie bieden nadrukkelijk kansen.
6. We blijven lobbyen voor een financieel robuuste financiering vanuit het gemeentefonds en voor voldoende compensatie van het zogenaamde ravijnjaar vanaf 2026. Dit in combinatie met de afschaffing van de zogenaamde opschalingskorting. Aanvullend hierop lobbyen we voor voldoende compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo. Als gemeenten hebben we meer financiële armslag nodig om alle (landelijke) ambities te realiseren. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de grote energieopgave en woningbouwopgave.

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Door de grote ambities (grote opgaven, zoals Lievekamp/ Golfbad, MFA's/ woningbouw & mobiliteit) gecombineerd met de hoge inflatie en sterk stijgende renten versterken we de control op deze projecten. Daarbij hoort een verdere professionalisering van aansturing van deze projecten.	Continu
- We zetten via onder andere de G40 en de VNG blijvend in op lobby richting het Rijk op de eerdere gemelde onderdelen (zie speerpunten uit het coalitieakkoord).	Continu
- We investeren extra in werving van subsidies op het gebied van woningbouw, klimaat & energie en mobiliteit. Ondersteund via een extern bureau doen we dit met beperkte capaciteit. We stellen voor om 1 fte beschikbaar te stellen voor subsidiewerving om hier komende periode nog meer op in te zetten.	Continu
- Vanaf het boekjaar 2023 voeren we de formele rechtmatigheidsverklaring door het college in. In het jaarverslag 2023 rapporteren we hierover in de paragraaf bedrijfsvoering.	Continu
- We sluiten in 2023 een vernieuwd horizontaal toezicht convenant met de belastingdienst. Hieraan is een verbetertraject gekoppeld om fiscaal beter in control te komen. Dit loopt door in 2024.	Q4/2023 convenant / verbeterplan doorlopend in 2024
- We blijven periodiek de betalingstermijn van onze facturen monitoren. We blijven streven naar 90% tijdige betaling te doen binnen 30 dagen.	Continu
- We blijven onze planning & controlproducten digitaal beschikbaar stellen via http://financien.oss.nl. Daarnaast maken we jaarlijks een begroting in het kort, waarin in het kort belangrijkste zaken uit de begroting worden gepresenteerd.	Continu

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Niet van toepassing.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De BSOB is een regionaal samenwerkingsverband dat zich richt op het gezamenlijk waarderen, heffen en innen van belastingen. Het doel is de kwaliteit, dienstverlening, efficiency en continuïteit van de waardering, heffing en inning van lokale belastingen te verbeteren.

3.3 Beleidskaders

1. Nota reserves jaarlijks
2. Treasurystatuut 2021
3. Financiële verordeningen artikel 212, 213, 213a Gemeentewet (juli 2023)
4. Gemeentelijke verordening Ozb, hondenbelasting en toeristenbelasting (jaarlijks in december actualisatie)
5. Nota investeringsbeleid 2023 (geplande vaststelling 3e kwartaal 2023)
6. Fiscaal beleidskader (4e kwartaal 2022)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2019	2020	2021	2022	Streef-waarde
Oordeel accountant over rechtmatigheid en getrouwheid	Controlerapport accountant bij jaarrekening	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief
Lokale lastendruk (lijst met goedkoopste gemeenten)	COELO	98e plaats	98e plaats	106e plaats	50e Plaats 2023: 59e plaats	geen
Lokale lastendruk: bedrag onder landelijk gemiddelde	COELO	€ 33	€ 36	€ 37	€ 94 2023: € 111	Minimaal € 22,50
Oordeel waarderingskamer	Brief waarderingskamer	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
Betaalgedrag gemeente (% tijdig betaald binnen 30 dagen)	Gemeente	90%	91%	92%	86%	90%

* De gemiddelde waarde van een woning is volgens het COELO in 2022 gestegen met 16,7% (landelijk 16,8%). De gemiddelde waarde van een koopwoning bedraagt daarmee in 2023 € 415.100. Dit was in 2022 € 355.570.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 296.000	€ 297.000	2022
	€262.000	€ 268.000	2021
	€ 257.000	ontbreekt	2020
	€ 237.000	€ 232.000	2019
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	€ 834	-	2023
	€ 779	€ 828	2022
	€ 774	€ 745	2021
	€ 740	€ 716	2020
	€ 707	€ 686	2019
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	€ 805	-	2023
	€ 810	€ 903	2022
	€ 774	€ 814	2021
	€ 740	€ 781	2020
	€ 707	€ 748	2019

Het ministerie van BZK heeft een database ontwikkeld met informatie over de financiën van gemeenten (www.financiengemeenten.nl). Deze database bevat financiële informatie op het niveau van individuele gemeenten (kengetallen, uitgaven van gemeenten t.o.v. andere gemeenten etc.).

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
OZB stijging van 6,2%	0	-1.409	-1.409	-1.409	-1.409
Stelpost voor risico's	0	0	300	1.950	2.910
Totaal nieuw beleid	**0**	**-1.409**	**-1.109**	**541**	**1.501**

Toelichting nieuw beleid

OZB stijging van 6,2%

We verhogen de OZB voor het jaar 2024 met 6,2%. Dit betekent een extra OZB opbrengst ter hoogte van jaarlijks € 1,4 miljoen. Voor het jaar 2024 kiezen we voor een totale OZB verhoging van 6,2%. Deze bestaat uit een verwachte inflatie voor het jaar 2024 van 4,3%, verhoogd met een correctie over 2023 van 1,9%. In 2023 hebben we de OZB tarieven verhoogd met de inflatie. Dit is destijds ingeschat op 2,8%. Dit is aanzienlijk lager dan de werkelijke inflatie in 2023. Deze inflatie (voor alleen het jaar 2023) wordt nu ingeschat op gemiddeld 4,7%. We hebben de OZB tarieven dus met 1,9% te weinig verhoogd (uitgaande van het beleid om de tarieven te laten stijgen met de inflatie). Dit willen we nu voor het jaar 2024 corrigeren.

Stelpost voor risico's

We zien een aantal forse risico's in de begroting zitten, die nog niet financieel vertaald zijn. Hiervoor nemen we een totaalbedrag op van € 0,3 miljoen in 2025 oplopend tot € 2,9 miljoen in 2027. Door deze stelpost op te nemen zorgen we voor een meer realistischere begroting. Via deze stelpost houden we (gedeeltelijk) rekening met risico's op het gebied van de realisatie van de hervormingsagenda jeugdhulp, toekomstige investeringen onderwijs, uitvoeringskosten voor de versnelling van het klimaat- en energiebeleid en ontwikkelingen bij culturele instellingen. Het opnemen van deze stelpost betekent overigens alleen dat we hierin in financiële zin deels rekening houden, maar dat gelden pas definitief beschikbaar komen na concrete uitwerking van onderliggende plannen.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Stijging rentekosten	0	0	100	250	360
Afbouw inzet reserves Maaslandgas en deposito BNG	0	0	0	0	129
Hoger dividend BNG	-62	-42	-42	-42	-42
Extra OZB opbrengsten	-133	-133	-130	-130	-130
Voordeel doorbelasting personele kosten	0	-400	-650	-450	0
Hogere bijdrage BSOB 2023	211	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**16**	**-575**	**-722**	**-372**	**317**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Stijging rentekosten

Door een rentestijging stijgen de jaarlijkse rentekosten met structureel € 360.000 voor geld wat we moeten aantrekken om onze reguliere investeringen uit het investeringsplan te kunnen financieren. De huidige rente om voor de lange termijn te lenen ligt op dit moment voor de gemeente tussen de 3 en 4%. Onze gemiddelde rentepercentage is op dit moment 1,1%. We verwachten dat onze gemiddelde rente de komende jaren stijgt naar 1,9%. Deze rentestijging is gekoppeld aan het reguliere investeringsplan waarin de investeringen op het gebied van ontmoeten, onderwijs, sport en de openbare ruimte belangrijke onderdelen zijn.

Afbouw inzet reserves Maaslandgas en deposito BNG

We verlagen de jaarlijkse onttrekking uit de reserves Afloop gaswinstuitkering Maaslandgas en Deposito BNG met in totaal € 129.000 in 2027. In het verleden hebben we om specifieke redenen geld in deze reserves gestort om dit vervolgens verspreid over meerdere jaren in te zetten voor de reguliere begroting. We bouwen het bedrag af dat we jaarlijks inzetten voor de begroting.

Hoger dividend BNG

We hebben een voordeel van € 62.000 in 2023 en vanaf 2024 jaarlijks € 42.000. Als aandeelhouder van de Bank Nederlandse Gemeenten ontvangen we jaarlijks dividend. Deze was over 2022 € 62.000 hoger dan we hadden begroot. We hebben dit jaar over 2022 een bedrag ontvangen van € 162.000. Over de afgelopen drie jaren was het dividend gemiddeld € 42.000 hoger en daarom passen we onze begroting omhoog aan.

Extra OZB opbrengsten

We verwachten een extra OZB-opbrengst van € 133.000 in 2023 en 2024 en structureel € 130.000 vanaf 2025 door uitbreiding van het aantal woningen (areaaluitbreidingen). Vanaf 2025 loopt het voordeel iets terug omdat we extra kosten hebben in de openbare ruimte voor beheer, onderhoud en vervanging van wegen, groen en openbare verlichting door areaaluitbreidingen.

Voordeel doorbelasting personele kosten

We hebben een voordeel van € 400.000 in 2024, € 650.000 in 2025 en vervolgens € 450.000 in 2026 door een hogere doorbelasting van kosten aan afval en riolering. Deze hogere doorbelasting komt voordeel door loon- en prijsontwikkeling en door hogere personele kosten binnen de afvalinzameling. Deze hogere kosten worden opgevangen binnen de tarieven van afval en riolering.

Hogere bijdrage BSOB 2023

We verhogen de BSOB bijdrage voor 2023 met € 211.000. Onze totale bijdrage over 2023 wordt hierdoor € 2.228.983. De BSOB heeft te maken met stijgende kosten. Dit heeft een aantal oorzaken. Als eerste hebben ze extra kosten door bezwaren via No Cure No Pay (NCNP) bedrijven. Zij hebben drie keer zoveel bezwaren ingediend als in 2022. Het kabinet heeft een wetswijziging voorbereid om de kosten door NCNP bedrijven in de toekomst te verlagen. Daarnaast hebben ze hogere kosten voor personeel door vertrekkend personeel en hogere inhuur (mede door de NCNP).

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Septembercirculaire 2023	29	-2.400	-2.513	-2.181	-6.539
Loon- en prijsontwikkeling 2024	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal septembercirculaire	**29**	**-400**	**-513**	**-181**	**-4.539**

Toelichting septembercirculaire

Septembercirculaire 2023

We verwerken de septembercirculaire 2023 in onze begroting. De algemene uitkering stijgt in alle jaren. In 2024 ontvangen we € 2,4 miljoen extra en dit loopt op tot € 6,5 miljoen in 2027. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen ontstaat er in 2023 een tekort van € 1,6 miljoen. De jaren erna (2024-2026) zijn de mutaties beperkt. Opvallend is dat het laatste jaar 2027 een positieve ontwikkeling kent van € 4,3 miljoen. De noodzakelijke afzonderingen verwerken we ook deze begroting.

Loon- en prijsontwikkeling 2024

Door een hogere verwachte loon- en prijsontwikkeling voor 2024 ontvangen we structureel circa € 2 miljoen extra in de algemene uitkering. Gezien de huidige ontwikkelingen in de wereld is het erg lastig in te schatten wat de inflatie in 2024 gaat doen. Dit is voor komende begroting nog een grote risicopost. We stellen voor om dit extra bedrag te reserveren voor daadwerkelijke loon- en prijsstijging binnen onze begroting voor 2024 en verder. Het geld is vooral extra nodig voor een loonstijging (er is nog geen nieuwe CAO voor 2024). In mei rekenden we met een mogelijke loonstijging van 4,7%. Het CPB gaat nu uit van 6,3%, terwijl de vakbonden 8% vragen. Wij houden nu rekening met 6,3%. Daarnaast zien we een stijging in het sociaal domein (jeugd en Wmo) op basis van de OVA van 4,94% in 2024. Daarbij zien we dat de werkelijke OVA in 2023 circa 1,5% hoger is dan we eerder toegekend hebben. Dit leidt mogelijk tot ene extra correctie in 2024. Ook zien we een stijging van de kosten voor openbare ruimte, vastgoed en diverse investeringen.

4.4 Wat mag het kosten?

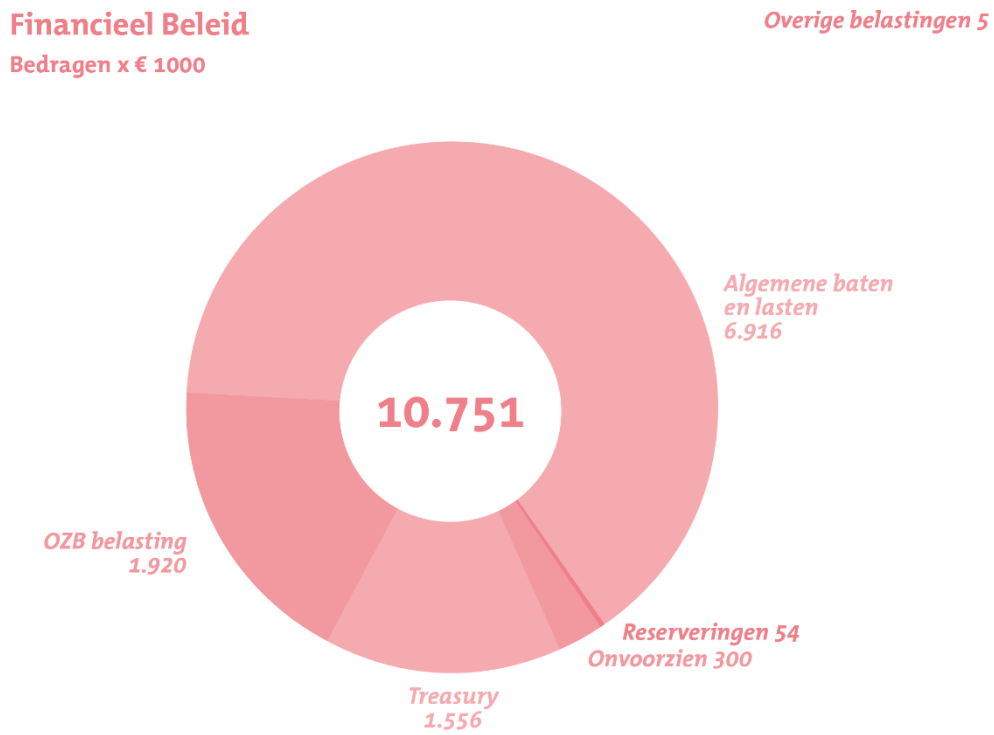
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	3.034	10.218	10.656	10.700	10.367
Baten	-250.712	-265.072	-267.610	-249.787	-247.891
Saldo	-247.678	-254.854	-256.954	-239.087	-237.524
Stortingen reserves	1.015	978	954	960	945
Onttrekkingen reserves	-2.989	-2.231	-2.097	-1.963	-1.963
Saldo mutaties reserves	-1.974	-1.253	-1.143	-1.003	-1.018
Totaal bestaand beleid	**-249.652**	**-256.107**	**-258.097**	**-240.090**	**-238.542**
Nieuw beleid	0	-1.409	-1.109	541	1.501
3O-ontwikkelingen	16	-575	-722	-372	317
Budgettair neutrale wijzigingen	14	-2.115	-2.135	-2.137	-2.141
Septembercirculaire	29	-400	-513	-181	-4.539
Totaal programma	**-249.593**	**-260.606**	**-262.576**	**-242.239**	**-243.404**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2024 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).



5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing



Samenvatting

Het weerstandsvermogen geeft de financiële gezondheid van de gemeente weer. We drukken deze uit in een ratio. De uitkomst van de ratio moet in beginsel minimaal 1 zijn.

Op hoofdlijnen is het beeld als volgt:

Omschrijving	Bedrag/ratio incidenteel	Bedrag/ratio structureel
Geïnventariseerde risico's	€ 4,8 miljoen	€ 4,2 miljoen
Weerstandscapaciteit	€ 23,4 miljoen	€ 5,1 miljoen
Weerstandsratio	4,92	1,22

De conclusie hieruit is dat de weerstandscapaciteit van voldoende omvang is om de gekwantificeerde risico's te ondervangen. Er is ook ruimte voor het opvangen van onvoorziene risico's.

We hebben ruimte om incidentele en structurele risico's op te vangen binnen onze begroting. De incidentele weerstandsratio is gelijk gebleven. De structurele weerstandsratio is wel fors gedaald. De structurele risico's zijn hoger dan voorheen. Dit komt met name door het risico wat we presenteren door tekort door het ravijnjaar.

Ten opzichte van de jaarrekening zijn er een aantal risico's vervallen. Deze zijn inmiddels concreet geworden en de effecten hiervan zijn verwerkt in deze programmabegroting.

1. Beleid

Het beleid van de gemeente ten aanzien van risicomanagement is nader uitgewerkt in de notitie risicomanagementbeleid.

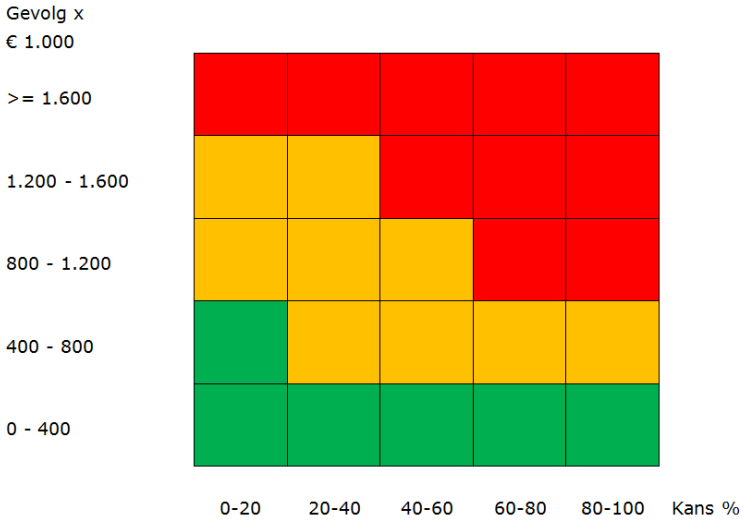
Risicomanagement is gedefinieerd als het op gestructureerde wijze identificeren, analyseren en beheersen van risico's die van invloed zijn op de realisatie van gemeentelijke doelstellingen. De focus ligt op risico's met een mogelijk substantiële invloed op de financiële positie van de gemeente. Aan ons risicomanagement liggen onder andere de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden ten grondslag:

- Risicomanagement is onderdeel van de reguliere verantwoordelijkheid van het (lijn)management en is een cyclisch proces.
- We maken zoveel mogelijk gebruik van bestaande instrumenten voor risico-identificatie en -beheersing.
- Risicobeheersing doen we zoveel mogelijk in de reguliere processen.
- Het toepassen van risicomanagement betekent niet dat we alle risico's kunnen voorkomen.

Risico's hangen vaak samen met externe factoren. Daarop hebben we als gemeente niet altijd direct invloed. Daarom is het lastig deze risico's in alle gevallen voldoende betrouwbaar te kwantificeren.
Risico's ontwikkelen zich voortdurend. De laatste rapportage over de risico's en de beheersing daarvan is in de jaarrekening 2021 opgenomen. In deze programmabegroting 2023-2026 hebben we deze risico-inschatting geactualiseerd.

Risicokaart

Omdat risico's lastig te kwantificeren zijn maken we gebruik van de risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de categorisering van de risico's naar kans en gevolg.



Een risico dat zich in het groene gebied bevindt heeft minimale financiële gevolgen. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht. Het is hier van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om een grote extra last te voorkomen. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.
Om te bepalen in welke risicokleur (rood, oranje, groen) een risico valt, zijn structurele risico's vermenigvuldigd met 4 (jaar).

2. Risico's

Risico's in de rode categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Ravijnjaar 2026 en verder	S	€ 3,1 miljoen	50%	€ 1,5 miljoen

Risico
In deze begroting presenteren we in 2026 en 2027 een tekort. Het gaat om een bedrag van structureel € 3,1 miljoen in 2027. Dit tekort wordt veroorzaakt door de daling van de algemene uitkering (het ravijnjaar). De VNG heeft opgeroepen om een realistische begroting te maken en transparant te zijn over tekorten. We hebben daarom stelposten opgenomen voor grote risico's die we zien.
We lobbyen richting het Rijk voor voldoende compensatie voor de uitvoering van onze gemeentelijke taken. Wanneer het Rijk géén compensatie geeft hebben we een risico van € 3,1 miljoen in onze begroting waarvoor we geen dekking hebben.

Beheersmaatregel
We voeren een stevige lobby (via de VNG) voor voldoende compensatie en houden landelijke ontwikkelingen in de gaten. We zullen hier in de verschillende BBC producten op terugkomen en indien nodig bijsturen.

Stijgende rente gekoppeld aan grote investeringen	S	€ 2,3 miljoen	80%	€ 1,8 miljoen

Risico
We zien dat de rente het afgelopen (half) jaar sterk aan het stijgen is. Dit heeft ook effect voor onze begroting. Onze gemiddelde rentepercentage (de zogenaamde renteomslag waartegen we de jaarlijkse kosten van onze investeringen berekenen) is op dit moment 1,1%. We kennen in onze begroting grote investeringsimpulsen/ projecten. Onze financieringsbehoefte is globaal doorgerekend en daarbij berekend wat het effect is op het gemiddelde rentepercentage. Dit geeft het volgende beeld:

Jaren	Financierings-behoefte	Omslagrente
- Jaren 2023-2025	**75 miljoen**	**1,90%**
- Jaren 2023-2028	**172 miljoen**	**2,30%**
- Jaren 2023-2031	**219 miljoen**	**2,30%**

Het is dus reëel te verwachten op basis van de huidige renteontwikkelingen dat de gemiddelde rente gaat stijgen van 1,1% naar 1,9% en vervolgens naar 2,3%.
In de programmabegroting 2024-2027 is zo goed mogelijk rekening gehouden met de rentestijging tot 1,9%. Afhankelijk van de realisatie van een groot aantal projecten verwachten we na 2026 nog een extra financieringsbehoefte van afgerond € 100 miljoen. Dit betekent tegen een rente van 3,5% een kostenpost van € 3,5 miljoen. Dit terwijl de huidige rekenrente 1,1% is.

Beheersmaatregel
- We volgen kritisch de ontwikkelingen van de rente en bij concrete financieringsbehoefte proberen we een zo goed mogelijk financiering aan te trekken qua looptijd en rentepercentages om het renterisico zo goed mogelijk te beperken.
- We actualiseren periodiek onze financieringsbehoefte.
- We kijken of we in de komende begrotingen begrotingsruimte vinden om structurele budgetten meer waardevast te maken.

1 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[2]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Jeugdhulp 2023 en verder	S	€ 4,5 miljoen	25%	€ 1.125.000

Risico

De ALV van de VNG heeft op 14 juni 2023 ingestemd met de Hervormingsagenda Jeugd. Deze bestaat uit een combinatie van extra middelen voor gemeenten en een set van besparingsmaatregelen waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel gerealiseerd moet worden.
De VNG gaat een implementatieplan maken voor de besparingsmaatregelen in de Hervormingsagenda. Daarna volgt een uitvoeringstoets. De verwachting is dat het implementatieplan in oktober klaar is.
De landelijke richtlijn van de provincies is dat we de bedragen uit de Hervormingsagenda tot en met 2027 volledig mogen inboeken. In deze programmabegroting hebben we dat gedaan.

In het landelijke coalitieakkoord is daarnaast een extra besparing in het jeugddomein opgenomen met een structurele omvang van (afgerond) € 500 miljoen vanaf 2025. Deze besparing is een Rijksverantwoordelijkheid. Het is dus aan het Rijk om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen die aanvullend zijn op de Hervormingsagenda. Door de val van het kabinet is het onduidelijk wat er met dit onderdeel gaat gebeuren. Vooralsnog hebben wij deze extra besparing in onze begroting doorvertaald in lagere budgetten voor jeugdhulp.

Beheersmaatregel

We volgen het implementatieplan van de VNG voor de maatregelen in de Hervormingsagenda. Verder volgen we de ontwikkelingen rondom de extra Rijksbesparing op jeugdhulp.
Vooruitlopend daarop maken we zelf een eerste analyse van de besparingsmaatregelen in de Hervormingsagenda, vertaald naar de Osse situatie.

Hogere inflatie	S	€ 1,6 miljoen	25%	€ 0,4 miljoen

Risico

Volgens het centraal planbureau (concept macro economische verkenningen 2024) blijft de inflatie dit jaar hoger dan verwacht. Ook in 2024 blijft de inflatie met 3,8% hoger dan normaal.
De combinatie van ene krappe arbeidsmarkt en hoge inflatie leidt ook tot hogere loonstijgingen.

De impact op een hogere inflatie is erg lastig in te plannen. In de begroting houden we zo goed mogelijk rekening met hogere kosten (inflatie tussen 3-4 %). Ook subsidies verhogen we met een inflatiecorrectie.
Echter de vraag is of dit voldoende is.
Daarnaast lastig in te schatten wat de prijsontwikkeling is bij grote aanbestedingen. Leiden de hogere energieprijzen, de krapte op de arbeidsmarkt etc. tot grotere aanbestedingsnadelen?

In de begroting hebben we ongeveer € 7 miljoen geraamd voor prijsstijgingen (exclusief loonontwikkeling).
Als de inflatie gemiddeld 1% hoger is betekent dit een risico van ongeveer € 1,6 miljoen structureel.

Aangezien de prognose gebaseerd is op cijfers vanuit het Centraal planbureau schatten we het risico laag in.

Beheersmaatregel

We volgen kritisch onze projecten en onze begrotingsposten. Deels zullen we voor hogere inflatie gecompenseerd worden via de algemene uitkering.

2 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Grondbedrijf	I	€ 5,2 miljoen	100%	€ 5,2 miljoen

Risico

Grondexploitaties (BIE)

De grondexploitaties actualiseren we tweemaal per jaar op basis van uitgangspunten en parameters die, gelet op de huidige markt en de huidige inzichten, het meest reëel lijken voor de looptijd van het project. Deze inschattingen resulteren in één projectresultaat. Het is en blijft echter altijd een inschatting van de toekomst. Kansen en risico's binnen een project kunnen er voor zorgen dat het projectresultaat in de toekomst afwijkt.

Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid en het Najaarsbericht. De paragraaf beschrijft op hoofdlijnen het grondbeleid, de financiële positie en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het Najaarsbericht gaat een slag dieper dan de paragraaf en geeft inzicht op een detailniveau per project.

IMVA's (toekomstige grondexploitaties)

Binnen onze gemeente kennen we diverse zogenaamde IMVA's (voorbereidingskredieten) die naar verwachting in de toekomst leiden tot een door de raad geactiveerde grondexploitatie. Dit zijn Klein en Groot Amsteleind Oss, Raadhuislaan Zuid, Raadhuislaan Noord (voormalig Belastingkantoor), Stationskwartier Ravenstein, herontwikkeling sportvelden Macharen, Hooghuis Ravenstein en Marsna Casella. De verwachte financiële resultaten worden niet meegenomen in de financiële verslaglegging van het grondbedrijf (MPG en Najaarsbericht). Dit omdat de kaders nog niet zijn vastgesteld en daarom zijn de financiële resultaten te onzeker.
Voor de gemaakte voorbereidings- en onderzoekskosten hebben we een verliesvoorziening IMVA getroffen. De gemaakte IMVA-kosten worden in de toekomst ingebracht in de te activeren grondexploitatie, mits deze kosten niet langer dan vijf jaar geleden gemaakt zijn. Bij vaststelling van de grondexploitatie is het te volgen scenario uitgewerkt en zijn om deze reden de financiën met meer zekerheden omgeven. Ook is op dat moment daarmee het verwachte effect op de reserve(s) bekend, oftewel hoeveel winst wordt toegevoegd of verlies wordt onttrokken. Indien uiteindelijk niet tot een grondexploitatie wordt overgegaan, dan bedraagt het risico normaliter de som aan gedane IMVA-uitgaven en wordt dit aangezuiverd met de genoemde verliesvoorziening.
De outlook voor de bestaande IMVA's is op dit moment naar verwachting negatief voor de reserve(s) van het grondbedrijf. Dit komt vooral omdat een deel van de projecten binnenstedelijke herstructureringsprojecten zijn. Deze projecten zijn vaak complex en bewerkelijk en daarmee niet zelden verlieslatend. Dit verlies wordt uit de reserve binnenstedelijke transformatie opgevangen. Het project Amsteleind (buitenstedelijke uitleglocatie) is naar verwachting wel winstgevend.

Beheersmaatregel

Om risico's op te vangen, moeten we een bepaald bedrag reserveren. Hoe groot dat bedrag moet zijn, hangt af van hoe groot de kans is dat een risico zich voor doet. We maken hiervoor gebruik van de Monte Carlo Methode. Dat is een statistische berekening die alle risico's goed in kan schatten en waarderen.

Alle per project berekende risico's hebben we bij elkaar opgeteld. Dat is het bedrag wat we dus minimaal beschikbaar moeten hebben om alle risico's in voldoende mate af te kunnen dekken. De risico's dekken we af met de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf (ABR).

Op basis van het najaarsbericht verwachten we dat deze reserve € 1 miljoen bedraagt per 1-1-2024. Het minimale niveau is bepaald op € 4,6 miljoen. Dit betekent dat deze reserve te laag is. Vooralsnog is het niet erg dat de ABR onder de minimale omvang zit. De afgelopen jaren bedragen zijn grote bedragen afgeroomd vanuit de ABR. De afgeroomde bedragen zijn in andere reserves voor het grondbedrijf terecht zijn gekomen. Denk hierbij aan reserve strategische aankopen en binnenstedelijke transformatie.
Bij de berekening van de ABR en minimale omvang zijn de IMVA's buiten beschouwing gelaten omdat daarvan de financiële berekeningen nog pematuur zijn.

Risico's in de oranje categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[3]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
CAO onderhandelingen loonontwikkeling	S	€ 0,7 miljoen	25%	€ 175.000

Risico

In het najaar 2023 wordt er onderhandeld over een nieuwe CAO vanaf 2024 voor gemeentelijk personeel. Op dit moment is nog niks bekend over eventuele duur en/of uitkomsten van deze CAO.
In deze begroting hebben we rekening gehouden met een loonstijging (inclusief premiestijgingen) van 4,7%. Dit is gebaseerd op prognoses vanuit het centraal planbureau (loonontwikkeling overheid).
Een afwijking van 1% meer of minder heeft grote impact op onze begroting. In financiële zin betekent 1% meer of minder een risico van € 0,7 miljoen.

Aangezien de prognose gebaseerd is op cijfers vanuit het Centraal planbureau schatten we het risico laag in.

Beheersmaatregel

- We volgen de onderhandelingen tussen de VNG en de vakbonden.
- We volgen de ontwikkelingen van de effecten van de hogere inflatie op de algemene uitkering.

Wachtgeld wethouders	I	€ 700.000	50%	€ 350.000

Risico

In 2026 zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen. Na beëindiging van het wethouderschap ontvangt een wethouder een ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dat is geregeld in de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Appa). Voor de voormalige wethouders hebben we een voorziening wachtgeld wethouders. Voor de zittende wethouders is niet in te schatten of ze aanspraak gaan maken op het wachtgeld. Hierdoor kunnen we niet met een redelijke mate van zekerheid het bedrag inschatten. Daarom is een directe storting in de voorziening wachtgeld wethouders niet toegestaan. Als compensatie voor deze onzekere toekomstige wachtgeldverplichtingen storten we jaarlijks een bedrag van € 103.000 in de bestemmingsreserve wachtgeld wethouders.
De maximale wachtgeldverplichting van de huidige vijf wethouders wordt ingeschat op € 1,1 miljoen. Bij het daadwerkelijk ontstaan van de wachtgeldverplichting zal blijken of de reserve wachtgeld wethouders volstaat voor het aanvullen van de voorziening wachtgeld wethouders. Met de jaarlijkse storting van € 103.000 zit er eind 2026 € 0,4 miljoen in de reserve wachtgeld wethouders. Er bestaat dus een risico dat het bedrag € 0,7 miljoen te laag is.

Beheersmaatregel

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van € 103.000 gestort in de reserve wachtgeld wethouders. Indien de jaarlijkse storting niet voldoende is dan wordt het tekort eenmalig aangevuld in het jaar waarin het zich voordoet.

3 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico's in de groene categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Beheerplan Haven	S	€ 275.000	85%	€ 235.000

Risico

Tijden het dossier van baggeren Haven hebben we afgesproken dat we in 2023 komen met een financiële bijstelling van het beheerplan Haven. We zien hier veel ontwikkelingen en stellen voor om de bijstelling mee te nemen in het beheerplan Haven 2025 dat in het tweede kwartaal van 2024 wordt vastgesteld. Op dit moment wordt de haven van Oss gebaggerd waardoor de haven weer beter toegankelijk wordt voor schepen.

De kosten voor de haven nemen toe als gevolg van nieuwe inzichten in de aanwas van slib waardoor we vaker moeten baggeren. Ook de externe kosten nemen toe als gevolg van de inflatie en de inkomsten lopen terug. Daarnaast blijkt de omvang van de onderhouds- en vervangingsopgave groter te zijn met complexe projecten zoals de sluisverhoging en wijziging monding van de Maas naar het kanaal (onderdeel van de Meanderende Maas). Tot slot speelt mogelijk de verplaatsing van de bediencentrale van RWS voor de Macharense brug.

Beheersmaatregel

We gaan volgend jaar een nieuw beheerplan 2025-2030 maken en inbrengen voor besluitvorming in 2024. Hierin brengen we de (toenemende) kosten in beeld en stellen we keuzes voor met betrekking tot de diverse dekkingsmogelijkheden.

Veiligheidsregio Brabant Noord (VRBN)	S	€ 253.000	50%	€ 126.500

Risico

De VRBN kan ambities niet realiseren zonder het nemen van risico's. Risico's behoren bij het proces van verandering. Bij het (nieuw) nog vast te stellen beleidsplan 2024-2027 "Samenwerken aan verkracht en veiligheid" is het de verwachting dat de VRBN de ambities uit dat beleidsplan kan realiseren binnen de huidige financiële kaders. In de Programmabegroting VRBN 2024 staat een bedrag van € 2,6 miljoen aan risico's opgenomen. Daarvan is ca. € 0,8 miljoen incidenteel en € 1,8 miljoen structureel. De incidentele risico's kan de VRBN opvangen vanuit de algemene reserve. De belangrijkste structurele risico's zijn de hoge prijsstijgingen en gevaar op een cyberincident / datalek.
Van de gemeentelijke bijdragen bedraagt het aandeel van de gemeente Oss 14,05%. Op basis hiervan is het structurele risico voor ons bijna € 253.000.

Het werkveld van veiligheidsregio's is volop in ontwikkeling. Vooral op het thema informatievoorziening en de voorbereiding op crisisbeheersing is er sprake van een ontwikkeling van het takenpakket. Het Rijk financiert deze taken met een structurele doeluitkering die daarvoor gelabeld is. Dat betekent dat hiervoor geen aanvullende gemeentelijke bijdrage noodzakelijk is.

Beheersmaatregel

De voornoemde ontwikkelingen blijven we kritisch volgen en in principe geldt de regel extra kosten betalen uit "nieuw voor oud". Echter de VBRN heeft bij de kadernota 2024 aangegeven dat dit beleidsprincipe haar grenzen heeft bereikt.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Volumegroei Wmo	S	€ 250.000	50%	€ 125.000

Risico

Het aantal aanvragen huishoudelijke hulp stijgt op dit moment niet meer. Dit in tegenstelling tot de afgelopen jaren. De nieuwe aanbesteding, die recent is afgerond, geeft nog onzekerheden die mogelijk leiden tot een kostenstijging. Er kan nog onvoldoende worden ingeschat welke keuze de inwoner maakt voor welk product: of een algemene voorziening of een maatwerkvoorziening. Dat bepaalt in belangrijke mate hoe de kosten zich gaan ontwikkelen. Daarnaast loopt er nu een CAO ontwikkeling die mogelijk tot een verdere kostenstijging leidt.

We zien opnieuw meer aanvragen voor maatwerkvoorzieningen Begeleiding in vergelijking met vorig jaar. Meer inwoners maken gebruik van ondersteuning doordat mensen langer thuis blijven wonen en daarnaast zien we steeds meer complexe aanvragen. De komende jaren bouwt de gemeente aan passende steunstructuren in de wijk en randvoorwaarden zodat inwoners met een psychische kwetsbaarheid zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen met ondersteuning dichtbij en gebruik van het specialistische vangnet in de regio voorkomen kan worden. We verwachten een verdere stijging in aanvragen voor begeleiding. Vanaf 2024 ontvangen we lokaal extra middelen voor de doordecentralisatie van beschermd wonen. We kunnen niet met zekerheid zeggen of deze middelen voldoende zijn om de kostenstijging op Begeleiding op te vangen omdat er nog nieuwe producten ontwikkeld moeten worden.

Volgend jaar ronden we per 1 april een nieuwe aanbesteding hulpmiddelen af. Ook deze geeft onzekerheden over de kostenontwikkeling.

Beheersmaatregelen

Wanneer we meer inzicht hebben in de keuze van de inwoner voor de maatwerkvoorziening of algemene voorziening huishoudelijke hulp, kunnen we een betere inschatting van de kosten maken.
We volgen de ontwikkeling van het aantal aanvragen voor begeleiding en denken mee bij de ontwikkeling van nieuwe producten.
Wanneer de aanbesteding van hulpmiddelen is afgerond kunnen we een doorrekening maken van de verwachte kosten.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Minder parkeeropbrengsten	S	€ 200.000	50%	€ 100.000

Risico

De parkeeropbrengsten staan onder druk. Vanaf 2024 voorziet het beheerplan een tekort van € 345.000 (exclusief inflatie). Dit heeft te maken met een laag betalingsbereid in Oss (circa 50%) en lagere opbrengsten uit naheffingen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een veranderd winkelgedrag. De laatste jaren is een verschuiving zichtbaar naar online shoppen, die ten koste gaat van het fysiek winkelbezoek. Met name de middelgrote steden, waartoe Oss behoort, is getroffen door deze ontwikkeling, die zich heeft vertaald in jaarlijks afnemende parkeeropbrengsten.

Beheersmaatregel

Het beheerplan voorziet een aantal maatregelen om het structurele tekort op te heffen. We gaan dit tekort fors terug dringen door de inzet van een scanauto. Door deze inzet wordt op efficiënte wijze de betalingsbereidheid verhoogd. Bijkomend effect is dat de inkomsten uit naheffingen ook toenemen.
Ook vindt er een bestuurlijk discussie plaats over de betaaltijden (invoering betaald parkeren in de avonduren en op zondagen) en de hoogte van de parkeertarieven. Als deze worden ingevoerd is de verwachting dat het tekort in zijn geheel wordt terug gedrongen. De uitkomsten van deze discussie kunnen dus een sterk sturend effect hebben op de resultaten van het parkeerbedrijf.
We monitoren de effecten van de bestuurlijke besluitvorming op de inkomsten en alsmede de effecten van de scanauto op de betalingsbereidheid. Ten aanzien van de het fysieke winkelbezoek monitoren we periodiek de inkomsten. Indien nodig stellen we bij het beleidsplan parkeren aanvullende maatregelen voor om de financiën structureel op orde te houden.
In de zomer van 2023 starten we met een test van de scanauto. Na deze test kan de scanauto ingezet worden (laatste kwartaal 2023). Het parkeerbeleidsplan wordt in het derde kwartaal van 2024 voorgelegd.

Milieutaken in het kader van de omgevingswet	S	€ 100.000	50%	€ 50.000

Risico

De omgevingswet gaat per 1 januari 2024 van start. Dat betekent dat we tot 2029 de tijd hebben om de Omgevingswet te implementeren. De omgevingswet is meer dan transitie naar Omgevingsvisie en Omgevingsplan. Met in werking treden worden diverse nieuwe regels van kracht die impact hebben op de openbare ruimte (o.a. toegankelijkheid, mobiliteit) en het milieu (geluid, bodem). We onderzoeken momenteel de regels op deze nieuwe regels en taken. Er is echter nog steeds geen duidelijkheid over de financiering van deze taken. Op dit moment verwachten we dat de impact een toename van minimaal 1 fte HBO is. Wanneer deze gelden er niet komen dan nemen we dit op als 3O-ontwikkeling.

Beheersmaatregel

We onderzoeken de Omgevingswet op nieuwe wet en regelgeving. De afronding van de impactanalyse met de financiële consequenties staat nu gepland voor najaar 2023. De financiële consequenties worden dan ook in beeld gebracht. Voor het monitoren van het verkeerslawaai overleggen we met de regio en het bureau dat het verkeersmodel beheert.

Netwerkcongestie	I	€ PM	%	€ PM

Risico

Als gevolg van het vollopen van het elektriciteitsnetwerk is het komende jaren vrijwel uitgesloten dat grootverbruikers een aansluiting op het elektriciteitsnetwerk kunnen verkrijgen. Hierdoor ontstaan problemen voor projecten als Industrieterrein Heesch-West, Duurzame Polder en andere projecten die een grootverbruikersaansluiting nodig hebben.

Beheersmaatregel

Voor de verschillende projecten zoeken naar alternatieven zoals een energyhub voor Heesch-West. Daarnaast stevig inzetten op de lobby bij Enexis en Tennet om de uitbreiding van het netwerk en het realiseren van tussenstation in Oss en uitbreiding pocket Wijchen zo hoog mogelijk op de prioriteitenlijst te krijgen.

Risico en beheersmaatregel	S/I[4]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Uitspraken Raad van State	I	€ PM	%	€ PM
Risico Als gevolg van uitstel van uitspraken door de Raad van State ondervinden we vertraging in de realisatie van projecten. Naarmate deze periode langer duurt ontstaat er druk op het realiseren van het project en de businesscase van windpark Elzenburg de Geer. De businesscase verandert met het verstrijken van de tijd en ontwikkelingen in de markt. ***Beheersmaatregel*** We volgen de actualiteit en onderhouden nauw contact met de initiatiefnemers. Daarnaast ondersteunen we de initiatiefnemers zodat zij de noodzakelijke voorbereidingen voor het project kunnen blijven continueren.				
BUIG budget	I	€ 1.300.000 voordeel	75%	+/-€ 975.000 (voordeel)
Risico De verwachting is dat we BUIG middelen over gaan houden, alleen de hoogte van het bedrag is nog onzeker. Er zijn een aantal onzekerheden: - De ontwikkeling van ons debiteurenbestand is onvoorspelbaar. We dienen de voorziening debiteuren hierop aan te passen. Beiden hebben invloed op het BUIG resultaat. - De verwachting was dat het bijstandsbestand met 1% zou dalen, maar tot op heden zien we een stijging in de aantallen onder andere door achterblijvende uitstroom en verhoogde instroom van vergunninghouders. Nog onzeker is hoe het bijstandsbestand zich de komende maanden gaat ontwikkelen. - Het loonkostensubsidiebestand stijgt tot op heden sneller dan verwacht en brengt dus meer kosten met zich mee dan eerder ingeschat. Het is nog onzeker of deze trend zich doorzet. *Beheersmaatregel* We volgen de landelijke ontwikkelingen kritisch en blijven de ontwikkelingen binnen ons eigen bijstands- en loonkostensubsidiebestand nauw monitoren. Daarnaast bekijken we hoe we in de toekomst omgaan met eventuele BUIG overschotten.				

4 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Alternatieve bluswatervoorziening (nieuw en beheer en onderhoud)	I	€ 214.000	50%	€ 107.000

Risico

Naar aanleiding van het saneren van een brandkraan in Herpen door Brabantwater, heeft de veiligheidsregio aangegeven dat er in de omgeving onvoldoende dekking is ten aanzien van de beschikbaarheid van bluswater. Brabantwater heeft het beleid dat hun waternet is bedoeld voor het leveren van schoon drinkwater en niet voor het leveren van bluswater. De veiligheidsregio adviseert de Gemeente Oss om in deze specifieke situatie te zorgen voor een alternatieve bluswatervoorziening. Eventueel in de vorm van een geboorde put.

De Veiligheidsregio onderzoekt op dit moment de gevolgen voor het bluswateraanbod vanwege de aanleg van het streefnet Brabant Water (transportleidingen drinkwater). Door de aanleg van het streefnet kan de doorstroming minder worden waardoor leidingen niet meer geschikt zijn voor bluswater. De wet op de veiligheidsregio schrijft voor dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de bereikbaarheid en beschikbaarheid van voldoende bluswatervoorzieningen. We verwachten dat ca. 60 % van alle huidige brandkranen (plus minus 3700 brandkranen) door Brabant Water zullen worden gesaneerd. Dit zal op korte, middellange en lange termijn er toe leiden dat situaties kunnen ontstaan dat alternatieve voorzieningen moeten worden getroffen. Deze voorzieningen bestaan uit het beschikbaar stellen van bluswater door geboorde putten, open water en tankwagens van de veiligheidsregio. De veiligheidsregio zal ten aanzien van open water ook gesprekken voeren met het betrokken Waterschap.

Over het onderhouden van de reeds bestaande en nog aan te leggen geboorde putten zal met de veiligheidsregio een afspraak worden gemaakt hoe het beste beheer en onderhoud van de geboorde putten kan worden vormgegeven. Vanuit de vakgroep IBORVS- EIN zal hierover contact zijn met de veiligheidsregio.

Omdat het niet duidelijk is wat de planning is van Brabantwater en de gevolgen voor het bluswater hebben we een berekening gemaakt met een minimale en maximale variant. We melden nu het risico op basis van de minimale variant.

Beheersmaatregel

We stellen voor om een voorstel op om beleidsregels op te stellen ten aanzien van alternatieve bluswater voorzieningen. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de Veiligheidsregio, drinkwaterbedrijven en Gemeenten opgedragen om samen te werken aan toekomstbestendige bluswatervoorzieningen. Wij nemen het initiatief om met de Veiligheidsregio en Brabantwater aan te tafel te gaan om een zelfde beeld te hebben over toekomstbestendige bluswatervoorzieningen en wat daar dan voor gedaan moet worden.
We bereiden samen met Veiligheidsregio de beleidsregels voor en we verwachten nog steeds dat we de deze in het najaar van 2023 kunnen vaststellen. Dit doen we samen met de Interregionale Advies- Leidraad. Dit zijn richtlijnen voor de inrichting van de openbare ruimte m.b.t. verbeterde bereikbaarheid voor hulpdiensten.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Ontwikkelingen BSOB met invloed op hoogte deelnemers bijdrage	I (maar wel meerdere jaren)	€ 100.000 - € 200.000	50%	€ 75.000

Risico
BSOB heeft te maken met het risico op stijgende kosten vanwege het toenemend aantal WOZ-bezwaren via No Cure No Pay (NCNP) bureaus. Dit leidt tot extra personele inzet en hogere proceskosten om bezwaren af te kunnen handelen. Deze bureaus krijgen een vergoeding per bezwaar en hebben hier een verdienmodel in gevonden. De proceskostenvergoeding bij in beroep gaan en gelijk krijgen, is zelfs hoger geworden. Zolang de uitgangspunten die hieraan ten grondslag liggen wettelijk niet gewijzigd worden, zullen deze kosten blijven bestaan met het risico dat ze nog toe gaan nemen. Dit is een landelijke trend.

Beheersmaatregel
Inwoners hebben recht om bezwaar te maken. BSOB heeft de manier waarop dit kan voor de inwoner zo toegankelijk mogelijk gemaakt. Dit om de noodzaak om NCNP bureaus in te schakelen te beperken. Verder voert BSOB samen met andere belastingsamenwerkingen een uitgebreide communicatiecampagne. Daarnaast hebben de signalen over deze problematiek richting het Ministerie van Financiën ertoe geleid dat er landelijk een aantal maatregelen aangekondigd zijn om financiële prikkels voor NCNP-bureaus weg te nemen.

Risico en beheersmaatregel	S/I[5]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Heesch West	I	p.m.		p.m.

Risico

De gemeente Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss participeren in de grondexploitatie Heesch West (regionaal bedrijventerrein). Hiervoor is een gemeenschappelijke regeling (GR) aangegaan. Samen met de provincie Noord-Brabant is een masterplan opgesteld voor dit bedrijventerrein dat uiteindelijk 80 hectare kan worden. Er zal een gefaseerde ontwikkeling plaatsvinden.

Het bestemmingsplan Heesch West is begin 2022 door de gemeenteraden van de grondgebied gemeenten Bernheze en 's-Hertogenbosch vastgesteld. Na vaststelling bestemmingsplan is door 30 appellanten beroep ingesteld bij de Raad van State. Door algemene vertragingen bij de Raad van State in combinatie met de planomvang is grote vertraging in de beroepsprocedure aan de orde. Bij de beoordeling van de plannen door Raad van State, niet eerder voorzien dan 2024, zal ook bezien worden of de effecten (Stikstof) van Heesch West op Natura 2000-gebied voldoende worden beheerst.
Ook de stroomvoorziening is een punt van zorg. Het stroomnetwerk in Brabant zit vol en zorgt voor onzekerheid. Binnen Heesch West kijken we naar een slim energieconcept en een duurzame ontwikkeling van het bedrijventerrein.

In de eerste fase wordt 50 hectare ontwikkeld en in de tweede fase de overige 30 hectare. De resterende 30 hectare is bij de grondexploitatieberekening "afgewaardeerd" naar agrarische grondwaarde van € 6 per vierkante meter.

Het verwachte verlies van Heesch West bedraagt eind 2031 in totaal € 43,7 miljoen (eindwaarde eerste fase). In dit kader hebben de deelnemende gemeenten in april 2022 een verliesvoorziening overgedragen aan de GR. Ons aandeel (30%) was € 13,1 miljoen.
De exploitatieberekening bevat risico's op het gebied van gronduitgifte tempo, grondprijzen, kostenstijgingen (inflatie) en marktrente. Ook de gevolgen van de oorlog in Oekraïne met Rusland, de hoge inflatie en een eventuele economische recessie zijn moeilijk te voorspellen. Daar is vooralsnog geen rekening mee gehouden in de exploitatieberekening. De belangstelling voor het terrein Heesch West is nog steeds hoog.

Beheersmaatregel

In de grondexploitatie is met een behoedzaamheidsmarge bij de grondprijzen opgenomen. Naast de verliesvoorziening hebben we een risicoreserve Heesch West van € 1,73 miljoen beschikbaar. Daarmee kunnen we eventuele onverwachte tegenvallers voor een deel opvangen. Hierdoor is het risico beperkt (en valt het dus in de categorie 'groen'). De grondexploitatieberekening van Heesch West wordt elk jaar geactualiseerd.

3. Vervallen risico's

De volgende risico's die in de jaarrekening 2022 nog naar voren kwamen zijn nu vervallen.

Risico	Actie
Lange termijn effecten COVID-19	We zien geen concrete risico's meer.
Overdracht bodemtaken	Het risico is vervallen. We hebben de hogere kosten als 3O-ontwikkeling opgenomen in deze begroting.
Zwerfafvalvergoeding Nedvang	Het risico is vervallen, de vergoeding is vervangen door de SUP (single-use plastics) regeling. De bijdrage is ongeveer gelijk aan de zwerfafvalvergoeding.

5 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

4. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Onder het begrip weerstandsvermogen verstaan we het vermogen van de gemeente om risico's op te kunnen vangen, zodat het afgesproken gemeentelijke takenpakket toch onverkort uitgevoerd kan worden.
In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt aangegeven dat het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- enerzijds de weerstandscapaciteit: de middelen waarover we (kunnen) beschikken om niet begrote kosten te kunnen dekken;
- en anderzijds alle risico's waar nog geen voorzieningen voor gevormd zijn en die van materiële betekenis kunnen zijn.

Voor de gemeente is de weerstandscapaciteit van belang. Een sluitende begroting geeft weliswaar aan dat er evenwicht is tussen de uitgaven en inkomsten, maar ook dat er beperkte ruimte is voor het opvangen van tegenvallers. De weerstandscapaciteit bestaat uit twee onderdelen; de structurele en de incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit dient voor het opvangen van risico's met een meerjarig effect. Deze middelen worden gevormd door de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.
De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte waarmee onze OZB opbrengsten moeten stijgen om op een zogenaamd "redelijk peil OZB "uit te komen. Dit "redelijk peil" is gebaseerd op het tarief wat een gemeente moet hebben voor de toelating tot artikel 12 (extra financiële steun vanuit het gemeentefonds).
De onbenutte belastingcapaciteit voor het jaar 2023 bedraagt € 4,8 miljoen (rekening houdend met extra tariefstijging in 2024).
De post onvoorzien (€ 300.000) is structureel in de begroting opgenomen en maakt ook onderdeel uit van de structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:

- het vrij aanwendbare deel van de algemene vrije reserve (inclusief de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf)
- de niet beklemde bestemmingsreserves (overige bestemmingsreserves)
- de stille reserves

Algemene vrije reserve en de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf

De noodzakelijke omvang van de algemene vrije reserve is vastgesteld op 10% van de algemene uitkering. Hierbij zijn de volgende aspecten van belang:

- zijn de belangrijkste risico's in beeld?
- welke beheersmaatregelen zijn er al genomen om risico's te beperken?
- welke risico's zijn nog niet afgedekt?

Naar verwachting zijn de belangrijkste risico's voldoende herkend. Het grootste deel van deze risico's hebben we ook voorzien van beheersmaatregelen en waar nodig afgedekt door middel van een voorziening of reserve (bijvoorbeeld het grondbedrijf). Ook de risico's die zich kunnen voordoen bij grote projecten, zoals Heesch-West, hebben we in beeld gebracht. Hiervoor hebben we bovendien beheersmaatregelen geformuleerd en deels dekkingsmiddelen gereserveerd. Daarnaast hebben we risico's geïdentificeerd waarvan we het bedrag en de kans van optreden met onvoldoende zekerheid kunnen bepalen. Deze komen ten laste van de weerstandscapaciteit.
Uitgaande van de norm van 10% van de algemene uitkering, dient de algemene vrije reserve ongeveer € 22,6 miljoen te zijn (meicirculaire 2023).
De algemene reserve bedraagt per 31 december 2023 naar verwachting € 39 miljoen. We onttrekken in 2024 naar verwachting € 17,8 miljoen. Een specificatie hiervan is opgenomen in het bijlagenboek. We rekenen met een ruimte in de algemene reserve van € 22,4 miljoen.

De algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR) is het weerstandsvermogen voor de risico's die zich binnen het grondbedrijf kunnen voordoen. Dat kunnen project specifieke risico's (bijvoorbeeld een vervuiling in de grond) of conjuncturele risico's (bijvoorbeeld een hogere rente of een lagere grondprijs) zijn.
Bij de programmabegroting 2024-2027 is de minimum benodigde algemene reserve berekend o.b.v. risicoanalyse (Monte-Carlomethode). De geactualiseerde risicoanalyse bij deze begroting geeft een risicobedrag van € 4,6 miljoen per 1-1-2024. Dit bedrag is dus feitelijk de minimale stand van de ABR.
De ABR heeft op 31-12-2023 een verwacht saldo van een saldo van € 1 miljoen. Omdat we de € 5,2 miljoen van de minimale stand ook hebben opgenomen als risico nemen we de volledige ABR op als mogelijke afdekking van de risico's.

Niet beklemde bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves bevatten middelen die de gemeenteraad voor een bepaalde doelstelling geoormerkt heeft. De gemeenteraad is bevoegd om de bestemming van deze reserves te wijzigen of te besluiten tot extra mutaties ten laste of ten gunste van deze reserves. De bestemmingsreserves kunnen hiermee dus ingezet worden voor het opvangen van risico's als die zich voordoen.

We kennen twee soorten bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves voor de afdekking van afschrijvingslasten e.d. en de overige bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves voor de afdekking van afschrijvingslasten e.d. zijn niet beschikbaar voor de incidentele weerstandscapaciteit, omdat deze structureel zijn ingezet voor de afdekking van (kapitaal)lasten in de begroting. De overige bestemmingsreserves kunnen wel ingezet worden voor het afdekken van risico's als de raad hiertoe besluit. Dit betekent wel dat deze middelen in dat geval niet meer beschikbaar zijn voor het oorspronkelijke doel waarvoor de bestemmingsreserves gevormd zijn.

Stille reserves

Stille reserves zijn activa waarvan de boekwaarde lager is dan de werkelijke waarde en die direct verkoopbaar zijn. Een volledig beeld hiervan is niet voorhanden.

Totale weerstandscapaciteit

Samengevat is de huidige weerstandscapaciteit (per 31-12-2023) in afgeronde bedragen:

bedragen in euro's

Structurele weerstandscapaciteit	**Bedrag**
Onbenutte belastingcapaciteit	4.800.000
Post onvoorzien	300.000
Totaal	**5.100.000**

Incidentele weerstandscapaciteit (31-12-2023)	
Algemene reserve	22.400.000
Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	987.000
Stille reserves	PM
Totaal	**23.387.000**

5. Financiële kengetallen

Op basis van een wijziging van het BBV nemen we voortaan een aantal financiële kengetallen in deze paragraaf op, zowel in de begroting als in het jaarverslag. Eerst geven we een analyse van de financiële positie op basis van deze kengetallen. Daarna lichten we toe wat de kengetallen betekenen.

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	4,66%	8,10%	27,74%	27,78%	37,51%	41,46%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-1,81%	0,94%	19,75%	20,55%	30,11%	34,40%
Solvabiliteitsratio	53,93%	54,23%	48,00%	48,32%	45,22%	43,43%
Structurele exploitatieruimte	8,20%	1,70%	3,74%	4,35%	-1,02%	-0,91%
Grondexploitatie	0%	5,25%	2,16%	2,01%	2,13%	2,10%
Belastingcapaciteit	89,60%	88,25%	88,25%	88,25%	88,25%	88,25%

Analyse kengetallen en financiële positie

Op basis van deze kengetallen concluderen we dat onze financiële positie gezond is tot en met 2025. Daarna komt de structurele exploitatieruimte onder druk te staan.
De netto schuldquotes en de solvabiliteitsratio geven aan dat we met voldoende eigen middelen (reserves) gefinancierd zijn. Onze afhankelijkheid van externe financiering is niet te groot. De netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen vallen binnen de norm. Beide quotes gaan wel fors stijgen komende jaren door de investeren die we gaan doen (en moeten financieren). De solvabiliteitsratio ligt stabiel boven de norm. Onze bezittingen op de balans zijn in voldoende mate gefinancierd met eigen vermogen.
De structurele exploitatieruimte is positief tot en met 2025. Dit sluit ook aan bij het voordelige saldo van deze begroting. Daarna slaat deze om naar een negatieve ratio. Dit komt door het tekort wat we presenteren.
Het kengetal grondexploitatie is een voorgeschreven kengetal. Het kengetal op zich is niet bruikbaar om conclusies te trekken over de risico's in de grondexploitatie. De paragraaf grondbeleid en het MPG zijn daarvoor betere instrumenten.
Met de belastingcapaciteit zitten we onder het landelijk gemiddelde. We hebben nog ruimte om de belastingen te kunnen verhogen om financiële risico's af te dekken als dit nodig is.

Nadere toelichting indicatoren

Netto schuldquote

De netto schuld geeft informatie over de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de baten in de begroting. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Het is normaal als de netto schuldquote tussen de 20% en 70% ligt. Tussen de 70% en de 80% dreigt de schuldomvang te hoog te worden. Boven de 80% zijn alle bezittingen zwaar belast met schulden. Het percentage ligt tussen de normale bandbreedte.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Via deze ratio wordt in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Voor deze ratio gelden dezelfde normen als bij de netto schuldquote. Ook hier ligt het percentage in de acceptabele bandbreedte.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij deze ratio dreigt de schuld van de gemeente te hoog te worden als deze zich tussen de 20% en 30% bevindt. Onder de 20% zijn de bezittingen zwaar belast met schulden. Een ratio boven de 30% is aanvaardbaar.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het belangrijk om onderscheid te maken tussen de structurele en incidentele lasten. Als dit kengetal positief is, is er ruimte om structurele tegenvallers op te vangen. Door het hoge aantal aan incidentele baten en lasten hebben we een positief kengetal en dus ruimte om tegenvallers op te vangen tot en met 2025. Daarna staat de exploitatieruimte onder druk door het ravijnjaar.

Kengetal grondexploitatie

De grondexploitatie kan een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze bij verkoop terugverdiend moet worden. Ten opzichte van de jaarrekening stijgt het percentage omdat we vanuit grondexploitaties eerst kosten gaan maken en de opbrengsten later volgen.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om de belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen



Inleiding

Kapitaalgoederen zijn de materiële vaste activa of objecten met een nut over meerdere jaren. Voor deze objecten is tijdens de levensduur geld nodig om de kwaliteit en het functioneren in stand te kunnen houden. Aanvullend is geld nodig om tijdig te kunnen vervangen of reconstrueren.
We onderscheiden in deze paragraaf drie categorieën kapitaalgoederen:

- Voorzieningen in de openbare ruimte
- Buitensportaccommodaties
- Gemeentelijke gebouwen (inclusief gebouwen basisonderwijs)

Deze kapitaalgoederen vertegenwoordigen een grote waarde. Deze kapitaalgoederen openbare ruimte, buitensportaccommodaties en gebouwen omvatten samenvattend de volgende eigendommen en circa omvang:

- Circa 646 hectare verhardingen in wegen, straten en pleinen met bijbehorende voorzieningen als trottoirs, lichtmasten, wegmeubilair en bruggen. 43 ha onverharde en half verharde wegen. De totale weglengte is ca. 875 kilometer met ca. 166 km aan voet- en fietspaden.
- 24 verkeersregelinstallaties en 8 geregelde voetgangersoversteekplaatsen.
- Circa 22.000 lichtpunten en 105 laadpalen.
- 2 parkeergarages, 1 terrein met achteraf betaald parkeren en 11 terreinen ingericht voor betaald parkeren (terrein Wal is vervallen).
- 2 bewaakte fietsenstallingen inclusief beheerdersruimte en 1 openbaar toilet.
- Circa 538kilometer hoofdriolen onder vrij verval met aansluitleidingen, ca. 180 kilometer persleidingen, 743 mini gemalen, 88 hoofdgemalen en 74 vacuümputten met 10 kilometer vacuümleiding.
- Circa 1.064 ha openbaar groen in parken, plantsoenen, bermen en natuurgebieden (exclusief bossen) waarvan 564 ha binnen de bebouwde kom en 500 ha buiten de bebouwde kom.
- Circa 74.167 bomen, exclusief bossen.
- Circa 1519 speeltoestellen over 252 speelplekken.
- Circa 180 kunstobjecten
- 751 hectare bosgebied.
- 154 gebouwen.
- 19 sportparken.
- Het binnenhavengebied: vanaf de ingang van de Maas bij Macharen tot aan Oss en omvat o.a. 2 havenarmen, het kanaal van circa 5 kilometer, circa 10 km oevers, 7 ligplaatsen, 1 autolossteiger, een brug en een sluis.
- Recreatieve watergebieden: Lithse Ham en De Oude Maasarm Lithoijen.

1. Voorzieningen in de openbare ruimte

1.1 Beheerplannen

Beheerplannen vormen de basis voor beheer, onderhoud en vervanging van de voorzieningen in de openbare ruimte. We stellen ze op aan de hand van beleidskeuzes die zijn vastgelegd in visiedocumenten, beleidsplannen en beleidsbeslissingen. Wanneer de Omgevingswet van kracht wordt, leggen we de relevante kaders in de producten van de Omgevingswet vast (visie, plan en programma's) en mogelijk aanvullende beleidsproducten. Als definitie voor het beheer van deze kapitaalgoederen hanteren we de zorg voor afgesproken prestaties en kwaliteiten bij aanvaardbare risico’s en tegen afgesproken of minimale kosten.

De beheerplannen bestrijken een beperkte periode. Deze periode is afhankelijk van de beschikbare financiële middelen, nieuwe ontwikkelingen of bestuurlijke en maatschappelijke relevantie. Naast reguliere middelen in de begroting is geld beschikbaar uit reserves en voorzieningen, incidenteel geld dat via de programmabegroting is vrijgemaakt en geld dat we via subsidies of cofinanciering ontvangen. In de beheerplannen brengen we ook de ontwikkeling van vervangingskosten op langere termijn in beeld en zetten die af tegen de beschikbare middelen.

De beheerplannen wegen en verkeer, openbare verlichting, groen, water en ecologie, spelen, civiele technische kunstwerken, kunstobjecten en verkeersregelinstallaties hebben we in 2021 samengevoegd tot één integraal beheerplan openbare ruimte. In dit integrale beheerplan openbare ruimte zijn dagelijks onderhoud, groot onderhoud en de vervangingsopgave van de investeringen in de openbare ruimte geactualiseerd. In 2025 presenteren we een nieuwe actuele versie waarin we het beheer van Natuurgebieden ook opnemen.

Het volgende overzicht vermeldt actuele beleids- en beheerplannen, in welk jaar ze zijn vastgesteld en (indien gepland) wanneer we deze actualiseren.

Beleidsplan/beheerplan	**Vaststelling**	**Actualisatie**	**Looptijd**
Mobiliteitsplan	2011/2022	2024	t/m 2020
Parkeerbeleidsplan	2005/2022	2024	t/m 2015
Beleidsnota openbare verlichting	2014		N.v.t.
Kadernota, visie en leidraad openbare ruimte	2013 en 2015		N.v.t.
Kwaliteitsprofiel onderhoud openbare ruimte	2013		N.v.t.
Speelruimtebeleid	2017		N.v.t.
Bomennota	2015		N.v.t.
Boomstructuurplan	2016		N.v.t.
Richtlijn hinder en overlast	2016		N.v.t.
Richtlijn ziekte en plagen	2017		N.v.t.
Handboek bomen	2017		N.v.t.
Groenbeheerplan	2017		N.v.t.
Visiedocument Zwerfafval	2015	2024	t/m 2023
Hondenbeleid	2015		N.v.t
Integraal beheerplan Openbare ruimte	2021	2025	
Wegen en Verkeer			
Groen Water en Ecologie			
Bossen en natuurgebieden			
Civieltechnische kunstwerken			
Openbare verlichting			
Verkeersregelinstallaties			
Spelen			
Kunstobjecten			
Beheerplan parkeren (betaald)	2021	2024	N.a.v. beleidsplan
Reserve bovenwijkse voorzieningen (voorheen MIPMO)	2019	2024	N.a.v. mobiliteitsplan
Water en Rioleringsprogramma 2023-2029	2023	2029	2029
Beheerplan haven	2019	2024	t/m 2025
Beheerplan recreatie havens	2019	2024	t/m 2025
Integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP)	2023	2025	t/m 2025

1.2 Kwaliteitskader voor beheerplannen

In 2013 heeft de gemeenteraad met de Kadernota Openbare Ruimte een kwaliteitscatalogus en kwaliteitsprofiel voor het onderhoud van de openbare ruimte vastgesteld. De budgetten in de begroting zijn daarop gebaseerd. De vastgestelde minimale kwaliteitsniveaus uit deze kwaliteitscatalogus voor het onderhoud van de openbare ruimte zijn afgeleid van de CROW normen. Globaal komt het Osse kwaliteitsniveau Goed overeen met CROW norm A/B en Sober met B/C.

Omschrijving	**Kwaliteitsniveau**
Centrumgebieden	Goed
Wonen	Sober
Werken	Sober
Hoofdroutes	Sober
Parken/grote groengebieden	Sober
Natuurgebied	Sober
Buitengebied	Sober

Voor woongebieden is rekening gehouden met extra budget voor een plus op het onderhoudsniveau Sober. Met uitzondering van de centrumgebieden kunnen we voldoen aan het vastgestelde kwaliteitsprofiel. Inspanningen zijn erop gericht om het kwaliteitsniveau in de centrumgebieden te verbeteren.
NB. Een deel van het onderhoud(m.n. dagelijks onderhoud) van Vorstengrafdonk wordt door de Coöperatie Vorstengrafdonk uitgevoerd waarbij het kwaliteitsniveau basis het uitgangspunt is.

1.3 Financiële vertaling van beheerplannen

Onderscheid tussen, dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvestering

In het beheerplan zijn voor de kapitaalgoederen het dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen beschreven. We maken onderscheid in dagelijks en groot onderhoud (exploitaties). Het dagelijks onderhoud is met name gericht op het schoon en veilig houden van de openbare ruimte. Vanaf 2017 maken we onderscheid tussen exploitaties (dagelijks en groot onderhoud) en investeringen (vervangingen). Groot onderhoud draagt bij aan instandhouding van het object en hiervoor moet structureel voldoende geld in de begroting beschikbaar zijn. Een vervangingsinvestering is nodig om het object aan het einde van zijn levensduur te kunnen vervangen. We activeren investeringen. De kapitaallasten drukken op de exploitatiebegroting. Deze kapitaallasten zullen de komende jaren met nieuwe investeringen toenemen. Het areaal voorzieningen dat een einde levensduur bereikt zal de komende jaren gaan toenemen omdat steeds meer voorzieningen uit de grotere uitbreidingsjaren vanaf 1960 op raken. Onderzoek laat zien dat het beschikbaar investeringsbudget zal moeten stijgen naar een gemiddeld investeringsbudget van naar verwachting circa € 10 miljoen per jaar op middellange termijn.

Financieel kader voor doorrekening van vervangingsinvesteringen

In 2018 is het financieel kader voor het berekenen van de vervangingsinvesteringen in de nota "Toekomstbestendige Openbare Ruimte" vastgesteld.
De financiële consequenties voor de vervangingsopgave in onze begroting baseren wij op de eerste 10 jaar. We maken hierbij een onderscheid tussen de eerste 3 jaar en het 4de tot en met 10de jaar. Deze opzet is gekozen om bij de eerste drie jaar de huidige status(kwaliteit) van de openbare ruimte bij de theoretische doorrekening te betrekken. Dit kan dus betekenen dat we bepaalde investeringen –vanwege de goede status- uitstellen en andere noodzakelijke investeringen naar voren halen. Het 4de tot en met 10de jaar is een theoretische doorrekening op basis van onze bestanden. In onze financiële doorrekening en voor onze begroting gaan wij uit van een gemiddeld investeringsbedrag. Dit om de piek in de werkzaamheden af te vlakken en grote financiële schommelingen te voorkomen. Het afvlakken van de piek van de werkzaamheden draagt eveneens bij aan betere beheersing en afwikkeling van de projecten.

De concrete vertaling in uitvoeringsprojecten vindt plaats in het Integraal Uitvoeringsplan (IUP).
Concreet groot onderhoud en vervangingsinvesteringen hebben we in het Integraal UitvoeringsProgramma voor de openbare ruimte (IUP) in de tijd op elkaar afgestemd en vastgesteld. Dit betekent dat we breder maatschappelijke effecten (bijvoorbeeld veiligheid of leefbaarheid) of financiële voordelen (bijvoorbeeld werk met werk maken) beschouwen en meewegen bij de planning van groot onderhoud en vervanging. Maatregelen uit de beheerplannen kunnen dan eerder of later tot uitvoering komen. Met vaststelling van het Integraal Uitvoeringsplan (IUP) worden concrete vervangingsprojecten inzichtelijk. Dagelijks of klein onderhoud staat veel meer op zichzelf en wordt waar relevant gebiedsgericht afgestemd en uitgevoerd.

1.4 Beschikbare middelen
In de Programmabegroting 2022-2025 is de financiële doorrekening van het integrale beheerplan openbare ruimte 2022-2025 opgenomen. Hiermee is de basis op orde.
Deze komt uit een gemiddelde vervangingsinvestering van € 6,59 miljoen. Op de langere termijn is een gemiddeld investeringsbedrag van € 10 miljoen benodigd.

Aanwezige reserves en voorzieningen voor kapitaalgoederen in de openbare ruimte zijn:
- Reserve openbare verlichting
- Reserve verkeersregelinstallaties
- Egalisatiereserve rioleringsbeheer
- Spaar- en egalisatievoorziening rioolvervanging
- Reserve Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP)
- Reserve Baggeren Haven
- Reserve mobiliteit
- Reserve parkeren
- Voorziening groot onderhoud haven en brug

1.5 Financieel kaders bij toename areaal openbare ruimte
De kosten stijgen voor het beheer- en onderhoud als gevolg van de toename van ons areaal van de openbare ruimt. Dit kan zijn bij de aanleg van nieuwe woongebieden door de gemeente, door nieuw beleid of door initiatieven van particulieren initiatiefnemers. Bij bebouwing staan extra OZB inkomsten als gevolg van deze nieuwbouw. Deze kosten- en inkomstenstijging vertalen we als een 3O-Ontwikkeling in de Eerste financiële tussenrapportage of de programmabegroting.
De cijfers baseren wij vooral op de kaveluitgiftes die in het Meerjarenprogramma Grondbedrijf (MPG) zijn opgenomen. Bij initiatieven van derden baseren wij dit op de op anterieure overeenkomsten. Bij nieuwe beleidskeuzen leggen we de kosten van beheer en onderhoud, in de initiatieffase, voor aan het college.

2. Buitensportaccommodaties
Het beheerplan sportterreinen (2021) is het beheerinstrument voor onderhoud en renovatie van sportterreinen. Dit plan geeft aan hoe we de sportvelden, verhardingen, beplanting, hekwerken, verlichting en inrichtingsmaterialen tijdens de planperiode onderhouden, vervangen en renoveren.

Beleidsplan/beheerplan	**Jaar vaststelling**	**Jaar actualisatie**
Beheerplan sportterreinen	2021	2026

Financiële consequenties
Middelen voor groot onderhoud zijn via de voorziening onderhoud sportparken beschikbaar.

3. Gemeentelijke gebouwen

Voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is in 2020 een Vastgoedbeheerplan gemeentelijke gebouwen opgesteld. Dit beheerplan beschrijft de financiële en kwalitatieve kaders voor het onderhoud voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen voor de periode 2020 t/m 2025. De bevindingen zijn uitgewerkt in een Meerjarenonderhoudsplan(MJOP). Driejaarlijks worden de gebouwen geïnspecteerd en wordt het onderhoud in het MJOP afgestemd. Het beheerplan geeft verder inzicht in wet- en regelgeving, ontwikkelingen en risico's . We onderhouden de gebouwen conform de methodiek conditiemeten NEN2767 op conditieniveau 3: sober en doelmatig.

Beleidsplan/beheerplan	Jaar vaststelling	Jaar actualisatie
Beheerplan gemeentelijke gebouwen	2020	2025

Financiële consequenties

De onderhoudskosten voor gemeentelijke gebouwen nemen we op in de meerjarige onderhoudsplannen. In de begroting nemen we jaarlijks structureel budget op voor de uitvoering van het noodzakelijk jaarlijks terugkerend onderhoud. De kosten van het meerjaarlijks onderhoud wordt op basis van een meerjaarlijks gemiddelde opgenomen en reserveren we per gebouw in een onderhoudsvoorziening.
Als er op basis van Voorzieningenkaarten/het MIP toekomstplannen voor een gebouw zijn onderhouden we deze in eerste instantie op basis van het MOP. We maken dan wel slimme keuzes en werkzaamheden schuiven mogelijk naar voren of naar achteren, onder andere afhankelijk van het verwachte tempo van de ontwikkelingen.
Als een project concreet geworden is en het college en de raad bijvoorbeeld besloten hebben een bestaand gebouw opnieuw te gebruiken nemen we onderhoud mee in de verbouwingswerkzaamheden. Als besloten wordt een gebouw af te stoten analyseren we de financiële consequenties voor de betreffende onderhoudsvoorziening.
De volgende onderhoudsvoorzieningen zijn aanwezig:

- Onderhoud Ir. Diddewerf
- Onderhoud accommodatie emancipatie
- Onderhoud gebouwen begraafplaatsen
- Onderhoud accommodatie openluchtrecreatie
- Onderhoud buiten scholen, gymlocaties in scholen
- Onderhoud sociaal-culturele accommodaties
- Onderhoud Museum Jan Cunen
- Onderhoud sporthallen en -zalen
- Onderhoud gemeentehuis
- Onderhoud monumenten
- Onderhoud overige gemeente eigendommen.

Paragraaf financiering



Inleiding

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De treasuryfunctie gaat over de financiering van beleid en het aantrekken van de geldmiddelen die daarvoor nodig zijn. De uitvoering van deze taak vraagt snelle beslissingen in een complexe geld- en kapitaalmarkt.
Het beleid van Oss voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het treasurystatuut.
De belangrijkste punten uit het treasurystatuut zijn:

- Overtollige gelden zetten we alleen uit bij banken of instellingen die voldoen aan de eisen van de Wet Fido en de bijbehorende uitvoeringsregeling.
- Het aantrekken van leningen gebeurt door bij tenminste 2 financiële instellingen een offerte aan te vragen.
- We maken alleen gebruik van financiële instrumenten om risico's te verkleinen en niet om te speculeren.

Uit deze keuzes blijkt dat we voor een laag risicoprofiel gekozen hebben.

1. Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Het afgelopen jaar is de rente bij de ECB alleen maar gestegen. Na jaren van nul en zelfs negatieve rentes staat de ECB rente nu op 3,75%. Relatief gezien blijven de rentes in Nederland nog laag. Als je kijkt in andere EU- landen stijgen ze sneller.
Nog altijd heeft de ECB een monetair beleid met als belangrijkste doelstelling behoud van prijsstabiliteit.

De rente stijging bij de ECB heeft zijn wisselwerking op de Nederlandse overheid en daarmee decentrale overheden. Ook hier zien we dat de tarieven stijgen. Voor de langere leningen liggen de tarieven rond de 3,65%. Bij kort financiering, dat wil zeggen korter dan een jaar liggen de tarieven ongeveer gelijk.

2. Financieringsbehoefte en leningenportefeuille

Liquiditeitsplanning

In de volgende tabel laten we de liquiditeitsplanning zien op basis van de gegevens van medio augustus 2023.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Exploitatie 2023-2027					
Saldo kasstromen (excl. grondexploitatie)	-3.030	-16.500	-12.500	-2.911	-8.104
BTW compensatiefonds	-12.500	-12.500	-12.500	-12.500	-12.500
Geplande investeringen	31.387	36.479	29.917	29.917	29.917
Saldo kasstromen	**15.857**	**7.479**	**4.918**	**14.506**	**9.313**
Leningen o/g					
Aflossing	9.314	9.115	8.804	7.077	7.053
Rente	1.398	1.199	1.005	816	639
	26.569	**17.794**	**14.726**	**22.399**	**17.044**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat we onze financieringsbehoefte in 2023 circa € 26,5 miljoen is en in 2024 € 17,7 miljoen. Dit kunnen we vanuit onze eigen financiële middelen opvangen. We hebben een ruim saldo op de schatkist bij het schatkistbankieren staan, daarnaast kunnen we kort geld aan te trekken. De bestedingsruimte om kasgeld aan te trekken ligt rond de 32 miljoen.

In dit overzicht is zijn de investeringen vanuit het investeringsplan verwerkt, in de latere begrotingsjaren zijn hier gemiddelden voor genomen omdat de ervaring leert dat de kasstromen bij investeringen zich over de jaren verdelen.

Schuldpositie

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Totale langlopende schuld	**51.326**	**42.214**	**33.414**	**26.340**	**19.290**

3. Rente

De BBV-voorschriften schrijven voor dat we ook inzicht moeten geven in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de manier waarop we rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden toerekenen.

Renteschema

Omschrijving	Bedrag
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 1.693.384
Externe rentebaten	- € 1.108.922
Saldo door te rekenen externe rente	**€ 584.462**
Rente die aan de grondexploitatie doorberekend *moet* worden	- € 239.880
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend *moet* worden	€ 0
Totaal door te rekenen externe rente	**€ 344.582**
Rente over eigen vermogen	€ 3.098.270
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	€ 486.973
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	**€ 3.929.825**
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	- € 3.487.459
Renteresultaat op het taakveld treasury	**€ 442.366**

De omslagrente 2024 hebben we naar beneden afgerond en vastgehouden op 1,10%. De rente over de grondexploitatie is voor 2024 berekend op 1,17%.

4. Kasgeldlimiet

De gemeente mag kortlopende geldleningen (korter dan 1 jaar) financieren tot de kasgeldlimiet.

De minister heeft de kasgeldlimiet op 8,5% van het begrotingstotaal vastgesteld. Voor Oss is dat in 2024 afgerond € 32,2 miljoen. In de huidige markt zien we wel verschuivingen in het renteverschil met lange geld maar vooralsnog kunnen we optimaal gebruik maken van de kasgeldlimiet.

5. Renterisiconorm

Bij het bepalen van de duur van de geldleningen die we aantrekken moeten we rekening houden met de renterisiconorm die in de Wet Fido wordt voorgeschreven. De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van langlopende geldleningen te beheersen. Het renterisico wordt daarbij bepaald als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het is van belang dat renteherzieningen en aflossingen in de tijd gespreid zijn. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Dat is voor Oss in 2024 afgerond € 75,7 miljoen. Dit is het bedrag dat we in 1 jaar maximaal mogen herfinancieren op langlopende leningen.

Ons renterisico over de vaste schuld in de jaren 2024-2027:

bedragen x € 1.000

Nr.	Renterisico(norm)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
1.	Stand van begrotingstotaal	378.902	354.781	351.683	354.549
2.	Renterisiconorm (20% van 1)	75.780	70.956	70.337	70.910
3.	Renterisico op vaste schuld *	1.199	1.005	816	639
4.	Ruimte onder renterisiconorm	74.581	69.951	69.521	70.271

* som van de her te financieren aflossingen

6. Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden van decentrale overheden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft het Rijk minder geld te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Op basis van ons begrotingstotaal 2024 mogen we per dag afgerond maximaal € 3,2 miljoen (0,75% van begrotingstotaal) aan overtollige middelen aanhouden. Het eventuele meerdere aan overtollige middelen wordt dagelijks afgeroomd en brengen we onder bij de Nederlandse schatkist. Hiervoor krijgen we een vergoeding die gelijk is aan de rente die het Rijk betaalt op leningen die ze op de markt aangaat.

7. Wet HOF/EMU-saldo

Het doel van de Wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is er voor te zorgen dat Nederland voldoet aan de binnen Europa afgesproken norm van maximaal 3% tekort op de begroting. De 3%-norm is daarbij doorvertaald naar een aandeel voor de decentrale overheden. Het Rijk hanteert een zogenaamde 'macronorm' voor de drie decentrale overheden gezamenlijk. Na een constructieve dialoog hebben Rijk en decentrale overheden elkaar gevonden in een macro EMU-norm van -0,4 procent van het BBP per jaar. Deze liep tot en met 2022 maar deze is met één jaar verlengt tot en met 2023. In de septembercirculaire is nog geen nieuwe norm voor 2024 aangekondigd. We gaan hieronder dan ook uit van de norm 2023. Het gemeentelijk aandeel in de macronorm bedraagt -0,27 procent en wordt per individuele gemeente verdeeld op basis van het begrotingstotaal. De individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De referentiewaarde op basis van de regeling 2019-2023 voor onze gemeente is vastgesteld op € 15.178 .000. De volgende tabel laat het verloop van het geraamde EMU-saldo zien in vergelijking met de norm.

In 2024 en 2026 overschrijden we de norm. Dit komt met name door grote investeringen die in dat jaar gepland zijn. In de paragraaf investeringsplan zijn deze toegelicht.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
A. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (positief is meer inkomsten dan uitgaven)	1.633	10.059	9.289	-8.255	-7.059
B. Mutatie (im)materiële vaste activa (positief is stijging boekwaarde)	12.337	86.645	17.432	24.034	11.825
C. Mutatie voorzieningen (positief is toename voorzieningen)	6.273	-10.234	-555	4.140	4.139
D. Mutatie voorraden incl. bouwgrond in exploitatie (positief is stijging boekwaarde)	8.420	-13.788	-64	910	-2.094
E. Verwachte boekwinst effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)	**-12.851**	**-73.032**	**-8.634**	**-29.059**	**-12.651**
Norm	-15.178	-15.178	-15.178	-15.178	-15.178
Verschil	**2.327**	**-57.854**	**6.544**	**-13.881**	**2.527**

Geprognosticeerde balans

BBV schrijft voor dat we een meerjarig geprognosticeerde balans opnemen in deze paragraaf. Hierbij hebben we rekening gehouden met de cijfers in deze begroting voor wat betreft ontwikkeling in de investeringen, het inzetten van reserves en voorzieningen en onze financieringsbehoefte.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Activa					
Vaste activa	287.354	373.115	389.797	412.953	423.865
Voorraad grond	20.503	7.313	7.313	7.313	7.313
Uitzettingen < 1 jaar	65.434	65.434	65.434	65.434	65.434
Overlopende activa	388	388	388	388	388
Liquide middelen	21.517	21.517	21.517	21.517	21.517
Saldo activa	**395.196**	**467.767**	**484.448**	**507.605**	**518.517**
Passiva					
Eigen vermogen	214.319	224.513	234.074	229.527	225.217
Voorzieningen	61.902	61.902	61.902	61.902	61.902
Schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	51.326	42.214	33.414	26.340	19.290
Netto vlottende schuld	17.672	17.672	17.672	17.672	17.672
Overlopende passiva	26.300	26.300	26.300	26.300	26.300
Financieringstekort/-overschot (saldo kortlopende vorderingen en schulden)	23.677	95.166	111.087	145.864	168.136
Saldo passiva	**395.196**	**467.767**	**484.448**	**507.604**	**518.517**

Paragraaf verbonden partijen



Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de gemeentelijke financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) schrijven voor dat het college in de programmabegroting en in het jaarverslag een overzicht van de verbonden partijen geeft. Het gaat om een overzicht van de externe rechtspersonen waar Oss een bestuurlijke en financiële band mee heeft. Dat kunnen de volgende instellingen zijn:

- Gemeenschappelijke regelingen (GR): bestuursrechtelijke samenwerkingsverbanden tussen gemeenten onderling en/of andere overheidsinstanties. Een lid van het college maakt veelal deel uit van het algemeen of dagelijks bestuur.
- Vennootschappen waarin de gemeente financieel deelneemt (naamloze of besloten vennootschap). De gemeente is daarin via de vergadering van aandeelhouders of een raad van commissarissen vertegenwoordigd.
- Verenigingen waar de gemeente lid van is.
- Stichtingen waarin de gemeente een bestuurszetel heeft.

Op basis van het BBV en de verordening geven we per verbonden partij inzicht in:

- De naam en de vestigingsplaats.
- Het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt.
- De veranderingen die zich tijdens het begrotingsjaar hebben voorgedaan in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.
- Het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar. Als dat niet bekend is, vermelden we de meest recente cijfers die bekend zijn.
- Het resultaat van de verbonden partij.

1. Toelichting

Een paragraaf verbonden partijen dient twee doelen:

1. Duidelijkheid geven of de doelstellingen van de verbonden partij en de gemeente nog steeds overeenkomen en of de verbonden partij die doelstellingen ook realiseert. Verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat tot de verantwoordelijkheid van de gemeente behoort. De gemeente is opdrachtgever en verantwoordelijk voor de doelstellingen en programma's.
2. Het geven van inzicht in de risico's en budgettaire gevolgen van verbonden partijen.

Verbonden partijen kunnen in twee categorieën verdeeld worden: de publiekrechtelijke vorm en de privaatrechtelijke regeling. De publiekrechtelijke regeling is een samenwerkingsverband dat gebaseerd is op de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het heeft een eigen algemeen bestuur. De deelnemende gemeenten benoemen de leden van dat bestuur. Het algemeen bestuur benoemt het dagelijks bestuur. Oss heeft zitting in een aantal besturen van gemeenschappelijke regelingen.

De bestuursleden hebben een informatie- en verantwoordingsplicht naar de gemeenteraad over hun inbreng in deze samenwerkingsverbanden. In Oss hebben we daarom de gemeenschappelijke regelingen steeds als vast agendapunt bij de raadscommissies staan. Verder behandelt de gemeenteraad de kadernota's, begrotingen en jaarrekeningen van de gemeenschappelijke regelingen (zie het overzicht van regelingen verderop in deze paragraaf) in een aparte vergadering.

In de position paper 'Oss en de regio' staan onze beleidsuitgangspunten rondom samenwerking (en dus ook verbonden partijen). We richten ons op effectieve en efficiënte samenwerkingsorganisaties, waarbij we uitgaan van autonomie van organisaties. Daar waar een nieuw samenwerkingsverband wenselijk is kiezen we bij voorkeur voor een zo licht mogelijke vorm van samenwerking. De vorm moet passen bij de maatschappelijke opgave.

Naast samenwerking binnen gemeenschappelijke regelingen werken we in toenemende mate samen op basis van privaatrechtelijke rechtsvormen, zoals vennootschappen, verenigingen en stichtingen. Deze beschrijven we hierna ook in tabelvorm, na het overzicht van gemeenschappelijke regelingen.

2. Bijzondere ontwikkelingen/risico's

Raden meer grip op informatie: gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen

Per 1 juli 2022 is de gewijzigde wet van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werking gegaan. Gemeenteraden krijgen meer inspraak bij zowel het treffen van de gemeenschappelijke regelingen als over de besluiten van de besturen van de samenwerkingsverbanden.
Zo krijgen zij de mogelijkheid om vooraf een zienswijze te geven op het gehele ontwerp van een gemeenschappelijke regeling of de wijziging daarvan. Ook krijgen gemeenteraden de bevoegdheid om een zienswijze in te dienen voorafgaand aan het nemen van besluiten door het bestuur van een gemeenschappelijke regeling. Het (dagelijks) bestuur van het samenwerkingsverband moet voorafgaand aan het daadwerkelijke besluit aan de raden laten weten of er iets wordt gedaan met hun zienswijzen.
Gemeenteraden kunnen ook gezamenlijk een voorstel doen tot het oprichten van een gemeenschappelijke adviescommissie. Deze adviescommissie, bestaande uit raadsleden van de deelnemende raden, adviseert de gemeenteraden en het samenwerkingsverband en helpt met het voorbereiden van zienswijzen.
Verder dient het bestuur van de gemeenschappelijke regeling de raden van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen te geven die zij nodig hebben voor de uitoefening van hun taken.
Dit neemt niet weg dat gemeenteraden ook altijd de verantwoordelijke portefeuillehouders kunnen aanspreken over vragen of wensen. Ook kunnen zij daarover het gesprek aangaan met de directeur van een gemeenschappelijke regeling.
Het deel van de wet dat rechten geeft aan de gemeenteraden gaat per direct per 1 juli 2022 in. Voor het andere deel (verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie) geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar.

Omgevingswet

De toekomstige Omgevingswet (Ow) wordt één van de grootste wijzigingen in de wetgeving voor het fysieke domein van de afgelopen decennia. De wet bundelt 25 wetten, 120 sectorale AMvB's (Algemene Maatregelen van Bestuur) en honderden ministeriële regelingen. De uitgangspunten van deze wet zijn participatie en integrale aanpak op basis van vertrouwen, met als doelen minder en overzichtelijkere regels, meer ruimte voor initiatieven van inwoners en bedrijven en lokaal maatwerk.
De invoering is weer uitgesteld en de wet treedt hoogstwaarschijnlijk nu in op 01-01-2024. Dit vraagt veel voorbereiding van de overheden en ook de omgevingsdienst. We werken hierin samen met de overheden (provincie, waterschappen en gemeenten) en adviesdiensten (omgevingsdienst, veiligheidsregio en GGD) in de regio Noordoost Brabant.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De problematiek rondom bezwaren via No Cure No Pay bureaus (NCNP) speelt nog steeds. Voor NCNP-bedrijven is er een financiële prikkel om zoveel mogelijk bezwaarschriften in te dienen tegen WOZ-beschikkingen, ongeacht de slagingskans. Dit leidt tot hogere kosten voor bezwaren, tot nu toe probeert BSOB deze op te vangen binnen de begroting door automatisering en efficiencyslagen. Het is onzeker of dit blijft lukken, afhankelijk van de toename van dit soort bezwaren. BSOB heeft sterk ingezet op het beperken van dit soort bezwaren, door het de burger zo gemakkelijk mogelijk te maken om met vragen of bezwaren zelf in contact te treden met de BSOB. De communicatie campagne die hier in 2022 voor is opgezet wordt breder opgepakt, er sluiten meer belastingkantoren aan en ook de Waarderingskamer heeft toegezegd hierin samen te willen werken. Daarnaast hebben de signalen over deze problematiek richting het Ministerie van Financiën ertoe geleid dat er landelijk een aantal maatregelen aangekondigd zijn om financiële prikkels voor NCNP-bureaus weg te nemen.

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Het Rijk treedt terug als deelnemer van de gemeenschappelijke regeling vanaf 2024. Het uittreden heeft geen negatieve budgettaire consequenties voor de zittende partners. Het BHIC houdt ons op de hoogte van de ontwikkelingen die daar uit voortvloeien.

De terugtreding van het Rijk betekent dat per 1 januari 2024 de samenstelling van het bestuur zal wijzigen en er een nieuwe gemeenschappelijke regeling opgesteld moet worden.
De bekostiging van het e-depot betekent een extra bijdrage per inwoner. Afspraken daarover zijn gemaakt. De verhoging van de gemeentelijke bijdrage ten behoeve van het e-depot groeit geleidelijk. In 2024 met € 0,25 per inwoner (ongeveer € 25.000), 2025 € 0,45 per inwoner (ongeveer € 45.000) en 2026 € 0,65 per inwoner is ongeveer € 65.000. Dit hebben we verwerkt bij de programmabegroting 2023-2026.

3. Ontwikkelingen per samenwerkingsverband

In deze paragraaf wordt gesproken over regio "Brabant Noordoost" en regio "Brabant-Noordoost-oost". Onderstaand de gemeenten die hieronder vallen.

Brabant-Noordoost:
11 gemeenten: Bernheze, Boekel, Boxtel, 's-Hertogenbosch, Heusden, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, Sint-Michielsgestel, en Vught.
* Maashorst: op 1 januari 2022 zijn de gemeenten Landerd en Uden gefuseerd tot gemeente Maashorst.
* Land van Cuijk: op 1 januari 2022 zijn de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Sint Anthonis, Mill en Sint Hubert en Grave gefuseerd tot gemeente Land van Cuijk.

A. Publiekrechtelijke samenwerkingen: Gemeenschappelijke Regelingen (GR)

Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
6 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*, samen met de provincie Noord-Brabant.

Zetel: Uden
Portefeuillehouder: Wethouder T. van Kessel
Programma: 1. Welzijn en zorg

Toelichting:
Deze gemeenschappelijke regeling zorgt voor deur-tot-deur vervoer voor Wmo-geïndiceerden en zorgt daarnaast voor aanvulling op het reguliere openbaar vervoer. Deze vorm van deur-tot-deur vervoer vormt daarmee een vangnet, wanneer mogelijkheden voor openbaar vervoer ontbreken.

Munckhof Taxi B.V. uit Horst is de opdrachtnemer voor het regiotaxivervoer. Munckhof voert de regie en verzorgt met 5 lokale onderaannemers het vervoer in de regio. Het contract zal van rechtswege eindigen per 31-12-2023. De aanbesteding van het nieuwe vervoerscontract per 1-1-2024 zal in 2023 plaatsvinden. Gunning heeft plaatsgevonden en een nieuwe aanbieder heeft het vervoerscontract 2024 – 2028 met drie keer een jaar verlengingsoptie gegund gekregen.
Financieel
Conform begroting 2023 van de GR-KCV zijn de verwachte netto kosten voor de gemeente Oss in 2023 € 1.495.187 en voor 2024 € 1.579.058. De netto kosten voor 2022 zijn begroot op € 1.264.346, de werkelijke kosten bedragen € 1.159.560. De werkelijke kosten voor 2022 zijn lager dan verwacht door corona vanwege achterblijvend vervoersgebruik. Voor 2023 zijn de netto kosten begroot op € 1.348.386.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2022: € 859.579
31-12-2022: € 843.959

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 325.976
31-12-2022: € 367.992

Resultaat:
2021: € 71.335
2022: € 13.146

Centrumregeling WMO Brabant Noord-Oost

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Noordoost-oost Brabant

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder T. van Kessel
Programma: 1. Welzijn en zorg

Toelichting:
In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de Wmo hulp in. Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). Oss koopt in namens de deelnemende gemeenten. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.

De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op een begroting, die jaarlijks met het inkoopplan wordt vastgesteld. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van het inwoneraantal.
Financieel
Onze geraamde bijdrage aan de centrumregeling voor de inkoop van Wmo- ondersteuning is voor 2023 € 244.092 en voor 2024 € 258.191. Dit is exclusief de kosten voor de uitvoering van de Wmo 2015. Er wordt achteraf afgerekend op basis van de werkelijke kosten. De hoogte van de werkelijke bijdrage voor 2023 weten we begin 2024.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.

Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Noordoost Brabant

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris.
Programma: 1. Welzijn en zorg

Toelichting:
De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van de individuele voorzieningen en de flexibele jeugdhulp, vanaf 2022 volgens een SAS procedure en een Open House.
De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op het vastgestelde regionaal kader 2023. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van de rijksinkomsten integratie uitkering 2019 en bedraagt voor Oss 17,3%.

Financieel
Met ingang van het jaar 2022 is de inkoopmethodiek van de jeugdzorg gewijzigd. Tot het jaar 2022 werd op basis van lumpsum ingekocht door het RIOZ. Met ingang van 2022 is voortaan sprake van een inspanningsgerichte inkoopsystematiek (PxQ). De bijdrage voor het begrotingsjaar 2023 is in het bijgestelde kader voor Oss bepaald op € 388.501.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.

Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
6 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*.

Zetel: Oss
*Portefeuillehouder: W*ethouder K. van Geffen
Website: www.wvs-nb.nl
Programma: 2. Werk, inkomen en onderwijs

Toelichting:
Het Werkvoorzieningsschap is een gemeenschappelijke regeling van 6 gemeenten in de regio Noordoost-Brabant. Het openbaar lichaam is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) voor deze gemeenten. De feitelijke uitvoering van de Wsw is opgedragen aan de IBN Holding B.V.
Het Werkvoorzieningsschap is namens deze 6 gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN. De kosten van de gemeenschappelijke regeling bestaan uit bestuurskosten van het Werkvoorzieningsschap en een klein deel van de uitvoeringskosten Wsw, namelijk die kosten die voortvloeien uit het formeel werkgeverschap van Wsw-werknemers en ambtelijk personeel.

Financieel
De gemeentelijke bijdrage was in 2022 € 0,26 per inwoner. De gemeentelijke bijdrage is in 2023 begroot op € 0,27 per inwoner (€ 25.056). In 2024 bedraagt de bijdrage € 25.513.
Bij het Werkvoorzieningsschap is een winstverdeling afgesproken waarbij 50% van het behaalde jaarresultaat naar rato van de omzet verdeeld over alle eigenaren (6 gemeenten). Dit geld wordt gestopt in de zogenaamde Algemene Gemeentelijke Reserve (AGR) die het Werkvoorzieningsschap beheert. De winst wordt niet in euro's uitgekeerd maar daarvoor kunnen diensten van IBN worden afgenomen. De AGR t.b.v. de gemeente Oss bedraagt op 31-12-2022 € 1.568.877.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2022: € 26.986.600
31-12-2022: € 27.004.900

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 0
31-12-2022: € 0

Resultaat:
2021: € 0
2022: € 0

Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
6 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*.

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen, tevens voorzitter dagelijks bestuur.
Website: www.rblbno.nl
Programma: 2. Werk, inkomen en onderwijs

Toelichting:
Het Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO) voert voor 6 gemeenten de Leerplichtwet en de RMC-wet uit. Het bureau ziet erop toe dat kinderen tussen de 5 en 18 jaar onderwijs volgen en dat kinderen tussen de 18 en 23 jaar een startkwalificatie halen. Een startkwalificatie is een mbo-diploma op minimaal mbo-niveau 2.

Financieel
De gemeentelijke bijdrage voor 2023 is € 222.017.
Door restitutie vanuit de reserve aan deelnemende gemeenten in 2022 ad € 31.957 en het storten van de extra ontvangen rijksmiddelen in de bestemmingsreserve ad € 268.253 is 2022 geëindigd met een negatief resultaat van € 1.398. Zonder deze restitutie en zonder storting in de bestemmingsreserve is er sprake van een positief resultaat van € 298.812.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:

Eigen vermogen:
01-01-2022: € 325.238
31-12-2022: € 592.093

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 0
31-12-2022: € 0

Resultaat:
2021: € 65.527 -/-
2022: € 1.398 -/-

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Brabant-Noord, de Meierij en regio Tilburg, totaal 19 gemeenten.

Zetel: Tilburg
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen, tevens lid algemeen bestuur
Website: www.ggdhvb.nl
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:
De GGD Hart voor Brabant is een GR van 19 gemeenten in de regio Midden-Brabant, regio de Meierij en regio Brabant Noordoost. De GGD voert voor ruim 1 miljoen inwoners van haar werkgebied taken uit op het gebied van de openbare gezondheidszorg in opdracht van de gemeente(n). Dit gebeurt op basis van de Wet Publieke Gezondheid (WPG).

'Mensen gezonde kansen bieden om alles uit hún leven te halen' is de missie van de GGD. Want als mensen zich gezond voelen, helpt dit hen om actief te zijn, mee te doen in de samenleving en alles uit het leven te halen. De GGD streeft ernaar dat iedereen zo gezond mogelijk kan opgroeien en leven.
De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van alle inwoners, met speciale aandacht voor mensen die meer hulp nodig hebben, bijvoorbeeld omdat ze kwetsbaar zijn of zorg mijden. De GGD levert hiermee een bijdrage aan de gemeentelijke doelen binnen het sociaal domein: preventie, zelfredzaamheid, participatie en veilig opgroeien. Door het verbinden van de publieke gezondheid met het sociale domein wordt het mogelijk om de verantwoordelijkheden in het sociaal domein goed op te pakken. Het streven is een omgeving, die bijdraagt aan een gezonde leefstijl, eigen kracht en positieve gezondheid van de burger want gezondheid is meer dan niet ziek zijn.

Financieel
Onze reguliere bijdrage in 2022 is € 3.275.038. Voor 2023 is begroot op € 3.468.836. De verhoging van € 193.798 betreft voornamelijk een indexering loon- en prijs. Een klein deel van de verhoging komt doordat ons inwoneraantal is toegenomen. Onze reguliere bijdrage stijgt in 2024 naar € 4.022.663 als gevolg van aanpassingen basispakket én loon- en prijsindexatie.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2022: € 7.749.000
31-12-2022: € 7.376.000

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 23.834.000
31-12-2022: € 20.068.000

Resultaat:
2021: € 238.000
2022: € 49.000

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden, West en Noord (RAV)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
36 gemeenten in Brabant-Noord en Midden- en West-Brabant.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen
Website: *www.ravbrabantmwn.nl*
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:
De RAV is een gemeenschappelijke regeling van 45 gemeenten. De RAV verzorgt het ambulancevervoer, houdt de meldkamer ambulancezorg in stand en levert een bijdrage aan de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR).

Financieel
De RAV verkeert in een gezonde financiële positie dat de continuïteit niet in gevaar wordt gebracht. Daarom is het niet noodzakelijk om een financiële bijdrage te innen bij de gemeenten in het haar werkgebied. De zorgverzekeraars zijn de financiers.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2022: € 14.180.000
31-12-2022: € 14.293.000

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 32.686.000
31-12-2022: € 29.564.000

Resultaat:
2021: € 489.000
2022: € 221.000

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Het BHIC beheert de archieven van 10 gemeenten in Brabant-Noordoost (Bernheze, Boekel, Boxtel, Haaren, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, St. Michielsgestel en Vught), de waterschappen Aa en Maas en De Dommel.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris, tevens lid portefeuillehoudersoverleg.
Website: www.bhic.nl
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:
Deze organisatie is ontstaan uit een fusie van het Streekarchief Brabant-Noordoost en Langs Aa & Dommel met het Rijksarchief. Het BHIC heeft een wettelijke taak en een maatschappelijke opgave. De wettelijke taak bestaat uit het goed, geordend en toegankelijk beheren van de archieven die aan het BHIC zijn overgedragen. Dit alles conform de Archiefwet en de daaruit voortvloeiende richtlijnen. Bij de uitvoering van de wettelijke taak voor beheer, ordening en toegankelijkheid van het archiefmateriaal besteedt het BHIC tevens aandacht aan de verdere ontwikkeling van het e-depot. De maatschappelijke opgave is de verbreiding van de kennis van de Brabantse geschiedenis. Deze doelstelling wordt gestuurd door de operationele missie: meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek.

Financieel
In 2022 was onze bijdrage € 338.500. De begrote bijdrage aan het BHIC bedraagt in 2023 € 345.300 en in 2024 € 388.200.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2022: € 1.444.272
31-12-2022: € 1.576.213

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 1.320.000
31-12-2022: € 1.210.000

Resultaat:
2021: € 58.085
2022: € 38.439

Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
De Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN) is een gemeenschappelijke regeling van 10 gemeenten en de provincie Noord-Brabant.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder S. van den Bergh
Website: *www.odbn.nl*
Programma: 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

Toelichting:
De ODBN voert namens gemeenten en de provincie in onze regio taken uit op gebied van vergunningverlening en toezicht en handhaving van het milieudeel van de Wabo en straks ook de Omgevingswet. De belangrijkste ambities liggen op het vlak van aanpak ketens, milieucriminaliteit en risicovolle bedrijven. Na een lastige start is de ODBN inmiddels een robuuste organisatie die haar taken gestructureerd en kwalitatief goed uitvoert. De ODBN werkt inmiddels op basis van regionale afspraken, strategieën en programma's waarbij er ruimte is voor individueel maatwerk voor de deelnemende gemeente.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
01-01-2022: € 10.127.000
31-12-2022: € 9.040.000

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 11.379.000
31-12-2022: € 10.921.000

Resultaat:
2021: € 1.569.000
2022: € 988.000

Duurzaamheidsplein Oss

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Zetel: Oss

Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris, tevens voorzitter.
Website: www.loket.oss.nl
Programma: 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

Toelichting:
Deze gemeenschappelijke regeling zorgt voor het beheer van het Duurzaamheidsplein Oss voor Oss en de vml. gemeente Landerd. De gemeente Landerd is miv 1 januari 2022 onderdeel van de gemeente Maashorst. De gemeente Maashorst betaalt hiervoor een vergoeding naar rato van het aantal inwoners die wonen in het grondgebied van de vml. Gemeente Landerd.

Beheer en exploitatie van de Milieustraat Oss is geregeld via:
1. GR Milieustraat
2. Reglement Milieustraat Oss

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Niet van toepassing.

Bijdrage van Landerd:
2022: € 348.828
2023: € 418.000 (begroot)
2024: € 0 Gemeente Maashorst heeft aangegeven te stoppen met de GR miv 1-1-2024.

Afvalinzameling in Landerd

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:

*Zetel:*Oss
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris, tevens voorzitter.
Website: www.maashorst.nl/inwoners/afvalinzameling
Programma: 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

Toelichting:
Onze inzameldienst zamelt in opdracht van de gemeente Maashorst huishoudelijk restafval, GFT en PMD (Plastic) in bij huishoudens in grondgebied vml gemeente Landerd en brengt het ingenomen afval naar het overslagstation.

GR: Afvalinzameling gemeenten Landerd en Oss. Oss is in de GR aangewezen als centrumgemeente.

Dvo: nadere uitwerking GR via 'Dienstverleningsovereenkomst gemeenten Landerd en Oss voor het inzamelen en vermarkten van huishoudelijke afvalstoffen'.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Bijdrage van Landerd:
2022: € 398.127
2023: € 436.152 (begroot)
2024: € 458.000

Heesch-West
Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Gemeenten Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss.

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens lid dagelijks bestuur en wethouder S. van den Bergh, lid algemeen bestuur.
Website: www.oss.nl/gemeente/inwoners/actueel/plannen-en-projecten/bedrijventerrein-heesch-west
Website: *www.heeschwest.nl*
Programma: 5. Economie

Toelichting:
Deze Gemeenschappelijke Regeling (GR) tussen drie gemeenten is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het regionaal bedrijventerrein Heesch-West en is in 2014 opgericht. Het gaat om een duurzaam, grootschalig bedrijventerrein van 50 ha uitgeefbaar (met optie tot uitbreiding tot 80 ha) dat wordt ontwikkeld door de gemeenten Oss, Bernheze en 's-Hertogenbosch. Het terrein ligt op het grondgebied van Bernheze en 's-Hertogenbosch. Deze GR gaat een nieuwe fase in. Het bestemmingsplan is begin 2022 vastgesteld maar nog niet onherroepelijk. Er loopt nog een beroepsprocedure. De gronden (boekwaarden van de deelnemende gemeenten, afgesloten geldleningen en de gevormde verliesvoorzieningen) zijn ingebracht bij de GR. Naast het afwikkelen van de beroepen wordt gewerkt aan de voorbereidingen voor bouwrijp maken en uitgifte. Door de beroepsprocedure bij de Raad van State is het de verwachting dat een flinke vertraging wordt opgelopen. Een uitspraak wordt niet eerder verwacht dan in het voorjaar 2024. Het terrein heeft tevens te maken met de huidige situatie van beperkte/geen nieuwe aansluitingen op het energienet en infrastructuur capaciteit.

Financieel
Zoals hiervoor al vermeldt zijn in april 2022 de boekwaarden, gronden, financiering en verliesvoorzieningen bij de GR Heesch-West ingebracht. De afrekening die heeft plaatsgevonden sluit aan bij de in voorbije jaren getroffen verliesvoorziening. Begin 2023 is de grondexploitatie Heesch-West weer geactualiseerd. Deze is in april 2023 door het Algemeen Bestuur samen met de jaarstukken 2022 vastgesteld. Het financieel tekort is op basis van geactualiseerde berekening nog steeds € 43,7 miljoen. Door de extra kostenstijgingen (hoge inflatie) zijn in de nieuwe exploitatieberekening de grondprijzen verhoogd. Daardoor is de behoedzaamheidsmarge, afwijking op grondprijsadvies, verlaagd.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:

Eigen vermogen:
01-01-22: € 216.772 -/-
31-12-22: € 216.772 -/-

Vreemd vermogen:
01-01-22: € 3 miljoen
31-12-22: € 84 miljoen (inclusief € 43,7 miljoen verliesvoorziening)

Resultaat:
2021: € 38.360 -/-
2022: € 0

De (enorme) stijging van het vreemd vermogen komt door overdracht van € 43,7 miljoen verliesvoorziening en € 37 aangetrokken vaste geldleningen in 2022.

Veiligheidsregio Brabant-Noord

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
11 gemeenten in Brabant-Noord (conform gebied politieregio).

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans, tevens lid dagelijks bestuur en plv. voorzitter van de Veiligheidsregio.
Website: www.vrbn.nl
Programma: 8. Veilige omgeving

Toelichting:
Binnen de Veiligheidsregio Brabant-Noord werken wij met elkaar aan een veilige Brabantse leefomgeving. Dat doen we samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Zo leren we als samenwerkende gemeenten binnen de Veiligheidsregio samen met onze veiligheidspartners over (de aanpak van) belangrijke veiligheidsthema's, nu en in de toekomst. De Veiligheidsregio heeft 3 hoofdtaken:
- Regionale brandweerzorg (BBN)
- Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR)
- Bevolkingszorg

Financieel
In 2023 is de gemeentelijke bijdrage voor de gemeente Oss € 5.956.339 (begroot € 5.948.961) en in 2024 begroot op € 6.789.498. De hogere bijdrage 2024 komt o.a. door indexering van loon- en prijscompensatie ad € 492.000 en € 348.537 extra kosten in het kader van de opgaves rondom informatievoorziening en vakmanschap/ paraatheid brandweer.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2022: € 13.864.000
31-12-2022: € 15.924.000

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 33.127.000
31-12-2022: € 44.540.000

Resultaat:
2021: € 599.000

2022: € 1.281.000

G40

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
De 40 gemeenten van de G40 zijn: Alkmaar, Almelo, Almere, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Amstelveen, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Breda, Delft, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Gouda, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Hilversum, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Oss, Roosendaal, Sittard-Geleen, Schiedam, Tilburg, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle. Het afgelopen jaar heeft ook Amstelveen zich aangesloten. Formeel zijn er 41 gemeenten aangesloten.

Zetel:
Portefeuillehouder fysieke pijler: S. van den Bergh
Portefeuillehouder sociale pijler: K. van Geffen
Portefeuillehouder pijler economie en werk: Wethouder F. den Brok (tevens voorzitter van de pijler en lid van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur)
Website: www.g40stedennetwerk.nl
Programma: 10. Financieel beleid

Toelichting:
G40 steden netwerk
De gemeente Oss maakt deel uit van het G40 stedennetwerk. Het belangrijkste doel van het G40-stedennetwerk is het behartigen van de gezamenlijke belangen van de G40-steden op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. De verschillende beleidsterreinen zijn binnen het netwerk ondergebracht in drie pijlers: de Sociale Pijler, de Pijler Economie en Werk en de Fysieke Pijler. Iedere pijler heeft een werkprogramma.
Daarnaast heeft het G40-stedennetwerk ook een belangrijke rol waar het gaat om kennisuitwisseling. Het netwerk biedt een breed platform voor kennisuitwisseling tussen de steden onderling en geeft ruimte aan kennisdeling met partners op de diverse beleidsterreinen van het netwerk. Het stedennetwerk zoekt zowel in de belangenbehartiging als in de kennisuitwisseling samenwerking met andere partijen, zoals de VNG, de G4, het IPO en Platform31.

Financieel
Bijdrage 2023: € 13.996

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Gemeenten Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Gemert-Bakel, Laarbeek, Maashorst, Oss, Sint Anthonis, Someren, en het Waterschap Aa en Maas.
De gemeente Sint Anthonis is door een herindeling opgegaan in de gemeente Land van Cuijk en per 1 januari 2022 uitgetreden.

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens lid dagelijks bestuur.
Website: www.bs-ob.nl
Programma: 10. Financieel beleid

Toelichting:
De BSOB voert voor onze gemeente taken uit op het gebied van het waarderen van onroerende zaken en het heffen en innen van belastingen.
Via een kostenverdeelmethode gebaseerd op productiecijfers (o.a. aantal aanslagen en aanslagregels) wordt de deelnemersbijdrage aan BSOB bepaald. In 2023 de kostenverdeelmethodiek geëvalueerd. Dit kan mogelijk invloed hebben op onze deelnemersbijdrage.
Er is eind 2021 door het algemeen bestuur een keuze gemaakt om met een relatief snelle transitie over te gaan naar maximaal gedigitaliseerde werkprocessen, namelijk binnen 3 tot 5 jaar. Het scenario is met name gericht op het continue verbeteren van de interne en externe kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Omdat de transitie richting verdere automatisering een aantal jaren zal duren, is het belangrijk de werkelijke ontwikkeling van de kosten en besparingen ten opzichte van de begroting duidelijk te monitoren.
Financieel
Bijdrage 2022: € 1.829.837
Bijdrage 2023: € 2.018.312 (vastgestelde 1e BW)
In dit boekwerk houden we rekening met een verdere verhoging via een 2e BW naar € 2.228.983. Dit komt door extra kosten voor NCNP zoals toegelicht bij de 3O ontwikkeling bij programma 10.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-22: € 305.000
31-12-22: € 760.000

Vreemd vermogen:
01-01-22: € 15.316.000
31-12-22: € 15.740.000

Resultaat:
2022: € 196.441
Bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 heeft het bestuur besloten het resultaat terug te betalen aan de deelnemers.

B. Vennootschappen en corporaties

Pivot Park Holding BV
Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, vertegenwoordigt Oss als (minderheids-)aandeelhouder.
Website: www.pivotpark.com

Doel:
Met de ontwikkeling van het Pivot Park streven Gemeente Oss en de Provincie Noord-Brabant de volgende doelen na:
- Het leveren van een bijdrage aan de gezondheidszorg door onderzoek naar- en ontwikkeling van medicijnen;
- Behoud en groei van hoogwaardige werkgelegenheid in Noord-Brabant en Gemeente Oss;
- Het leveren van een bijdrage aan de regionale en nationale kenniseconomie, in het bijzonder aan de Topsector Life Sciences & Health en de Topsector Chemie.

Deelneming
Provincie Noord-Brabant en Gemeente Oss houden samen alle aandelen in Pivot Park Holding BV. De aandelenverhouding is 70,73% voor de Provincie en 29,27% voor de Gemeente. Pivot Park Holding BV is 100% aandeelhouder van haar dochtermaatschappijen:
- Pivot Park Screening Centre BV
- Pivot Park Apparatuur BV

- Pivot Park Exploitatie BV
- Pivot Park Vastgoed BV

Het aandelenkapitaal van gemeente Oss bedraagt € 8.196 vermeerderd met een agiostorting van € 2.358.000. Omdat het eigen vermogen in de laatst opgestelde jaarrekening positief is, en de prognoses positief zijn, is geen voorziening noodzakelijk.

Transacties
De gronden binnen Pivot Park zijn in erfpacht verkregen van gemeente Oss. Door de Provincie Noord-Brabant zijn in 2017 leningsfaciliteiten beschikbaar gesteld. Daarmee heeft Pivot Park geïnvesteerd in vastgoed om een marktconforme exploitatie mogelijk te maken. In dit kader verstrekt de gemeente 11 jaar lang (tot en met 2028) een bijdrage van € 93.000 voor de stimulering van het Life Science klimaat in Oss aan de provincie. Daarnaast verstrekt de gemeente 8 jaar lang (tot en met 2024) een bijdrage van € 25.000 voor promotie en branding van het park (raadsbesluit d.d. 26 januari 2017).

Bij raadsbesluit van 8 juli 2021 is besloten tot het verstrekken van een achtergestelde lening aan het Pivot Park voor een bedrag van € 3.250.000. Het Pivot Park realiseert hiermee nieuwbouw (Grizzly) ter vervanging het RE-gebouw. De leningsovereenkomst is getekend op 13 april 2022 en de lening wordt gestort naar rato van de voortgang van de nieuwbouw. Tot en met 31 december 2022 is een bedrag van € 1.165.094 verstrekt.

De gemeente heeft in de onderhandelingen tussen Pivot Park en verkopende partij bemiddeld over de aankoop van grond aan de Kloosterstraat 14 te Oss. Bij raadsbesluit 28 januari 2021 hebben partijen gekozen voor een ABC constructie waarbij gemeente Oss via doorlevering van Pivot Park eigenaar wordt van de grond en deze vervolgens in erfpacht uitgeeft aan Pivot Park. De koop- en erfpachtovereenkomsten zijn gesloten in 2021. De notariële akte van levering is gepasseerd in 2023.

Betrokkenheid:
Eigen vermogen (groepsvermogen) Pivot Park Holding BV
01-01-2022 € 13.060.056
31-12-2022 € 17.592.587

De stijging van het eigen vermogen is veroorzaakt door het behalen en toevoegen van een positief resultaat. Dit wordt met name veroorzaakt door herwaarderen van het vastgoed.

Vreemd vermogen Pivot Park Holding BV
01-01-2022 € 26.203.256
31-12-2022 € 48.391.710

Resultaat 2021 € 1.155.171
Resultaat 2022 € 4.532.531

Coöperatieve Vereniging Midwaste
Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris.

Website: www.midwaste.nl

Doel:
Midwaste is een vereniging waarvan alleen publiekrechtelijke inzameldiensten met meer dan 50.000 aansluitingen lid kunnen worden. Zij ondersteunt de leden bij de bedrijfsvoering, zowel op het gebied van duurzaamheid als de exploitatie.

Betrokkenheid:
De gemeente is een jaarlijkse vaste managementfee van € 40.000 verschuldigd. Daarnaast is er een opslag (variabele fee) van € 0,75 per ton voor de bij Midwaste ingebrachte tonnages. Deze kosten worden ruimschoots gecompenseerd door de schaalvoordelen die Midwaste biedt.

Bank Nederlandse Gemeenten

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok.

Website: www.bngbank.nl

Doel:
Bankier van de Nederlandse gemeenten en huisbankier van de gemeente Oss.

Betrokkenheid:
De gemeente Oss is aandeelhouder met 64.646 aandelen. Jaarlijks ontvangen we dividend. Het dividendpercentage voor 2022 is 50% (2021: 60%) van de beschikbare winst na belasting en na aftrek van de compensatie voor de verschaffers van hybride kapitaal uit te keren, dit is in lijn met het dividendbeleid van BNG Bank.
Het dividend bedraagt € 2,50 per aandeel (2021: € 2,28 per aandeel) * 64.646 is € 161.615 wat uitgekeerd is in 2023.

Eigen vermogen:
01-01-2022: € 5.062 miljoen
31-12-2022: € 4.615 miljoen

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 143.995 miljoen
31-12-2022: € 107.459 miljoen

Resultaat:
2021: € 236 miljoen
2022: € 300 miljoen

De gepresenteerde cijfers betreffen de definitieve cijfers.

NV Brabant Water

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens vertegenwoordiger van de gemeente bij de algemene vergadering van aandeelhouders en lid van de voorbereidende aandeelhouderscommissie.

Website: www.brabantwater.nl

Doel:
Watervoorziening in de provincie Noord-Brabant.

Betrokkenheid:
De gemeente Oss is aandeelhouder (82.901 aandelen). Er wordt geen dividend uitgekeerd.

Eigen vermogen:
01-01-2022: € 685 miljoen
31-12-2022: € 690 miljoen

Vreemd vermogen:
01-01-2022: € 534 miljoen
31-12-2022: € 576 miljoen

Resultaat:
2021: € 10,5 miljoen
2022: € 5,3 miljoen

De gepresenteerde cijfers betreffen de definitieve cijfers.

C. Stichtingen en verenigingen

Stichting Agrifood Capital

Rechtspersoon:
Persoonlijke titel: W. Buijs-Glaudemans, lid stichtingsbestuur.
Zetel: 's-Hertogenbosch
Website: *www.agrifoodcapital.nl*

Doel:
Bouwen aan de voedselsystemen van de toekomst, "Wat ligt er morgen op ons bord?'. De missie van de Stichting AgriFood Capital is het ontwikkelen van een excellent ecosysteem. Een ecosysteem dat de schouders zet onder grote maatschappelijke opgaven zoals de transitie naar een kringlooplandbouw, het tegengaan van voedselverspilling en het ontwikkelen van nieuwe duurzame en gezonde producten.

De Stichting AgriFood Capital is vooral actief op de onderdelen Business en Innovation.

Betrokkenheid:
De stichting is opgericht door personen met een achtergrond in het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid.

Stichting AgriFood Capital
Dit is de samenwerking van bedrijven, kennisinstellingen en overheden die de koers uitzet voor een excellent ecosysteem in Noordoost-Brabant om de voedselsketens van de toekomst te ontwikkelen. De Stichting fungeert als platform voor de regionale ambitie om koploperregio in de slimste en duurzaamste voedselketens te zijn. De Stichting bepaalt de strategie van AgriFood Capital BV. Er wordt vanuit de regio Noordoost-Brabant een jaarlijkse bijdrage ter beschikking gesteld voor de activiteiten. De activiteiten staan beschreven in de strategische agenda en het uitvoeringsprogramma van de stichting. Het Stichtingsbestuur bestaat uit vertegenwoordigers van bedrijven, kennisinstellingen en overheden die in AgriFood Capital samenwerken.

AgriFood Capital BV
Dit is de uitvoeringsorganisatie van de Stichting AgriFood Capital. AgriFood Capital BV helpt vernieuwers die werk maken van de voedselsystemen van de toekomst. De rollen variëren van netwerkbouwer, matchmaker en programmamaker tot projectontwikkelaar en verteller.
Raad van Commissarissen
De Raad van Commissarissen houdt toezicht op de uitvoering van de koers van AgriFood Capital BV en de bijbehorende bedrijfsvoering.

Vereniging Talentencampus Oss

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen, tevens voorzitter van de vereniging
Website: *www.talentencampusoss.nl*

Doel:

Als netwerkorganisatie richt de Vereniging Talentencampus zich op de ontwikkeling van de lerende stad Oss. De Talentencampus streeft naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt door het versterken van de leer- en ontwikkelcultuur bij werkgevers én in het onderwijs. Vanuit deze opdracht organiseert en coördineert de Talentencampus diverse Learning Communities en ontmoetingen op het snijvlak van onderwijs en arbeidsmarkt. Deelnemende partijen binnen het netwerk zijn de co-creators van een inspirerend en aantrekkelijk programma voor een leven lang leren, werken en ontwikkelen.

De gemeente draagt jaarlijks bij in de kosten. In 2023 was onze bijdrage € 150.000.- Dit geldt ook voor 2024.

Betrokkenheid:
Eigen vermogen:
01-01-22: € 168.990
31-12-22: € 181.362

Vreemd vermogen:
01-01-22: € 185.727
31-12-22: € 170.752

Resultaat:
2021: € 18.932
2022: € 12.372

Stichting de Kracht van Oss

Rechtspersoon:
Zetel:Oss

Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok is lid van de stuurgroep die de koers uitzet van deze stichting.

Website: https://dekrachtvanoss.nl/

Doel:
Als partner in de Kracht van Oss onderschrijven we het gezamenlijke hoofddoel, namelijk "het gezamenlijk creëren van een veerkrachtige, toekomstbestendige Osse economie, waarbij dynamiek, samenwerking en verbinding de 'Kracht van Oss' vormen". De Kracht van Oss stimuleert ondernemerschap en ondersteunt projecten die leiden tot nieuwe bedrijvigheid met nieuwe werkgelegenheid. De samenwerking die daar ontstaat geeft ons extra slagkracht om onze ambities te realiseren, mede door de uitvoeringsorganisaties die er uit voortkomen (StartersSucces Oss-Bernheze en Kracht van New Business Oss). Bovendien stimuleert de Kracht van Oss het ontstaan van samenwerkingen tussen ondernemers onderling en met onderwijs- en kennisinstellingen.
De bijdrage van de gemeente Oss aan de kracht van Oss (totaal € 300.000, te dekken uit de reserve Economie) is voor drie jaar (vanaf 2021). Dat komt neer op € 100.000 per jaar. In 2019 en 2020 is geen verzoek ingediend omdat geput kon worden uit het bestaande budget. In 2021 en 2022 is de bijdrage wel verleend. 2023 is het laatste jaar waarin een bijdrage wordt gegeven. Derhalve wordt op dit moment de toekomst van de kracht van Oss voor na 2023 uitgewerkt.

D. Overige verbonden partijen

Convenant Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans.
Website: *www.veiligheidshuizen.nl*

Doel:
Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost is een samenwerkingsverband waarin zorg- en strafpartners en gemeenten werken aan complexe zorg- en veiligheidsproblemen. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast en recidive, waarbij wordt ingezet op gedragsverandering en verbetering van kwaliteit van het leven van de betrokkene(n). Dit gebeurt door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventies en zorg. Het Zorg- en Veiligheidshuis kent geen rechtsvorm en levert geen jaarrekeningen.

De deelnemende gemeenten dragen jaarlijks bij in de kosten. In 2022 was onze bijdrage € 84.800 en in 2023 is de bijdrage € 94.280. Deze toename is vooral het gevolg van loon- en prijsstijgingen en reiskosten. Voor 2024 wordt de bijdrage € 108.700 door indexeringen.

Convenant Brabant-Noordoost

Rechtspersoon:
Convenant tussen gemeenten *Bernheze, Boekel, Boxtel, Heusden, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, 's-Hertogenbosch, Sint-Michielsgestel en Vught en de dagelijkse besturen van waterschappen Aa en Maas en De Dommel.*

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouders:
DB lid: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans (vice-voorzitter) tevens lid bestuurlijke regie groep (vice-voorzitter)

Portefeuillehouder economie: Wethouder F. den Brok
Portefeuillehouder ruimte en mobiliteit/RRO: Wethouder S. van den Bergh
Portefeuillehouder arbeidsmarkt: Wethouder K. van Geffen
Portefeuillehouder duurzame leefomgeving: Wethouder D. Warris

Website: www.regionoordoostbrabant.nl

Toelichting:
Er zijn uitdagingen die te groot zijn om als gemeente of waterschap alleen aan te gaan. Die opgaven vragen om een gezamenlijke aanpak en door samen te werken, staan de gemeenten en waterschappen sterker: als de regio, maar ook als gemeente of waterschap. Binnen de regionale samenwerking draait het om gezamenlijk eigenaarschap. Samen met tien andere gemeenten en twee waterschappen is onze gemeente partner in de regionale samenwerking RNOB (voorheen Regio Noordoost-Brabant genaamd). De vijf hoofdopgaves voor onze regio zijn:

- vitale leefomgeving: klimaatadaptatie, natuur en landschap, energietransitie, transitie landbouw;
- duurzaam bereikbaar: verkeersveiligheid, slimme en schone mobiliteit, robuuste infrastructuur;
- aantrekkelijk vestigen: vestigingslocaties, innovaties en bedrijvigheid, experimenteerruimte;
- behoud van talent: blijfklimaat, wonen;
- een sterk verhaal.

In 2020 hebben colleges en raden uit de regio Noordoost-Brabant ingestemd met de nieuwe regionale strategische agenda 'richting 2030' en met het verlengen van de samenwerking op basis van het convenant 'regionale samenwerking Regio Noordoost Brabant 2021-2024'. In 2023 is de prioritering van de Samenwerkingsagenda bepaald dat verder in 2024 zal worden uitgewerkt in concrete werkplannen. In 2024 volgt ook een voorstel voor een nieuwe Samenwerkingsconvenant 2025-2028.

Vanuit de samenwerking RNOB worden tevens twee andere organisaties aangestuurd en gefinancierd, namelijk de Stichting AgriFood Capital (de economische ontwikkelingsmaatschappij gericht op een sterke agrifood sector) en Noordoost Brabant Werkt (de regionale arbeidsmarktsamenwerking voor de ontwikkeling van een veerkrachtige arbeidsmarkt).

Financieel
De financiële bijdrage is gelieerd aan het inwoneraantal. Voor de bijdrage is het inwoneraantal op 1-1-2023 bepalend en volgens het CBS telde de gemeente Oss toen 94.437 inwoners en daarmee is de bijdrage voor 2024 € 377.748,--. In 2023 was onze bijdrage € 370.104. Vanuit deze bijdrage wordt ook de bijdrage aan Agrifood Capital en Noordoost Brabant Werkt betaald.

Paragraaf grondbeleid



Inleiding

Deze paragraaf beschrijft op hoofdlijnen het grondbeleid (visie), de wijze van uitvoering, de financiële positie en het weerstandsvermogen ten behoeve van de risico's binnen het grondbedrijf. Tegelijkertijd kennen we ook het Najaarsbericht 2023 grondbedrijf. Het Najaarsbericht gaat een slag dieper dan deze paragraaf en geeft inzicht op meer detailniveau.
Diverse ontwikkelingen zorgen er voor dat de economie beduidend minder snel groeit dan vorig jaar. De inflatie neemt mede door de afkoeling van de economie af maar blijft te hoog. Er is zelfs sprake van een milde recessie door een krimpende economie. Dit kan ook zijn weerslag krijgen op het grondbedrijf. Het is heel lastig om te zeggen wat de financiële effecten zullen zijn. In de geactualiseerde grondexploitatieberekeningen hebben we rekening gehouden met een kostenstijging van 6% in 2023 en 4% voor 2024 en 2025. Het is de verwachting dat nadien de inflatie weer op de gebruikelijke 2% zal uitkomen. Ook de risico-analyse hebben we weer geüpdatet.

1. Visie (grondbeleid)

1.1 Beleid

Grondbeleid

Oss voert dynamisch grondbeleid en past per ruimtelijke ontwikkeling maatwerk toe om te bepalen welke rol de gemeente speelt. Hierbij geeft Oss wel de voorkeur aan een actieve koers, want op deze manier kan er regie gehouden worden op de versnellingsopgave. Hierdoor zorgt Oss er voor dat de woningbehoefte de komende jaren wordt gerealiseerd en het aantal gerealiseerde woningen per jaar omhoog gaat.

Wij zijn continu bezig met zoeken naar mogelijkheden om de financiële positie van het grondbedrijf te verbeteren. Dit is een doorlopend proces. Om de verkoop van de kavels voor woningen en bedrijven te optimaliseren, lopen de volgende initiatieven.

- Wonen in Oss: Oss kent al enkele jaren een brede samenwerking voor de Osse woningmarkt. Onder de noemer Wonen in Oss werken verschillende partijen samen om de belangen en toekomst van de Osse woningmarkt in kaart te brengen. Het gezamenlijke doel is het versterken van de kracht van het Osse wonen.
- Zelfbouwcoach: Bij de gemeente hebben we iemand beschikbaar om potentiële kopers te helpen bij het kopen van grond voor zelfbouw.

Eens per vijf jaar wordt het Grondprijsbeleid aan de gemeenteraad ter vaststelling voorgelegd. In december 2021 is het grondprijsbeleid voor het laatst vastgesteld. De jaarlijkse aanpassing van de grondprijzen worden in de grondprijsbrief vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. De grondprijzen worden bepaald op basis van de marktontwikkeling van het afgelopen jaar en de verwachte marktontwikkeling binnen de kaders van de nota Grondprijsbeleid.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

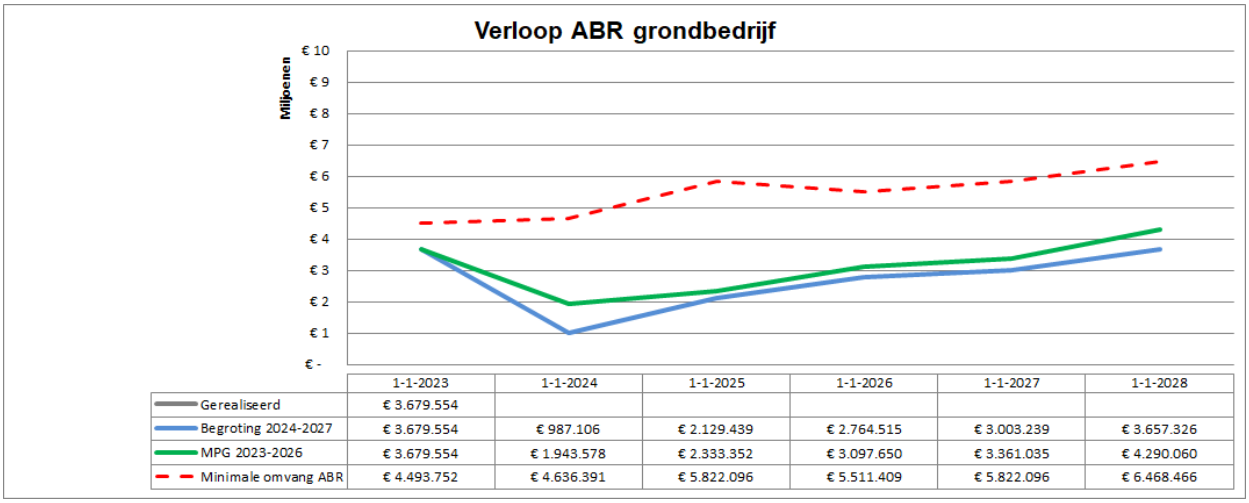
Gemeenten en andere overheden zijn vennootschapsbelasting (Vpb) verschuldigd over de winst die ze met hun ondernemingsactiviteiten, zoals het grondbedrijf, maken. De afgelopen jaren 2019 tot en met 2021 hebben we ongeveer € 1 miljoen Vpb moeten betalen. De aangifte over 2022 dienen we in 2023 in. We verwachten dat dit een aangifte is met per saldo een verlies. Verliezen mogen 1 jaar terug en onbeperkt voorwaarts worden verrekend. De betaalde vennootschapsbelasting over 2021 kunnen we daarom gedeeltelijk met dit verlies verrekenen. We verwachten dat we over 2022 ca. € 400.000 kunnen verrekenen met de aanslag vennootschapsbelasting van € 534.000 over 2021. Het grootste deel van de fiscale winsten en verliezen worden veroorzaakt door de grondexploitatie. De te betalen vennootschapsbelasting die resteert na verliesverrekening en die aan de grondexploitatie toe te rekenen is betalen we uit de Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR). Bij elke aangifte actualiseren we deze.

Op basis van de meerjarige prognose die is gemaakt bij de laatste definitieve aangifte (over 2021) verwachten we voor de grondexploitatie in 2023, 2024 en 2025 weer winsten te moeten aangeven voor de vennootschapsbelasting. De winst van 2023 kan voor een groot deel gecompenseerd worden met het restant van het verwachte verlies over 2022. Bij het MPG verwachten we actuele ramingen over de fiscale resultaten uit het grondbedrijf over de komende jaren in beeld te hebben. Als er aanvullende onttrekkingen uit de ABR nodig zijn verwerken we die bij het MPG.

2. Financiële positie

2.1 Stand van de Algemene Bedrijfsreserve (ABR)

De volgende tabel geeft inzicht in het verloop van de ABR van het grondbedrijf. De groene lijn is de raming van het afgelopen MPG. De Blauwe lijn betreft de meest actuele raming bij het huidige Najaarsbericht. De rode stippellijn betreft de minimale stand van de ABR. Dit bedrag hebben we minimaal nodig om alle risico's af te dekken. Het verschil tussen de werkelijke stand en de minimale omvang kan worden afgeroomd.



	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028
Gerealiseerd	€ 3.679.554					
Begroting 2024-2027	€ 3.679.554	€ 987.106	€ 2.129.439	€ 2.764.515	€ 3.003.239	€ 3.657.326
MPG 2023-2026	€ 3.679.554	€ 1.943.578	€ 2.333.352	€ 3.097.650	€ 3.361.035	€ 4.290.060
Minimale omvang ABR	€ 4.493.752	€ 4.636.391	€ 5.822.096	€ 5.511.409	€ 5.822.096	€ 6.468.466

De afroming van de ABR in 2023 van € 3,4 miljoen is verwerkt in het verloop van de ABR (zie grafiek hiervoor: verloop ABR grondbedrijf). De verwachte stand van de ABR op 1-1-2024 is € 1 miljoen lager dan waar we nog vanuit gingen bij het MPG. Dit komt voornamelijk door kosten vennootschapsbelasting van € 0,5 miljoen en door hogere voorbereidingskosten IMVA's. De ABR zal naar verwachting per 1 januari 2024 uitkomen op een stand van € 1 miljoen. De ABR groeit vermoedelijk weer naar € 3,7 miljoen op 1 januari 2028. De minimale omvang van de ABR loopt op van € 4,6 miljoen per 1-1-2024 naar € 6,5 miljoen per 1-1-2028.
De ABR moet altijd een minimale omvang hebben om alle risico's op te vangen. Op 1-1-2024 is de minimale omvang van de ABR berekend op € 4,6 miljoen. Als de ABR boven de minimale stand uitkomt kan dit verschil worden afgeroomd. Uitgaande van een minimale stand € 4,6 miljoen kan als gevolg van de lage stand van de ABR niet worden afgeroomd. De komende jaren blijft dit zo, want de ABR zit in 2028 nog altijd onder de minimale omvang van de ABR. De komende jaren is er dus geen ruimte om de ABR af te romen. De afgelopen jaren is de ABR fors afgeroomd. Daarmee zijn onder andere de reserves strategische aankopen en binnenstedelijke transformatie gevuld. Deze reserves zijn sterk grondbedrijf gerelateerd en dienen (voorlopig) in samenhang met de ABR te worden bezien. Indien de verwachte resultaten van de nieuw toekomstige grondexploitaties (huidige IMVA's) in beeld zijn komt hierover meer duidelijkheid.
De ABR is in 2023 onder de grens van de minimale omvang uitgekomen. Dit komt voornamelijk omdat de verwachte winstnemingen vanaf 2022 beduidend lager zijn dan vorig jaar bij het Najaarsbericht 2022 werd ingeschat. De extreem hoge inflatie in 2022 was hier grotendeels debet aan.

<u>ABR naar de toekomst toe – kanttekeningen</u>

- De komende jaren kan er tijdelijk niet afgeroomd worden vanuit de ABR.
- De huidige vastgestelde grondexploitaties (BIE) lopen veelal af. De verwachte winstnemingen vlakken daardoor de komende jaren ook af.

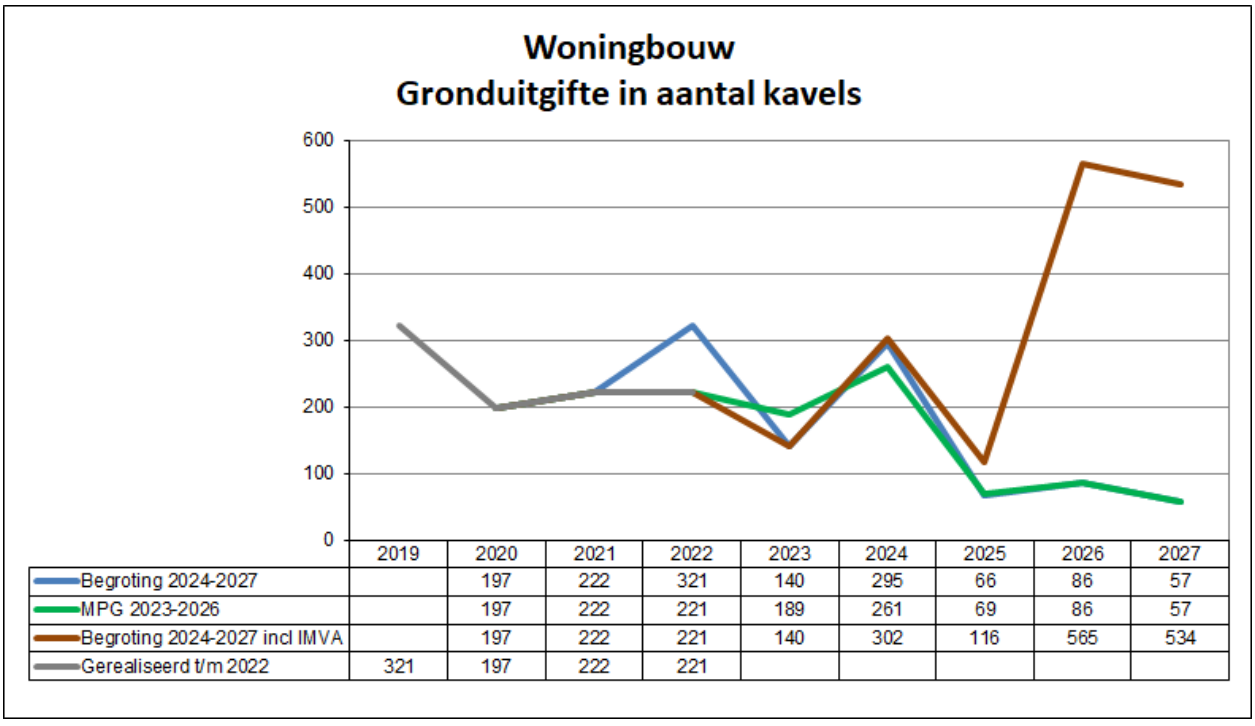
- De verwachte resultaten van de huidige IMVA-projecten, als het grondexploitaties worden, zijn niet meegenomen in het verloop van de ABR. Het is de verwachting dat de IMVA-projecten een negatief effect hebben op de ABR.
- Een deel van de nieuwe ontwikkelingen zal plaatsvinden in binnenstedelijke herstructureringsopgaves. Deze opgaves kosten in de regel meer geld dan dat ze opleveren. Hiervoor zou een beroep kunnen worden gedaan op de reserve binnenstedelijke transformaties mocht daar gebruik van worden gemaakt dan gebeurt dat via de geëigende wegen. De reserve binnenstedelijke transformaties bedraagt € 10 miljoen. Bij de programmabegroting 2023-2026 is besloten om daar in 2024 en 2025 € 5 miljoen per jaar aan toe te voegen.

Buiten de ABR en de laatst genoemde reserve kennen we nog diverse reserves die feitelijk gerelateerd zijn aan het grondbedrijf. Denk aan reserve risico Heesch West, strategische aankopen, bovenwijkse voorzieningen en verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving.
Ook hebben we enkele voorzieningen zoals de voorziening IMVA, te verwachten exploitatieverliezen en afwaarderingen.

2.2 Verkopen

Woningbouw

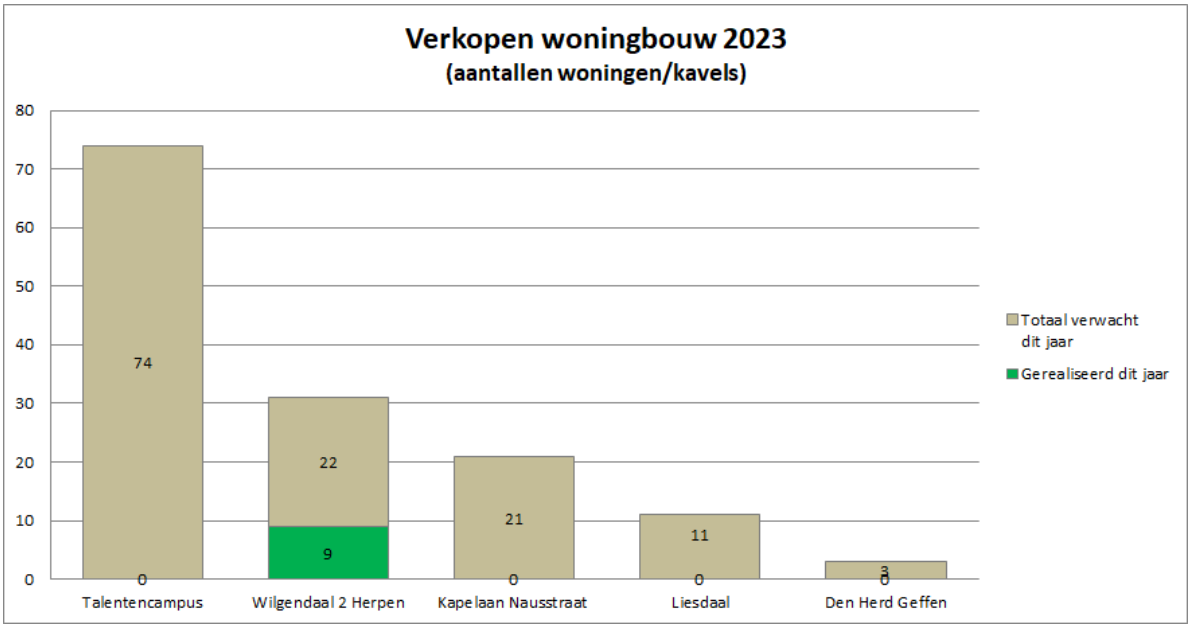
In de onderstaande tabel geven we inzicht in het verloop van de totale uitgifte van bouwkavels in Oss van de afgelopen jaren en voor de komende jaren. Dit zijn de kavels die wij bouwrijp verkopen. Dit is exclusief gronden die wij aan ontwikkelaars verkopen in huidige staat en dus niet zelf bouwrijp maken.



	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Begroting 2024-2027		197	222	321	140	295	66	86	57
MPG 2023-2026		197	222	221	189	261	69	86	57
Begroting 2024-2027 incl IMVA		197	222	221	140	302	116	565	534
Gerealiseerd t/m 2022	321	197	222	221					

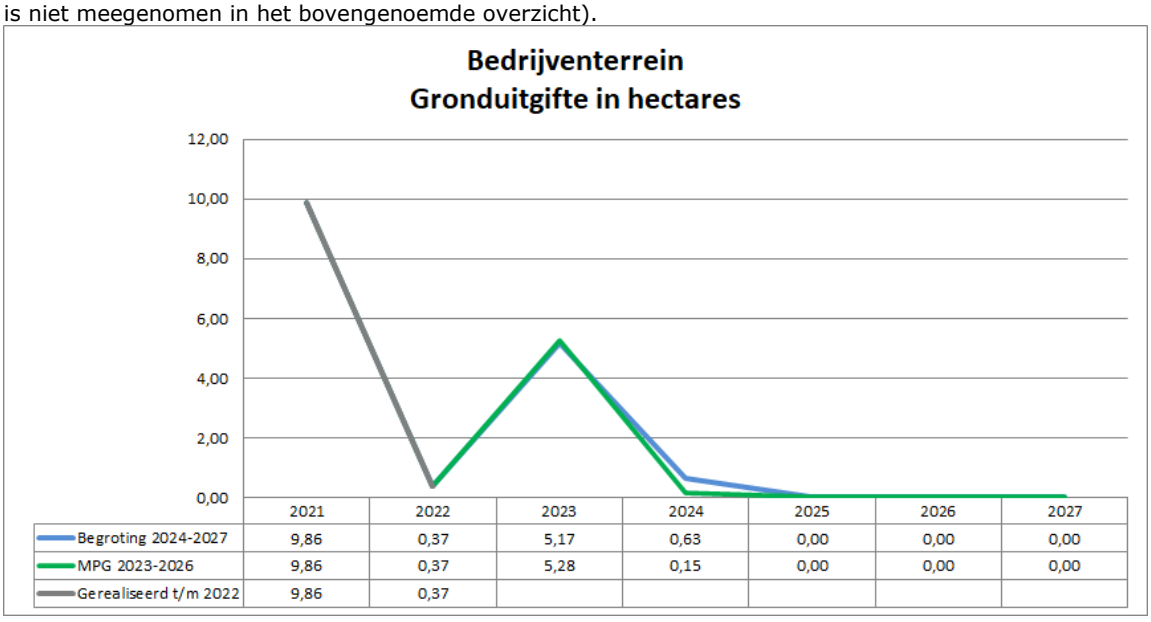
We verwachten dit jaar 140 kavels te verkopen. Dit zijn er 49 minder dan we verwacht hadden bij het MPG 2022. Dit komt voor het grootste deel door het project Elzeneind. Hier zijn 30 kavels doorgeschoven naar 2024. Na 2024 zal het aantal geplande kavels die de gemeente uitgeeft gaan dalen. Dit komt omdat veel van de huidige GREXen opdrogen. Daartegenover staat wel het feit dat de gemeente al druk bezig is met het voorbereiden van nieuwe woningbouwprojecten, zoals Stationskwartier Ravenstein, Raadhuislaan Zuid, Belastingkantoor en Klein- en Groot Amsteleind. Zie daarvoor de aparte regel in de bovenstaande tabel Begroting 2024-2027 incl. IMVA. Het betreft hier de voorbereiding voor projecten die naar de toekomst toe (waarschijnlijk) in exploitatie worden genomen.

Als we naar deze lijn kijken, zien we vanaf 2026 een flinke stijging ten opzichte van verwachte kavelverkopen. In 2026 komt deze stijging door de projecten Belastingkantoor, Klein Amsteleind, Stationskwartier Ravenstein, Marsna Caselle en Sportvelden Macharen.
Navolgende grafiek is een weergave van de kavels waarvan we verwachten dat deze dit jaar nog worden verkocht of al verkocht zijn dit jaar. Bij Kapelaan Nausstraat en Den Herd Geffen en Talentencampus is te zien dat alle verkopen dit jaar nog moeten plaatsvinden. Bij Wilgendaal is een deel gerealiseerd en het andere deel wordt nog verwacht dit jaar.



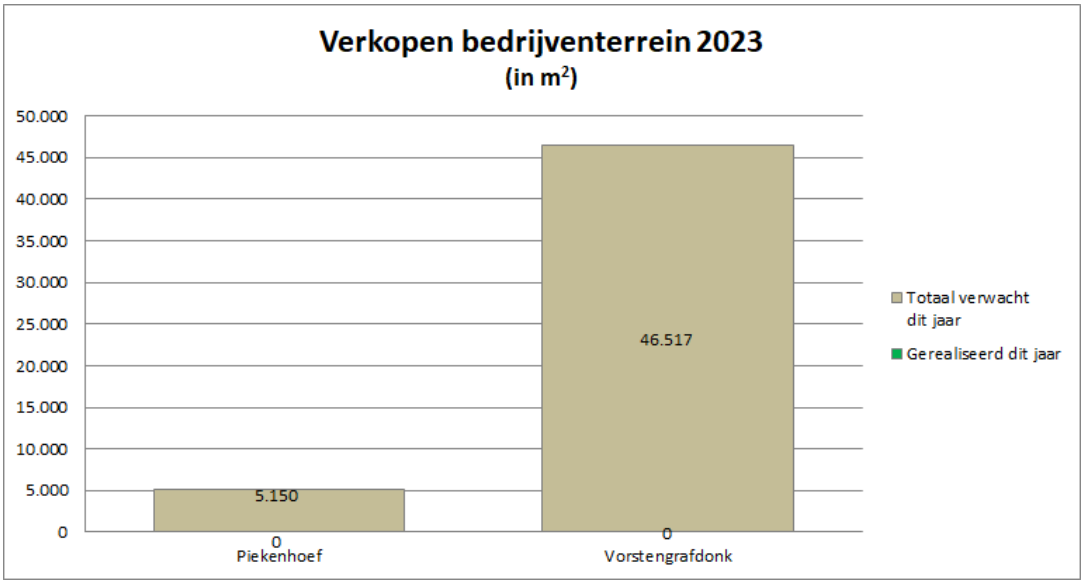
Bedrijventerreinen

In de onderstaande tabel geven we inzicht in het verloop van de totale uitgifte van bouwgrond voor bedrijven (in hectares) in Oss voor de komende jaren. In de tabel is te zien dat de planning van het Najaarsbericht voor de verkoop van bedrijventerreinen ongeveer gelijk is gebleven aan het MPG. Waarna er vanaf 2025 geen te verkopen bedrijfskavels meer zijn. Op korte termijn zal er dan ook een tekort ontstaan aan (kleinschalige) bedrijfskavels. Momenteel zijn er geen gemeentelijke plannen om deze dalende lijn te stabiliseren. De komende jaren kan het regionale bedrijventerrein Heesch West vermoedelijk wel in een deel van de vraag voorzien (deze is niet meegenomen in het bovengenoemde overzicht).



	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Begroting 2024-2027	9,86	0,37	5,17	0,63	0,00	0,00	0,00
MPG 2023-2026	9,86	0,37	5,28	0,15	0,00	0,00	0,00
Gerealiseerd t/m 2022	9,86	0,37					

Op alle percelen ligt een optie of zijn reeds verkocht. De verwachting is dat we dit jaar 5,2 ha bedrijfsgrond verkopen. Er wordt op relatief korte termijn een tekort voorzien in bedrijfskavels in Oss. In het onderstaande schema geven we een beeld van de verkopen voor dit jaar bij de verschillende complexen (stand van 1-7-2023). De verwachte uitgifte zijn gronden waarvan wordt verwacht dat deze dit jaar nog worden verkocht.



2.3 Projectenportefeuille

De volgende tabel geeft een overzicht van de complexen binnen het grondbedrijf. Voorbereidingskosten van de nog niet in exploitatie genomen (bouw)gronden worden als kosten IMVA's (immateriële vaste activa) op de balans gezet. Formeel maken ze geen deel uit van het grondbedrijf. Omdat het grondbedrijf wel belast is met de projectvoering van deze plannen, staan ze wel op het projectenoverzicht. Ook hebben we een voorziening IMVA's. Die vullen we vanuit de ABR. Als een IMVA niet doorgaat, boeken we de reeds aan dit project toegeschreven kosten af van deze voorziening.

	6810090 IMVA - herstructurering	6810090 IMVA - woningbouw	6810090 IMVA - industrieterreinen
IMVA	80130 Marsna Caselia 80440 Voormalig belastingkantoor 80460 Gebiedsontwikkeling Raadhuislaan zuid 81150 Hooghuis Ravenstein 81160 Vdl Reo	80540 Klein Amstelveld (het Brand Oss) 80550 Herontwikkeling sportvelden Macharen 80560 Groot Amstelveld (Oss west) 81460 Stationskwartier Ravenstein	80680 Heesch-West

	6320010 herstructureringsplannen	eindjaar	6320000 woningbouwcomplexen	eindjaar	6320000 industrieterreinen	eindjaar
BIE	80110 Bergoss	2023	80310 Piekenhoef	2024	80620 De Geer oost-zuid	2023
	80120 Koomstraat Begijnenstraat	2025	80330 Wilgendaal 2 Herpen	2026	80630 Vorstengrafdonk	2023
	80140 Elzeneindlocatie Slowcare	2024	80520 Horzak-noord	2024	80720 Crematorium Oss	2024
	80190 Centrumplan Berghem	2025	80530 Ojense Zi| Noord	2025		
	80200 Talentencampus	2025	80590 Restantcomplexen			
	80220 Mgen Zuid	2023	81400 Lith Oost	2024		
	80230 Groenstraatharen	2025	81420 Liesdaal 2 en 3	2033		
	80240 De Kolk Ravenstein	2023	82340 Den Herd Geffen	2024		
	80260 Walkwartier	2024	82350 Leiweg 3 Geffen	2025		
	80290 Gebiedsontwikkeling winkelcentrum De Ruwert	2025	82360 Heesterseweg Geffen	2025		
	80430 Herontwikkeling Kapelaan Nausstraat, vaststelling grex	2024	82370 Uitbreiding t'Veld Geffen	2029		
	81120 Centrumplan Lith	2025				
	81140 Dorpsplan Ojen	2024				

2.4 Winst- en verliesnemingen

<u>Methode winstneming</u>

Winstneming moet plaatsvinden op basis van het zogenoemde principe van Percentage Of Completion (POC). Rekening houdende met de stand van de gerealiseerde uitgaven en inkomsten ten opzichte van de totale uitgaven en inkomsten dient tussentijds winst genomen te worden. Een voorbeeld: bij een project hebben we dit jaar 52% van alle kosten gemaakt. Verder hebben we 35% van alle opbrengsten ontvangen. Volgens de POC-methode nemen we dan 52% x 35% = 18% van de te verwachten winst.

Toekomstige winst- en verliesnemingen

Op basis van de POC-methode verwachten we in 2023 € 7,55 miljoen aan winst te nemen. Van deze winstneming is € 3 miljoen afkomstig vanuit het project Vorstengrafdonk, € 2,7 miljoen afkomstig vanuit het project Oijense Zij Noord, € 0,7 miljoen vanuit het project Piekenhoef en € 0,5 miljoen vanuit het project Wilgendaal.

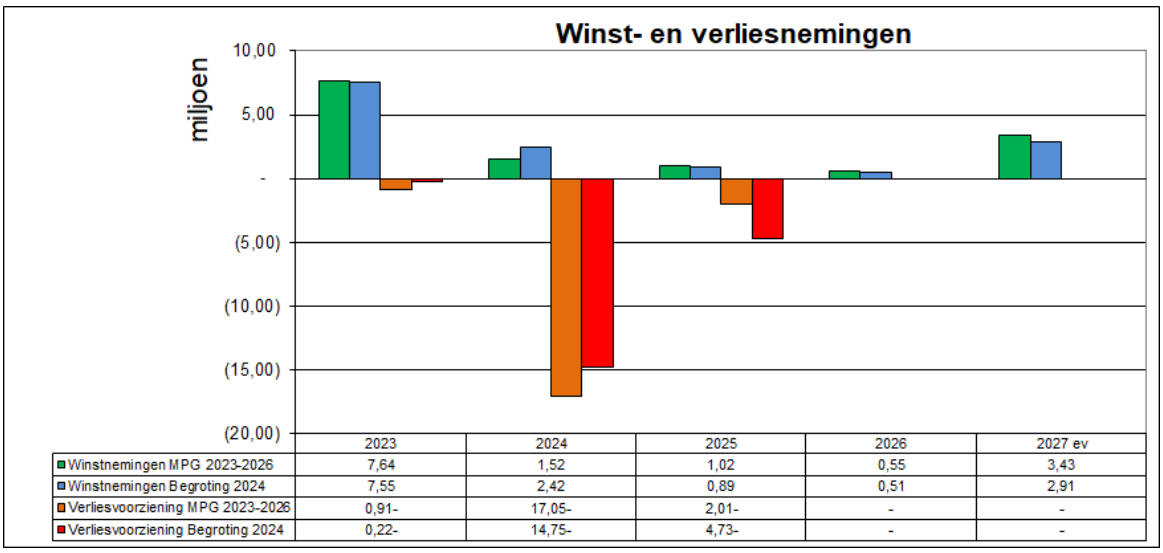
Vanaf 2024 tot en met 2033 verwachten nog nominaal € 6,73 miljoen aan winst te kunnen nemen. Daar wordt de grootste bijdrage in de winstnemingen geleverd vanuit de projecten 't Veld Geffen € 2,8 miljoen, Oijense Zij € 1,2 miljoen Liesdaal € 1,1 miljoen en Wilgendaal € 0,8 miljoen.

Verliesvoorziening

Vanaf 2016 nemen we niet meer direct een verlies in de exploitaties maar vormen we een voorziening voor de te verwachten exploitatieverliezen. Als een verlieslatend complex wordt afgesloten, dan dekken we het tekort af met de voorziening. Naar verwachting bedraagt de totale voorziening te verwachten exploitatieverliezen per 1-1-2024 € 19 miljoen.

Totaaloverzicht

De hierna volgende tabel geeft een overzicht van de te verwachten winstnemingen en verliesvoorzieningen voor de periode 2023-2027 binnen de grondexploitaties (BIE's) (bedragen in miljoenen euro's).



	2023	2024	2025	2026	2027 ev
Winstnemingen MPG 2023-2026	7,64	1,52	1,02	0,55	3,43
Winstnemingen Begroting 2024	7,55	2,42	0,89	0,51	2,91
Verliesvoorziening MPG 2023-2026	0,91-	17,05-	2,01-	-	-
Verliesvoorziening Begroting 2024	0,22-	14,75-	4,73-	-	-

2.5 IMVA's

Binnen onze gemeente kennen we diverse zogenaamde IMVA's (voorbereidingskredieten) die naar verwachting in de toekomst leiden tot een door de raad geactiveerde grondexploitatie. Dit zijn Klein en Groot Amsteleind Oss, Raadhuislaan Zuid, Raadhuislaan Noord (voormalig Belastingkantoor), Stationskwartier Ravenstein, herontwikkeling sportvelden Macharen, Hooghuis Ravenstein en Marsna Casella. De verwachten financiële resultaten worden niet meegenomen in de financiële verslaglegging van het grondbedrijf (MPG en Najaarsbericht). Dit omdat de kaders nog niet zijn vastgesteld en daarom zijn de financiële resultaten te onzeker.

Voor de gemaakte voorbereidings- en onderzoekskosten hebben we een verliesvoorziening IMVA getroffen. De gemaakte IMVA-kosten worden in de toekomst ingebracht in de te activeren grondexploitatie, mits deze kosten niet langer dan vijf jaar geleden gemaakt zijn. Bij vaststelling van de grondexploitatie is het te volgen scenario uitgewerkt en zijn om deze reden de financiën met meer zekerheden omgeven. Ook is op dat moment daarmee het verwachte effect op de reserve(s) bekend, oftewel hoeveel winst wordt toegevoegd of verlies wordt onttrokken. Indien uiteindelijk niet tot een grondexploitatie wordt overgegaan, dan bedraagt het risico normaliter de som aan gedane IMVA-uitgaven en wordt dit aangezuiverd met de genoemde verliesvoorziening.

Bij de jaarrekening moeten in dit kader wellicht de gemaakte kosten 2018 van de IMVA voormalig Belastingkantoor, Hooghuis Ravenstein en Vidi Reo afgeboekt worden (ca. € 37.500).

3. Weerstandsvermogen

3.1 Methode risicomanagement en bepaling weerstandsvermogen

In 2018 heeft de gemeenteraad een nieuwe methode voor het berekenen van de risico's en het bepalen van het weerstandsvermogen vastgesteld. Dit betreft de Monte-Carlo methode. Het doel van deze methode is te zorgen voor een eenduidig risicobeleid waarin alle risico’s van de grondexploitaties voldoende zijn meegenomen en wat transparante regels biedt voor het afromen van de ABR naar de Algemene Dienst.
De Algemene Bedrijfsreserve (ABR) wordt gevuld vanuit de netto winsten uit de grondexploitaties. Binnen de ABR blokkeren we een deel van de verwachte winsten om de berekende risico's af te dekken. Dat noemen we de minimale stand van de ABR. De minimale stand van de ABR is het minimale weerstandsvermogen wat het grondbedrijf aan moet houden. In de tabel in paragraaf 2.1 (verloop van de ABR) staat de minimale stand van de ABR aangegeven.
Het maximale risicoprofiel bepalen we door uit te gaan van de maximale kans en het maximale bedrag. Daarbij gebruiken we dus de Monte-Carlo methode. De berekende risico's bij verlieslatende of neutrale exploitaties dekken we altijd direct 100% af. De berekende conjuncturele risico's bij winstgevende exploitaties dekken we af op basis van het percentage of completion van de betreffende grex. Volgens het BBV zijn we verplicht om project specifieke risico's bij winstgevende complexen eerst af te halen van de bruto-winstverwachting.

Kosten IMVA (voorbereidingsprojecten)

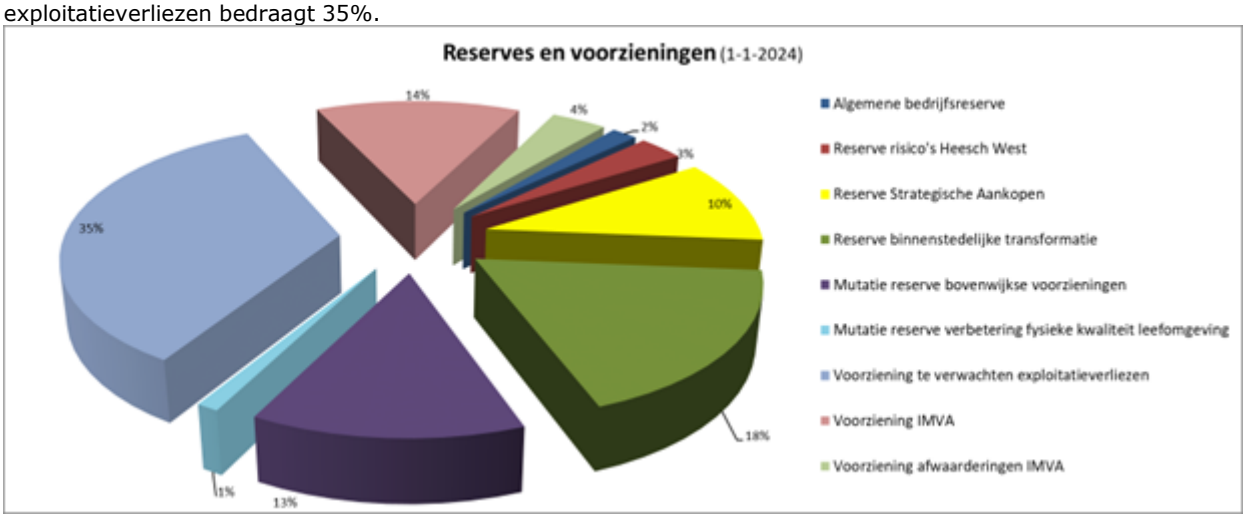
Nieuwe complexen worden onder de noemer IMVA (immaterieel vast actief) op de balans gezet. Op deze IMVA boeken we plan- en onderzoekskosten van projecten die nog in de voorbereidingsfase zitten. De gemeenteraad moet binnen 5 jaar besluiten om een IMVA om te zetten naar een BIE. In dat geval worden de gemaakte kosten overgedragen aan de BIE. Anders moeten we de kosten ouder dan 5 jaar afboeken. Uitgaande van de mogelijkheid dat een plan geen doorgang vindt, hebben we een voorziening gevormd om alle gemaakte plankosten af te kunnen boeken. Vanuit deze voorziening schieten we kosten voor van de mogelijk nieuwe grondexploitaties die nog niet de status BIE hebben. Het gaat bijvoorbeeld om de plannen Amsteleind, Raadhuislaan Zuid en Stationskwartier Ravenstein. Als plannen de status krijgen van BIE, worden de kosten overgeboekt naar de nieuwe exploitatie. Als voor een plan met de status “BIE” een positief resultaat wordt voorzien kan op dat moment de voorziening vrijvallen. Als plannen niet doorgaan, dan worden de gemaakte kosten afgeboekt vanuit deze voorziening. Daarnaast worden de plankosten voor lopende IMVA’s ook bijgesteld op basis van de nieuwste inzichten. Omdat deze plannen vaak in de beginfase zitten, kunnen de verwachten plankosten fluctueren. Per saldo moet er in 2023 naar verwachting circa € 665.000 meer gestort worden in de voorziening dan was voorzien bij het MPG 2023-2026.

3.2 Reserves en voorzieningen

De risico's binnen het grondbedrijf vangen we op met de volgende reserves en voorzieningen:

- Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf (ABR)
- Reserve risico’s Heesch West
- Reserve strategische aankopen
- Reserve binnenstedelijke transformatie
- Reserve bovenwijkse voorzieningen
- Reserve verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving
- Voorziening te verwachten exploitatieverliezen
- Voorziening IMVA
- Voorziening afwaarderingen (I)MVA

Het onderstaande diagram geeft een overzicht van het totaal aan reserves en voorzieningen (totale risicoafdekking) van het grondbedrijf. De verdeling staat in onderstaande cirkeldiagram. Zo beslaat naar verwachting op 1-1-2024 de ABR 2% van alle voorzieningen en reserves. De voorziening te verwachten exploitatieverliezen bedraagt 35%.



Paragraaf lokale heffingen



1. Algemene ontwikkeling

Het COELO onderzoekt jaarlijks de lastendruk met betrekking tot de gemeentelijke belastingen en heffingen. Het gaat om belastingen en heffingen die tot woonlasten voor gebruikers van woningen leiden (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing).

In het volgende overzicht hebben we de cijfers uit de COELO-atlas 2023 opgenomen.
De uitgangspunten daarbij zijn:

- Voor Oss is de gemiddelde WOZ-waarde koopwoning € 415.100 (stijging t.o.v. 2022 met 16,7%)
- De landelijk gemiddelde WOZ-waarde koopwoning is € 474.000
- Het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een tarief gebaseerd op een container van 140 liter voor restafval in combinatie met een container van 140 liter voor GFT-afval. Het tarief voor 17-18 keer ledigen in is dan € 293,32. Het COELO gaat uit dat een gemiddeld gezin de container 13-14 keer buiten zet en dus een korting achteraf ontvangt van € 17,50
- Het tarief voor de rioolheffing bestaat uit het eigenaarstarief plus het gebruikerstarief van een woning

Op basis van de cijfers 2023 ziet het overzicht voor Oss er als volgt uit:

lastendruk	**2022**		**2023**	
standaardwoning	**Oss**	**Landelijk**	**Oss**	**Landelijk**
Onroerende zaakbelastingen	€ 370	€ 380	€ 380	€ 403
Afvalstoffenheffing	€ 266	€ 317	€ 276	€ 329
Rioolheffing	€ 174	€ 207	€ 178	€ 213
Totaal	**€ 810**	**€ 904**	**€ 834**	**€ 945**

Uit deze cijfers blijkt dat de lastendruk in Oss in 2023 € 111 onder het werkelijke landelijk gemiddelde ligt. In 2022 was dit € 94.

2. Uitgangspunten tarieven

Het is ons beleid om de Osse lastendruk minimaal € 22,50 onder het landelijk gemiddelde te houden. Voor het landelijk gemiddelde gaan we uit van de cijfers van het COELO.

Onze uitgangspunten voor de tarieven in 2023 zijn:

- We verhogen de OZB in 2023 met 6,2%. Deze bestaat uit:
    - verwachte inflatie 2024 vanuit het CPB: 4,3%
    - correctie te lage inflatie 2023: 1,9%.
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing verhogen we voor 2024 met 10,9%. We verwachten voor de jaren erna een verdere stijging naar 15,7%.
- We verhogen de rioolheffing niet.
- Op de tarieven voor de overige belastingen en leges passen we geen inflatiecorrectie toe.

Afhankelijk van landelijke ontwikkelingen verwachten we dat de lokale lastendruk onder het landelijke gemiddelde blijft. Het exacte bedrag kunnen we pas bepalen nadat bekend is hoe andere gemeente stijgen in lastendruk in 2024.
In het vervolg van deze paragraaf gaan we uit van deze uitgangspunten voor de tarieven. De definitieve voorstellen voor de tarieven behandelt de gemeenteraad in december 2023 bij het vaststellen van de belastingverordeningen.

Uitgangspunten kostentoerekening aan heffingen en leges

Alle kosten, die direct toegerekend kunnen worden aan heffingen en leges, komen ten laste van deze producten. Voor indirecte kosten, ook wel overhead genoemd, is dit niet mogelijk. Deze indirecte kosten bestaan onder andere uit kosten voor ICT, huisvesting, inkoop en financiën. Deze kosten begroten we volgens de verslagleggingsvoorschriften (BBV) centraal in programma 9. Besturen in verandering van tijden. Voor het berekenen van tarieven brengen we een deel van de indirecte kosten ten laste van de tarieven. Dit doen we met een opslag van de overhead als percentage op de directe loonkosten. Dit is voor 2024 61% (voor buitendienstmedewerkers hanteren we een lager percentage 30%). Voor de heffingen zien we het onderdeel BTW ook als kosten (passend binnen wettelijke kaders en de BBV). Deze rekenen we daarom door in de tarieven.

Kostendekkendheid heffingen

In de volgende tabel laten we zien voor welk percentage de tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing kostendekkend zijn.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Netto kosten	11.485	7.081
Overhead	1.700	702
BTW	1.140	1.081
Totale kosten	**14.325**	**8.858**
Totale opbrengsten heffing	**13.725**	**8.765**
Kostendekkendheid exclusief reserve	**96%**	**99%**
Kostendekkendheid inclusief reserve	**100%**	**100%**

Kostendekkendheid leges

In de volgende tabel laten we de kostendekkendheid van de leges zien. Deze kostendekkendheid is gebaseerd op de uitgangspunten die we hiervoor beschreven hebben.

Omschrijving	Kostendekkendheid
Legesverordening Titel 1	
Geboorten, huwelijken en overlijden	46,60%
Gemeentelijke basisadministratie	7,14%
Reisdocumenten	88,50%
Rijbewijzen	70,72%
Legesverordening Titel 2	
Omgevingsvergunningen	69,94%
Legesverordening Titel 3	
APV en bijzondere wetten	7,04%
Marktgelden	62%
Overige leges	
Begraven	45%

Binnen de legesverordening onderscheiden we zogenaamde titels. De mate van kostendekkendheid bekijken we op het niveau van deze titels. Binnen deze titels kan sprake zijn van zogenaamde kruissubsidiëring, bijvoorbeeld grote bouwwerken zijn relatief goedkoper dan kleinere bouwwerken.

3. Prognose lastendruk 2024

In de volgende tabel is een overzicht opgenomen van de te verwachte belastingdruk voor 2024.

Lastendruk standaardwoning 2024	Oss prognose
Onroerende zaakbelastingen (+ 6,2%)	€ 404
Afvalstoffenheffing	€ 311
Rioolheffing	€ 178
Totaal	**€ 893**

We verwachten dat de gemiddelde lastendruk in 2024 stijgt met € 59 ten opzichte van 2023.

4. Kwijtschelding

De in de wet geboden ruimte om het kwijtscheldingsbeleid vorm te geven gebruiken we maximaal, wat betekent dat de kwijtscheldingsnorm op 100% ligt. Kwijtschelding kennen we voor de volgende belastingen toe:

- Onroerende zaakbelastingen (na de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB op woningen komt deze vorm van kwijtschelding nog slechts een enkele keer voor)
- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Hondenbelasting

Kwijtscheldingsverzoeken per heffingsjaar	2021	2022
Meerjarige kwijtschelding	2.305	1.284
Incidentele verzoeken	1.513	1.387
Totaal	**3.818**	**2.671**

5. Overzicht belangrijkste belastingen en heffingen

	Opm.	Tarief 2023	Begrote opbrengsten 2023	Tarief 2024	Begrote opbrengsten 2024
Onroerende zaakbelastingen					
- gebruikers niet-woningen	1	0,2664	€ 3.965.964	-	€ 4.245.492
- eigenaren woningen	1	0,0915	€ 13.329.043	-	€ 14.155.444
- eigenaren niet-woningen	1	0,2346	€ 5.357.096	-	€ 5.730.863
Afvalstoffenheffing	2	€ 276	€ 12.380.000	€ 312	€ 13.725.000
Rioolheffing					
- woningen	3	€ 178,32	€ 7.174.400	€ 178,32	€7.233.800
- niet-woningen	4	€ 178,32	€ 1.578.700	€ 178,32	€ 1.531.600
Hondenbelasting	5	€ 55,80	€ 540.000	€ 55,80	€ 540.000
(Water)toeristenbelasting	6	€ 1,10	€ 233.034	€ 1,10	€ 233.034

1. De tarieven voor 2024 volgen. Deze worden vastgesteld via een apart raadsvoorstel in december 2023.
2. Het tarief is gebaseerd op het hebben van een grijze container met een inhoud van 140 liter en een groene container met een inhoud van 140 liter met het aantal ledigingen van 13-14 per jaar.
3. Het tarief van € 173,52 is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:
   a. € 144,48 voor een eigenaar van een woning
   b. € 29,04 voor de gebruiker (tot 125 m3).
4. Voor kavels tot 1.000 m2 is het tarief voor niet-woningen gelijk aan het tarief van woningen. Bij een grotere kavel geldt een opslag op het basistarief.
5. Het tarief is gebaseerd op het tarief voor de 1e hond.
6. Het tarief voor toeristenbelasting is € 1,10 per overnachting. Het tarief voor watertoeristenbelasting is € 1,10 per persoon per etmaal, waarbij een factor voor de lengte van het vaartuig wordt toegepast.

Paragraaf bedrijfsvoering



Inleiding

In deze paragraaf lichten we een aantal onderdelen toe. Het gaat om een aantal onderwerpen die we toe moeten lichten in de programmabegroting en in de jaarrekening. We staan hier in deze paragraaf wat uitgebreider bij stil dan in het programma 9. Besturen in verandering van tijden.
Het gaat om:

- De rechtmatigheidsverantwoording
- Privacy
- Informatieveiligheid
- Wet open overheid

Voor de andere actuele ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering verwijzen we naar programma 9. Besturen in verandering van tijden.

Rechtmatigheidsverantwoording

In deze paragraaf zullen we op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad, informatie opnemen over de financiële rechtmatigheid.

Met ingangsdatum 1 januari 2023 heeft een wetswijziging plaatsgevonden met als gevolg dat het college voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording opneemt in de jaarstukken en verantwoording aflegt over eventuele geconstateerde onrechtmatigheden. De rechtmatigheidsverantwoording houdt in dat het college verantwoording aflegt over hoe zij omgaat met geld en of dit op een juiste manier gebeurt. Tot en met het boekjaar 2022 werd hierover gerapporteerd door de accountant, per het verslagjaar 2023 moet het college laten zien dat zij zich aan de wet- en regelgeving houdt bij het uitvoeren van haar taken en verantwoordelijkheden. Dit is belangrijk om het vertrouwen van burgers en andere belanghebbenden te behouden en te versterken. Door middel van een rechtmatigheidsverantwoording zal het college verantwoording afleggen aan de gemeenteraad en andere toezichthouders over hoe zij haar middelen gebruikt en beheert. De accountant verstrekt dus met ingang van 2023 geen rechtmatigheidsoordeel meer in de controleverklaring, maar beperkt zich tot het getrouwheidsoordeel. Dit houdt in dat de accountant wel moet vaststellen dat de opgenomen rechtmatigheidsverantwoording getrouw is verantwoord in de jaarstukken.

Eventuele afwijkingen op rechtmatigheid groter dan € 100.000 en die betrekking hebben op het begrotingscriterium, voorwaardencriterium en het criterium voor het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik zullen we in deze paragraaf opnemen. Daarbij gaat het in het kort om:

- Het begrotingscriterium: vallen de lasten binnen de begroting (incl. wijzigingen) zoals deze door de gemeenteraad is goedgekeurd. Hierbij gaan we uit (conform de kadernota rechtmatigheid) dat het overschrijden van de begroting (op programmaniveau) en van investeringen altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het oordeel. Dit laatste is het geval als:
    - Kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.
    - Kostenoverschrijdingen passen binnen het beleid.
    - Kostenoverschrijdingen het gevolg zijn van openeinderegelingen.
- Het voorwaardencriterium: alle financiële beheershandelingen zijn verricht in overeenstemming met (externe en interne) wet- en regelgeving. Belangrijk onderdeel daarbij is of we als gemeente voldoen aan inkoop en aanbestedingsbeleid (norm voor Europese aanbestedingen).
- Het misbruik & oneigenlijk gebruik (M&O) criterium: het college heeft voldoende waarborgen genomen om te voorkomen dat als gevolg van misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen is verleend of een te laag dan wel geen bedrag aan heffingen aan de gemeente is betaald.

Van de afwijkingen (rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden qua rechtmatigheid) die niet in overeenstemming zijn met de door de gemeenteraad vastgestelde richtlijnen zullen we beschrijven welke actie zijn of worden ondernomen om eventueel vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen. Dit betreffen bijvoorbeeld afwijkingen op gemeentelijke verordeningen of relevante wet- en regelgeving.

Privacy

Om een betrouwbare en dienstverlenende overheid te zijn moeten wij onze informatievoorziening op orde te hebben. Beschikbare en juiste data zoals persoonsgegevens zijn onmisbaar voor goede dienstverlening, goede bedrijfsvoering en goede beleids- en besluitvormingsprocessen. Maar ook het goed beveiligen en het rechtmatig en ethisch verantwoord gebruiken van (persoons)gegevens is belangrijk. Daarom wordt ons privacybeleid uitgevoerd in een cyclisch proces dat de gehele organisatie raakt en dat gewijd is aan het halen en borgen van privacydoelstellingen. Gegevensbescherming ligt niet bij één persoon. Een groot deel van de medewerkers heeft daar een aandeel in.

De afgelopen jaren werd er vanwege andere aandachtspunten minder prioriteit gegeven aan gegevensbescherming. Met de komst van twee privacy officers en de in juli 2023 vastgestelde 'privacyorganisatie' kunnen we aan dit cyclische proces gaan bouwen. Dit doen we op de eerste plaats door jaarlijks een plan van aanpak vast te stellen. Zo kiezen we bewust ons pad, groeien we stapsgewijs en richten we ons veranderprogramma in. Belangrijke onderdelen waarmee we in 2024 zoal aan de slag gaan zijn:

1. Het evalueren en actualiseren van het privacy beleid.
2. Het opleiden en doorontwikkelen van het privacy accenthouderschap.
3. Het op orde brengen van het verwerkingsregister.
4. Het in kaart brengen van alle hoog risicoverwerkingen en een plan opstellen voor het uitvoeren van DPIA's en de opvolging daarvan.
5. Het implementeren van een Privacy Management Systeem (software) ter ondersteuning van de PDCA.
6. Het opstellen van een organisatie-breed bewustwordingsplan.

Informatiebeveiliging

Inwoners, ondernemers en (keten)partners moeten kunnen uitgaan van een betrouwbare en goed functionerende overheid. De gemeente Oss wil daarom de basis van informatiebeveiliging goed op orde hebben. Informatiebeveiliging heeft tot doel ervoor te zorgen dat geautoriseerde gebruikers op de juiste momenten tijdig toegang hebben tot informatie (beschikbaarheid), dat de juistheid en volledigheid van informatie wordt gewaarborgd (integriteit) en dat informatie alleen toegankelijk is voor diegenen die hiertoe zijn geautoriseerd (vertrouwelijkheid). Door de basis op orde te hebben voldoen we niet alleen aan wet- en regelgeving, maar creëren we ook de randvoorwaarden voor technologische ontwikkelingen en innovatieve toepassingen. Daarnaast zorgen we ervoor dat onze bestuurlijke en organisatorische doelstellingen worden gehaald door de beveiligingsrisico's te verkleinen tot een acceptabel niveau.
Het nieuwe strategische informatiebeveiligingsbeleid vervangt het beleid uit 2018 en geldt voor de periode 2023 tot en met 2026. Het geeft richting en stelt kaders zodat informatiebeveiliging een bijdrage levert aan onze (strategische) organisatiedoelen. Onze visie op informatiebeveiliging luidt als volgt:

"Wij zijn een betrouwbare overheid. Informatiebeveiliging is randvoorwaarde voor al ons handelen en is integraal onderdeel van ieders werk."

De uitwerking van dit beleid in concrete maatregelen vindt jaarlijks plaats in het bij te stellen informatiebeveiligingsplan. Onderdelen die de komende jaren aan bod komen, en deels terugkomen onder 'Digitalisering en datagedreven werken' van Programma 'Besturen in verandering van tijden', zijn:

1. Organisatiebreed en verplicht bewustwordingsplan
2. Cybercrisisplan
3. Logische en fysieke toegangsbeveiliging (IAM)
4. Bedrijfscontinuïteitsbeheer (BCM)
5. Monitoring & Respons
6. Forensisch onderzoek
7. Implementatie Information Security Management System (ISMS)
8. Telewerkbeleid
9. Wachtwoordbeleid
10. Incidentmanagement
11. Professionalisering contractmanagement

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Naast verbetering van de informatie-huishouding van de overheid beoogt de Woo kortweg de toegang tot overheidsinformatie voor iedereen te vergroten door de actieve openbaarmaking te bevorderen. Dit betekent dat de overheid uit zichzelf (de wettelijk aangewezen categorieën) documenten openbaar moet maken. In de Woo blijft de mogelijkheid bestaan om de overheid te verzoeken om documenten, die nog niet (actief) openbaar zijn gemaakt, alsnog openbaar te maken, de Wob is een onderdeel van de Woo geworden.

De Woo rust op drie pijlers:

1. Passieve openbaarmaking (Woo-verzoek): In 2023 is er een Woo-contactpersoon aangewezen om vragen van inwoners te beantwoorden. Woo-verzoeken kunnen elektronisch worden ingediend via een formulier op de website. De ontvangen Woo-verzoeken worden ook gepubliceerd op de website www.oss.nl/woo.
2. Actieve openbaarmaking: Op termijn moeten bepaalde categorieën informatie actief openbaar worden gemaakt volgens de Wet open overheid. Daarnaast is er een inspanningsverplichting om documenten actief openbaar te maken waar mogelijk. In 2023 is er een projectorganisatie opgericht en een projectplan geschreven om de implementatie van deze actieve openbaarmaking te realiseren. De focus ligt op de verplichte informatiecategorieën en de strategie die de landelijke overheid hanteert bij het bepalen van de volgorde van openbaar te maken documenten.
3. Informatiehuishouding: Informatie is cruciaal voor het functioneren van de overheid en de verantwoording in onze democratie. Het beheer en gebruik van informatie moeten goed worden geregeld. Er zijn stappen gezet om informatiebeheerplannen te implementeren, waarin de stand van zaken en aanbevelingen voor verbetering worden vastgelegd. In 2024 wordt er verder gewerkt aan het uitrollen van informatiebeheerplannen, het geschikt maken van specifieke vakapplicaties voor archivering, de implementatie van M365 als archiefomgeving, de doorontwikkeling van het zaaksysteem en het centrale DMS eDocs voor archivering en de verbetering van de samenhang en afstemming van applicaties binnen de informatiearchitectuur.

Paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid (IVB)



Inleiding

De activiteiten die plaatsvinden in schoolgebouwen, accommodaties voor sport, cultuur en ontmoeten dragen bij aan de leefbaarheid in onze wijken en kernen. We streven daarin naar een duurzame balans tussen maatschappelijke behoeften en passende accommodaties. Dit is een continu en interactief proces met alle betrokken partijen. De recente COVID-19 crisis zorgde tijdelijk voor minder gebruik van onze accommodaties. De aansluitende energiecrisis en algehele prijsstijgingen drukken verder op de exploitaties. Daar waar maatschappelijke organisaties ondersteuning nodig hebben, springen we bij. Dit heeft niet tot een trendbreuk geleid, maatschappelijke accommodaties blijven van groot belang voor leefbare wijken en kernen.

1. Visie op gemeentelijk vastgoed

Maatschappelijke voorzieningen zoals schoolgebouwen, sportaccommodaties, cultuurgebouwen en wijk- en dorpshuizen staan voor een lange periode (40 jaar) op de gemeentebegroting. Als we een accommodatie willen behouden is na 40 jaar opnieuw een investering nodig voor renovatie of vervangende nieuwbouw. Gebouwen die niet meer nodig zijn voor maatschappelijke doelen slopen of verkopen we.
De vraag naar ruimte verandert. Op basis van bevolkingsprognoses verwachten we dat de totale ruimtebehoefte bij onderwijs, kinderopvang en georganiseerde sport de komende jaren groeit in de kern Oss en licht daalt in sommige kleine kernen. Voor sommige locaties is er een behoefte aan uitbreiding van voorzieningen, terwijl in andere gebieden clusteren nodig is om een acceptabel voorzieningenniveau in stand te houden.

We zien ook een behoefte aan kleinschaliger, meer informeel en minder georganiseerd ontmoeten, bewegen en recreëren. Wijk- en dorpshuizen kunnen ook meer een plek zijn voor zorg dicht bij huis en dagbesteding. Sportaccommodaties zijn er ook voor recreatieve of ongebonden sporters. We willen ze meer verbinden met sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte. Dit is in lijn met een samenleving die meer individualiseert, maar waar toch behoefte is om elkaar laagdrempelig te ontmoeten, zorg in de eigen woonomgeving te bieden en samen activiteiten te ondernemen. We verwachten dat deze trend van een veranderende ruimtevraag voor de gemeente de komende jaren doorzet. Deze ontwikkelingen willen we beter monitoren en erop kunnen sturen. We werken aan een instrument om de maatschappelijke waarde van onze accommodaties beter in beeld te krijgen.

Gezien deze ontwikkelingen heroriënteren we ons op het bestaande vastgoedbeleid. In een nieuw vastgoedplan beschrijven we actuele doelen en uitgangspunten. Het bevat ook een monitor en routekaart voor onze vastgoedplanning. Zoals we binnen het domein onderwijs werken met een Integraal Huisvestingsplan (IHP), willen we dat voor al ons maatschappelijk vastgoed doen. In het Vastgoedplan stellen we vast wat we kwalitatief en kwantitatief echt nodig hebben aan maatschappelijke voorzieningen.

De uitgangspunten hierbij zijn:

1. Het optimaliseren van het gebruik van accommodaties (goede spreiding, betere bezetting, multifunctioneel gebruik en inzet van niet-gemeentelijke gebouwen).
2. Een aantoonbaar maatschappelijk rendement en sluitende exploitaties.
3. Veilige en duurzame accommodaties.

2. Meerjarig Investeringsplan maatschappelijk vastgoed

Wat is opgenomen in het MIP maatschappelijk vastgoed?

In het MIP maatschappelijk vastgoed (MIP MV) zijn verwachte investeringen in de maatschappelijke vastgoedportefeuille voor de komende vier jaar opgenomen. Deze investeringen komen onder andere voort uit de voorzieningenkaartadviezen, behoefte-onderzoek bij sportaccommodaties en leerlingenprognoses in relatie tot de leeftijd en bouwkundige staat van de gebouwen. De MIP MV is een globale raming met een globale planning van de vastgoedkosten (de accommodatie). Kosten zoals grondaankoop, sloopkosten en boekwaarden van een achterblijvend pand zijn niet in het MIP MV opgenomen. Dat geldt ook voor kosten voor de (her)inrichting van de openbare ruimte en mogelijke infrastructurele maatregelen. Verder zijn de forse prijs- en bouwkostenstijgingen van het afgelopen jaar meegenomen in het MIP MV.

We actualiseren het MIP MV jaarlijks. Dat doen we door de globale planning van de projecten bij te stellen op basis van actuele ontwikkelingen. Daarnaast voegen we bij deze actualisatie altijd een nieuw jaar toe. Als er extra investeringsruimte nodig is voor de uitvoering van het MIP MV dan blijkt dat ook uit de actualisatie. De budgetaanvraag hiervoor loopt via de programmabegroting.

Vaststelling van bouwbudgetten
Op basis van de globale ramingen uit het MIP MV werken we samen met onze partners en inwoners de plannen verder uit. Dit moet duidelijk maken welke doelgroepen we gaan huisvesten, hoe groot het gebouw moet worden, of renovatie of nieuwbouw beter is en op welke locatie. Op basis van de gesprekken hierover met belanghebbenden maken we haalbaarheidsstudies en werken we de globale ramingen uit het MIP MV uit tot concrete investeringsvoorstellen. Hierbij houden we ook rekening met eventuele aanvullende kosten (verwerving, sloop, aanpassingen in de openbare ruimte e.d.), veranderende wet- en regelgeving en prijsstijgingen door marktwerking. De raad stelt op basis van deze investeringsvoorstellen definitieve bouwbudgetten vast. Als een benodigd bouwbudget groter is dan het geraamde bedrag in het MIP MV vragen we aanvullende middelen aan.

Autonome ontwikkelingen van invloed op budgetten
De bouwkosten zijn de afgelopen jaren enorm gestegen. Ook blijkt het verduurzamen van onze gebouwen naar gasloos en CO2-arm duurder te zijn dan onze gehanteerde kengetallen aangaven. Verder verwachten we aanvullende COVID-19 maatregelen op het gebied van ventilatie en klimaatbeheersing. Het kengetal voor de m^2 -prijs bij investeringen hebben we daarom verhoogd. We verwachten dat de bouwkosten de komende jaren nog verder stijgen, maar de mate waarin is nog onvoldoende duidelijk.

MIP MV in programmabegroting
In de investeringsparagraaf verderop in deze programmabegroting staat een overzicht van de geraamde investeringen in het MIP MV (naast alle andere gemeentelijke investeringen). Concrete bouwprojecten worden met een apart budget genoemd. Bij de 3O-ontwikkelingen in de programma's lichten we de actualisatie binnen het MIP MV nader toe.

3. Ontwikkelingen per domein

3.1 Onderwijs
De gemeente heeft voor onderwijshuisvesting een zorgplicht en is verantwoordelijk voor passende nieuwbouw en uitbreiding. Om inzicht te hebben, de kwaliteit van de huisvesting te borgen en in te spelen op ontwikkelingen, werken wij met de schoolbesturen vanuit een gezamenlijk toekomstperspectief. Dat leggen wij vast in het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Deze gedeelde langetermijnvisie helpt ons om strategische keuzes te maken. Door veranderende leerlingenaantallen hebben wij te maken met groei en krimp. Waar mogelijk benutten wij leegstaande vierkante meters, verhuren wij ruimtes en bouwen wij flexibel. Wij bouwen bijna geen solitaire schoolgebouwen meer, maar kindcentra met onderwijskundige partners. Wij gaan uit van een levensduur van deze voorzieningen van minimaal 40 jaar. In 2024 gaan wij de leerlingenprognoses actualiseren, dit verifiëren met de stand van zaken en ontwikkelingen binnen de gemeente en vervolgens passen wij het IHP hierop aan.

Basisonderwijs
Het beeld bij het basisonderwijs in de gemeente voor de komende 10 jaar is een leerlingengroei van gemiddeld 4,5% met enkele uitschieters van 20 - 30%. De recente prognose is een trendbreuk met eerdere verwachtingen waarin sprake was van (lichte) krimp. Dit vraagt een heroriëntatie op de bestaande overmaat aan onderwijsgebouwen in het basisonderwijs. In het IHP houden wij hiermee rekening.
In 2023 hebben wij voorbereidingskrediet van de raad ontvangen voor de vervangende nieuwbouw van De Lockaert en De Polderhof. Wij werken het project samen met de schoolbesturen Filios en SAAM verder uit. Samen met schoolbestuur Optimus werken wij aan een vervangende nieuwbouw voor de scholen in Megen, Macharen en Haren op één locatie. Wij hebben in 2021 een zorgvuldig participatieproces doorlopen voor het locatieonderzoek.

Daarvoor formeerden wij een werkgroep en stuurgroep met vertegenwoordigers van Optimus (bestuur, directeur en MR), Dorpsraad MHM (vertegenwoordiging elke kern) en de gemeente. De raad heeft in 2022 goedkeuring gegeven aan het locatieonderzoek en voorbereidingskrediet verstrekt. Daarna zijn wij gestart met de grondaankopen, dit proces loopt nog.
De leerlingenaantallen bij Mozaïek en De Meander stijgen. In samenspraak met de schoolbesturen, respectievelijk Simon en Filios, werken wij de projecten uit. Voor Mozaïek en De Meander hebben wij in 2022 en 2023 tijdelijke oplossingen gerealiseerd. In 2024 zijn wij voornemens voor beide scholen een permanente oplossing te realiseren in de bestaande gebouwen. Wij leggen dit eind 2023 / begin 2024 voor aan de raad. Ook bij De Wissel stijgen de leerlingenaantallen en wij verwachten in 2024 voorbereidingskrediet bij de raad aan te kunnen vragen.
Omdat wij de leerlingengroei van Mozaïek willen opvangen in het gebouwdeel van 't Kleurenbos in MFA Meteoor, hebben wij voor 't Kleurenbos vervangende huisvesting op een andere locatie nodig. Op dit moment onderzoeken wij de inpassing van 't Kleurenbos in de leegstand van MFA Noorderlicht. De Evenaar is reeds gehuisvest in MFA Noorderlicht en heeft een verbouwingsaanvraag ingediend. Om de meest optimale herindeling in MFA Noorderlicht te maken en dubbele investeringen te voorkomen worden de vraagstukken integraal onderzocht. Door deze koppeling maken wij zo effectief en efficiënt mogelijk gebruik van ons bestaand onderwijsvastgoed, hoeven wij geen permanente uitbreiding te bouwen voor Mozaïek en hebben wij tijdig een oplossing voor de onverwacht forse leerlingengroei bij Mozaïek. Wij leggen dit eind 2023 / begin 2024 voor aan de raad.

Voortgezet onderwijs
Het voortgezet onderwijs heeft nog wel te maken met krimp. Voor de komende 10 jaar verwachten wij een leerlingenkrimp van gemiddeld 4,9%. Op de lange termijn gaat het aantal leerlingen weer licht toenemen. De krimp komt voor een belangrijk deel door afname van de totale leerlingenpopulatie in de omliggende gemeenten. In het voortgezet onderwijs wordt krimp veelal opgevangen binnen de school zelf, tenzij die op dit moment al kampen met een aanzienlijk ruimte-overschot.

(Voortgezet) speciaal (basis)onderwijs
Het aantal leerlingen in het (voortgezet) speciaal (basis) onderwijs laat zich moeilijk voorspellen. Ondanks de gelijkmatige prognoses van de afgelopen jaren zijn op alle scholen de aantallen toegenomen. De verklaring ligt in de regionale samenwerkingsverbanden en doordat de integratie in het reguliere basisonderwijs veel te optimistisch is ingeschat. Leerlingen stromen vaker terug naar het speciaal onderwijs, waar ze beter tot hun recht komen. In 2020 en 2021 hebben wij daarom noodlokalen gebouwd en eind 2023 / begin 2024 gaan wij extra ruimte binnen het schoolgebouw van Hub Noord-Brabant realiseren. Voor de komende 10 jaar verwachten wij voor het speciaal basisonderwijs een leerlingengroei van 8,5%, voor het speciaal onderwijs een leerlingengroei van gemiddeld 6,7% en voor het voortgezet speciaal onderwijs een leerlingenkrimp van gemiddeld 5,6%. Het daadwerkelijke verloop van het aantal leerlingen zullen wij samen met de schoolbesturen volgen.
In 2021 zijn wij samen met de schoolbesturen Hub Noord-Brabant en Oosterwijs en het Samenwerkingsverband gestart met de behoefteonderzoeken voor de vervangende nieuwbouw voor het (voortgezet) speciaal onderwijs (SO: 2 scholen op 1 locatie en VSO 2 scholen op 1 locatie met zorg- en begeleidingspartners). In 2022 zijn wij gestart met de locatieonderzoeken voor deze specialistische voorzieningen. In 2023 hebben wij voorbereidingskrediet van de raad ontvangen. Wij werken de projecten samen met de schoolbesturen verder uit.
In 2022 heeft schoolbestuur Optimus besloten om SBO Het Baken niet meer te huisvesten in de nieuwe specialistische voorziening SO. In het kader van inclusief onderwijs wil SBO Het Baken zich samen met haar onderwijskundige partners huisvesten in of naast een reguliere basisschool. In 2023 hebben wij locatieonderzoek gedaan. Wij verwachten in 2024 een voorbereidingskrediet aan te vragen bij de raad.

3.2 Sport
De landelijke trend is dat de sportdeelname van inwoners stabiel blijft. Sporten gebeurt vaker informeel en individueel, buiten de sportverenigingen om. De behoefte aan sport- en beweegvormen wordt ook diverser. De verenigingssport wordt relatief kleiner ten opzichte van de informele sport.

We zien dit terug bij de ledenaantallen van sportclubs in Oss. Die blijven over het algemeen redelijk stabiel maar het aantal jeugdleden daalt, vooral in de kleine kernen. Gelet op deze ontwikkelingen willen we stimuleren dat ook de groep individuele sporters de bestaande (sport)voorzieningen meer gebruikt. Bijvoorbeeld door sportparken met andere voorzieningen voor nieuwe groepen aantrekkelijker te maken en door verenigingen te helpen een breder (sport)aanbod te ontwikkelen. Hiermee investeren we tevens in het behoud of het verbeteren van de (bredere) leefbaarheid in gemeenschappen. Op sommige locaties valt dit samen met het clusteren van verenigingen en voorzieningen. Daarnaast maken we ook de openbare ruimte aantrekkelijker voor sporten en bewegen. Bij binnensportaccommodaties bekijken we bij renovatie of vervanging hoe we het gebruik ervan kunnen optimaliseren. Dit zijn natuurlijke momenten om gebouwen aan te passen naar de behoeften van een bredere groep gebruikers.
Verenigingen geven aan moeite te hebben om vrijwilligers voor een langere periode aan zich te binden. Tegelijkertijd worden sportverenigingen gevraagd een maatschappelijke bijdrage te leveren, bijvoorbeeld aan het onderwijs of bij het bevorderen van de volksgezondheid. Het tekort aan vrijwilligers in combinatie met meer maatschappelijke verwachtingen legt een druk op de verenigingen. Tenslotte is ook de sporter kritischer op de kwaliteit van sportaccommodaties en blijven de (wettelijke) eisen aan sportvoorzieningen hoog.
Deze ontwikkelingen maken het voor veel verenigingen moeilijker om (in de nabije toekomst) vitaal te blijven. We stimuleren verenigingen daarom om onderling en met andere maatschappelijke organisaties samen te werken. Sportactiviteiten zijn daarbij een middel om ook in het sociaal en zorgdomein tot resultaten te komen. In het vernieuwde Osse Sportakkoord (OSA) leggen we de verbinding met andere domeinen gezondheidspreventie en sociale verbanden te versterken. Dit is voor de breedtesport uitgewerkt in het beleidskader 'vitale sportvereniging'. Met ondersteuning van het SEC helpen we verenigingen om het beleidskader binnen de eigen club toe te passen. Soms is het daarvoor nodig om de sportaccommodatie aan te passen. Het beleidskader gebruiken we daarom ook bij de integrale afweging van investeringen in sportaccommodaties. Zo hebben we bijvoorbeeld met tennisvereniging VIP en voetbalvereniging Herpinia een intentieovereenkomst gesloten om een open sportclub op sportpark Wilgendaal in Herpen op te richten. In de open sportclub werken clubs verregaand samen om vanuit één organisatie een veelheid aan sporten en bewegen voor de hele gemeenschap mogelijk te maken. Het sportpark willen hiervoor duurzaam aanpassen naar een open en breed toegankelijk sportpark.
Ook in Ravenstein en in andere kernen zijn we in gesprek met sportverenigingen die nauw willen samenwerken of fuseren en voorzieningen willen clusteren. We zoeken daarbij naar verbinding met huisvestingsvraagstukken binnen andere domeinen en gebiedsontwikkelingen.

Binnensport

De komende jaren zijn extra investeringen in binnensportaccommodaties noodzakelijk, met name voor de uitbreiding, vervanging of renovatie van de gymaccommodaties in het stedelijk gebied. We stemmen dit af met de ontwikkelingen bij onderwijshuisvesting, zoals bij de nieuwbouw van KC Nicolaas en KC De Avonturijn. Voorop staat dat we inspelen op veranderende behoeften bij het gymonderwijs, (ongeorganiseerde) sport en nieuwe beweeginitiatieven. Het doel is om met meer maatwerk het gebruik van de accommodaties te optimaliseren. Zo werken we bijvoorbeeld verder aan een nieuw toekomstscenario voor de tennishal op sportpark De Rusheuvel.
In de kleine kernen is de bezettingsgraad van onze gymaccommodaties over het algemeen laag. Als we kijken naar de bevolkingsontwikkeling en leerlingenprognoses verwachten we, behalve in Ravenstein, op deze locaties geen verbetering. Daar waar mogelijk willen we de overcapaciteit de komende periode in goed overleg verminderen.
Met het bestuur, directie en gebruikers van het Golfbad werken we verder aan de plannen van het nieuwe zwembad op de locatie Osseweg in Berghem.

3.3 Wijk- en dorpshuizen

We hebben ruim twintig wijk- en dorpshuizen in de gemeente. Er zijn verschillen in eigendom, beheer en gebruik van deze voorzieningen. Ook de functies die ze hebben zijn divers: van gemeenschapshuis met huiskamer voor de wijk, tot verenigingsgebouw, broedplaats of wijkonderneming. Voor wijk- en dorpshuizen spelen dezelfde demografische en maatschappelijke ontwikkelingen als bij de andere domeinen. We ontgroenen en vergrijzen, de samenleving individualiseert en de kwaliteitseisen die we stellen aan gebouwen nemen toe.

Van vrijwilligers wordt steeds meer professionaliteit gevraagd. De decentralisaties in werk, zorg en jeugd versterken deze ontwikkeling.
De positionering van de wijk- en dorpshuizen krijgt hiermee een breder perspectief. Met de vaststelling van de nota thuis in de buurt door de raad in 2020 fungeren de wijk- en dorpshuizen als centraal ontmoetingspunt en faciliteren in zorg, paramedische dienstverlening en als leer-werkplek. In 2023 zijn met de implementatie van "thuis in de buurt" alle dorps- en wijkhuizen aan de slag met een brede uitvraag om tot een passend activiteitenprogramma te komen. Er zijn en worden domeinbijeenkomsten en workshops georganiseerd om kennis en kunde van vrijwillige inzet te versterken. De dorps- en wijkhuizen fungeren als voorliggende voorziening en vanuit de WMO zijn en worden initiatieven voor dagbesteding gestart. Betaalbaarheid voor alle gebruikers en een gezonde exploitatie van de gebouwen spelen daarbij een rol. Voor de uitwerking van een alternatief exploitaitiemodel, waarbij de bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke opgaven, maatschappelijk rendement onderdeel is, is een extern adviesbureau betrokken. Een verdere uitrol staat in het najaar en 2024 gepland.
We werken verder met beheerstichtingen, gebruikers en dorps- en wijkraden aan verschillende projecten. In Herpen zijn we in de afrondende fase met de vernieuwbouw van dorpshuis 't Slotje. Zo wordt er gewerkt aan het realiseren van nieuwe accommodaties voor ontmoeten in de wijk Oss Noord-West met Brabant Wonen met de realisatie van een nieuw Loovelt en aan een nieuw dorpshuis Vidi Reo in Ravenstein. We zijn aan de slag met de gemeenschappen in Macharen en Neerloon-Overlangel-Keent (NOK) een haalbaar plan te realiseren voor ontmoeten en sport. In het centrum loopt een haalbaarheidsonderzoek naar een toekomstbestendigheid van de Binnenstad en in 2024 start een onderzoek voor behoeftevraag ontmoeten in Oss Zuid.
We staan voor een ambitieuze opgave om ons vastgoed te verduurzamen. In Oss, Lith en in Geffen zijn hiervoor pilots gestart en momenteel in een afrondende fase om panden te verduurzamen. In het coalitieakkoord 'Samen Duurzaam Vooruit' is aangegeven dat we als gemeente het goede voorbeeld willen geven en dus willen versnellen. Met de vrijvallende middelen van de onderhoudsvoorzieningen vormen we een bestemmingsreserve voor het verduurzamen van onze gebouwen die niet op korte termijn vanuit het meer-jaren investeringsplan (MIP) voor verbouw of vervangende nieuwbouw staan ingepland. Op natuurlijke momenten, zoals bij kleinschalige verbouw of groot onderhoud, investeren we naast het regulier gepland onderhoud in o.a. extra isolatie en duurzame (gasloze) installaties

3.4 Cultuur

Bij cultuur onderscheiden we de (boven)stedelijke, professioneel beheerde voorzieningen, zoals theater De Lievekamp, Museum Jan Cunen, De Bibliotheek (inclusief Stadsarchief), Muzelinck en De Groene Engel (sinds medio 2023 geen eigendom meer van gemeente Oss) naast voorzieningen voor het culturele verenigingsleven. In de nota Cultuur verbindt OnSS (2021) is vastgelegd dat de focus binnen de gemeente Oss ligt op het behoud van het brede scala aan culturele functies binnen de totale professionele kunst- en cultuursector. Dat standpunt blijft ook in de komende jaren gehandhaafd. Ook blijft er de komende jaren aandacht voor cultuureducatie en -participatie en het behoud van de culturele infrastructuur.

Er wordt steeds meer druk uitgeoefend op culturele instellingen, om meer aanbod te bieden en maatschappelijk betrokken te zijn. In het culturele verenigingsleven spelen dezelfde ontwikkelingen zoals we hiervoor hebben beschreven bij wijk- en dorpshuizen en sport. Sommige organisaties hebben moeite om bestuursleden te vinden of jeugdleden te binden. Andere organisaties, kennen deze ontwikkeling niet, maar hebben weer andere problemen zoals het niet kunnen vinden van een geschikte (oefen)ruimte.
Bibliotheken ontwikkelen zich in toenemende mate tot culturele informatiebemiddelaars. Ze steunen de leesontwikkeling van jongeren, het leesplezier, het informele leren doormiddel van bijvoorbeeld podcasts, ontmoeting, voorlichting (platform digitale overheid) en debat. Zij werken daarbij samen met diverse partners in de Osse in samenleving.

De realisatie van het Walkwartier met als cultureel hart "Het Warenhuis" is inmiddels in volle gang, De opening van "Het Warenhuis" staat vooralsnog gepland voor Q3 2025. Een plek voor ontmoeting, stilte, leren en nog veel meer. Maar vooral een plek die openbaar toegankelijk is, een zogenaamde 'third place' (een plek naast werk en thuis). Hierbij is veel aandacht voor inrichting, programmering en exploitatie.

Het Warenhuis bevindt zich in het centrum van Oss en zal naast de bibliotheek en het stadsarchief een plek bieden aan diverse andere maatschappelijke organisaties.

De nieuwe huisvesting van De Lievekamp en Muzelinck heeft de VO fase bereikt (voorlopig ontwerp), waarbij rekening wordt gehouden met duurzaamheidsambities en circulair bouwen door onder andere door de inpassing van het Zuiderstrandtheater. Na VO start de fase van DO (definitief ontwerp). De komende maanden brengen we de exploitatie van het gebouw in kaart en starten we met gesprekken over de eigendoms- gebruikers en huurdersrelaties.

De bibliotheek verhuist in Q1 2024 naar een tijdelijke plek in afwachting van de verhuizing naar "Het Warenhuis". Op de huidige plek van de bibliotheek kan dan de Zuiderstrandzaal gebouwd worden en in Q2/Q3 2026 in gebruik komen. De rest van het gebouw kan volgens planning medio 2028 gereedkomen.
De kwaliteit en toekomstbestendigheid van Villa Constance staat niet ter discussie. Museum Jan Cunen heeft daar met de vaste opstelling van de geschiedenis van Oss onder de naam Villa Curiossa een standpunt over in genomen. De villa is onderdeel van de uitstraling zoals het Museum dat voor ogen heeft. Het gemeentebestuur deelt die visie. We zoeken in goed overleg met elkaar naar optimalisatie van de Villa in haar museale taak en functie.

3.5 Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

We verduurzamen ons Maatschappelijk Vastgoed op basis van de gelijknamige kadernota uit 2021. Daarbij volgen we de ambities van het Klimaatakkoord en de aanbevelingen uit de sectorale Routekaart voor Maatschappelijk Vastgoed van de VNG. In de Osse routekaart ligt de focus van het verduurzamen op de kernportefeuille. Dit zijn strategische panden in eigendom van de gemeente, waarvan we verwachten dat ze tot het einde van hun bouwkundige en financiële levensduur in gebruik zijn. We zien hier voor ons nadrukkelijk een voorbeeldrol. Verduurzamen doen we op natuurlijke momenten van onderhoud en (ver)nieuwbouw. Om dit proces te versnellen en extra ambities te realiseren hebben we extra geld uitgetrokken. De lokale routekaart en de financiële consequenties voor nieuwbouw/renovaties en onderhoud worden vanaf 2024 ieder jaar bij de programmabegroting geactualiseerd.
Met de onderstaande zaken geven we een eerste invulling aan de lokale routekaart:

1. Opstellen CO2 monitor op de kernportefeuille. Hiermee is een start gemaakt. Als ijk-jaar is gekozen voor 2017. Dit is in lijn met het ijk-jaar van de RES. Periodiek rapporteren we over het ijk-jaar en de resultaten.
2. In 2023 is MFA 't Slotje in Herpen duurzaam gerenoveerd.
3. Monitoren van reeds verduurzaamde panden, te beginnen bij de MFA in Lith, de Diddewerf, de MFA Oijen en MFA 't Slotje (Herpen).
4. Verduurzamen door de markt van 2 grote en 1 klein pand. Er is ondertussen bij marktpartijen meer kennis en ervaring voorhanden dan binnen de relatief kleine vastgoedafdeling van de gemeente Oss. De pilot is uitgevoerd in 2 fasen;
    a. Adviesfase in 2022 waarin verschillende scenario's zijn uitgewerkt;
    b. Uitvoeringsfase na besluitvorming eind 2022 en 2023.

    Voor de uitvoering is in de programmabegroting van 2022 een bedrag opgenomen van € 1,5 miljoen. De pilot heeft betrekking op de volgende panden: wijkcentrum Kortfoort, MFC de Koppellinck en MFA Meteoor. Voor de uitvoering van de Koppellinck en de Meteoor hebben we ook een DUMAVA subsidie ontvangen. De uitvoering van de pilot is in Q4 2022 gestart en ronden we in Q4 2023 af. De resultaten van de pilot verwachten we begin 2024.
5. Milieumaatregelen uitvoeren op de panden die hiertoe vanwege het hoge energieverbruik verplicht zijn. Deze worden uitgevoerd op natuurlijk momenten. Het toepassen van hernieuwbare energie, zoals zonne- of windenergie geldt niet als energiebesparende maatregel. Bij de energiebesparing gaat het om het voorkomen of verminderen van het huidige energieverbruik. Door het toepassen van energiebesparende technieken, zoals isoleren van het gebouw, leidingen en appendages of het toepassen van ledverlichting. Het gaat om maatregelen die het verbruik van kWh elektriciteit en/of m3 aardgas verminderen.

Paragraaf Investeringsplan



Inleiding

In deze paragraaf staat het meerjareninvesteringsplan centraal. Het plan heeft 2 doelen:

- Het geven van inzicht in de lopende investeringen
- Het voorleggen van voorgenomen investeringen aan de gemeenteraad

Het vaststellen van de begroting (en daarmee het investeringsplan) is de basis voor het uitvoeren van de investeringen. Daarbij is het totale investeringsbedrag per programma leidend. De opgenomen investeringsbedragen in 2022 en 2023 zijn na het vaststellen van deze begroting direct beschikbaar voor uitvoering. De investeringen in de jaren daarna zijn meer een doorkijk.
Investeringen waarvan de kaders nog onvoldoende duidelijk zijn leggen we apart aan de gemeenteraad voor. Ook als in 2023 extra investeringen nodig zijn leggen we afzonderlijke voorstellen aan de gemeenteraad voor tenzij ze passen binnen het bestaande beleid en de samenhangende kosten zijn afgedekt en dus geen extra geld kosten.

1. Wat is een investering?

Investeren is het aanschaffen van goederen met een meerjarig nut. Bij investeringen is er een onderscheid tussen investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Tot 1 januari 2017 activeerden we alleen investeringen met een economisch nut. Investeringen met een maatschappelijk nut schreven we in één keer af. Sinds 1 januari 2017 moeten we investeringen met een maatschappelijk nut ook activeren. Dat staat in de verslagleggingsvoorschriften (BBV). Daarnaast is er een onderscheid in vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vervangingsinvesteringen worden gedaan ter vervanging van oude al bestaande investeringen. Alle overige investeringen zijn nieuwe investeringen.

2. Investeringsplan 2023-2027

Het investeringsplan bestaat uit twee onderdelen:

Lopende investeringen

Dit zijn investeringen die we op dit moment uitvoeren. De kredieten hiervoor heeft de raad eerder al vastgesteld.

Geplande investeringen

Dit zijn investeringen die we van plan zijn te gaan doen.

Dit onderscheid geeft inzicht in wat er al loopt en wat nog planvorming is. Het geeft daarmee een beeld van waar nog keuzes in te maken zijn en waar niet.

3. Lopende investeringen

In de volgende tabel geven we een overzicht van de lopende investeringen medio september. We laten per programma zien hoe groot de beschikbare investeringskredieten zijn, hoeveel we daarvan tot nu toe besteed hebben en welk bedrag we nog moeten uitgeven.

bedragen x € 1.000

Programma	Investerings-krediet	Besteed	Nog uit te geven
1. Welzijn en zorg	0	40	-40
2. Werk, inkomen en onderwijs	22.768	18.890	3.879
3. Ontmoeten, sport en cultuur	17.667	7.863	9.804
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	8.944	2.347	6.597
5. Economie	617	736	-119
6. Stadscentrum	17.859	4.555	13.304
7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	634	278	356
9. Besturen in verandering van tijden	1.264	1.235	29
Totaal	**69.753**	**35.944**	**33.810**

Toelichting lopende investeringen

Programma 1. Welzijn en zorg

Eind 2022 besloot het college tot overname van het pand jeugdhuis 't Kempke, wat vervolgens in 2023 heeft plaatsgevonden. Bij de verkrijging van het pand om niet, hebben wij de bestaande lening aan scouting groot Ravenstein laten vervallen en vervolgens als boekwaarde (activa) voor het pand opgevoerd. Dit is overigens lager dan de getaxeerde waarde van het pand.

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

De twee grootste projecten binnen dit programma zijn de Nicolaasschool (€ 9,7 miljoen) en Korenaer/ Kennedyschool (Aventurijn) (€ 13,3 miljoen). Dit is inclusief openbare ruimte/infra. Beide projecten zijn in de afrondende fase en de verwachting is dan ook om deze kredieten eind 2023 te kunnen sluiten. Daarnaast is er nog een krediet beschikbaar voor de inpandige verbouwing van Kentalis/ Hooghuis West van € 143.000 dit krediet is nagenoeg nog geheel beschikbaar.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

De investeringen binnen dit programma zijn vooral te splitsen in ontmoeten (€ 12,7 miljoen) en in sport (€ 4,9 miljoen). De kredieten die onder ontmoeten vallen zijn:
Voorbereidingskredieten nieuwe theater (gedeelte Zuiderstrandtheater) (€ 4,8 miljoen), waarvoor de uitgaven momenteel lopen.
De investeringen 't Slotje Herpen (€ 3,3 miljoen) en Raadhuis Ravenstein (€ 1,2 miljoen), welke in de afrondingsfase zijn.
Voor het investeringskrediet MFA Oss Noord-West (€ 0,5 miljoen) geldt dat deze eind 2023 wordt afgeboekt. De ontwikkeling/bouw van het pand wordt niet meer door Gemeente Oss, maar door een externe partij uitgevoerd. De raad heeft besloten een dekking uit de algemene reserve beschikbaar te stellen om het voorbereidingskrediet te kunnen afwaarderen.
De investeringskredieten verbouwing De Koppelinck en renovatie Gemeenschapshuis Avanti van respectievelijk € 0,3 miljoen en € 40.000 zijn in afrondende fase. Daarnaast lopen drie investeringskredieten van verduurzaming van Metoor, Koppelinck en Kortfoort van samen € 1,6 miljoen. Deze zijn momenteel in uitvoering.
Voor investeringskrediet Urban Sportspark (€ 0,5 miljoen) beschikbaar voor bijdrage aan het project.

Momenteel worden de plannen concreet gemaakt en kan gestart worden wanneer de initiatiefnemers de benodigde eigen financiële bijdrage rond heeft.
Het investeringskrediet gymzaal Nicolaasschool (€ 1,5 miljoen) loopt.
Er is een investeringskrediet (€ 0,6 miljoen) aanwezig voor gymzaal Verdistraat. In het investeringsplan hebben wij extra middelen aangevraagd om nieuwbouw in plaats van renovatie te kunnen realiseren. De geplande investering hiervoor is 2024 en 2025. Het gevraagde extra budget vanuit het investeringsplan zal t.z.t. bij dit investeringskrediet worden opgeplust, zodat in totaal € 2,5 miljoen beschikbaar is.
De investering in Ruwaard II is vooralsnog naar een later moment buiten deze programmabegroting geschoven.
Ook is er een (voorbereidings)krediet beschikbaar gesteld voor de komst van het nieuwe zwembad (€ 1,7 miljoen). De eerste kosten zijn nu gemaakt, maar dit krediet is nog nagenoeg volledig beschikbaar.

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte
De grootst lopende investering binnen dit programma is Dorpsplein Geffen (€ 1,8 miljoen) hiervan is nog 1,5 miljoen beschikbaar. Daarnaast is er € 989.000 beschikbaar gesteld voor de vervanging voor de openbare verlichting. Het krediet voor een grondstofcentrale bedraagt € 750.000. Op het gebied van infrastructuur lopen er ook een aantal investeringen 't Schrijvertje (€ 723.000), Nicolaasschool (€ 650.000) en de Korenaer (€ 413.000). Ook het krediet van € 500.000 voor vergroenen Stadshart valt onder dit programma. Buiten deze investeringen om heeft IBOR (integraal beheer openbare ruimte) nog 18 projecten lopen van in totaal € 3,1 miljoen.

Programma 5. Economie
Dit programma bevat het krediet voor de Geffense Plas (€ 617.265) deze investering zit in de afrondingsfase. Na verkoop van de opstallen aan de nieuwe exploitant, naar verwachting eind 2023, kan dit krediet worden afgesloten.

Programma 6. Stadscentrum
Dit programma bevat het krediet voor de investering in het Warenhuis. In 2020 heeft de gemeenteraad hier een krediet van € 13,6 miljoen voor beschikbaar gesteld. Doordat de prijzen aanzienlijk zijn gestegen is er vorig jaar een 3O ontwikkeling gemeld om het krediet te verhogen naar € 17,8 miljoen. Dit project is in volle gang.
Daarnaast zijn middelen gevraagd voor het investeringskrediet stadspark (TBL) voor € 0,8 miljoen. Hiervoor lopen momenteel de voorbereidingen.

Programma 7. Verstedelijking, wonen mobiliteit
Binnen dit programma is het krediet van € 575.000 opgenomen voor de uitbreiding standplaatsen woonwagens. Hierop is op dit moment € 276.000 uitgeven. Daarnaast is er een investering opgenomen voor de vervanging van de VRI (Verkeersregelinstallatie) € 59.000.

Programma 9. Besturen in verandering van tijden
De investeringen binnen dit programma betreffen voornamelijk Verbouwing gemeentehuis onderdeel BSOB (€ 740.000) en € 483.000 voor Rollend materieel. De verbouwing van de BSOB is in de afrondende fase. In 2023 zijn er 11 nieuwe elektrische auto's aangeschaft. Daarnaast zijn er nog twee lopende investeringen op ICT gebied samen € 41.000.

4. Geplande investeringen

Bedragen x € 1.000

Investering	Besluit	Type	2023	2024	2025	2026	2027	Bijdrage reserves
2. Werk, inkomen en onderwijs*								
De Evenaar en 't Kleurenbos	A/C	N	137	1.580				Nee
Meander Lith	A	N	45	235				Nee
Mozaiek	A/C	N	23	270				Nee
SBO Het Baken	A/R	N		537	3.086	3.086		Nee
De Wissel	A/C	N		51	589			Nee
Oss Noord-West (Lockaert en Polderhof)	R	N			5.691	5.691		Nee
De Eiber (Optimus)	R	N				5.724		Nee
Specialistische Voorziening VSO	R	N					6.954	Nee
Specialistische voorziening SO	R	N					6.512	Nee
Totaal programma			**206**	**2.673**	**9.365**	**14.500**	**13.465**	

Investering	Besluit	Type	2023	2024	2025	2026	2027	Bijdrage reserves
3. Ontmoeten, sport en cultuur*								
Kunstgras Amstelhoef onderlaag	A	N	300					Nee
Kunstgras Amstelhoef toplaag	A	N	300					Nee
Gymzaal Verdistraat	C	N	152	877	877			Nee
Sportclub Herpen	A/C	N	128	1.576				Nee
Scouting Oss Zuid	A	V		500				Nee
Ontmoeten Macharen	A/R	N		418	2.231	2.000	1.000	Nee
Kunstgras Oss'20 Toplaag	A	N		342				Nee
Kunstgras Herpen onderlaag	C	N		300				Nee
Kunstgras Herpen toplaag	C	N		300				Nee
Kunstgras Koppelsteeg onderlaag	A	N		300				Nee
Kunstgras Koppelsteeg toplaag	A	N		300				Nee
Implementatie Huiskamerfunctie thuis in de buurt	C	N		285	200	200		Nee
Bootcamp stellages Herpen	R	N		50				Nee
Vidi Reo Ravenstein	R	N			2.750	2.750		Nee
Kunstgrasveld Koppelsteeg vervanging toplaag	A	N			383			Nee
Sportzaal Ussenstelt Oss Noord-West	R	N				5.862		Nee
Kunstgras Amstelhoef toplaag 2 velden	A	N				725		Nee

Investering	Besluit	Type	2023	2024	2025	2026	2027	Bijdrage reserves
Kunstgrasveld Hescheweg/Talentencampus toplaag	A	N					1.100	Nee
Totaal programma			**880**	**5.248**	**6.441**	**11.537**	**2.100**	

Investering	Besluit	Type	2023	2024	2025	2026	2027	Bijdrage reserves
4. Klimaat, energie en openbare ruimte								
Wegen	C	N/V	3.108	3.129	4.584	4.584	4.584	Nee
Groen	C	N	1.375	1.375	1.596	1.596	1.596	Nee
Openbare verlichting	C	N	1.197	1.087	1.058	1.058	1.058	Nee
Bomen Groenfonds	C	N	990					Ja
Alard van Herpenplein	R	N	650					Nee
Wandelroute Blinden Centrum	C	N	130					Nee
Vergroenen Stadshart	C	N	125					Nee
Uitbreiding software afval	C	V	28					Nee
Bassin Compostering	C	N	15					Nee
Herinrichting Hoogen Heuvel	C	V		121				Nee
Haag Megen	C	V		37				Nee
Kerkhofmuur Megen	C	V			85			Nee
Vloeistofdichte Vloeren Milieustraat	C	N					75	Nee
Totaal programma			**7.618**	**5.749**	**7.323**	**7.238**	**7.313**	

Investering	Besluit	Type	2023	2024	2025	2026	2027	Bijdrage reserves
5. Economie								
Haven	C	N		638	898			Nee
Totaal programma				**638**	**898**			

Investering	Besluit	Type	2023	2024	2025	2026	2027	Bijdrage reserves
7. Verstedelijk, wonen mobiliteit								
Verkeersregelinstallaties	C	N	198	217	291	291	291	Nee
Parkeren	C	N	215	260	594		390	Nee
Totaal programma			**413**	**477**	**885**	**291**	**681**	

Investering	Besluit	Type	2023	2024	2025	2026	2027	Bijdrage reserves
9. Besturen in verandering van tijden								
Rollend materieel	C	V	1.625	1.475	1.220	1.245	1.365	Nee
Meubilair gemeentehuis	A/C	V	1.660					Nee
ICT Hardware	A	V	470	1.564	2.562	1.282	427	Nee
Verbouwing Gemeentehuis	C	N	350					Nee
ICT Software	A	V	161	649	123	98	127	Nee
Totaal programma			**4.266**	**3.688**	**3.906**	**2.625**	**1.919**	

10. Financieel Beleid								
Activeren uren openbare ruimte	A	N	616	616	616	616	616	Nee
Activeren uren Vastgoed	A	N	485	485	485	485	485	Nee
Totaal programma			**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	
TOTAAL ALLE PROGRAMMA'S			**14.482**	**19.573**	**29.917**	**37.291**	**26.578**	

* De investeringen in deze programma's betreffen investeringen vanuit het meerjaren investeringsplan (MIP) vastgoed. Hierover rapporteren we ook in de paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid. Het MIP is voorafgaande aan de begrotingsbehandeling vastgesteld door het college en gepresenteerd aan de raad.

Toelichting geplande investeringen

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

In het investeringsplan is Oss Noord-West benoemd. Hiertoe behoort de ontwikkeling van de scholen De Lockaert (schoolbestuur Filios) en De Polderhof (schoolbestuur SAAM). Er is een haalbaarheidsstudie gemaakt voor nieuwbouw van deze basisscholen inclusief kinderopvang (0-4 en BSO) en sportzaal De Ussenstelt. Het raadsvoorstel Haalbaarheidsstudie is op 11 mei 2023 in de raad behandeld en het voorbereidingskrediet is verstrekt. We verwachten de bouw in 2025 en 2026.

Voor de ontwikkeling van SBO het Baken is op basis van het locatieonderzoek de voorkeurslocatie "nieuwbouw Lockaert/Polderhof/Ussenstelt" (Oss NW) naar voren gekomen. We verwachten nog in 2023 uitsluitsel om het haalbaarheidsonderzoek "nieuwbouw Lockaert/Polderhof/Ussenstelt" (Oss NW) uit te breiden met SBO het Baken. We hebben de bouw in 2025 en 2026 gepland. Het voorbereidingskrediet van € 537.000 willen wij in 2024 ambtelijk beschikbaar laten stellen.

De Mozaïek is gehuisvest in MFA De Meteoor. Uit prognoses blijkt dat de leerlingengroei van Mozaïek sterk doorgroeit en permanent is. Bij uitbreiding van de Mozaïek in het gebouwdeel van 't Kleurenbos is vervangende huisvesting voor 't Kleurenbos op een andere locatie nodig.

We onderzoeken de leegstand van MFA Noorderlicht voor inpassing van 't Kleurenbos. Daarnaast is de Evenaar gehuisvest in MFA Noorderlicht. Saam heeft een huisvestingsaanvraag ingediend voor herindeling van ruimtes om een logischere indeling te krijgen alsmede het creëren van leerpleinen en daarmee samenhangend het verbeteren van de akoestiek. We plannen de ontwikkeling hiervan in 2024, waarbij we het voorbereidingskrediet van € 137.000 in 2023 ambtelijk beschikbaar laten stellen.

Ook bij De Wissel, die gehuisvest is in MFA De Koppellinck, is de prognose dat het aantal leerlingen doorgroeit. Hier moet nog gestart worden met het onderzoek hoe we de permanente leerlingengroei kunnen gaan huisvesten.

Verder is er al eerder een locatieonderzoek geweest voor de nieuwebouw Kindlandschap De Eiber hieronder vallen de basisscholen Sint Lambertus (Haren), De Linde (Macharen) en De Klimop (Megen). Inclusief kinderopvang op één locatie. Hieruit zijn twee mogelijke locaties Megen zuidoost en Megen zuidwest gekomen. Na verwachting zal er in 2026 gestart gaan worden met deze bouw.

Voor de geplande investeringen speciaal onderwijs (SO) HUB en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) HUB is in 2023 door de raad voorbereidingskrediet verstrekt. Ook kinderopvang en zorg- en begeleidingspartners krijgen een plek in de voorziening. Daarnaast is een sportvoorziening nodig voor gymonderwijs. Nadat de grond waar SBO het Baken staat vrij komt kan gestart worden met de bouw. We plannen deze bouw in 2027 en 2028.

Investeringen na 2027

De jaarschijven van dit investeringsplan van deze programmabegroting zijn zichtbaar tot en met 2027.

De geplande investeringen in de voorzieningen SO en VSO zijn voorzien in 2027 en 2028. 50% van de bouwkosten vallen daarbij in 2028. Dit zal in het investeringsplan bij de programmabegroting 2025-2028 zichtbaar zijn. De kapitaallasten zullen vervolgens pas in 2029 starten.

De start in de investering in de scholen van de wijk Schadewijk verwachten wij pas na 2028. Dit geldt ook voor de school bij nieuwbouw (en sportvoorziening) Amsteleind.

De investering en de kapitaallasten zijn niet zichtbaar in deze programmabegroting. Wel vragen wij voor beide projecten € 200.000,- aan om voorbereidingskosten te dekken. Deze storten we in de reserve Integraal Voorzieningen Beleid.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

De investeringen in dit programma komen uit het meerjarig investeringsplan (MIP) voor onze maatschappelijke voorzieningen en sport.

Bij de kunstgrasvelden hebben wij ten opzichte van het investeringsplan bij de begroting 2023-2026 een kunstgrasveld bij de Koppelsteeg toegevoegd en de vervanging van de kunstgrasmatten (toplaag) bij de Hescheweg/Talentencampus. De capaciteit van sportpark De Koppelsteeg (Berghem) is volgens de gemeentelijke planningsnormen onvoldoende voor de speelveldbehoefte van Berghem Sport. We vergroten de capaciteit door een natuurgrasveld te vervangen door een kunstgras voetbalveld.

De aanleg van een kunstgrasveld bij de Amstelhoef (wel rekening gehouden met een prijsindex), de vervanging van twee toplagen van velden bij Amstelhoef, de vervanging van een toplaag bij Koppelsteeg en bij Oss'20 (Rusheuvel) blijft gehandhaafd in dit investeringsplan.

Voor de realisering van de 1e fase van het pilotproject Open Sportpark Herpen en de Open Sportvereniging Herpen staat een investeringskrediet in de vorige Programmabegroting 2023-2026 van totaal € 950.000. We gaan van een gefaseerde uitvoering van deelprojecten naar één totaaluitvoering van het plan voor het Open Sportpark. Het bestaande krediet hogen we op met € 1.404.000 voor de aanleg van een kunstgrasveld en herinrichting bootcamp tot een totaalbedrag van € 2.354.000. We plannen de ontwikkeling in 2024. Het voorbereidingskrediet van € 128.000 willen wij in 2023 ambtelijk beschikbaar laten stellen.

Zoals al bij onderwijs is benoemd, is binnen het project bij scholen Oss Noord-West (Lockaert/Polderhof) ook de nieuwbouw van een sportzaal (De Ussenstelt) voorzien. We verwachten de bouw in 2026. In het vorige investeringsplan bij de programmabegroting 2023-2026 was een investering opgenomen voor Ontmoeten Oss Noord-West, waarbij ook de ontwikkeling van Ussenstelt was voorzien. In 2023 heeft de raad het plan specifiek voor Ontmoeten (De Hille) vastgesteld en is hiermee losgekoppeld van de Ussenstelt. We verhogen in dit investeringsplan het restant uit het vorige investeringsplan van € 2,4 miljoen met € 3,5 miljoen voor de nieuwbouw van de Ussenstelt.

We vragen extra middelen om nieuwbouw van de gymzaal Verdistraat te kunnen realiseren. Hiermee voorzien we in een duurzame oplossing en een energieneutraal gebouw. We verhogen de bestaande investering met € 1,9 miljoen. De ontwikkeling is gepland in 2024 en 2025. Daarentegen verschuiven we de ontwikkeling in de gymvoorzieningen Ruwaard II en Verdistraat naar een later moment buiten deze programmabegroting.

Gymzaal Hoefeind 1 (het Baken) is uit het plan gehaald. We willen deze betrekken in het plan voor de scholen Oss NW. Ook investeren in sporthal de Hoge Graaf is uitgesteld tot buiten deze programmabegroting.

De investering voor Ontmoeten Ravenstein (Vidi Reo) wordt met dit investeringsplan met € 2,6 miljoen verhoogd naar € 5,5 miljoen. Dit, gezien de complexiteit van de opgave om een historisch verantwoord pand te bouwen op een Rijks monumentale locatie én gezien de prijsstijgingen. We verwachten de bouw in 2025 en 2026. Voor de investering Ontmoeten in Macharen zijn nog diverse varianten in onderzoek die samenhangen met de gebiedsaanpak voor het realiseren van een nieuw gemeenschapshuis de Bongerd. In dit investeringsplan wordt rekening gehouden met een investering van € 5.648.982,- inclusief voorbereidingskrediet. Onderdeel hiervan is een extra investering voor de verplaatsing van het tennispark van maximaal € 850.000,-. In het investeringsplan bij de begroting 2023-2026 was dit nog € 3,0 miljoen. We plannen de ontwikkeling in de periode 2025 t/m 2027, waardoor de kapitaallasten pas in 2028 starten en in de jaarschijven van deze programmabegroting nog niet zichtbaar zijn. In het investeringsbedrag zit een voorbereidingskrediet van € 418.443 opgenomen, welke we in 2024 ambtelijk beschikbaar willen stellen.

Voor de Scouting Oss Zuid is er een wijziging van de bestemming Germanenweg 10 ten behoeve van het vestigen van nieuwbouw scouting Titus Brandsma en sloop van bestaande gebouw. Deze is gelijk aan het investeringsplan uit de programmabegroting 2023-2026. We plannen de bouw in 2024.

De implementatie Huiskamerfunctie thuis in de buurt kent voor diverse dorps- of Wijkhuizen een individueel implementatieproces. Daarbij is het activiteitenprogramma laagdrempelig ontmoeten leidend voor aanpassingen van het gebouw, vertaald in een programma van eisen voor eigenaar en huurders van het pand.

In de planning gaan we ervan uit dat deze investeringen steeds einde van het jaar volledig afgerond zijn. De investeringslasten zijn dus opgenomen na volledige afronding van het project.

Voordat de projecten opgestart worden, zullen deze via afzonderlijke raadsvoorstellen aan de gemeenteraad ter besluitvorming worden aangeboden.

Investeringen na 2027

Voor gemeenschapshuis de Nolder geldt dat de ontwikkeling nog niet is voorzien in deze programmabegroting. We vragen in deze programmabegroting € 50.000 aan voorbereidingskosten welke we storten in de reserve Integraal Voorzieningen Beleid.
Zoals bij onderwijs is benoemd, vragen wij in deze programmabegroting € 200.000,- aan voor voorbereidingskosten voor de scholen bij nieuwbouw Amsteleind, waarbij ook wordt voorzien in een gymvoorziening. Deze middelen storten we in de reserve Integraal Voorzieningen Beleid. De investering in de gymvoorziening zal is pas voorzien na 2028.

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte
In dit programma staan de investeringen voor afval/duurzaamheidsplein en de investeringen in groen, wegen en openbare verlichting uit het IUP (integraal uitvoeringsprogramma). Het college stelt de investeringen in de openbare ruimte vast via het IUP en de voortgangsrapportages hierover. Vanuit het IUP activeren we de bedragen die we uitgeven aan vervanging van wegen, groen, openbare verlichting. Bedragen uit het IUP die betrekking hebben op onderhoud komen rechtstreeks ten laste van programma 5. Daarnaast bevat dit programma de verhoging van het investeringsvolume voor de openbare ruimte. Vanaf 2023 gaan we in plaats van op componenten activeren per project activeren. Voor de kapitaallasten hanteren we daarbij het gemiddelde van de termijnen zoals vastgesteld in de nota investeringsbeleid.

Programma 5. Economie
De investering in dit programma betreft vervangingen aan de Sluis (mechanisch en installaties). Daarnaast hebben we een investering staan voor de haven en voor de brug.

Programma 7. Verstedelijking, wonen mobiliteit
In dit programma staan de investeringen in verkeersregelinstallaties en parkeren uit het IUP (integraal uitvoeringsprogramma). Het college stelt de investeringen in de openbare ruimte vast via het IUP en de voortgangsrapportages hierover. Vanuit het IUP activeren we de bedragen die we uitgeven aan verkeersregelinstallaties en parkeren. Bedragen uit het IUP die betrekking hebben op onderhoud komen rechtstreeks ten laste van programma 7. Hiervoor geldt dezelfde systematiek van investeringslasten als eerder beschreven.

Programma 9. Besturen in verandering van tijden
De grootste investeringen in dit programma hebben te maken met ICT (hard en software) en rollend materieel. Verder hebben we in dit programma een investering voor de vervanging van het meubilair en voor een verbouwing in het gemeentehuis opgenomen. De planning van de ICT investeringen is gebaseerd op een vervangingskalender. Deze is geactualiseerd, de grootste posten vanuit de vervangingskalender zijn de volgende investeringen: vervanging rekencentrum, vervanging laptops, vervanging Iphones en vervanging werkplekken. De vervangingskalender is leidend, op basis hiervan begroten we de investeringen en bijbehorende kapitaallasten. De investeringen in rollend materieel volgen uit het beheerplan dat het college vaststelt. In zijn algemeenheid zijn deze investeringen einde jaar afgerond.

5. Activeren uren op investeringskredieten

Vanuit de verslagleggingsvoorschriften (BBV) dienen de directe uren die medewerkers besteden aan reguliere investeringsprojecten te worden geactiveerd. Dit betreft uren op de vastgoedprojecten onder programma 2 en 3 en uren op de investeringen in de openbare ruimte onder programma 4, 5 en 7.
Voor de kredieten uit bovenstaande tabel betekent dit dat deze opgehoogd zullen worden met een component voor uren die hier aan besteed worden. Deze zijn inbegrepen in bovenstaande tabel in programma 10.
Voor de vastgoedprojecten rekenen we jaarlijks € 484.500 aan loonkosten toe aan de projecten, voor de openbare ruimte projecten rekenen we jaarlijks € 615.500 toe.
Voor de kredieten worden deze uren als volgt evenredig verdeeld over het totaalbedrag per programma:

Programma	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
2. Werk, inkomen en onderwijs	92	181	287	270	419
3. Ontmoeten, sport en cultuur	393	304	197	215	65
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	584	516	495	592	563
5. Economie	-	57	61	-	-
7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	32	43	60	24	52
Totaal	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**

Bijlagen

1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte

Inleiding

De uitvoering van projecten, zeker van complexe projecten, is en blijft een dynamisch proces. Door het constant blijven volgen van de projecten tijdens de voorbereiding en uitvoering krijgen we een goed inzicht in het uiteindelijke resultaat, de kosten, en de inzet van subsidies. Deze rapportage geeft de voortgang weer van de IUP-projecten van de afdeling IBOR. Alle projecten zijn beoordeeld naar de situatie per juni 2023. Daarbij hebben we ook een doorkijk gemaakt naar de totale doorlooptijd van het betreffende project. Als er sprake is van een technische - en/of financiële treft u in deze rapportage een nadere toegelicht aan.

1. Technische voortgang van de projecten (alle IUP-projecten)

Hierbij wordt beoordeeld welke technische mutaties er de afgelopen periode hebben plaatsgevonden. Daarbij wordt gekeken of eventuele afwijkingen gevolgen hebben voor de planning van de uitvoering. Vooralsnog kunnen de meeste projecten volgens planning worden afgerond. In het volgende overzicht geven we aan welke technische mutaties de afgelopen periode hebben plaatsgevonden.

Status	Aantal
Technisch gereed	7
Financieel gereed	4
Voorbereiding op schema	23
Uitvoering op schema	52
Startmoment loopt gevaar	0
Startmoment is bijgesteld	2
Project is vervallen	1
Nieuw project	0
Totaal	**89**

Status – startmoment loopt gevaar

Er zijn bij de het opstellen van de 1ste voortgangsrapportage IUP 2023 geen projecten waarbij het startmoment gevaar loopt.

Status – startmoment is bijgesteld

Heihoeksingel fietspad

Het project voorziet in het realiseren van een extra fietspad op de Heihoeksingel tussen de Joost van den Vondellaan en Ruwaardsingel. Met de ontwikkeling van de woningbouw in Amsteleind komt mogelijk een westelijke ontsluitingsweg in beeld. De te verwachten nieuwe intensiteiten ten gevolge van de woningbouw en de mogelijke ontsluitingsweg hebben mogelijk invloed op de keuze en/of de vormgeving van het fietspad.

Amsteleindstraat

Het project voorziet in het dunnen van de bomen en het vervangen van de lichtmasten en - armaturen. Het is nog onvoldoende duidelijk wat de invloed van de ontwikkeling van de woningbouw in Amsteleind is op de inrichting van de Amsteleindstraat. Dit maakt dat het startmoment van dit project is bijgesteld.

Status – project is vervallen

Marsweg

Een gedeelte van de bomen aan de Marsweg maken onderdeel uit van de nevenstructuur. De bomen hebben daarmee een bijzondere status. Nader onderzoek leert bovendien dat de bomen nog voldoende kwaliteit en levensverwachting hebben. Dit maakt dat hier wordt volstaan met plaatselijke maatregelen. Het project vervalt daar mee.

Status – nieuw project
Er zijn bij het opstellen van de 1e voortgangsrapportage IUP 2023 geen nieuwe projecten te melden.

Projectmutaties (alleen de IBOR-projecten)
Het resultaat van de 1ste voortgangsrapportage IUP 2023 bestaat uit projectresultaten (positief en negatief) en projectmutaties (bijramen en aframen). De 1e voortgangsrapportage IUP 2023 laat een positief totaalresultaat zien. Het resultaat laat zich als volgt samenvatten.

Negatieve projectresultaten
Het project "Kapelstraat herinrichten buitenruimte" kent door (wereldwijde) prijsstijgingen een negatieve eindstand.

Positieve projectresultaten
Naast de reguliere afronding bij het project Weverseind bleek dat in het project "Kruisstraat" dat er uiteindelijk minder bomen gedund moesten worden.

Aframen projectbudget
Er zijn geen lopende projecten die tussentijds kunnen worden afgeraamd.

Bijramen projectbudget
Er zijn geen lopende projecten die tussentijds dienen te worden bijgeraamd.

2. Voortgang op projectniveau
A = Programmafase
B = Ontwerpfase
C = Bestekfase
D = Uitvoeringsfase
E = Technisch gereed
F = Financieel gereed

Projectnaam	Project-fase	Toelichting bij technische of financiële afwijkingen
Kapelstraat herinrichten buitenruimte	F	Het project is gereed en sluit met een negatieve eindstand.
Kruisstraat (lindebomen vervangen en planten)	F	Het project is gereed en sluit met een positieve eindstand, in de praktijk bleek de noodzaak tot uitdunning beperkt.
Megensebaan aanleggen fietsverbinding	F	Het project is gereed en sluit kostenneutraal.
Weverseind	F	Het project is gereed en sluit met een positieve eindstand.

3. Financiën
Het resultaat van de 1e voortgangsrapportage IUP 2023 is geanalyseerd naar de financieringsbron. Een project kan gevoed worden uit het rioleringsfonds, fonds bodemsanering, grondbedrijf en beheergelden. Om een zuiver beeld te schetsen wordt het resultaat terug herleid naar deze groepen. Het resultaat valt uiteen in afwijkingen op groot onderhoud en vervanging. De afwijkingen op groot onderhoud worden gemuteerd op de betreffende activiteiten en voor zover het groot onderhoud groen, wegen of verkeer betreft eventueel verrekend met de Reserve IUP. Afwijkingen op vervanging leiden tot aanpassing van het betreffende investeringsvolume en hogere of lagere kapitaallasten in volgende jaren.
Het voordelig resultaat groot onderhoud bedraagt € 0. Het voordelige resultaat vervangingen bedraagt € 26.506. Her voordelig resultaat vervangingen geeft een voordeel voor de organisatie.

2. Overzicht incidentele baten en lasten

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de incidentele baten en lasten weer en presenteren we het structurele begrotingssaldo.

In de volgende tabellen geven we een overzicht van de incidentele baten en lasten. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. Deze zitten slechts één of enkele jaren in de begroting. Dit overzicht geeft niet alleen inzicht in de incidentele baten en lasten, maar is ook een hulpmiddel bij het beoordelen van het structurele begrotingssaldo. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.
We nemen bedragen op vanaf € 50.000. We geven bij elke post een toelichting.

Een overzicht van de geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, zoals het BBV voorschrijft, is in het financieel overzicht van de begroting opgenomen (bijlage 5 in dit document). In de nota reserves, die tegelijk met deze programmabegroting in de gemeenteraad wordt behandeld, zijn de reserves uitgebreid toegelicht.

Incidentele voordelen

Bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1	2	PB 2020, 2021 en 2022	Investeringen onderwijs	-688				
2	2	PB 2024	Egalisatiereserve WSW	-271				
3	3	PB 2019 - 2024	Investeringen ontmoeten en sport	-588	-108	-106	-105	
4	3	PB 2024	Verkoop Groene Engel	-682				
5	4	PB 2024	Hogere inkomsten nutsbedrijven	-200				
6	9	PB 2024	Doorschuiven investeringen ICT		-132			
7	10	TR 2023	Voordeel doorgeschoven investeringen 2022	-590				
			TOTAAL	**-3.019**	**-240**	**-106**	**-105**	

Toelichting per post:
1. Door actualisatie van de planning voor investeringen in onderwijs hebben we incidenteel lagere kapitaallasten door bijstelling van projecten.
2. We ontvangen een bedrag uit de egalisatiereserve WSW.
3. Door actualisatie van de planning voor investeringen in onderwijs hebben we incidenteel lagere kapitaallasten door bijstelling van projecten.
4. We hebben verkoopopbrengsten van het pand van de Groene Engel.
5. We hebben eenmalig hogere opbrengsten vanuit nutsbedrijven.
6. Ict investeringen schuiven door, daardoor hebben we een voordeel in 2024.
7. We hebben lagere investeringslasten doordat investeringen uit 2022 zijn doorgeschoven.

Incidentele nadelen

Bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1	2	PB 2024	Huurkosten tijdelijke huisvesting Aventurijn	176				
2	3	PB 2022	Storting in reserve Lievekamp	300	300			
3	3	PB 2023	Thuis in de buurt	100	50	50		
4	3	PB 2024	Extra subsidie Groene Engel	323	287			
5	3	PB 2024	Extra subsidie Muzelinck	201	246			
6	4	PB 2023	Meekoppelkansen Waterveiligheid	400		400		
7	4	PB 2023	Impuls klimaatadaptatie	500	500	500		
8	5	PB 2023	Verduurzamen Moleneind	250				
9	5	PB 2022	Jubileumjaar Life sciences	100				
10	5	PB 2023	Cultuurhistorische waardenkaart	100				
11	5	PB 2024	Doorontwikkeling Haven Elzenburg	3.800				
12	6	PB 2018	Incidentele stortingen in de reserve Walkwartier en omgeving	1.307				
13	6	PB 2020, 2021 en 2022	Incidentele storting in het Investeringsfonds Stadshart Oss	650				
14	7	PB 2023	Reservering voor mobiliteitsopgave		5.000	8.000	1.000	
15	7	PB 2023	Binnenstedelijke transformaties		5.000	5.000		
16	7	PB 2023	Ontwikkelingen spoorzone	350				
17	7	PB 2023	Advies duurzame parkeeropgave	250				
18	7	PB 2021	Voorbereidingskosten voor Omgevingswet en Omgevingsvisie	245				
19	9	PB 2024	Nieuwe kantoorinrichting gemeentehuis	500	230	850		
20	9	PB 2024	Tweede kamerverkiezingen 2023	300				
21	9	PB 2023	Programma Data	200	200	105		
22	9	PB 2023	ICT informatiebeveiliging	75	75			
23	9	PB 2023	Extra capaciteit voor projecten	924	824	714	175	
24	10	PB 2024	Hogere bijdrag BSOB	210				
			Overige posten	484	182	93	82	
			TOTAAL	**11.745**	**12.894**	**15.712**	**1.257**	

Toelichting per post:

1. We hebben tijdelijke huisvestingskosten voor de Aventurijn.
2. We storten geld in de reserve voor toekomstige ontwikkelingen van de Lievekamp.
3. We nemen een incidenteel bedrag op voor Thuis in de Buurt.
4. We ondersteunen de Groene Engel met extra subsidie in 2023 en 2024.
5. We ondersteunen de Muzelinck met extra subsidie in 2023 en 2024.
6. We storten 2 keer een bedrag in de reserve voor meekoppelkansen waterveiligheid.
7. We storten in 2023, 2024 en 2025 een bedrag van € 500.000 in een nieuwe reserve Klimaatadaptatie.
8. We nemen een bedrag op voor het onderzoek naar verduurzaming van het bedrijventerrein.
9. We nemen voor 2 jaar kosten op voor het jubilieumjaar van de Life sciences.

10. We nemen een bedrag op voor een onderzoek naar een cultuurhistorische waardenkaart.
11. We reserveren een bedrag van € 3,8 miljoen als cofinanciering voor de doorontwikkeling van de haven.
12. We storten een bedrag in de reserve Walkwartier voor toekomstige ontwikkelingen.
13. We storten verschillende bedragen in het investeringsfonds stadshart.
14. We storten gefaseerd € 23 miljoen in de reserve mobiliteit.
15. We storten in totaal € 10 miljoen in de reserve binnenstedelijke transformatie.
16. We nemen een bedrag op voor het opstellen van een masterplan en een spoorvisie.
17. We nemen kosten op voor een extern advies naar parkeernormen.
18. We nemen de voorbereidingskosten voor de omgevingswet en omgevingsvisie op in de begroting.
19. We storten in totaal € 1,6 miljoen in een reserve voor de toekomstige verbouwing van het gemeentehuis.
20. We hebben eenmalig hogere kosten in 2023 door extra tweede kamer verkiezingen.
21. Voor het programma Data nemen we een impulsbudget op.
22. We nemen een bedrag op voor het inhuren van 2 jaar specialistische expertise/projectondersteuning om het huidige camera bestand in beeld te brengen en de toegangssystemen van gebouwen te verbeteren.
23. We nemen extra capaciteit op voor een aantal projecten: de agrarische transitie, een kwartiermaker participatie, beleidscapaciteit Zorg en Veiligheid, Procesbegeleiding gebied polders, procesadviseurs en woningbouw.
24. We hebben hogere kosten voor de BSOB door NCNP bureaus.

Incidentele budgettair neutrale posten

bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1	1	NR 2024	Uitvoering Beschermd wonen	-4.637	5.000	5.000	5.000	5.000
	1	NR 2024	Mutatie reserve beschermd wonen	4.637	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
2	1	NR 2024	Dak en thuisloosheid	292				
	1	NR 2024	in Dak en Thuisloosheid	-292				
3	1	NR 2024	Vluchtelingen	-9.000	-7.775	200		
	1	NR 2024	mutatie Opvang vluchtelingen	9.000	7.775	-200		
4	2	NR 2024	Bestaanszekerheid	840	-435			
	2	NR 2024	Mutatie bestaanszekerheid	-840	435			
5	3	NR 2024	Projecten IVB	1764	550	253	150	
	3	NR 2024	Uit reserve IVB	-1.764	-550	-253	-150	
6	3	NR 2024	Verduurzamingsprojecten	759				
	3	NR 2024	Uit verduurzaming maatschappelijk vastgoed	-759				
7	4	NR 2024	Projecten klimaatadaptatie	40	160			
	4	NR 2024	in reserve klimaatadaptatie	-40	-160			
8	4	NR 2024	Energiebesparing en Warmtevisie	1.014	358			
	4	NR 2024	Uit investeringsfonds duurzaamheid	-1.014	-358			
9	5	NR 2024	Projecten economie	-49	691			
	5	NR 2024	Uit reserve	49	-691			
10	5	NR 2024	Baggeren haven	2.800				
	5	NR 2024	Uit reserve	-2.800				
11	5	NR 2024	Kosten Geffense Plas	163				
	5	NR 2024	Onttrekking uit reserve Geffense Plas	-163				
12	6	NR 2024	Project Walkwartier	-207	172			
	6	NR 2024	Mutatie reserve Walkwartier	207	-172			
13	6	NR 2024	Activiteiten centrum	-380	1.605			
	6	NR 2024	Uit investeringsfonds stadshart Oss	380	-1.605			
14	7	NR 2024	MER Nieuw Zevenbergen en locatieprofielen	115	15			
	7	NR 2024	Uit reserve geluid	-115	-15			
15	9	NR 2024	Kosten omgevingswet	1.234	241			
	9	NR 2024	Uit reserve omgevingswet	-1.234	-241			
16	9	NR 2024	Organisatie-ontwikkeling	248	69	6		
	9	NR 2024	Uit reserve organisatieontwikkeling	-248	-69	-6		
17	9	NR 2024	ICT projecten	413	181			
	9	NR 2024	Uit reserve ICT	-413	-181			
18	10	NR 2024	Diversen	4.605	17.562	-67		
	10	NR 2024	Uit algemene reserve	-4.605	-17.562	67		
19			Ontvangst subsidies	4.214	2.788	373	282	
			Opbrengsten Rijk/Provincie	-4.214	-2.788	-373	-282	
			TOTAAL	**0**	**0**	**0**	**0**	

Toelichting per post:

1. We verrekenen incidentele tekorten en overschotten met de reserve. Daarnaast onttrekken we in de komende jaren geld voor de oplosagenda en terugbetaling aan de regio.
2. We storten een bedrag in de reserve en onttrekken de projectgelden.
3. We verrekenen de overschotten met de reserve Vluchtelingen
4. We betalen verschillende projecten uit de reserve en storten bedragen vanuit verschillende circulaires.
5. We onttrekken voor verschillende IVB projecten geld uit de reserve.
6. We onttrekken voor verschillende projecten geld uit de reserve.
7. We onttrekken voor verschillende projecten geld uit de reserve.
8. We hebben tijdelijke kosten voor energiebesparing en warmtevisie. We betalen dit uit het investeringsfonds duurzaamheid.
9. We halen de kosten voor de bijdrage van de Kracht van Oss, promotie en branding en economische stimulering uit de reserve economie.
10. We dekken de kosten voor het baggeren van de haven af uit de reserve.
11. We dekken de kosten voor het ontwikkelen van de Geffense Plas uit de reserve.
12. We verrekenen de projecten voor het Walkwartier met de reserve.
13. We hebben tijdelijke stimuleringsregelingen in het centrum (o.a. voor wonen en vergroening) en de leegstandsmakelaar. We betalen dit uit het investeringsfonds stadshart Oss.
14. We onttrekken de kosten voor de MER Nieuw Zevenbergen en locatieprofielen uit de reserve geluid.
15. We betalen de kosten voor de voorbereiding van de omgevingswet uit de reserve die we hiervoor gevormd hebben.
16. We halen geld uit de reserve voor verschillende posten voor organisatieontwikkelingen. Het gaat om onder andere frictiekosten MJC, generatiepact, frictiekosten voor afdeling DIV en frictiekosten voor de toekomstbestendige organisatie.
17. We betalen de kosten voor ICT projecten uit de reserve ICT.
18. We hebben diverse bedragen betaald uit de algemene reserve. Het gaat om onder andere het zuiderstrandtheater, transformatie jeugd, ONK, Spoorzone en rentestijging van ruimtelijke ambities.
19. We ontvangen vanuit het Rijk en de provincie verschillende subsidies. We nemen de kosten en opbrengsten op in onze begroting

*KN = kadernota, PB = programmabegroting, TR = financiële tussenrapportage, NR = Nota reserves

Structureel begrotingssaldo

Om een goed oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.

In de volgende tabel geven we de lasten, baten en saldo per programma, de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en het geraamde resultaat weer. We verrekenen het geraamde resultaat met de incidentele baten en lasten. Dit geeft het structureel begrotingssaldo weer.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Programma	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Programma 1	Lasten	88.193	102.293	111.223	101.889	99.333	98.694
	Baten	-10.728	-16.685	-15.483	-918	-1.808	-1.787
	Saldo	77.465	85.609	95.740	100.971	97.525	96.907
Programma 2	Lasten	80.685	85.747	80.085	79.361	78.476	78.933
	Baten	-33.424	-38.769	-37.726	-35.608	-35.608	-35.793
	Saldo	47.261	46.978	42.358	43.753	42.868	43.140
Programma 3	Lasten	25.128	32.632	32.246	29.077	31.013	31.548
	Baten	-7.759	-5.639	-4.409	-4.114	-3.779	-3.548
	Saldo	17.370	26.993	27.837	24.962	27.234	28.000
Programma 4	Lasten	43.901	53.702	53.135	50.810	50.818	51.053
	Baten	-28.236	-32.421	-31.916	-30.022	-30.217	-30.427
	Saldo	15.665	21.281	21.218	20.788	20.601	20.626
Programma 5	Lasten	5.842	12.513	5.803	4.291	4.366	4.250
	Baten	-5.394	-9.645	-2.262	-1.499	-1.499	-1.414
	Saldo	449	2.868	3.541	2.792	2.867	2.836
Programma 6	Lasten	3.610	1.556	2.004	1.519	1.837	1.836
	Baten	-2.110	-497	-501	-502	-502	-502
	Saldo	1.500	1.060	1.503	1.017	1.335	1.334
Programma 7	Lasten	27.292	37.342	26.189	19.297	16.843	18.018
	Baten	-20.192	-28.669	-20.462	-12.569	-9.399	-10.958
	Saldo	7.100	8.673	5.727	6.728	7.445	7.060
Programma 8	Lasten	8.286	9.079	10.548	10.603	10.649	10.748
	Baten	-121	-142	-92	-92	-92	-92
	Saldo	8.165	8.937	10.456	10.511	10.558	10.656
Programma 9	Lasten	6.116	5.885	6.321	6.321	6.313	6.313
	Baten	-2.272	-1.024	-1.520	-1.520	-1.520	-1.520
	Saldo	3.844	4.861	4.801	4.801	4.793	4.793
Totaal (1)	**Lasten**	**289.054**	**340.749**	**327.555**	**303.168**	**299.649**	**301.392**
	Baten	**-110.234**	**-133.490**	**-114.372**	**-86.843**	**-84.423**	**-86.040**
	Saldo	**178.819**	**207.259**	**213.183**	**216.325**	**215.226**	**215.352**

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Programma		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Overhead	Lasten	39.455	44.410	41.294	40.380	39.591	39.545
	Baten	-7.775	-6.221	-5.464	-5.397	-5.296	-5.279
	Saldo	31.680	38.189	35.830	34.983	34.296	34.267
Onvoorzien	Lasten	0	130	300	300	300	300
	Baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	0	130	300	300	300	300
Algemene dekkings-middelen	Lasten	2.388	3.129	9.473	10.082	12.143	13.312
	Baten	-252.161	-250.878	-269.125	-271.830	-253.709	-256.172
	Saldo	-249.773	-247.748	-259.653	-261.748	-241.566	-242.860
Totaal (2)	**Lasten**	**41.843**	**47.669**	**51.066**	**50.762**	**52.034**	**53.157**
	Baten	**-259.936**	**-257.099**	**-274.589**	**-277.227**	**-259.005**	**-261.450**
	Saldo	**-218.093**	**-209.430**	**-223.523**	**-226.465**	**-206.971**	**-208.293**

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Programma		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal (1 + 2)	**Lasten**	**330.897**	**388.418**	**378.622**	**353.931**	**351.683**	**354.549**
	Baten	**-370.170**	**-390.589**	**-388.961**	**-364.070**	**-343.428**	**-347.490**
	Saldo	**-39.274**	**-2.171**	**-10.339**	**-10.139**	**8.255**	**7.059**

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Programma		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal (3)	**Lasten**	**66.682**	**47.887**	**43.923**	**20.084**	**5.073**	**4.698**
	Baten	**-46.473**	**-43.638**	**-33.621**	**-10.192**	**-9.289**	**-8.677**
	Saldo	**20.209**	**4.249**	**10.301**	**9.892**	**-4.217**	**-3.978**
Resultaat (1+2+3)		**-19.065**	**2.078**	**-38**	**-247**	**4.039**	**3.081**

Weergave structureel begrotingssaldo

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Resultaat	-19.065	2.078	-38	-247	4.039	3.081
Incidentele baten en lasten	-12.016	8.726	12.654	15.606	1.152	0
Structureel begrotingssaldo	**-7.049**	**-6.648**	**-12.692**	**-15.853**	**2.887**	**3.081**

Voor de specificatie van het jaar 2022 verwijzen we naar de jaarrekening 2022.
De conclusie hieruit is dat de begroting in 2024 structureel sluitend is. Meerjarig is in 2026 het structurele saldo afgerond € 3 miljoen nadelig, dit komt door het ravijnjaar.

Het saldo van incidentele baten en lasten wordt vooral veroorzaakt door grote, incidentele investeringen die opgenomen zijn voor mobiliteit, binnenstedelijke transformatie, stadscentrum, waterveiligheid, verschuivingen van investeringen in het MIP en invoering van de nieuwe Omgevingswet.

Structurele stortingen en onttrekkingen uit reserves

Reserves	2023		2024		2025		2026		2027	
	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af
Reserves ter dekking van de algemene dienst										
Afloop gaswinstuitkering Maaslandgas	0	-1.589	0	-1.479	0	-1.369	0	-1.259	0	-1.154
Deposito BNG inzake opheffing HNG	0	-184	0	-160	0	-136	0	-112	0	-88
Gemeentehuis	0	-651	0	-593	0	-578	0	-563	0	-548
Subtotaal	**0**	**- 2.423**	**0**	**-2.231**	**0**	**-2.082**	**0**	**-1.933**	**0**	**-1.789**
Reserves ter dekking van de afschrijvingslasten										
De Bolster Horizonschool	0	-29	0	-29	0	-29	0	-29	0	-29
Brede school centrum Lith	1.710	-134	0	-135	0	-135	0	-135	0	-135
Nieuwbouw school Geffen	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26
RNB/Sportcomplex Herpinia	0	-17	0	0	0	0	0	0	0	0
Kleedaccommodatie Amstelhoef	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25
Sportpark de Akkeren	0	-24	0	-24	0	-24	0	-24	0	-24
Kunstgrasveld Talentencampus	0	-54	0	-54	0	-54	0	-54	0	-54
Kleedaccommodatie MOSA'14	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7
Revitalisering Koppelsteeg	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12
Rusheuvel	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12
Investeringen openbare ruimte centrum	255	0	0	-10	0	-10	0	-10	0	-10
Nieuwbouw hertenkamp	0	-3	0	-3	0	-3	0	-3	0	-3
Bouwkundige aanpassingen	0	-23	0	-21	0	-21	0	-21	0	-21
Museum Jan Cunen kapitaallasten investeringen mobiliteit	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23
Kapitaallasten bomen	0	-17	0	-17	0	-17	0	-17	0	-17
Projecten VRI 2017	0	-54	0	-49	0	-49	0	-49	0	-49
Parkeergarage	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25
Fietsenstallingen	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7
Bestemm res Ontmoeten Ussen	0	-262	0	0	0	0	0	0	0	0
Op. Ruimte Centrum onsl. fase 1	0	-20	0	-16	0	-16	0	-16	0	-16
Op. Ruimte centrum Bram vd Berghstr.	0	-10	0	-10	0	-10	0	-10	0	-10
Stadssportpark TBL	88	0	707	0	0	0	0	0	0	0
Vergroenen Stadspark	0	-17	0	-17	0	-17	0	-17	0	-17
Dynamische Afsluiting	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23
Warenhuis	1.055	0	820	0	440	-58	0	-58	0	-58
ONK accommodatie ontmoeten en sport	1.507	0	0	0	0	-38	0	-38	0	-38
Subtotaal	**4.616**	**-824**	**1.528**	**-545**	**440**	**-694**	**0**	**-694**	**0**	**-694**
Totaal	**4.616**	**-3.248**	**1.527**	**-2.777**	**440**	**-2.776**	**0**	**-2.627**	**0**	**-2.483**

3. Budgettair neutrale wijzigingen

In de programma's staan in de tabel bij 'Wat mag het kosten?' budgettair neutrale wijzigingen. Dit zijn wijzigingen die niet inhoudelijk van aard zijn en per saldo geen geld kosten. Soms gaat het over wijzigingen binnen één programma, in andere gevallen zijn de wijzigingen programma-overstijgend. Volgens de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) moeten we deze wijzigingen zichtbaar maken en rapporteren. In deze bijlage lichten we de belangrijkste budgettair neutrale wijzigingen toe.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1. Zorg en welzijn	305	880	880	789	558
2. Werk, inkomen en onderwijs	27	-2.042	76	76	76
3. Ontmoeten, sport en cultuur	466	3.128	694	643	874
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	-66	-249	-241	-239	-236
5. Economie	-90	-22	-22	-22	-22
6. Stadscentrum	0	-3	4	4	4
7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	160	-59	-70	-70	-117
8. Veilige omgeving	7	516	516	516	516
9. Besturen in verandering van tijden	-823	-34	300	442	489
10. Financieel beleid	14	-2.115	-2.135	-2.137	-2.141
Totaal wijzigingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting wijzigingen boven de € 100.000

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- We ontvangen van het Rijk en de Provincie Noord-Brabant verschillende subsidies en specifieke uitkeringen. Omdat we hierdoor onze kosten en opbrengsten verhogen melden we deze wijzigingen in deze begroting. We nemen de volgende onderdelen op in onze begroting:
  - In 2022 heeft het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap € 310.000 beschikbaar gesteld vanuit de specifieke uitkeringsregeling Impuls Jongerencultuur. Deze regeling heeft het Ministerie nu uitgebreid naar de jaren 2023 en 2024. Hiervoor stelt ze een extra budget per jaar beschikbaar van € 294.700. De totale toekenning (2022 tot en met 2024) bedraagt € 899.400.
  - Voor de periode 2023 tot en met 2026 ontvangen wij van het Rijk € 350.000 (2023), aflopend naar € 280.000 (2026), voor het Versterken van sociale basis, Mantelzorg, Een tegen eenzaamheid en Welzijn op recept.
  - Eind 2021 heeft het Rijk € 1.695.167 subsidie toegekend in het kader van COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen. De regeling heeft als einddatum juli 2025. We hebben vanuit 2022 nog een restant budget van € 952.000.
  - We ontvangen van het Rijk een subsidie van € 498.060 in 2023 voor de meerjarige regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen.
  - We ontvangen van het Rijk een specifieke uitkering voor de Lokale Aanpak Isolatie van totaal € 1.044.640. We stellen hiervan € 200.000 beschikbaar in 2023 en € 844.640 in 2024.
  - We ontvangen een projectsubsidie vanuit de provincie Noord-Brabant van € 250.000 voor het project Duurzame Polder.

- Voor energiearmoede hebben we in 2022 een bedrag ontvangen. Ook in 2023 krijgen we hier extra geld voor. We verwachten in 2023 € 1.546.081 uit te geven en € 1.244.720 in 2024. Deze uitkering is verstrekt onder voorwaarde dat deze middelen worden besteed aan ondersteuning van huishoudens (huurders en eigenaar bewoners) met een laag besteedbaar inkomen die te maken hebben met hoge energielasten als gevolg van gestegen energieprijzen in combinatie met de lagere energetische kwaliteit van de woningen.
- In 2023 verwachten we van het Rijk een eenmalige vergoeding van € 120.000 ter dekking van kosten voor de inrichting en kosten voor de uitvoering van de coördinatie van het gemeentelijk steunpunt herstel kinderopvangtoeslag.

- We hebben het bestedingsplan van de lokale investeringsagenda Beschermd wonen geactualiseerd. We verwachten in 2023 de volledige € 917.000 uit te geven. We zetten de middelen in voor psychisch kwetsbare mensen in de wijk, GGZ consultatie, de straatdokter, hogere kosten voor Wmo begeleiding en dagbesteding als gevolg van de ambulantisering van de GGZ en bijbehorende ambtelijke capaciteit voor deze lokale opgaven, waaronder een procesregisseur. Met deze begrotingswijziging zorgen we ervoor dat de budgetten waar nodig naar de juiste plekken overgeboekt worden. De lokale investeringsagenda beschermd wonen hebben we in 2021 opgesteld om de ambulantisering van beschermd wonen naar wonen in de wijken van psychisch kwetsbare inwoners verder vorm te geven. Dat doen we vanuit de tijdelijke middelen die we uit de regionale reserve beschermd wonen terugkrijgen in de periode 2021-2023, afgerond € 917.000 per jaar.
- We ontvangen meerdere keren per jaar subsidieverzoeken van nieuwe initiatieven rondom welzijn en zorg. Hierbij kun je denken aan subsidie aanvragen voor het Parkinsoncafe of voor de Zorgoppas. We kennen nu geen mogelijkheid dit soort initiatieven langere tijd te financieren. Voor 2023 betalen we dit uit het budget voor laagdrempelig ontmoeten. We verplaatsen € 30.000 van programma 3 naar programma 1.
- In de meest actuele prognose die we hebben ontvangen vanuit het SVB zien we dat de kosten voor PGB voor hulp bij huishouden lager uitvallen. Daarnaast zien we dat de kosten voor de overige WMO componenten juist hoger uit zullen vallen. We willen daarom het budget voor een bedrag van € 125.000 overzetten van het product Wmo individuele voorzieningen naar Wmo begeleiding en dagbesteding (binnen programma 1).
- De stichting Scouting Groot Ravenstein heeft haar activiteiten met ingang van 1 september 2022 gestaakt. Wij hadden een subsidierelatie met de scouting voor een jaarlijks bedrag van € 4.609. Met dit subsidiebedrag werden de rente en aflossing van de hypotheek bekostigd. Deze hypotheek hebben wij begin 2007 versterkt aan deze stichting. Met het beëindigen van de activiteiten van de scouting, kwijtschelden van de uitstaande geldlening én het 'om niet' overnemen van het jeugdhuis 't Kempke door ons, vervalt ook deze subsidie. Het bedrag van €4.609 is niet meer nodig. We voegen dit toe aan de stelpost loon- en prijscompensatie.
- Het BUIG budget wordt budgettair neutraal geboekt. Het definitieve BUIG budget 2023 is vastgesteld op € 31.200.210. Dit is een verhoging ten opzichte van het voorlopige budget 2023 van € 28.237.255. Dit komt voornamelijk door indexatie van het wettelijk minimumloon (10,15%). We passen de geraamde inkomsten en uitgaven hierop aan.
- We hevelen het budget voor Over Rood van € 7.500 over van Minimabeleid naar Schuldhulpverlening. Over Rood betreft een dienstverlening ten behoeve van ondernemers en we kopen daar trajecten in voor ondernemers. Het betreft een dienstverlening schuldhulpverlening en besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) en deze activiteiten vallen onder de afdeling Werk, inkomen en schuldhulpverlening.
- We onttrekken de komende jaren verschillende bedragen uit de reserve Integraal voorzieningenbeleid. Deze onttrekkingen zijn eerder vastgesteld in vorige begrotingen. We herschikken de onttrekkingen nu zodat ze op de juiste plekken in de begroting worden onttrokken. We onttrekken in totaal € 960.000 in 2023, 2024 en 2025 minder in programma 3 en verplaatsen deze onttrekkingen naar programma 6 en 9. Per saldo onttrekken we hetzelfde bedrag uit de reserve.
- We hevelen het budget van € 61.00 voor Hoornwerk Vidi Reo over van programma 4 naar programma 3 (buurt en wijkcentra) omdat we daar de kosten maken.
- We verschuiven het structurele budget voor vrijwilligers van € 15.915 van programma 5 naar programma 3.

- We verplaatsen het product 'Evenementen en stadspromotie' van programma 5 naar programma 3 per 2023 omdat het daar beleidsmatig wordt toegelicht. Hiermee wordt ook de primitieve begroting aangepast. Het gaat om een bedrag van afgerond structureel € 1,2 miljoen.
- We storten de beschikbaar gestelde gelden van stadshart Oss voor vergroenen € 125.000 en wandelroute voor blinden in het centrum van € 130.000 in de reserve openbare ruimte centrum. Dit doen we om de kapitaallasten in de toekomst te kunnen betalen. Het bedrag van € 125.000 voor Stadshart Oss is een aanvullend krediet op het krediet € 500.000 wat eerder beschikbaar is gesteld. Voor de wandelroute voor blinden in het centrum gaat het om een nieuw investeringskrediet. Deze kredieten voegen we toe aan het investeringsplan.
- We hebben gebruikt gemaakt van de relatiemanager in het centrum. Dit betaalden we uit het investeringsfonds Stadshart Oss. We zijn hiermee gestopt in 2023. We draaien de onttrekking uit de reseve daarom terug. Het gaat om € 38.000 in 2023 en € 50.000 in 2024.
- We stellen de beheerplannen Openbare verlichting en Verkeersregelinstallaties bij. De kosten voor onderhoud en beheer zijn beperkt bijgesteld. We verrekenen dit met de reserves die we hiervoor hebben.
- We actualiseren jaarlijks het beheerplan riolering. Vervolgens kijken we jaarlijks of het nodig is de planning/cijfers aan te passen. We stellen de kosten en opbrengsten bij en verrekenen dit met de reserve en verloopt per saldo neutraal. De tarieven zullen in 2024 niet stijgen. Er is sprake van een 100% kostendekkende begroting.
- We voeren in 2023 en 2024 meer bodemsaneringsprojecten uit. In 2026 en 2027 zijn projecten vertraagt. We verrekenen de hogere kosten in 2023 en 2024 en de lagere kosten vanaf 2026 met de reserve Bodemsanering. Voor de realisatie van een aantal projecten werken we samen met externe partijen zoals provincie Noord-Brabant, waterschap Aa en Maas en particulieren.
- We hebben onze begroting voor compostering en bedrijfsafval aangepast. Voor compostering dalen de verwerkingskosten en onderhoudskosten, terwijl ook de inkomsten dalen door minder aanbod. De kosten en opbrengsten dalen met afgerond € 100.000. Bedrijfsafval kent een kleine verschuiving, de kosten stijgen met € 2.000 en ook de opbrengsten met dit bedrag.
- In 2017 heeft de raad besloten om voor Pivot Park 2.0 tot en met 2024 jaarlijks een bedrag van € 15.500 te onttrekken uit de reserve economie. Deze onttrekking staat nu structureel in de begroting. We draaien de onttrekking vanaf 2025 terug.
- We hevelen het budget van € 21.000 voor het uitbaggeren jachthaven over van afdeling vastgoedbedrijf naar afdeling IBOR. Deze budgetten gaan van het product recreatie en toerisme naar haven (binnen het programma 5. Economie).
- We hebben hogere kosten in 2024 van € 21.750 voor de huur van het toeristisch informatiecentrum. We onttrekken dit uit de reserve Walkwartier en Omgeving. In de exploitatie opzet van het Warenhuis hebben we vanaf het jaar 2024 een bedrag van € 21.750 gekregen vanuit de vrijvallende VVV gelden. Deze middelen zijn bestemd voor het afdekken van het aandeel huisvestingskosten van het Toeristisch Informatiepunt. Echter is de exploitatie van het Warenhuis nog niet voorzien in 2024 en hebben we nog huurkosten in 2024. We betalen dit uit de reserve Walkwartier en omgeving.
- We hebben de samenwerkingsovereenkomst met het TBL financieel verwerkt in onze begroting. In de programmabegroting 2022-2025 heeft de raad € 1,3 miljoen beschikbaar voor de aanleg van het stadssportpark TBL. Dit is gestort in de reserve investeringsfonds stadshart Oss. We geven nu uitvoering aan dit plan. De investeringen voor stichting Carmelcollege (bestaande uit de aanleg van een kunstgrasveld, verplaatsen/herinrichting/realisatie fietsenstalling TBL, inrichten en vergroening voorzijde en zijde Carmeliettenstraat, aanleg parkeerterrein docenten, bouw sportvoorziening en projectleiding t.b.v. investeringen) financieren we via de verkoop van gronden aan Carmel, een bijdrage in de investeringen (uit reserve investeringsfonds stadshart) en een eenmalige investeringssubsidie. Voor de investeringen voor gemeente Oss (aanleg sporttoestellen, aanleg hardcourt in openbare ruimte, aanleg openbaar park, openbare fietsenstalling, aankoop gronden TBL t.b.v. openbare ruimte en projectleiding t.b.v. investering) vormen we een reserve van € 795.844 ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten. De gereserveerde 1,3 miljoen in de reserve investeringsfonds stadshart Oss onttrekken we hierdoor op basis van dit uitvoeringsplan. We onttrekken ook de € 150.000, die in de reserve WalKwartier en omgeving is geoormerkt voor de verplaatsing, herinrichting en aanleg van de fietsenstalling.

We onttrekken ook € 45.000 voor uit de reserve Walkwartier en omgeving om de voorbereidingskosten te betalen.

- We verstrekken aan Stichting de Wijkbus extra subsidie van € 6.000 in 2023 en 2024. Dit geld wordt gebruikt om de stijging van hun kosten en een derving van hun inkomsten te dekken. Deze kosten betalen we uit de stelpost prijscompensatie.
- Conform de verslagleggingsvoorschriften (BBV) hebben we de begrotingsjaarschijven van het grondbedrijf meegenomen in deze begroting. Hiervoor verwijzen we naar het Najaarsbericht van het grondbedrijf en de paragraaf grondbeleid.
- Binnen het grondbedrijf hebben we grondaankopen gedaan ten behoeve van de IMVA's Stationskwartier Ravenstein en Klein Amsteleind. Dit zijn "warme gronden" die voorlopig als activa op de balans staan. Wanneer de plannen tot een grondexploitatie leiden dan brengen we deze gronden in bij de grondexploitatie. De rentekosten over de activa van die aankopen betalen we tot die tijd uit de reserve strategische aankopen. Het gaat om € 16.574 voor de grond uit Ravenstein en € 4.481 voor de Brandstaat (Klein Amsteleind).
- We hebben de budgetten voor erfgoed verplaatst van programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur naar het programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit omdat we het daar beleidsmatig toelichten. Het gaat om een bedrag van afgerond € 97.000 in 2023 en structureel € 48.000. Hiermee passen we ook de primitieve begroting voor 2023 aan. Daarnaast verplaatsen we ook het budget voor het Clarissenklooster en voor inhuur van archeologie naar programma 7. Het gaat om € 69.000 in 2023 en structureel € 19.000.
- We hevelen € 2.500 over voor elektra van groot onderhoud openbare verlichting naar het budget van de kinderboerderij voor de kosten van de vijverpomp die de kinderboerderij betaald (van programma 4 naar programma 5).
- We verwachten in 2023 € 70.000 uit de reserve geluid te onttrekken voor diverse kosten voor de milieueffect rapportage, het bestemmingsplan en onderzoeken voor Nieuw Zevenbergen. In de reserve geluid is hiervoor geld gereserveerd. We zullen eind 2023 de werkelijk gemaakte kosten onttrekken uit de reserve.
- We hevelen over van projectenbureau (programma 9) naar ruimtelijke ordening (programma 7). Het gaat om € 18.334 voor kosten voor anterieure projecten en € 71.687 aan geraamde inkomsten voor anterieure projecten. De feitelijke kosten (facturen) en opbrengsten landen in de praktijk namelijk binnen programma 7.
- We hevelen het budget voor communicatie gebiedsvisie Schadewijk over van het personeelsbudget van Mens en Maatschappij (programma 9) naar het budget voor ruimtelijke ontwikkeling (programma 7). Het gaat om een bedrag van € 47.000 voor 2024 tot en met 2026.
- Het Algemeen Bestuur van het partnership IBN heeft besloten om het regionaal budget partnership in 2023 aan te vullen met € 125.000. Het zijn regionale middelen die ingezet gaan worden voor een uitvoerend projectleider en overige kosten zoals bijvoorbeeld voor bijeenkomsten en communicatie. Een deel van de middelen komt vanuit de AGR (algemene gemeentelijke reserve) van de individuele gemeenten (Bernheze, Boekel, Land van Cuijk, Maashorst, Oss en Meierijstad), vanuit IBN en vanuit de gemeente Maashorst. De middelen worden overgemaakt naar de gemeente Oss, omdat de uitgaven via de gemeente Oss lopen. We nemen de kosten en inkomsten op in onze begroting.
- De afdelingen Zorg, Mens & Maatschappij en Financiën & Control voeren werkzaamheden uit voor beschermd wonen. Zij krijgen hier een vergoeding voor vanuit het regionale budget beschermd wonen, waar Oss centrumgemeente voor is. De inzet van deze afdelingen is opgenomen in de regionale meerjarenbegroting (vastgesteld in het regionale portefeuillehoudersoverleg). De begroting is gebaseerd op de ontwikkelagenda voor de Opvang, ondersteuning en zorg voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. De ambtelijke inzet voor 2023 en verder is geactualiseerd ten opzichte van 2022. De bijstellingen verwerken we hier. Het gaat om extra kosten en inkomsten van € 123.000 in 2023 en € 115.000 vanaf 2024.
- Een beleidsmedewerker van Mens en Maatschappij is werkzaam als projectleider regionale transformatie jeugd én voorzitter beleidsteam jeugd. Deze werkzaamheden worden in 2023 regionaal gefinancierd via gemeente Den Bosch. We nemen de inkomsten op in de begroting en ook extra inhuurkosten voor de afdeling Mens en Maatschappij zodat het regulier werk ook gedaan blijft worden.

- De eenmalige en structurele kosten van € 975 voor het softwarepakket AD assist betalen we vanuit het participatiebudget van de afdeling team werk. We hevelen dit over naar het ICT Centraal budget en de kosten worden opgenomen in het standenregister. De kosten verplaatsen van programma 2 naar programma 9.
- We passen de besteding van de reserve ICT aan. We hadden een onttrekking van € 125.000 voor het ontwikkeld medewerkers ICT begroot. We verwachten dat we dit bedrag niet volledig gaan besteden en willen hierdoor € 40.000 inzetten voor de inrichting van een Identity Acces Management tool. We verlagen het budget voor studiekosten met € 24.000 en het inhuurbudget met € 16.000.
- We hevelen een structureel bedrag van € 7.500 van wegen, straten en pleinen (programma 4) over naar ICT (programma 9) ter dekking hogere kosten voor het softwarepakket Optimize.
- We hevelen het budget voor voorbereidingskosten voor het project flexwoningen Ravenstein over naar woningbouwcomplexen (programma 7). Bij de eerste financiële tussenrapportage is € 35.000 beschikbaar gesteld voor voorbereidingskosten voor het project flexwoningen Ravenstein. Dit budget is geplaatst op het personeelsbudget projectenbureau. We hevelen dit budget over naar woningbouwcomplexen, waar ook de projectkosten- en opbrengsten voor de overige locaties op verantwoord worden.
- We hebben een levensverzekering uitbetaald gekregen voor een oud wethouder van de voormalige gemeente Lith. Het bedrag is € 63.915 en zetten we in voor bekostiging pensioenverplichting van betrokkene. Hierdoor storten we het bedrag van € 63.915 in de voorziening pensioen wethouders.
- Op 15 juni 2023 een wethouder aangegeven te stoppen. Na een wethouderschap ontvangt een wethouder een Appa-ontslaguitkering, tenzij hij de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt. Dit is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Zijn vervanger is voormalig wethouder, welke wachtgeld kreeg. Door per 6 juli 2023 opnieuw aan te treden als wethouder komt zijn wachtgeld per die datum te vervallen. Door deze wethouderswisseling moet de voorziening wachtgeld met € 38.478 worden aangevuld. Dit bedrag halen we uit de reserve wachtgeld wethouders. Hierdoor verloopt per saldo deze wijziging budgettair neutraal.
- Van het Rijk hebben we in 2023 € 17.000 ontvangen voor implementatie van ICT en informatievoorziening ten behoeve van de nieuwe wet inburgering. Team Kwaliteit & Ontwikkeling zorgt voor de uitvoering. De middelen worden overgeheveld van inburgering (programma 2) naar team Kwaliteit en Ontwikkeling (programma 9).
- In de reserve dienstverlening hebben we € 30.000 gereserveerd voor het digitaliseren van het postproces. We verplaatsen dit budget over naar de reserve ICT. We verwachten dit te onttrekken in 2024, dan voert ICT dit project verder uit.
- We bouwen de inzet van de reserve gemeentehuis af. Deze is gekoppeld aan de looptijd van de investeringen uit 2010 en de laatste onttrekking vindt plaats in 2025. De afbouw is de eerste jaren 15.000 per jaar. Dit loopt op naar 20.000 en vervolgens naar 30.000 per jaar. Hiermee wordt de volledige reserve besteed. We verrekenen dit met de stelpost voor loon- en prijscompensatie.
- Op basis van raadsbesluit van juni 2023 verhogen we renteopbrengsten SVN en ook de rentekosten met € 88.000 in 2024, dit loopt op tot € 198.000 in 2027.
- We zetten de kapitaallasten (afgerond jaarlijks € 250.000) vanuit het restantvolume van investeringen van IBOR uit 2022 op een stelpost binnen het programma 10 in afwachting van concrete uitvoeringsplannen.
- Daarnaast indexeren we verschillende budgetten. We betalen dit uit de stelpost loon en prijscompensatie. In totaal gaat het om een bedrag van € 2,4 miljoen. De belangrijkste wijzigingen zijn:
    - Voor loon- en prijsstijgingen verhogen we de gemeentelijke bijdragen 2024 aan diverse gemeenschappelijke regelingen. Dit betreffen de GGD Hart voor Brabant, het Brabants Historisch Informatie Centrum, het Werkvoorzieningschap. Deze extra indexeringskosten van deze GR's bedragen afgerond € 317.870.

      We verhogen het budget van de Veiligheidsregio Brabant Noord (VRBN) met structureel € 492.000 vanaf 2024. De VRBN wordt ook met extreme prijsstijgingen geconfronteerd. De hoge stijging komt met name door de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne. Naast deze verhoging moet de VRBN extra kosten maken voor versterkingen op het gebied van de informatie-organisatie en vakmanschap en paraatheid. Dit is noodzakelijk om bij crisis situaties goed te kunnen functioneren. De extra benodigde kosten daarvoor hebben we als 3O-ontwikkeling meegenomen.

Ook het Zorg en Veiligheidshuis heeft te maken met hoge indexeringen. Hierdoor verhogen we de begroting 2023 structureel met € 7.530 en vervolgens daar bovenop nog een structureel met € 21.950 vanaf 2024.

- We verhogen de subsidies elk jaar voor jaarlijkse loonstijgingen en prijsstijgingen. Bij gesubsidieerde professionele instellingen met een budgetovereenkomst is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Hierbij gaan we voor de compensatie van loonstijging uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector en voor de compensatie van prijsstijging wordt uitgegaan van een inflatie van 3,9% (% overheidsconsumptie netto materieel 2024). Bij de overige subsidies zoals professionele instellingen zonder budgetovereenkomst en niet-professionele organisaties hanteren we ook dit percentage van 3,9% voor prijscompensatie. In totaal halen we € 1.070.000 uit de stelpost loon en prijscompensatie.
  We passen daarnaast enkele subsidies aan. Handwerkgroepen ouderen verkrijgt per 2023 structureel extra subsidies terwijl meerdere subsidies door beëindiging geen budget meer nodig hebben.
- We verhogen diverse loongerelateerde budgetten met een inflatie van 4,79%. Dit is een bedrag van jaarlijks € 256.000. Dit percentage is gekoppeld aan de verwachte loonstijging. Onder loongerelateerde budgetten verstaan we budgetten voor inhuur, representatie, studiekosten en overige personeelskosten. We verhogen deze budgetten jaarlijks met de inflatie.
- We houden rekening met een indexatie van de raamovereenkomst met het Golfbad. Op basis van de overeenkomst vindt dit plaats op basis van CPI percentage (voorlopig 4,6%). Dit is een bedrag van € 87.000 en halen we uit de stelpost loon en prijscompensatie.
- De tarieven 2024 van de ODBN stijgen structureel door hogere lonen en prijsstijgingen met 3,4%. Dit betekent dat onze kosten voor de basis- en verzoektaken die de ODBN voor ons verzorgt ook verhoogd worden. Het gaat om een bedrag van € 81.000.
- We passen onze begroting met € 80.000 aan voor verhoging premies brandverzekering. De verhoging heeft twee oorzaken. Enerzijds is het een stijging van de premie en anderzijds een stijging van de verzekerde waarden. Binnen onze gemeente hebben we voor circa € 600 miljoen aan verzekerde waarden. De verzekerde waarden bestaan uit gebouwen en inventaris. De structurele verhoging bedraagt ruim € 84.000 vanaf 2023.
- In de begroting van het RBL is extra budget voor loonkosten geraamd als gevolg van de nieuwe CAO 2023 en indexering van lonen van 2024. Het RBL is een gemeenschappelijke regeling en de kosten worden gedekt door de deelnemende gemeenten. Kortom de geraamde budgetophoging dient te worden teruggedraaid. Daarnaast is de gemeente Oss een deelnemende gemeente en betalen we een jaarlijkse bijdrage vanuit Leerplicht. De begroting 2024 van het RBL is vastgesteld en de jaarlijkse bijdrage stijgt vanaf 2024 met € 10.960 als gevolg van indexering van de kosten. Dit bedrag dekken we uit de stelpost loon- en prijscompensatie.
- We passen het budget voor Gezond en Actief Leven (GALA) aan zodat het aansluit met de specifieke uitkering. Het gaat om € 467.

4. Uitkomst septembercirculaire 2023

Samenvatting

Samengevat is de uitkomst van de septembercirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027
Septembercirculaire 2023	-225.710	-241.216	-243.660	-225.494	-227.985
Meicirculaire 2023	-225.739	-238.816	-241.147	-223.313	-221.446
Totale stijging	**29**	**-2.400**	**-2.513**	**-2.181**	**-6.539**
Af te zonderen posten	1.604	2.601	2.385	1.868	2.210
Netto voordeel	**1.633**	**201**	**-128**	**-313**	**-4.329**

Conclusie:

De algemene uitkering stijgt in alle jaren. In 2024 € 2,4 miljoen extra en dit loopt op tot € 6,5 miljoen in 2027. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen ontstaat er in 2023 een tekort van € 1,6 miljoen. De jaren erna (2024-2026) zijn de mutaties beperkt. Opvallend is dat het laatste jaar 2027 een positieve ontwikkeling kent van € 4,3 miljoen. Dit is positief voor het meerjaren beeld van onze begroting.

Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Algemene ontwikkelingen:

- De accressen zijn voor de jaren 2023 tot en met 2025 bevroren. Dit bekent dat naast alle specifieke mutaties, we alleen loon- en prijscorrectie krijgen over deze jaren.
- De verwachte inflatie over 2024 is hoger dan in mei werd verwacht. Dit betekent een hogere accres voor de prijsontwikkeling vanaf 2024.
- In het landelijke coalitieakkoord is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de hoogte van de rijksuitgaven. Dus niet langer "samen de trap op- samen de trap af". Dit betekent een fors nadeel in 2026 ten opzichte van het jaar 2025. De algemene uitkering is voor ons dan € 18 miljoen lager. "Het ravijn" wordt versterkt doordat de zogenaamde opschalingskorting tot en met het 2025 verdwijnt, maar dat deze in 2026 weer terugkomt. Ter compensatie van dit ravijnjaar in 2026 heeft het kabinet een bedrag van € 1 miljard extra beschikbaar in 2026/ 2027. Dit is verwerkt in bovenstaande saldi.
- Het kabinet heeft besloten dat het gemeentefonds vanaf 2027 geïndexeerd wordt op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Dit op basis van een 8-jarig historisch gemiddelde om te komen tot meer stabiliteit. De indexatie volgt de prijsontwikkeling van het bbp van het lopende jaar, zodat het gemeentefonds reëel op niveau blijft.
- Voor het jaar 2027 ontstaat door deze nieuwe systematiek een voordeel door een hoger volumeaccres van ruim € 700 miljoen. Dit is voor onze gemeente een bedrag van circa € 3,6 miljoen extra in 2027.

Analyse septembercirculaire 2023

De belangrijkste verklaringen van de stijging van de algemene uitkering zijn:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Belangrijkste verklaringen	2023	2024	2025	2026	2027
Loon- en prijsontwikkeling 2024	0	-2.262	-2.230	-1.906	-2.115
Stijging volumeaccres 2027	0	0	0	0	-3.639
Btw compensatiefonds	-959	-12	-12	-12	-16
Jeugdzorg	0	0	0	496	109
Participatie / WSW	-1.425	-241	-226	-208	-190
Bijzondere bijstand en vroegsignalering	0	-252	0	0	0
Maatschappelijke opvang en OGGz	-95	-95	-95	-95	-95
Beschermd wonen	-40	50	0	0	0
Europese richtlijn energieprestatie gebouwen	-12	-13	-14	-13	-13
Rijksvaccinatieprogramma	0	-23	-23	-21	-21
Veilig wonen	-7	-7	-7	-7	0
Bommenregeling	-5	0	0	0	0
LHBTI beleid Regenboogsteden	-20	-20	-20	-20	0
Overig	2.592	475	114	-395	-559
Totale stijging	**29**	**-2.400**	**-2.513**	**-2.181**	**-6.539**

Loon- en prijsstijgingen 2024

Door een hogere verwachte loon- en prijsontwikkeling voor 2024 ontvangen we structureel circa € 2 miljoen extra in de algemene uitkering. Gezien de huidige ontwikkelingen in de wereld is het erg lastig in te schatten wat de inflatie in 2024 gaat doen. Dit is voor komende begroting nog een grote risicopost. We stellen voor om dit extra bedrag te reserveren voor daadwerkelijke loon- en prijsstijging binnen onze begroting voor 2024 en verder. Het geld is vooral extra nodig voor:

- een loonstijging (er is nog geen nieuwe CAO voor 2024). In mei rekenden we met een mogelijke loonstijging van 4,7%. Het CPB gaat nu uit van 6,3%, terwijl de vakbonden 8% vragen. Wij houden nu rekening met 6,3%.
- een stijging in het sociaal domein (jeugd en Wmo) op basis van de OVA van 4,94% in 2024. Daarbij zien we dat de werkelijke OVA in 2023 circa 1,5% hoger is dan we eerder toegekend hebben. Dit leidt mogelijk tot ene extra correctie in 2024.
- een stijging van de kosten voor openbare ruimte, vastgoed en diverse investeringen.

Stijging volumeaccres 2027

Voor het jaar 2027 ontstaat door deze nieuwe systematiek een voordeel door een hoger volumeaccres van ruim € 700 miljoen. Dit is voor onze gemeente een bedrag van circa € 3,6 miljoen extra in 2027. Het kabinet heeft besloten dat het gemeentefonds vanaf 2027 geïndexeerd wordt op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Dit op basis van een 8-jarig historisch gemiddelde om te komen tot meer stabiliteit.

Plafond Btw compensatiefonds

Gemeenten kunnen (voor een groot deel) kosten van btw declareren bij het btw compensatiefonds. Dit fonds heeft landelijk gezien een plafond. Wordt er minder btw gedeclareerd, dan wordt het verschil toegevoegd aan de algemene uitkering. Wordt er meer btw gedeclareerd dan wordt dit ten laste van de algemene uitkering gebracht. Er wordt verwacht dat in 2023 minder gedeclareerd door gemeenten aan dit fonds. Dit betekent voor ons een voordeel van € 959.000 in 2023.

Jeugdzorg

In juni 2023 is een kader vanuit de provincie gekomen als toezichthouder. Dit kader is:

- Gemeenten mogen de jaren 2026 en 2027 volledig en structureel ramen op basis van afspraken uit de hervormingsagenda. Tot nu toe raamden we vanaf 2027 75% van de extra inkomsten. Dit betekent een voordeel van € 388.000 vanaf 2027.

- Het budget wordt landelijk verminderd voor uitvoeringskosten en voor centrale rijksinvesteringen die gedaan moeten worden vanuit de commissie van wijzen. De provincie geeft aan dat deze korting op de uitvoeringskosten structureel is. Dit hebben we niet op deze manier via de meicirculaire 2023 verwerkt. Dit betekent een aanvullende besparing op jeugdzorg van € 496.000.

Participatie/ WSW

We ontvangen in 2023 extra geld voor loon- en prijsontwikkeling voor de uitvoering van de wet Sociale werkvoorziening (WSW). Voor de jaren erna ontvangen we extra geld voor de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wet Sociale werkvoorziening. Deze extra gelden betalen we door aan ons WSW bedrijf.

Bijzondere bijstand en vroegsignalering

We ontvangen een bedrag van € 252.000 in 2024 voor bijzondere bijstand en vroegsignalering. Dit bedrag wordt door het Rijk beschikbaar gesteld om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen door de hoge inflatie te voorkomen. We stellen voor om dit geld toe te voegen aan onze budgetten voor armoede en schulden.

Overige posten

We ontvangen extra/ minder gelden voor de volgende posten, die we willen toevoegen/ verlagen aan onze budgetten:

- Maatschappelijke opvang: we ontvangen structureel € 95.000 extra. Dit betreft een autonome aanpassing van het budget.
- Beschermd wonen; beperkte bijstelling in 2023 en 2024.
- Europese richtlijn energieprestatie gebouwen: we ontvangen jaarlijks € 13.000 voor de uitvoering van toezicht en handhaving van deze regeling. Met als doel om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren.
- Rijksvaccinatieprogramma: we ontvangen € 23.000 voor de uitvoering van maternale kinkhoestvaccinatie.
- Veilig wonen: vanuit het programma Weerbaar bestuur ontvangen we voor de periode 2023-2026 jaarlijks € 7.000 voor de veiligheid van lokale bestuurders. Zij krijgen een beveiligingsadvies aangeboden en gemeenten zijn verplichting de uitvoering van veiligheidsmaatregelen te bekostigen.
- Bommenregeling: we ontvangen in 2023 € 5.000 voor opsporen en ontmantelen van bommen.
- LHBTI beleid Regenboogsteden: we ontvangen tot en met het jaar 2026 jaarlijks € 20.000 voor veiligheid in wijken voor LHBTI personen.

Overige ontwikkelingen

Binnen de overige ontwikkelingen treden diverse effecten op door onder andere:

- Aanpassing aantallen maatstaven en nieuwe maatstaven
- Diverse overige mutaties.

Af te zonderen posten

De septembercirculaire 2023 laat ten opzichte van de meicirculaire 2023 voor bijna alle jaren een stijging zien. Van deze bedragen moeten we diverse bedragen afzonderen voor specifieke onderwerpen. Afzonderen als we voor specifieke beleidsvelden extra geld krijgen, maar ook afzonderen in gevallen dat we gekort worden op specifieke beleidsvelden. Dit geeft het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Septembercirculaire 2023	**29**	**-2.400**	**-2.513**	**-2.181**	**-6.539**
Af te zonderen posten					
Loon- en prijsstijgingen		2.000	2.000	2.000	2.000
Jeugdzorg	0	0	0	-496	-109
Participatie / WSW	1.425	241	226	208	190
Bijzondere bijstand en vroegsignalering	0	252	0	0	0
Maatschappelijke opvang en OGGz	95	95	95	95	95
Beschermd wonen	40	-50	0	0	0
Europese richtlijn energieprestatie gebouwen	12	13	14	13	13
Rijksvaccinatieprogramma	0	23	23	21	21
Veilig wonen	7	7	7	7	0
Bommenregeling	5	0	0	0	0
LHBTI beleid Regenboogsteden	20	20	20	20	0
Totaal af te zonderen posten	**1.604**	**2.601**	**2.385**	**1.868**	**2.210**
Saldo septembercirculaire	**1.633**	**201**	**-128**	**-313**	**-4.329**

Toelichting Af te zonderen posten

Van de uitkomsten van de septembercirculaire moeten we nog diverse bedragen apart zetten voor specifieke onderwerpen. Voor de toelichting van deze posten verwijzen we naar de eerdere analyse.

5. Financieel overzicht totale begroting

Het volgende overzicht laat de lasten en baten per programma zien, inclusief alle mutaties uit deze programmabegroting.

bedragen x € 1.000

Producten	2023		2024		2025		2026		2027	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1. Welzijn en zorg										
Jeugdwerk	2.876	-417	2.591	-302	2.525	-244	2.211	-21	1.980	-21
Jeugdzorg	35.857	-41	35.929	-41	32.810	-41	30.774	-41	30.386	-41
Wmo algemeen	896	-761	1.113	-775	1.099	-267	1.099	-1.380	1.099	-1.359
Wmo beschermd wonen	14.299	0	24.460	0	24.517	0	24.525	0	24.506	0
Wmo collectieve voorzieningen	18.760	-15.213	17.793	-14.113	12.043	-113	11.843	-113	11.843	-113
Wmo individuele voorzieningen	16.521	-252	17.222	-252	16.779	-252	16.765	-252	16.765	-252
Wmo begeleiding en dagbesteding	13.084	0	12.115	0	12.115	0	12.115	0	12.115	0
Totaal programma	**102.293**	**-16.685**	**111.223**	**-15.483**	**101.889**	**-918**	**99.333**	**-1.808**	**98.694**	**-1.787**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Arbeidsparticipatie	7.012	-1.534	5.531	0	6.043	0	6.152	0	6.262	0
Begeleide participatie	18.222	0	17.253	0	16.656	0	15.781	0	14.870	0
Inkomensregelingen	42.474	-31.775	40.417	-31.775	39.515	-31.775	39.415	-31.775	39.465	-31.775
Minimabeleid	2.299	0	2.513	0	2.623	0	2.623	0	2.623	0
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	8.079	-5.214	6.652	-3.587	6.642	-3.587	6.642	-3.587	6.638	-3.587
Onderwijshuisvesting	6.075	-236	5.787	-2.354	5.951	-236	5.931	-236	7.144	-421
Schuldhulpverlening	1.585	-10	1.931	-10	1.931	-10	1.931	-10	1.931	-10
Totaal programma	**85.747**	**-38.769**	**80.085**	**-37.726**	**79.361**	**-35.608**	**78.476**	**-35.608**	**78.933**	**-35.793**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Gezondheid	4.833	-1.023	5.292	-1.005	5.268	-1.005	5.056	-704	5.056	-473
Kunst en cultuur	7.488	-558	5.669	-305	5.651	-10	6.956	-10	7.006	-10
Media	2.594	-93	2.746	-93	2.666	-93	2.666	-93	2.666	-93
Overige voorzieningen	120	-37	90	-37	90	-37	90	-37	90	-37
Sociaal-cultureel werk	6.517	-1.331	4.446	-422	4.278	-422	4.376	-422	4.600	-422
Sportaccommodaties	6.070	-1.493	8.857	-1.493	5.971	-1.493	6.076	-1.493	6.337	-1.493
Sportbeleid en activering	3.831	-1.024	3.798	-974	3.798	-974	4.433	-940	4.433	-940
Musea	100	-80	100	-80	100	-80	100	-80	99	-80
Evenementen en stadspromotie	1.079	0	1.249	0	1.255	0	1.260	0	1.260	0
Totaal programma	**32.632**	**-5.639**	**32.246**	**-4.409**	**29.077**	**-4.114**	**31.013**	**-3.779**	**31.548**	**-3.548**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte										
Riolering	7.062	-8.803	7.131	-8.815	7.131	-8.815	7.131	-8.815	7.131	-8.815
Afvalverwijdering bedrijven	630	-535	768	-560	768	-560	768	-560	768	-560
Wegen, straten en pleinen	12.235	-777	11.857	-477	11.920	-477	12.083	-477	12.281	-477
Afvalverwijdering particulieren	14.681	-16.245	15.574	-17.630	15.566	-17.825	15.563	-18.020	15.554	-18.230
Begraafplaatsen en crematoria	318	-238	323	-183	326	-183	329	-183	329	-183
Hondenwacht	360	-540	369	-540	369	-540	369	-540	369	-540
Milieubeheer	2.317	0	2.424	0	2.359	0	2.309	0	2.298	0
Openbaar groen	8.576	-157	8.792	-73	8.854	-73	8.919	-73	8.984	-73
Projecten milieu en buitengebied	7.523	-5.126	5.897	-3.638	3.447	-1.549	3.347	-1.549	3.339	-1.549
Projecten openbare ruimte	0	0	0	0	70	0	0	0	0	0
Totaal programma	**53.702**	**-32.421**	**53.135**	**-31.916**	**50.810**	**-30.022**	**50.818**	**-30.217**	**51.053**	**-30.427**
Programma 5. Economie										
Economische ontwikkeling	2.574	-415	2.463	-85	1.796	-85	1.802	-85	1.717	0

bedragen x € 1.000

Producten	2023		2024		2025		2026		2027	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Haven	3.819	-548	1.027	-548	1.050	-548	1.120	-548	1.119	-548
Industrieterreinen	5.065	-8.637	1.216	-1.584	437	-821	437	-821	437	-821
Recreatie en toerisme	1.055	-44	1.098	-44	1.008	-44	1.008	-44	977	-44
Totaal programma	**12.513**	**-9.645**	**5.803**	**-2.262**	**4.291**	**-1.499**	**4.366**	**-1.499**	**4.250**	**-1.414**
Programma 6. Stadscentrum										
Kermissen	341	-194	310	-194	200	-199	200	-199	200	-199
Centrumontwikkeling algemeen	704	-210	491	-210	356	-210	356	-210	356	-210
Herontwikkeling Walkwartier	401	0	1.098	-4	863	0	1.181	0	1.180	0
Markten	110	-93	105	-93	100	-93	100	-93	100	-93
Totaal programma	**1.556**	**-497**	**2.004**	**-501**	**1.519**	**-502**	**1.837**	**-502**	**1.836**	**-502**
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit										
Parkeren	2.181	-2.352	2.073	-2.431	2.092	-2.431	2.159	-2.431	2.156	-2.431
Verkeer	2.485	-151	2.117	-156	2.028	-156	2.045	-156	2.062	-156
Ruimtelijke ordening	4.435	-336	3.522	-336	3.522	-336	3.522	-336	3.475	-336
Strategische projecten/samenwerking	8.127	-3.900	697	0	695	0	945	0	945	0
Volkshuisvesting	5.400	-3.500	4.454	-3.002	4.569	-3.002	4.568	-3.002	4.568	-3.002
Woningbouwcomplexen	10.004	-13.984	7.913	-9.391	3.695	-4.584	2.499	-3.005	3.707	-4.564
Overige bedrijfsmatige activiteiten	4.710	-4.445	5.414	-5.145	2.696	-2.058	1.105	-468	1.105	-468
Totaal programma	**37.342**	**-28.669**	**26.189**	**-20.462**	**19.297**	**-12.569**	**16.843**	**-9.399**	**18.018**	**-10.958**
Programma 8. Veilige omgeving										
Integrale veiligheid	904	-62	1.215	-12	1.215	-12	1.215	-12	1.208	-12
Toezicht en handhaving openbare orde	2.226	-80	2.490	-80	2.520	-80	2.520	-80	2.520	-80
Veiligheidsregio	5.949	0	6.843	0	6.868	0	6.914	0	7.020	0
Totaal programma	**9.079**	**-142**	**10.548**	**-92**	**10.603**	**-92**	**10.649**	**-92**	**10.748**	**-92**
Programma 9. Besturen in verandering van tijden										
College	1.357	-64	1.254	0	1.254	0	1.254	0	1.254	0
Dienstverlening	2.414	-960	3.033	-1.520	3.033	-1.520	3.025	-1.520	3.025	-1.520
Overhead	44.410	-6.221	41.294	-5.464	40.380	-5.397	39.591	-5.296	39.545	-5.279
Raad en raadscommissies	1.562	0	1.763	0	1.763	0	1.763	0	1.763	0
Rekenkamer	50	0	81	0	81	0	81	0	81	0
Saldo kostenplaatsen	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0
Verkiezingen	590	0	215	0	215	0	215	0	215	0
Wijkgericht werken	1.013	0	1.076	0	1.076	0	1.076	0	1.076	0
Totaal programma	**50.295**	**-7.245**	**47.615**	**-6.984**	**46.701**	**-6.917**	**45.904**	**-6.815**	**45.859**	**-6.798**
Programma 10. Financieel Beleid										
Algemene baten en lasten	448	-870	6.916	-2.120	7.324	-2.354	8.769	-2.392	9.785	-2.392
Algemene uitkering	0	-225.710	0	-241.216	0	-243.660	0	-225.494	0	-227.985
Dividend en Winstuitkering	0	-162	0	-142	0	-142	0	-142	0	-142
Onvoorzien	130	0	300	0	300	0	300	0	300	0
Overige belastingen	5	-302	5	-302	5	-302	5	-302	5	-302
OZB belasting	2.084	-22.757	1.920	-24.237	1.950	-24.237	1.950	-24.237	1.950	-24.237
Reserveringen	54	0	54	0	54	0	54	0	54	0
Treasury	538	-1.077	578	-1.109	748	-1.135	1.365	-1.142	1.518	-1.114
Totaal programma	**3.259**	**-250.878**	**9.773**	**-269.125**	**10.382**	**-271.830**	**12.443**	**-253.709**	**13.612**	**-256.172**
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	**388.418**	**-390.589**	**378.622**	**-388.961**	**353.931**	**-364.070**	**351.683**	**-343.428**	**354.549**	**-347.490**

bedragen x € 1.000

Producten: mutaties in reserves	2023		2024		2025		2026		2027	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1. Welzijn en zorg										
Jeugdwerk	0	-255	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg	0	-661	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo algemeen	0	-200	0	-200	0	-200	0	0	0	0
Wmo begeleiding en dagbesteding	0	-67	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo beschermd wonen	7.500	-3.053	0	-5.000	0	-5.000	0	-5.000	0	-5.000
Wmo collectieve voorzieningen	10.144	-1.048	8.300	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**17.644**	**-5.284**	**8.300**	**-5.200**	**0**	**-5.200**	**0**	**-5.000**	**0**	**-5.000**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Arbeidsparticipatie	0	-540	0	-300	0	0	0	0	0	0
Begeleide participatie	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25
Inkomensregelingen	257	-3.414	0	-313	0	-255	0	-55	0	-55
Minimabeleid	206	-169	0	-316	0	-220	0	-220	0	-220
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26	0	-2
Onderwijshuisvesting	450	-1.138	0	-129	0	-179	0	-179	0	-29
Schuldhulpverlening	0	-18	0	-18	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**913**	**-5.329**	**0**	**-1.126**	**0**	**-704**	**0**	**-504**	**0**	**-331**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Gezondheid	0	-69	0	-25	0	0	0	0	0	0
Kunst en cultuur	300	-1.268	300	-28	0	0	0	0	0	0
Media	0	-80	0	-80	0	0	0	0	0	0
Musea	0	-23	0	-21	0	-21	0	-21	0	-21
Overige voorzieningen	0	-24	0	0	0	0	0	0	0	0
Sociaal-cultureel werk	3.482	-6.048	254	-306	279	-218	12	-198	12	-198
Sportaccommodaties	195	-186	0	-929	0	-135	0	-135	0	-135
Totaal programma	**3.976**	**-7.697**	**554**	**-1.389**	**279**	**-375**	**12**	**-355**	**12**	**-355**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte										
Afvalverwijdering particulieren	0	-968	0	-600	0	-399	0	-201	0	12
Milieubeheer	5	-140	0	-150	0	-85	0	-35	0	-24
Openbaar groen	0	-151	0	-40	0	-39	0	-39	0	-39
Projecten milieu en buitengebied	900	-974	500	-468	900	-58	0	-8	0	0
Riolering	0	-36	0	-92	0	-92	0	-92	0	-92
Wegen, straten en pleinen	0	-131	0	-61	0	-59	0	-24	0	-24
Totaal programma	**905**	**-2.400**	**500**	**-1.411**	**900**	**-733**	**0**	**-400**	**0**	**-168**
Programma 5. Economie										
Economische ontwikkeling	4.050	-308	0	-675	0	0	0	0	0	0
Haven	0	-2.800	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrieterreinen	3.196	-26	0	-16	0	0	0	0	0	0
Recreatie en toerisme	0	-3	0	-25	0	-3	0	-3	0	-3
Totaal programma	**7.246**	**-3.137**	**0**	**-715**	**0**	**-3**	**0**	**-3**	**0**	**-3**
Programma 6. Stadscentrum										
Centrumontwikkeling algmeen	905	-427	0	-60	0	0	0	0	0	0
Herontwikkeling Walkwartier	2.450	-1.298	1.528	-1.544	440	-137	0	-137	0	-137
Totaal programma	**3.355**	**-1.725**	**1.528**	**-1.604**	**440**	**-137**	**0**	**-137**	**0**	**-137**

Producten: mutaties in reserves	2023		2024		2025		2026		2027	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit										
Overige bedrijfsmatige activiteiten	668	-258	394	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	245	-246	245	-50	245	-69	245	-136	245	-133
Ruimtelijke ordening	0	-965	0	-100	0	0	0	0	0	0
Strategische projecten/samenwerking	6.308	-6.464	12.005	-3.061	663	-650	454	-691	744	-631
Verkeer	470	-149	11.540	-15.176	9.314	-76	2.314	-76	1.314	-76
Volkshuisvesting	0	-45	0	-15	0	0	0	0	0	0
Woningbouwcomplexen	4.052	-3.417	7.030	-551	5.889	0	506	0	857	0
Totaal programma	**11.743**	**-11.544**	**31.213**	**-18.953**	**16.111**	**-794**	**3.519**	**-903**	**3.160**	**-840**
Programma 8. Veilige omgeving										
Veiligheidsregio	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 9. Besturen in verandering van tijden										
College	103	-38	103	0	103	0	103	0	103	0
Dienstverlening	0	-30	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	986	-3.463	747	-992	1.297	-163	478	-55	478	-55
Verkiezingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wijkgericht werken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**1.089**	**-3.531**	**850**	**-992**	**1.400**	**-163**	**581**	**-55**	**581**	**-55**
Programma 10. Financieel Beleid										
Algemene baten en lasten	0	-566	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserveringen	0	-2.423	0	-2.231	0	-2.082	0	-1.933	0	-1.789
Treasury	1.015	0	978	0	954	0	960	0	945	0
Totaal programma	**1.015**	**-2.989**	**978**	**-2.231**	**954**	**-2.082**	**960**	**-1.933**	**945**	**-1.789**
TOTAAL MUTATIES RESERVES	**47.887**	**-43.638**	**43.923**	**-33.621**	**20.084**	**-10.192**	**5.073**	**-9.289**	**4.698**	**-8.677**
RESULTAAT	**436.305**	**-434.227**	**422.545**	**-422.582**	**374.014**	**-374.261**	**356.756**	**-352.717**	**359.248**	**-356.167**

6. Financieel overzicht totale begroting volgens taakvelden

Het volgende overzicht laat de lasten en baten per programma zien, inclusief alle mutaties uit deze programmabegroting.

bedragen x € 1.000

Taakvelden	2023		2024		2025		2026		2027	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0. Bestuur en ondersteuning										
0.1 Bestuur	2.968	-64	3.098	0	3.098	0	3.098	0	3.098	0
0.10 Mutaties reserves	47.887	-43.638	43.923	-33.621	20.084	-10.192	5.073	-9.289	4.698	-8.677
0.2 Burgerzaken	2.422	-960	2.632	-1.520	2.632	-1.520	2.632	-1.520	2.632	-1.520
0.4 Overhead	44.410	-6.221	41.294	-5.464	40.380	-5.397	39.591	-5.296	39.545	-5.279
0.5 Treasury	538	-1.239	578	-1.251	748	-1.277	1.365	-1.284	1.518	-1.256
0.61 OZB woningen	0	-13.329	0	-14.155	0	-14.155	0	-14.155	0	-14.155
0.62 OZB niet-woningen	0	-9.323	0	-9.976	0	-9.976	0	-9.976	0	-9.976
0.63 Parkeerbelasting	19	-1.843	19	-1.922	19	-1.922	18	-1.922	18	-1.922
0.64 Belastingen overig	2.653	-855	2.499	-855	2.529	-855	2.529	-855	2.529	-855
0.7 Algemene uitkering en over	0	-225.710	0	-241.216	0	-243.660	0	-225.494	0	-227.985
0.8 Overige baten en lasten	-1.056	-870	6.170	-2.120	6.578	-2.354	8.023	-2.392	9.039	-2.392
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	588	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal groep	**100.429**	**-304.051**	**100.211**	**-312.100**	**76.068**	**-291.308**	**62.328**	**-272.184**	**63.077**	**-274.017**
1. Veiligheid										
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	5.949	0	6.843	0	6.868	0	6.914	0	7.020	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.691	-142	4.294	-92	4.324	-92	4.324	-92	4.317	-92
Totaal groep	**9.640**	**-142**	**11.137**	**-92**	**11.192**	**-92**	**11.238**	**-92**	**11.336**	**-92**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat										
2.1 Verkeer en vervoer	14.827	-928	15.101	-637	14.457	-633	14.817	-633	15.031	-633
2.2. Parkeren	2.162	-509	2.054	-509	2.073	-509	2.141	-509	2.138	-509
2.4 Economische havens en water	3.819	-548	1.027	-548	1.050	-548	1.120	-548	1.119	-548
Totaal groep	**20.808**	**-1.985**	**18.183**	**-1.694**	**17.581**	**-1.690**	**18.078**	**-1.690**	**18.289**	**-1.690**
3. Economie										
3.1 Economische ontwikkeling	2.574	-415	2.463	-85	1.796	-85	1.802	-85	1.717	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	7.764	-11.377	5.357	-5.634	1.791	-1.790	200	-199	200	-199
3.4 Economische promotie	492	-326	555	-326	580	-326	585	-326	585	-326
Totaal groep	**10.830**	**-12.118**	**8.374**	**-6.045**	**4.167**	**-2.201**	**2.587**	**-610**	**2.502**	**-525**
4. Onderwijs										
4.2 Onderwijshuisvesting	6.075	-236	5.787	-2.354	5.951	-236	5.931	-236	7.144	-421
4.3 Onderwijsbel en leerlingenzaken	8.137	-5.197	6.680	-3.570	6.670	-3.570	6.670	-3.570	6.666	-3.570
Totaal groep	**14.212**	**-5.433**	**12.467**	**-5.924**	**12.621**	**-3.806**	**12.601**	**-3.806**	**13.810**	**-3.991**

bedragen x € 1.000

Taakvelden	2023		2024		2025		2026		2027	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
5. Sport, cultuur en recreatie										
5.1 Sportbeleid en activering	1.659	-748	1.540	-698	1.540	-698	1.505	-664	1.505	-664
5.2 Sportaccommodaties	8.303	-1.823	11.177	-1.823	8.292	-1.823	9.066	-1.823	9.328	-1.823
5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	6.169	-549	4.294	-296	4.256	-1	5.541	-1	5.571	-1
5.4 Musea	1.419	-89	1.475	-89	1.495	-89	1.514	-89	1.534	-89
5.5 Cultureel erfgoed	105	0	96	0	56	0	56	0	56	0
5.6 Media	3.252	-93	3.549	-93	3.921	-93	4.240	-93	4.239	-93
5.7 Openbaar groen en recreatie	9.884	-191	10.119	-107	10.066	-107	10.132	-107	10.166	-107
Totaal groep	**30.792**	**-3.493**	**32.250**	**-3.106**	**29.626**	**-2.811**	**32.054**	**-2.776**	**32.399**	**-2.776**
6. Sociaal Domein										
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	27.010	-18.111	23.987	-14.724	17.644	-667	17.227	-444	17.220	-444
6.3 Inkomensregelingen	45.503	-31.785	44.055	-31.785	43.153	-31.785	43.053	-31.785	43.103	-31.785
6.4 Begeleide participatie	18.135	-69	17.166	-69	16.568	-69	15.694	-69	14.783	-69
6.5 Arbeidsparticipatie	4.872	-271	4.883	0	5.694	0	5.804	0	5.913	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	8.474	-267	8.833	-281	8.818	-267	8.817	-267	8.817	-267
6.71A Hulp bij het huishouden (Wmo)	8.928	0	9.459	0	9.016	0	9.003	0	9.003	0
6.71B Begeleiding (Wmo)	9.961	0	9.091	0	9.091	0	9.091	0	9.091	0
6.71C Dagbesteding (Wmo)	2.291	0	2.191	0	2.191	0	2.191	0	2.191	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	920	-746	920	-746	920	-252	920	-1.365	920	-1.344
6.72B Jeugdhulp behandeling	731	0	731	0	731	0	731	0	731	0
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	2.167	0	2.167	0	2.167	0	2.167	0	2.167	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	3.873	0	3.873	0	3.873	0	3.873	0	3.873	0
6.73A Pleegzorg	1.698	0	1.698	0	1.698	0	1.698	0	1.698	0
6.73B Gezinsgericht	1.302	0	1.302	0	1.302	0	1.302	0	1.302	0
6.73C JEUGDHULP MET VERBLIJF OVERIG	1.566	0	1.566	0	1.566	0	1.566	0	1.566	0
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	6.083	0	6.083	0	6.083	0	6.083	0	6.083	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	3.594	0	3.594	0	3.594	0	3.594	0	3.594	0
6.74C Gesloten plaatsing	3.432	0	3.930	0	811	0	-1.225	0	-1.613	0
6.81A Beschermd wonen (Wmo)	14.299	0	24.460	0	24.517	0	24.525	0	24.506	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	4.815	-113	3.396	-113	3.396	-113	3.396	-113	3.396	-113
6.82A Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82B Jeugdreclassering	3.505	0	2.895	0	2.895	0	2.895	0	2.895	0
Jeugdhulp begeleiding	3.403	0	3.403	0	3.403	0	3.403	0	3.403	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal groep	**176.562**	**-51.362**	**179.683**	**-47.718**	**169.133**	**-33.152**	**165.809**	**-34.042**	**164.643**	**-34.021**
7. Volksgezondheid en milieu										

bedragen x € 1.000

Taakvelden	2023		2024		2025		2026		2027	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
7.1 Volksgezondheid	10.015	-1.064	10.556	-1.046	10.642	-1.046	10.430	-745	10.430	-515
7.2 Riolering	7.062	-8.803	7.131	-8.815	7.131	-8.815	7.131	-8.815	7.131	-8.815
7.3 Afval	15.157	-16.780	16.182	-18.190	16.175	-18.385	16.171	-18.580	16.163	-18.790
7.4 Milieubeheer	8.461	-3.577	6.368	-2.089	3.964	0	3.914	0	3.903	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	318	-238	323	-183	326	-183	329	-183	329	-183
Totaal groep	**41.012**	**-30.462**	**40.559**	**-30.324**	**38.237**	**-28.430**	**37.974**	**-28.324**	**37.955**	**-28.303**
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing										
8.1 Ruimte en leefomgeving	14.283	-5.785	5.734	-1.885	5.547	-1.885	5.439	-1.885	5.384	-1.885
8.2 Grondexploitaties (niet-bedrijven)	12.434	-15.894	9.581	-10.691	5.324	-5.884	4.127	-4.305	5.335	-5.863
8.3 Wonen en bouwen	5.303	-3.500	4.366	-3.002	4.520	-3.002	4.520	-3.002	4.520	-3.002
Totaal groep	**32.020**	**-25.180**	**19.681**	**-15.579**	**15.391**	**-10.771**	**14.086**	**-9.192**	**15.238**	**-10.751**
RESULTAAT	**436.305**	**-434.227**	**422.545**	**-422.582**	**374.014**	**-374.261**	**356.756**	**-352.717**	**359.248**	**-356.167**

7. Totaaloverzicht subsidies

Hierna geven we een overzicht van alle uitgaande subsidieregelingen per programma en per product (bedragen in euro's).

Omschrijving	Begroting 2024
Programma 1. Welzijn en zorg	
Jeugdwerk	
R-1001 Subsidies Jeugd- en jongerenactiviteiten	34.128
R-1002 Subsidies Kindervakantieactiviteiten	28.960
R-1003 Subsidies Org. plattelandsjongeren (KPJ`s)	3.321
R-1005 Subsidies Wijkst. Samenlevingsopbouw	52.768
R-1022 Subsidies Scoutinggroepen	62.872
R-1046 Subsidie Werkgroep homosexualiteit NVIH/COC	7.849
R-1063 Subsidie Sahelp	2.838
R-1075 Declaratiereg. ONS Welzijn Straatspeeldag	4.076
R-1083 Projectbudget Jongerenraad	10.725
R-1095 Stelpost Projecten Mondiale Bewustwording	2.940
R-1143 Subsidie Jeugdorganisatie Aktie Fix	240
R-1145 Uitkering Legaat van Cooth	6.219
R-1199 Subsidies Mondiale Bewustwording	277
R-1209 Subsidie Kinder Aktie Komite Ruwaard	11.272
R-1224 Eigen budget Jongerenraad	1.121
R-1229 Stelpost Jeugdparticipatie	4.854
R-1236 Declaratiesubsidie Huurkosten Jongerenraad	9.798
R-167 Subsidie St. Dorpsblad Torenklanken Geffen	1.660
R-211 Subsidie ONS welzijn jongerenwerk	614.913
Totaal Jeugdwerk	**860.831**
Jeugdzorg	
R-178 Subsidie ONS welzijn jeugdhulp	4.181.358
Totaal Jeugdzorg	**4.181.358**
Wmo beschermd wonen	
R-212 Subsidie ONS welzijn psychisch kwetsbaar	139.000
R-213 Subsidie preventie beschermd wonen	145.847
R-214 Subsidie Regionale Consultatiefunctie GGZ	350.000
Totaal Wmo beschermd wonen	**634.847**
Wmo collectieve voorzieningen	
R-1026 Subsidies Migrantenorganisaties	12.677
R-1027 Subsidies Instellingen voor Beschermd Wonen	6.440
R-1028 Subsidies Ouderenbonden	79.487
R-1050 Subsidie St. Slachtofferhulp Nederland	28.841
R-1064 Subsidie KBO-kring Oss	2.076

Omschrijving	Begroting 2024
R-1066 Subsidie Seniorenraad (O.S.O.)	8.857
R-1078 Subsidieregeling Woontussenvoorzieningen	7.124
R-1114 Subsidie Lokale Act. Novadic-Kentron	79.964
R-1137 Budgetsubsidie St. Vluchtelingenwerk Oss	217.287
R-1200 Subsidies Huurkosten (indirecte subsidies)	76.181
R-1214 Subsidies handwerkgroepen ouderen	917
R-1215 Subsidie Bonte Hoef / H.Hart	8.596
R-1223 Stelpost verdeelplan Projecten WMO	10.787
R-1234 Subsidies maatschappelijke dienstverlening	152.278
R-1249 Subsidie Stichting NAH4US	2.803
R-1251 Subsidie Adviesraad Sociaal Domein	100.912
R-179 Subsidie ONS welzijn volwassenen	3.262.618
R-190 Subsidies Proeftuin Ruwaard	1.355.785
R-209 GGZ Oost-Brabant Ontmoetingsfunctie GGZ	204.288
R-215 Subsidie ONS welzijn Individ. Sociaal Werk	2.411.915
Totaal Wmo collectieve voorzieningen	**8.029.833**
Totaal Programma 1. Welzijn en zorg	**13.706.869**
Programma 2. Werk, Inkomen en Onderwijs	
Arbeidsparticipatie	
R-185 Subsidie Thuis in Oss	2.786
Totaal Arbeidsparticipatie	**2.786**
Minimabeleid	
R-1244 Subsidies Tegen Armoede	406.457
R-22 Armoedebeleid	17.850
Totaal Minimabeleid	**424.307**
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	
R-1 Subsidie programma leesstimulering OAB	495.000
R-1127 Budgetsubsidie St. Volksuniversiteit Oss e.o.	98.449
R-2 Subsidie OAB Taalklassen NT 2	375.000
R-4 Subsidie inhoudelijke uitvoering OAB	290.000
R-5 Tegemoetkoming VVE	1.425.000
Totaal Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**2.683.449**
Onderwijshuisvesting	
R-165 Subsidie VVE Ravengaarde	4.938
Totaal Onderwijshuisvesting	**4.938**
Totaal Programma 2. Werk, Inkomen en Onderwijs	**3.115.480**

Omschrijving	Begroting 2024
Programma 3. Ontmoeten, Sport en Cultuur	
Evenementen en stadspromotie	
R-1019 Subsidies Carnavalsverenigingen	2.948
R-1020 Subsidies Oranje comités	6.040
R-1021 Subsidies St. Nicolaascomitees	2.776
R-1037 Subsidie Stichting Herpen in woord en beeld	367
R-1038 Subsidie Stichting Kiosk	8.713
R-1039 Subsidie Stichting Oss Cultureel	52.534
R-1041 Subsidie Werkgroep Cultuur	3.267
R-1080 Subsidieregeling Koningsdag Basisscholen	2.484
R-1096 Subsidieregeling Eenmalige Evenementen	91.520
R-1111 Subsidies Stichtingen Carnavalsvieringen	19.167
R-1112 Subsidies Imkerverenigingen	363
R-1178 Subsidie Het vierde beeld	4.088
R-17 Budget nieuwe initiatieven	22.430
R-173 Subsidie Maasdijk Marathon	20.128
Totaal Evenementen en stadspromotie	**236.825**
Gezondheid	
R-1023 Subsidies EHBO-verenigingen	1.804
R-1072 Subsidie Ypsilon regio Oss	629
R-1097 Subsidies lokale afdelingen Zonnebloem	4.717
R-1109 Subsidie Stichting Ons Klupke	509
R-1191 Stichting VPTZ Oss - Maasland	37.447
R-1232 Subsidie Stichting Reanimatie Oss	2.681
R-181 Subsidies innovatie sociaal domein	40.500
R-195 Subsidie dekkend netwerk AED`s	61.669
R-23 Oss Innoveert en beweegprogramma Q-koorts	28.000
R-24 Gezondheidsprojecten	1.002
Totaal Gezondheid	**178.958**
Kunst en cultuur	
R-1007 Subsidies Gilden en Schutterijen	1.165
R-1008 Subsidies Harmonieën en Fanfares	120.202
R-1009 Subsidies Heemkundeverenigingen	30.870
R-1012 Subsidies Opera- en Operettenverenigingen	20.492
R-1014 Subsidies Toneelgezelschappen	40.996
R-1016 Subsidies Zelfstandige Zangkoren	17.718
R-1033 Subsidie Orgelkring FC Smits	904
R-1036 Subsidie Rollend creatief (Megen)	1.666
R-1065 Subsidie Maaslandgilde	3.865
R-1082 Subsidie Fantastival	41.778
R-1088 Stelpost Stimulering Kleine Verenigingen	29.542

Omschrijving	Begroting 2024
R-1102 Subsidie Stichting Popkollektief regio Oss	20.412
R-1125 Budgetsubsidie St. Theater De Lievekamp	1.296.043
R-1126 Budgetsubsidie Stichting Muzelinck	1.240.405
R-1138 Stichting Overleg Kunstzinnige Vorming Oss	39.121
R-1166 Subsidie Genootschap Beeldende kunst	2.462
R-1206 Subsidies Big Bands en Muziekkappellen	17.727
R-1217 Subsidie Werkgroep Woord	6.491
R-1219 Interculturele activiteiten	4.550
R-168 Subsidies Molenaarsverenigingen	8.666
R-172 Subsidie Groene Engel	651.971
R-192 Subsidie Poëzie Podium	1.121
R-198 Subsidie Drumband Dedico Demen	2.802
R-199 Subsidie Stichting Archeologie Maasland	6.121
R-200 Subsidie Stichting Smederij Verhoeven	1.331
R-207 Subsidie Trots '54	5.000
R-8 Monumentensubsidie	45.889
Totaal Kunst en cultuur	**3.659.310**
Media	
R-1025 Subsidies Sub lokale Omroepen	8.449
R-1054 Subsidie Stichting Omroep Maasland	403.350
R-1124 Budgetsubsidie St. Openbare Bibliotheek Oss	2.301.900
Totaal Media	**2.713.699**
Sociaal-cultureel werk	
R-1018 Subsidies Vrouwenorganisaties	9.396
R-1067 Subsidie De Beestenbergh	14.338
R-1068 Subsidie Speeltuin Elckerlyc	58.435
R-1160 Subsidie Gemeenschapshuis Acropolis Personeel	32.498
R-1161 Subsidie Stichting Wijkcentrum Ruwaard	70.940
R-1165 Subsidies Cursussen Vrouwenorganisaties	1.571
R-1256 Subsidie Stichting Rechtswinkel Oss	14.127
R-127 Subsidie Gemeenschapshuis Megen Acropolis Huur	5.325
R-170 Subsidies beheerstichtingen	72.102
Totaal Sociaal-cultureel werk	**278.732**
Sportaccommodaties	
R-18 Stadssportpark	1.283.244
Totaal Sportaccommodaties	**1.283.244**
Sportbeleid en activering	
R-1030 Subsidies Jeugdleden Sportverenigingen	67.642
R-1085 Subsidies Stratenlopen c.a.	2.974
R-1090 Stelpost sportstimulering, verenigingskader	17.970
R-1257 Subsidie Sport Expertise Centrum	1.013.422

Omschrijving	Begroting 2024
R-183 Subsidie Sportbedrijf Talentencampus	67.699
R-189 Subsidie TOP Oss	4.547
Totaal Sportbeleid en activering	**1.174.254**
Totaal Programma 3. Ontmoeten, Sport en Cultuur	**9.525.022**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	
Openbaar groen	
R-1061 Subsidie Stichting Landschapsbeheer	6.123
R-203 Subsidie Stichting Landerij VanTosse	15.697
R-21 Subsidie onderhoud bijzondere bomen	20.000
Totaal Openbaar groen	**41.820**
Projecten milieu en buitengebied	
R-1135 Budgetsubsidie St. Dierenopvang Maasland	268.547
R-186 Subsidie Global Goals Oss	11.213
Totaal Projecten milieu en buitengebied	**279.760**
Totaal Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	**321.580**
Programma 5. Economie	
Economische ontwikkeling	
R-16 Bijdrage Regiofonds	270.000
R-25 Samenwerking Noordoost-Brabant Werkt	92.000
Totaal Economische ontwikkeling	**362.000**
Recreatie en toerisme	
R-1062 Subsidie IVN	6.178
R-1198 Subsidie Je treft `t in Oss	15.355
R-1250 Subsidies lokale recreatie en toerisme	38.301
R-1260 Subsidie Stichting Maasmeanders	17.940
Totaal Recreatie en toerisme	**77.774**
Totaal Programma 5. Economie	**439.774**
Programma 6. Stadscentrum	
Centrumontwikkeling algemeen	
R-197 Subsidie Centrummanagement Living Statues	11.213
R-204 Subsidie Stichting Centrummanagement Oss	89.700
Totaal Centrumontwikkeling algemeen	**100.913**
Totaal Programma 6. Stadscentrum	**100.913**

Omschrijving	Begroting 2024
Programma 7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	
Verkeer	
R-1029 Subsidies Buurtbusverenigingen	6.656
R-15 Mobiliteit	7.773
R-188 Subsidie Stichting Wijkbus Oss	31.000
Totaal Verkeer	**45.429**
Volkshuisvesting	
R-1034 Subsidie Parochie MOO voor aanlichten kerk	145
R-1079 Subsidieregeling Geschiedschrijving gem.Oss	1.032
R-1196 Subsidie Huur, Onderhoud Ravensteinse Molen	28.031
R-19 Bijzondere geschiedenis van Oss	40.000
R-20 Erfgoed en archeologie	19.000
Totaal Volkshuisvesting	**88.208**
Totaal Programma 7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	**133.637**
Programma 8. Veilige omgeving	
Integrale veiligheid	
R-100 Subsidie Stichting Radar	48.276
Totaal Integrale veiligheid	**48.276**
Totaal Programma 8. Veilige omgeving	**48.276**
Eindtotaal	**27.391.551**

Inkomende subsidies

Hierna geven we een overzicht van de belangrijkste inkomende subsidies per programma over het jaar 2022 (bedragen in euro's). We geven de bedragen we besteed hebben, subsidies die we hebben ontvangen in 2022 maar later besteden geven we in komende begrotingen weer.

Subsidies per programma	**Bedrag in €**
Programma 1. Welzijn en Zorg	*173.468*
Impuls Jongerencultuur (SPUK)	81.968
Lokale preventieakkoorden en preventieaanpakken 2022 (SPUK)	55.500
Gezond in de stad	19.000
Regenboogstad	17.000
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs	*357.229*
Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	245.039
Ventilatie in scholen (SPUK)	112.190
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur	*1.528.562*
Stimulering sport (SPUK)	467.987
Zwembaden en ijsbanen COVID-19 (SPUK)	436.626
Verduurzamen maatschappelijk vastgoed	401.803
Regeling Sportakkoord	197.146
Restauratie Orgel Ravenstein	25.000
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	*747.391*
Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie 2021-2027 (via Meierijstad)	302.000
Regeling Reductie Energiegebruik Woningen	244.145
Duurzame polder	125.000
Subsidiestelsel Natuur en Landschap subsidie (natuurgebieden	68.932
Schone Lucht Akkoord (SPUK)	7.314
Programma 5. Economie	*112.563*
Regiodeals	50.000
Subsidie Open Badges (economie)	40.000
Circulaire Ambachtscentra (SPUK)	22.563
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	*201.198*
Mensgerichte maatregelen	137.748
Uitvoering Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (SPUK)	33.621
Woningbouwprojecten	29.829
Programma 9. Besturen in verandering van tijden	*65.316*
Gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek (SPUK)	65.316
Totaal	**3.185.727**